

Riksdagens protokoll

2012/13:45

Måndagen den 17 december

Kl. 09.00 – 20.21

Protokoll
2012/13:45

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 10 och 11 december.

2 § Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält Annika Duån som suppleant i justitieutskottet och miljö- och jordbruksutskottet under Anna Walléns ledighet samt Hans Unander som suppleant i socialutskottet och trafikutskottet under Roza Güclü Hedins ledighet.

Talmannen förklarade vald *under tiden den 15 januari–10 juni 2013* till

suppleant i justitieutskottet
Annika Duån (S)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Annika Duån (S)

Talmannen förklarade vald *under tiden den 15 januari–31 juli 2013* till

suppleant i socialutskottet
Hans Unander (S)

suppleant i trafikutskottet
Hans Unander (S)

3 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde

Talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 30 november inkommit.

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Näringsutskottets betänkanden 2012/13:NU2 och NU3
Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2012/13:UFöU1

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

5 § Arbetsmarknad och arbetsliv

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2012/13:AU2
Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (prop. 2012/13:1 delvis
och skr. 2012/13:29).

Anf. 1 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! I morse var det ungefär 4 600 000 människor i vårt land som sträckte sig efter väckarklockan eller mobilen för att stänga av ett irriterande ljud, försöka ta sig upp, få i sig kaffe och ge sig ut i mörkret för att gå till jobbet. Så sker varje dag. Ungefär 4 600 000 människor går till jobbet varje dag och ser till att bussarna går, att barnen blir omhändertagna i skolan, att varor och tjänster produceras som vi kan sälja på marknaden och allt annat som behöver utföras i samhället.

Det är 4 600 000 människor som håller uppe det här landet. Tack vare alla deras arbete försörjs hela vårt samhälle. Men det finns 400 000 människor som inte går till jobbet, som är arbetslösa. De behövs också.

Det är mycket allvarligt för dem som är arbetslösa att inte ha ett jobb att gå till, att inte ha en egen försörjning och en egen lön. Men alla vi andra 4 600 000 som går till jobbet är också beroende av att arbetslösheten bekämpas, för det är ett tungt lass att dra för bara 4 600 000 människor att arbeta och försörja det här landet. Allt färre ska betala för allt fler.

Annelie Nordström, ordförande i Kommunal, skriver i dag i en debattartikel i Dagens Nyheter om hur välfärden dräneras på resurser, hur det blir allt mindre resurser för att klara av allt större behov i äldreomsorgen, i sjukvården, i skolan och i förskolan.

Det finns inte tillräckligt många som jobbar i det här landet för att klara av att försörja välfärden, och det betalar vi alla ett pris för. Alla som jobbar i skolan, i sjukvården, i äldreomsorgen, i handikappomsorgen, i hemtjänsten och i förskolan känner av pressen att inte räcka till. Man känner att barngrupperna är för stora, att väldigt många barn i varje klass behöver extra resurser som liksom inte finns, att man har för många vårdtagare som man inte hinner till i tid, att man på boendet inte hinner komma till dem som ringer på larmet i tillräcklig tid, att man inte hinner ta hand om sina patienter på det sätt som man önskar för att resurserna inte räcker till i välfärden.

Men också vi som inte jobbar i välfärden känner av det. Vi känner av att vi måste hämta tidigt på dagis innan det blir för stora grupper så att barnen inte får tillräckligt god omsorg. Vi känner av det i att vi måste lägga ned mycket tid på läxhjälp hemma när barnen inte får tillräckligt stöd i skolan. Vi känner särskilt av det när det gäller omsorgen om våra

äldre anhöriga. Våldigt många tvingas i dag att utföra mer arbete för sina äldre anhöriga än vad man önskar och än vad de äldre önskar.

Kommunal har visat att ungefär 100 000 svenskar i dag har gått ned i tjänst och inte jobbar så mycket som man skulle vilja göra för att man tvingas att ta ansvar för en äldreomsorg som inte räcker till. Det här är ett allvarligt moment 22: färre som kan jobba för att omsorgen inte fungerar och allt färre som får jobba.

Kommunerna är beroende av skatteintäkter från dem som arbetar, men de är också i dag hårt klämda av ökade kostnader för försörjningsstödet som måste betala för alla dem som inte arbetar. Regeringens misslyckande med jobben är alltså dyrt för hela Sverige och för alla oss som lever här.

Herr talman! Efter sex år med regeringen Reinfeldt är arbetslösheten väsentligt högre, ungdomsarbetslösheten mycket högre, och långtidsarbetslösheten, alltså de som varit arbetslösa i mer än två år, har ökat från ungefär 26 000 personer till 70 000 personer. Långtidsarbetslösheten bland ungdomar har ökat med 60 procent.

Under de här sex åren har konjunkturen gått upp och ned. Först gick den upp hösten 2006 och i början av 2007, sedan gick den kraftigt ned hösten 2008 och in i 2009, sedan gick den kraftigt, kraftigt upp när vi kom till 2010, och nu börjar det gå utför igen. Vi har alltså prövat den här politiken under flera olika konjunkturen, både uppåt och nedåt, kraftigt uppåt och kraftigt nedåt, svagt uppåt och svagt nedåt.

Regeringens huvudstrategi har varit lägre kompetens och lägre lönekostnader. Man har genomfört sin politik kraftfullt och kunnat verka i sex år. Det har varit stora skattesänkningar, det har varit stora privatiseringar, man har i stor skala infört jobbcoacher hos Arbetsförmedlingen, man har infört fas 3 och man har försämrat arbetslöshetsförsäkringen.

Herr talman! Problemet är att politiken inte har fungerat. Visserligen är det fler som arbetar, men problemet är att befolkningen har vuxit mer. Eller det är inte ett problem; det är bra att befolkningen växer. Men andelen som arbetar har sjunkit. Sysselsättningsgraden är nästan en hel procentenhet lägre i dag än den var innan regeringen började genomföra sin politik.

Låt mig säga något särskilt om fas 3, som har varit lite av regeringens flaggskepp inom arbetsmarknadspolitik, och det är väl svårt att kalla den för något annat än ett kapitalt misslyckande.

Fas 3 är konstruerat som en återvändsgränd. Meningen var att det skulle vara avskräckande att hamna i fas 3. Därför skulle människor liksom ta sig i kragen och skaffa sig ett jobb så att man inte hamnade där. När man väl hamnade i fas 3 blev man betraktad som ett mer eller mindre hopplöst fall, och då skulle man inte få några insatser för att kunna komma ut i arbete längre. Det här har varit ett totalt misslyckande, vilket den minister som införde fas 3, Sven Otto Littorin, också erkänt.

Trots detta fortsätter man på den inslagna vägen. Fas 3 fortsätter att växa, och nu också med ungdomar. Det är över 300 ungdomar under 25 år som i dag finns i fas 3, och Arbetsförmedlingen räknar med att kanske 1 000–1 300 ungdomar inom en månad kommer att hamna där. Vad ska ungdomarna göra i fas 3, arbetsmarknadsministern?

Herr talman! Det drar en varselvåg över landet. Det är många människor som drabbas. Man drabbas framför allt av oro. Man vet inte om

varslet blir verkställt, men man känner oron för att förlora jobbet. Man är också orolig för hur man ska klara sig när man förlorar jobbet. Arbetslöshetsförsäkringen har kraftigt försämrats. Många människor har betalat till sin försäkring, månad efter månad, år efter år, för att veta att de har en trygghet den dagen de förlorar jobbet. Vi vet ju att inga jobb längre är säkra jobb och att man måste vara beredd på att förlora jobbet. Därför tar människor ansvar och betalar till en försäkring.

Men det är en försäkring som regeringen med ett penndrag har försämrat kraftigt så att många människor i dag inte klarar sig även om de är försäkrade när de förlorar jobbet.

Nu har vi varselvåg nummer ett. Snart kommer varselvåg nummer två, och den kommer i kommuner och landsting. Den kommer som ett brev på posten. När allt fler människor sägs upp och förlorar sin försörjning kommer det att leda till både högre kostnader och lägre intäkter för kommuner och landsting, och då kommer nästa varselvåg. Det hänger ihop.

Budgeten som vi debatterar och ska besluta om är baserad på prognoser som har beskrivits som varande från ett parallellt universum. Anders Borgs fantasifulla prognoser visade att man trodde att arbetslösheten skulle minska och att allt skulle bli mycket bättre. Det var prognoser som ingen annan trodde på och som låg långt från de bedömningar som alla andra prognosmakare gjorde.

Det står givetvis regeringen fritt att göra sina prognoser. Men problemet för regeringen är att verkligheten har visat att prognoserna inte håller alls, och regeringen tvingas nu att revidera sina prognoser.

Arbetsförmedlingen räknar med att arbetslösheten redan nästa år kommer att vara 8,4 procent. Verkligheten är regeringens värsta fiende.

Den budget vi ska besluta om är baserad på de fantasifulla prognoserna. Det betyder att det fattas ungefär 50 000 personer i arbetslöshet som regeringen inte har sett. Regeringen har räknat med att arbetslösheten ska bli mycket lägre nästa år, men det blir den inte. 50 000 personer i arbetslöshet är inte med i den budget som vi snart ska besluta om. För 2014 är det 100 000 personer som regeringen har räknat fel på.

För att bekämpa arbetslösheten vill regeringen fortsätta med mer av samma. Man ska fortsätta på den inslagna vägen med fas 3 och inga insatser för utbildning. Man lägger dock till en stor sänkning av bolagskatten med 16 miljarder. De pengarna skulle, herr talman, räcka till privatundervisning för de ungdomar som är arbetslösa och har otillräcklig utbildning i alla år som de skulle behöva för att nå upp till tillräcklig kompetens. Jag menar att det är en felprioritering.

Vi socialdemokrater har lagt fram ett budgetförslag med mindre skattesänkningar till de lönsamma bolagen och i stället stora stimulanser av ekonomin, för det är det som behövs nu.

Vi föreslår höjda barnbidrag, sänkt skatt för pensionärer och höjt underhållsstöd för ensamstående. Vi föreslår en anständig arbetslöshetsförsäkring som man kan leva på och har råd att vara med i. Vi föreslår en slopad sjuklönevecka för småföretag. Vi har förslag om att bygga fler bostäder och rusta infrastrukturen. Vi vill stimulera innovationer och hjälpa företag att växa. Vi vill även storsatsa på utbildning.

Herr talman! Regeringens bristande utbildningspolitik är allvarlig för Sveriges konkurrenskraft. Resultaten i skolan sjunker år efter år. De

genomsnittliga resultaten blir sämre och sämre. Andelen elever som inte klarar skolan blir större och större. Det är allvarligt.

Vi satsar därför stort på skolan med mindre klasser och vill ha fem elever färre per klass i de lägre årskurserna. Vi satsar på läxhjälp till alla barn i alla skolor och obligatorisk sommarskola. Vi vill också införa ett utbildningskontrakt för arbetslösa ungdomar som inte har gymnasiekompetens.

Vi satsar stort på den utbildning som bidrar till rörlighet på arbetsmarknaden. Vi behöver flexibilitet på arbetsmarknaden. Svensk arbetsmarknad underpresterar i dag. Vi satsar därför stort på arbetsmarknadsutbildning, vuxenutbildning, yrkesvux, yrkeshögskola och högskoleutbildning. Vi satsar också på spetskompetens och forskning tillsammans med näringslivet i den högre utbildningen.

Herr talman! Viktigast är en politik för fler och växande företag, men också matchningen på arbetsmarknaden behöver åtgärdas. Vi har ett rekryteringsgap i dag som växer som en krokodilkäft. Var femte rekrytering misslyckas, enligt Svenskt Näringsliv. Det är ett tydligt exempel på att arbetsmarknadspolitiken inte levererar och att arbetsmarknaden inte fungerar tillräckligt väl.

Vi socialdemokrater vill avskaffa fas 3 och satsa på riktiga jobb och riktig utbildning. Vi vill ge nya möjligheter till utbildning också för den som är arbetslös. Vi vill bryta upp de vattentäta skotten mellan reguljär utbildning och arbetsmarknadsutbildning. Alla ungdomar ska garanteras jobb eller utbildning senast efter sex månader i arbetslöshet. Vi vill, som jag sade, ha ett utbildningskontrakt för alla arbetslösa unga utan gymnasiekompetens.

Vi vill befria Arbetsförmedlingen från de stränga tyglar som man har i dag. Det behövs en ny styrning som fokuserar på jobb och resultat så att man kan använda den professionella personalens bedömningar och kompetens på ett annat sätt. Vi vill ha ett sysselsättningspolitiskt ramverk.

Herr talman! I den budget som vi socialdemokrater föreslår satsar vi 12 miljarder kronor mer än regeringen på arbetsmarknadspolitiken. Vi prioriterar jobben.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 2. När politiken har misslyckats måste man våga ompröva. Vi mår inte bra av alltför många ideologiska lösningar. Det behövs en mer pragmatisk syn på arbetsmarknadspolitiken.

Jag tror att vi kommer att få höra regeringens företrädare berätta att läget i Sverige visserligen är allvarligt men att det är ännu värre i andra länder, till exempel Grekland och Spanien. Det är det.

Vi kommer att få höra hur svårt det är att regera när det är lågkonjunktur och kris i de länder som brukar köpa våra exportvaror. Det är det.

Jag tror att regeringen säkert tycker att det är svårt att regera. Mitt råd är att om det är så svårt och besvärligt att regera lämna då över till några som både kan och vill och dessutom har nya idéer för framtiden.

(Applåder)

Anf. 2 ESABELLE DINGIZIAN (MP):

Herr talman! Sverige är ett jämförelsevis välmående land. De flesta har ett arbete att gå till, och det går bra för de flesta unga som har utbildning och framtidstro.

Men Sverige är också ett delat land med olika livschanser. Vi ser ett samhälle med ökade klyftor mellan dem som har och dem som inte har, med några vinnare och några förlorare. Sorgligt nog ökar antalet förlorare.

Med Alliansens politik ser vi en utveckling som innebär att allt fler, särskilt unga, ställs helt utanför, utan ekonomisk trygghet eller den utbildning som behövs för att ha en chans på dagens arbetsmarknad.

Låt mig förtydliga vad jag menar med helt utanför. I min hemkommun Botkyrka bor 23 100 i arbetsför ålder i den norra delen. Av dem står 3 360 helt utanför alla system. De har inget arbete och ingen som helst kontakt med myndigheterna. Hur de försörjer sig är okänt. Detta är alltså utöver de 5 procent som får försörjningsstöd. Så ser verkligheten ut. Det finns massor av människor mitt bland oss som numera inte syns i regeringens friserade siffror.

Herr talman! Det ska löna sig att arbeta, säger Alliansen och straffar dem som saknar jobb. 400 000 personer är arbetslösa, varav hälften långtidsarbetslösa. Den senaste siffran från Statistiska centralbyrån visar att antalet arbetslösa ökade med 42 000 i november, jämfört med samma period förra året.

Det är lågkonjunktur, säger Alliansens företrädare. Men det var inte lågkonjunktur 2007 när ni försämrade alla system. Arbetsmarknadspolitikens uppgift är just att jämna ut låg- och högkonjunktur. Det är nu under lågkonjunkturen ni ska stimulera till jobbskapande investeringar.

Regeringen påstår att de står för en arbetslinje och inte en bidragslinje, men kommunernas kostnader för ekonomiskt bistånd har ökat med nära 3 miljarder mellan 2006 och 2010. Hur hänger det här ihop? Jo, regeringen har som bekant genomfört omfattande försämringar av trygghetssystemen som har lämnat allt fler utanför. Det är en helt medveten politik. Det har ingenting med konjunkturen att göra.

De förändringar Alliansen har genomfört vad gäller arbetslöshetsförsäkringen har drastiskt försämrat villkoren för många, särskilt unga och utrikes födda. Regeringens kraftiga höjning av avgifterna till a-kassan fick till följd att cirka en halv miljon människor gick ur den. I dag är det bara en av tio mellan 20 och 24 år som får ersättning från arbetslöshetsförsäkringen. Det är nästan omöjligt att kvalificera sig för ersättning från a-kassan efter studierna. Det absolut vanligaste försörjningshindret är just arbetslöshet.

Herr talman! Tala om att göra människor bidragsberoende! Miljöpartiet vill ha ett trygghetssystem värd namnet och ett skyddsnät som omfattar alla. Vi vill införa ett helt nytt trygghetssystem som är enkelt, inkluderande och jämlikt. Vi driver förslaget om en samlad arbetslivstrygghet – en gemensam försäkring där både allmän sjukförsäkring och allmän arbetslöshetsförsäkring ingår liksom en lägsta ersättning. Människor ska inte behöva bollas runt mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, som sker i dag. Vi vill se en väg in i trygghetssystemen och flera vägar ut.

Det finns i regeringens proposition fortfarande ingen grundnivå i sjukförsäkringen, vilket innebär att de som inte har etablerat sig på arbetsmarknaden inte får någon ersättning alls vid sjukdom. Det vill Miljöpartiet ändra på. Vi vill ha ett sådant golv.

Herr talman! Vi måste sluta hänvisa människor till kommunernas socialkontor. Det är bekymmersamt inte bara för den enskilde utan också för kommunerna, som tvingas skära ned inom vård och omsorg och skola. Arbetslöshetsförsäkringen ska ge en tryggad inkomst och underlätta omställning till ny sysselsättning för dem som blir arbetslösa. Så fungerar det inte i dag.

Miljöpartiet vill reformera hela trygghetssystemet, och som ett steg på vägen satsar vi 2,3 miljarder kronor på att höja taket i a-kassan under 2013. Varje försäkring måste innebära en avvägning mellan inkomsttrygghet och drivkraft för att arbeta.

Herr talman! Allt fler har osäkra anställningsformer. Att passa telefonen på morgonen för att få ett arbetspass är snarare en regel än ett undantag för tusentals unga.

Alliansen skriver i betänkandet att tillsvidareanställningar ska vara grunden på arbetsmarknaden men att tidsbegränsade anställningar kan spela en viktig roll, inte minst för de svaga gruppernas möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden. Miljöpartiet anser självfallet att tillfälliga anställningar och vikariat fyller en viktig funktion på arbetsmarknaden, men problemet är att anställningarna staplas på varandra. Hur länge ska en ung människa leva i otrygghet – i ett, två eller tre år?

I förra veckan hörde jag om en ung sjuksköterska som i tre år hade haft olika tillfälliga anställningar. Hur ska en ung människa kunna planera sin tillvaro, få ett hyreskontrakt, få ett bostadslån eller kunna skaffa barn om hon inte vet om hon har ett jobb nästa månad trots att hon har ett yrke som är så efterfrågat på arbetsmarknaden?

Herr talman! I dag finns det många jobb och branscher där företagen har svårt att rekrytera arbetstagare samtidigt som vi har en hög arbetslöshet. Vi har dels ett stort antal akademiker som är överkvalificerade för sina arbeten, dels många arbetslösa samtidigt som företagen inte hittar rätt kompetens. De satsningar som görs av regeringen via Arbetsförmedlingen kommer inte de arbetslösa till del.

Herr talman! Det är inte okänt att Arbetsförmedlingen sedan 2007 har lämnat tillbaka sammanlagt 18 miljarder kronor till statskassan. Det är skandal att de pengar som riksdagen har anslagit för att användas till aktiva åtgärder för att hjälpa arbetslösa människor inte används. Det är uppenbart för alla att Arbetsförmedlingens krångliga regelsystem låser in resurserna. Befintliga program och insatser i Arbetsförmedlingens regi fungerar inte. Ändå fortsätter regeringen att slussa alla resurser via Arbetsförmedlingen.

Herr talman! Det här är medveten politik och en vilseledande retorik. Man säger att man gör någonting, men det händer inget. Regelverket för Arbetsförmedlingen behöver förändras. Miljöpartiet vill se större flexibilitet när det gäller Arbetsförmedlingens resurser och verksamhet så att resurserna frigörs. Lokala framgångsrika modeller skulle kunna bli fler om Arbetsförmedlingens regelsystem blir mer flexibelt. Regeringen har gjort arbetsmarknadspolitiken till statens ansvar och ger alla pengar och resurser till Arbetsförmedlingen medan kommunerna vittnar om en situation där de tar ett allt större ansvar för arbetsmarknadsåtgärder.

Herr talman! Situationen för en stor, växande grupp unga är milt sagt förödande. Den strukturella ungdomsarbetslösheten med drygt 120 000 unga som varken jobbar eller studerar har inget med konjunkturen att

göra. Sedan regeringen tillträdde har gruppen ökat dramatiskt, från 85 000 år 2007 till över 120 000 år 2010. Dessutom har antalet unga med aktivitetsersättning ökat kraftigt. Bland dagens unga saknar hundratusentals egen försörjning. De tvingas leva på anhöriga eller bidrag.

Från Alliansens företrädare får vi höra att det är sorgligt att man känner uppgivenhet eftersom det finns en mängd stöd att få och att det snarare är de unga som har för hög tröskel för att söka sig till Arbetsförmedlingen. Men vilken verklighet lever ni i? Vilka frågor ställer ni till de unga när ni träffar dem?

Jag har under det senaste året träffat över 200 unga som har varit i kontakt med Arbetsförmedlingen. Det är ungdomar som har gymnasieutbildning, det är ungdomar som inte har det och det är akademiskt utbildade ungdomar. Det är inte några roliga historier man får höra från dem.

Är det konstigt att unga inte har förtroende för Arbetsförmedlingen? Ungdomsgarantin är ett fiasko. Vad är det egentligen ni garanterar? Man blir bara förtvivlad när man hör alla berättelser. Det individuella bemötandet och arbetsmatchningen är fullständigt frånvarande. Att stå här och peka på lågkonjunktur är direkt vilseledande. Denna grupp unga på 120 000 blir knappast ens kallade på intervju.

Herr talman! Det mest sorgliga är att man får höra att det börjar bli socialt accepterat att vara arbetslös och att gå till socialen. Det är förfärligt.

Herr talman! Vi måste bli bättre på att matcha in unga människor utan kontaktnät på arbeten. Jag är helt övertygad om att det finns många sätt att göra detta på utifrån lokala förutsättningar. I Malmö finns ett projekt som heter SEF Unga. Det är kommunens eget bemanningsprojekt som ger unga med eller utan akademisk utbildning chansen att arbeta i minst sex månader. Det är ett vinn-vinn-projekt för både kommunen och ungdomarna. Därför har Miljöpartiet i sin budget föreslagit att Arbetsförmedlingen får ett tydligt uppdrag att samarbeta med kommunerna för att arbeta individuellt så att de unga ska slippa bollas mellan olika insatser. Vi avsätter 100 miljoner kronor till att etablera Navigatorcentrum, där Arbetsförmedlingen och kommuner i samverkan med det lokala näringslivet kan jobba på individuell basis.

Det finns ingen quick fix. Men vi måste ha blicken framåt. Därför vill Miljöpartiet möta den generationsväxling som vi har framför oss med att skapa traineeplatser i välfärden och i näringslivet. Det är ett smart sätt att ge unga möjlighet att få in en fot på arbetsmarknaden samtidigt som vi tillgodoser ett stort behov. Vi har i årets budget 15 000 platser, och det är någonting som vi tror att vi behöver många fler av framöver.

Vi vill att unga ska få arbetslivserfarenhet långt innan de slutar skolan. Därför vill vi ge kommunerna stimulansbidrag så att alla unga 16–17-åringar ska få möjlighet att sommarjobba.

Herr talman! Sverige står inför stora utmaningar. Vi behöver en politik för att stimulera till nya jobb. Det vill Miljöpartiet göra genom att investera i omställningen av Sverige.

Vi har en politik med åtgärder för att möta de långsiktiga behoven när det gäller klimat- och miljöutmaningarna.

Genom att göra stora investeringar i till exempel järnvägsutbyggnad, järnvägsunderhåll, utveckling av energisystem, effektivisering av våra

bostäder, kvalitetsförbättringar inom vård, omsorg och skola ger vi förutsättningar för tiotusentals nya arbetstillfällen.

Herr talman! Miljöpartiet kommer som vanligt i dag att få frågan hur det kan bli fler jobb om vi tar bort halveringen av arbetsgivaravgiften för unga. Men bevisbördan ligger på Alliansen att tala om hur många nya jobb det ger. Enligt Riksrevisionens analys ger det ca 12 000 jobb. Många jobb skulle nämligen ha kommit till utan subvention. Detta innebär enligt deras utredning att varje person kostar 900 000 kronor. Vi tycker att det är att missbruka skattebetalarnas pengar. Vi säger som IFAU och Finanspolitiska rådet att det är ineffektivt och kostsamt. Vi anser att dessa 11 miljarder kan användas på ett bättre sätt. Vår modell är mer träffsäker. Vi tar bort hela avgiften för de unga som har varit arbetslösa länge.

Jag yrkar bifall till reservationerna 3 och 14.

Anf. 3 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Herr talman! Vi hörde tidigare här ett kärnfullt inlägg av Ylva Johansson. Jag kan till stor del hålla med om den inledande beskrivningen av dagens situation.

Ylva Johansson aspirerade på regeringsmakten. Det kan man göra. Vi har ett antal tillkännagivanden gemensamt på detta område. De gäller hundradagsregeln, deltidsarbetslösa och fas 3 där regeringen inte har gjort någonting. Det kan ni ta till berörd instans för att se vad som händer, om ni nu aspirerar på regeringsmakten. Vi kan även jämka oss när det gäller a-kassan. Det går att lösa om er ambition verkligen är att ta regeringsmakten och om ni vill ha den. Men det återstår att se.

Vi har i ett särskilt yttrande och i vår budgetmotion redovisat våra förslag på detta budgetområde. Det ämne som denna debatt främst berör är statens utgiftsområde 14 om arbetsmarknad och arbetsliv.

Statens anslag till Arbetsförmedlingen, a-kassan, Arbetsmiljöverket, Samhall och olika statligt finansierade arbetsmarknadspolitiska åtgärder finns bland de viktiga anslag som ska debatteras och beslutas om.

Allt detta är nog så viktigt och ska tas på största allvar. Men, herr talman, de signaler som regeringen och regeringspartierna sänder ut till arbetsmarknaden, arbetsgivarna, investerarna, marknaden och inte minst arbetstagarna och de arbetslösa består av så mycket mer än bara siffror och anslag.

Vilka signaler sänder man ut till Sveriges arbetslösa, om man som Centerpartiet helt vill öppna upp landets gränser för arbetstagare från resten av världen? Sveriges nu 400 000 arbetslösa ska alltså tvingas konkurrera med var och en från hela världen som vill komma till Sverige och söka sin framtid.

Vilka signaler sänder det dessutom ut när man gör det med motiveringen att det finns jobb som svenskar inte vill ta? Stämmer det verkligen? Vilka jobb är det, och till vilka löner? Vilka jobb är det, enligt Centerpartiet, som svenskar inte vill ta, och till vilka löner? Visa mig vilka jobb det är, och tala samtidigt om till vilka löner ni har tänkt er att dessa jobb ska utföras.

Dessa frågor vill jag gärna ha svar på senare här i debatten när Centerpartiets företrädare går upp i talarstolen.

I riksdagens frågestund i torsdags ställde jag några frågor till Centerpartiets partiledare och tillika näringsminister Annie Lööf. Det handlade om det Låglönesverige som vi nu ser växa fram och om det sätt som utländsk arbetskraft utnyttjas på den svenska arbetsmarknaden.

Det handlade om arbetskraftsinvandrare från länder utanför EU som för dyra pengar tvingas köpa sina anställningsavtal, som dessutom tvingas jobba till långt sämre villkor än avtalade och som ibland tvingas till sexuella tjänster för att få behålla jobbet och därmed få stanna i Sverige.

Det handlade om utstationerad personal från EU-länder som jobbar till betydligt sämre villkor än sina svenska arbetskamrater för samma arbete och på samma arbetsplatser.

Det handlade om illegala invandrare, ibland kallade papperslösa. Det är människor utan skäl till asyl och utan visum som illegalt uppehåller sig i landet och jobbar svart för en tia eller två i timmen. De jobbar kanske 12, 14 eller 16 timmar om dagen sex sju dagar i veckan och utnyttjas hänsynslöst på den svenska arbetsmarknaden.

Regeringen har starkt bidragit till att dessa människor befinner sig i denna utsatta situation genom sin överenskommelse med Miljöpartiet.

Nåväl, det återstår att se vad regeringen gör i frågan. Men att detta är Centerpartiets ambitioner står klart efter gårdagens medieuppgifter, där låga löner var ett tydligt argument för öppen invandring.

Centerpartiet har därmed en människosyn som jag inte delar. Jag tycker till skillnad från Centern att alla som arbetar på den svenska arbetsmarknaden ska ha lika lön för lika arbete, oavsett om man är född i Sverige eller inte och oavsett om man är man eller kvinna.

Som regeringsparti har man ett betydande ansvar långt utöver siffror och anslag. Jag hoppas, och tror, att väljarna vid valet 2014 kommer att sätta Centerpartiet i skamvrån. Det vore bra för Sverige.

Herr talman! A-kassan ska vara en omställningsförsäkring vid arbetslöshet och inte som i dag, med alliansregeringen, ett komplement till försörjningsstödet, eller socialbidraget, om ni så vill som täcker bara de mest akuta utgifterna som mat och förhoppningsvis hyra.

Nej, a-kassan var tänkt att vara, och ska vara, en omställningsförsäkring vid arbetslöshet. Vid arbetslöshet ska du *inte* tvingas att omedelbart börja leta efter billigare boende, sälja bilen eller göra andra stora förändringar i livet. Du ska söka nytt arbete. Du ska ges tid och möjlighet att söka och finna nytt arbete, ny försörjning för dig själv och din familj.

Det ska finnas en grundtrygghet vid arbetslöshet. Denna trygghet existerar inte i dag.

Vi Sverigedemokrater föreslår att taket i a-kassan höjs till 900 kronor per dag så att fler än dagens 10 procent kan få ut 80 procent av lönen vid arbetslöshet.

Samtidigt föreslår vi i vår budget att 100-dagarsregeln återinförs, vilket innebär att de arbetslösa under de första 100 dagarna kan koncentrera arbetssökandet på sin hemregion och inom sitt kompetensområde.

Här vill jag påminna om att riksdagen gjorde ett tillkännagivande den 1 juni 2011 – det är ett och ett halvt år sedan – men ingenting har hänt.

Vi föreslår också att heltidsarbetslösa inte ska hindras att ta deltidsarbete genom att höja antalet a-kassedagar från dagens 75 till 300. Deltidsarbete är en av de bästa vägarna till ett heltidsarbete och egenförsörjning

och ska uppmuntras, inte som i dag försvåras. Även här har regeringen struntat i riksdagens tillkännagivande den 1 juni 2011.

I övrigt föreslår vi i vårt budgetförslag för hela budgetperioden att a-kassan blir obligatorisk, gemensam för alla och solidariskt finansierad. Alltför många står i dag utanför a-kassan.

Vi Sverigedemokrater betraktar arbetslöshetsförsäkringen som en del av de grundläggande ekonomiska trygghetssystemen i form av försörjningsstöd, pension, föräldraförsäkring och sjukförsäkring.

Dessutom föreslår vi i vår långtidsbudget att Försäkringskassan tar över administrationen av a-kassan och att Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan på sikt slås samman.

Vidare föreslår vi att instegsjobben avskaffas. Det är en dyr, orättfärdig och orättvis reform med mycket dåligt resultat. En överväldigande majoritet av dem som efter avslutad period inom instegsjobben har arbete har gått från ett bidragsjobb till ett annat bidragsjobb.

Vi ska på svensk arbetsmarknad *inte* ha arbetsmarknadspolitiska åtgärder baserade på ursprung och födelseland.

Arbetsmarknadspolitiken omfattar så mycket mer än vad som ryms inom utgiftsområde 14.

Utbildningspolitik är arbetsmarknadspolitik. Näringspolitik, skatte-, finans-, migrations-, bostads- och handelspolitik är några områden med stor påverkan på svensk arbetsmarknad. Situationen på svensk arbetsmarknad bestäms i huvudsak inte på Arbetsmarknadsdepartementet – jag ber om ursäkt, ministern, men så är det faktiskt – eller för all del i riksdagens arbetsmarknadsutskott. Situationen på den svenska arbetsmarknaden påverkas av i stort sett alla beslut som fattas i den svenska riksdagen.

Sverige behöver en politik på samtliga politikområden för arbete och tillväxt. Vi sverigedemokrater har i vårt budgetförslag presenterat en sådan politik. Det är en näringspolitik för nya företag, utveckling, forskning och innovation. Det är en politik för flexibilitet på arbetsmarknaden. Det är en utbildningspolitik för arbetsmarknadens behov. Det är en skattepolitik för arbete och företagande. Det är en ansvarsfull migrationspolitik. Det är en politik där företag ges möjlighet att växa, där småföretag vågar anställa och där företagen kan finna den personal de efterfrågar. Det är också en politik med trygghet för de anställda och en politik med möjligheter för de arbetslösa. Det är en bra politik för Sverige.

Anf. 4 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vill fråga Sven-Olof Sällström hur han tror att tillväxt skapas. Sverigedemokraterna skriver att den gemensamma nationella identiteten har utgjort grunden för framväxten av välfärdsstaten. Detta är ju ren historieförfalskning.

Välfärdsstaten har vuxit fram tack vare stark ekonomisk tillväxt och starka och växande företag. Dem har vi tack vare öppna gränser och ett nära utbyte med omvärlden. Om man har stängda gränser och förlitar sig på en gemensam nationell identitet blir det kanske en ankdamn där Sverigedemokraterna kan trivas, men tillväxt och jobb blir det inte. Svenskt välstånd finns tack vare ett öppet samhälle och intensivt utbyte med omvärlden.

Herr talman! Företag startas av människor – av individer. Det är en människa, eller flera människor, som har en idé, som har visioner, kunskap och kontakter. Företag som växer gör det också tack vare människor – anställda och ägare som har idéer, visioner, kunskaper och kontakter. Med Sverigedemokraternas politik skulle vi få en välfärdsdumpning i Sverige. Med er politik blir det stopp på ekonomisk tillväxt.

Det finns länder som har prövat detta med stängda gränser och att låta politikerna bestämma var de nya jobben ska skapas och vem som ska ha dem. De brukar kallas planekonomier. Det har inte gått så bra för dem.

Anf. 5 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Det var lite märkligt att begreppet ”planekonomi” skulle komma just från Ylva Johansson, som en gång i tiden var invald i denna kammare som riksdagsledamot för Vänsterpartierna kommunisterna och till hundra procent stod för planekonomi. Men det kan vi återkomma till en annan gång.

Jag tror också att Ylva Johansson blandar ihop korten – hon blandar ihop välfärdssamhälle och tillväxt. Det är inte samma sak, Ylva Johansson. Tillväxt är en förutsättning för ett välfärdssamhälle; det är något helt annat.

Jag skulle gärna vilja ha svar på några andra frågor. Ylva Johansson aspirerade i sitt eget anförande alldeles nyss på regeringsmakten. Vi har några tillkännagivanden – vi har rätt så många tillkännagivanden tillsammans i denna kammare nu – där fyra oppositionspartier gått ihop och underkänt regeringens politik. Det har inte hänt någonting. Vi har tillkännagivanden som är ett och ett halvt till två år gamla, och regeringen har inte gjort någonting.

Vad är Ylva Johansson beredd att göra för att vi ska få igenom de viktiga beslut som har fattats i denna kammare, inte minst på det arbetsmarknadspolitiska området när det gäller a-kassa? Är Ylva Johansson över huvud taget beredd att göra någonting? Menar hon allvar med att vi ska stärka rätten för de deltidsarbetslösa när det gäller 100-dagarsregeln och fas 3? Är hon också beredd att höja taket i a-kassen, där vi är beredda att jämka enligt Socialdemokraternas förslag? Det är frågor jag vill ha svar på, Ylva Johansson.

Anf. 6 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag noterar att Sven-Olof Sällström inte vill svara på min fråga och inte vill tala om tillväxt. Det är naturligtvis så att det inte finns någon välfärd – vi kan inte betala för välfärd – om vi inte har ekonomisk tillväxt. Sverige behöver fler och växande företag. Sverige behöver fler jobb och en starkare ekonomi. Det är bara så vi kan betala välfärden; allt annat är fria fantasier.

Vad säger Sven-Olof Sällström till Kommunal och Annelie Nordström, som i dag skriver om hur människor som arbetar i välfärden känner att resurserna inte räcker för att ge vård och omsorg till våra äldre? Det handlar om dem som har jobbat och slitit ett helt långt liv i Sverige och betalat skatt år efter år. Nu står de där, och pengarna räcker inte för äldreomsorgen och sjukvården när de behöver. Sven-Olof Sällström har heller inget svar att ge om hur vi ska betala detta. Det kan bara betalas

med att vi har en ekonomisk tillväxt, och då behöver vi fler människor i arbete samt fler och växande företag.

Sverigedemokraternas politik, med stängda gränser och en nationell ankdamn, innebär att vi kommer att få allt mindre resurser. Det kommer inte att räcka till välfärden. Vad ska Sven-Olof Sällström säga till dem som har jobbat och slitit år efter år, betalat skatt och förväntat sig att det finns ett generationskontrakt – att vi som nu är i arbetsför ålder ska se till att de får den vård och omsorg de rimligen har rätt att begära av oss.

Sven-Olof Sällström vill stänga gränserna och göra det svårare för företaget att växa, vilket leder till färre jobb så att vi inte kan betala för dem som har betalat för vår välfärd.

(Applåder)

Anf. 7 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Jag hoppas att ni lyssnar väldigt noga på vad Ylva Johansson säger nu. Hon säger att vi vill stänga gränser. Det är en retorik man ofta använder när man inte kan debattera sakförhållandena.

Nej, vi vill inte stänga några gränser. Skillnaderna är inte så stora som du vill göra dem, Ylva Johansson. Det är bara det att vi ska ha rättvisa förhållanden på den svenska arbetsmarknaden med lika löner för lika arbete, och vi vill ha en reglerad invandring. Det är inte så att vi inte tycker att människor från andra delar av världen ska kunna komma till Sverige och jobba om vi inte kan hitta arbetskraft på den svenska arbetsmarknaden. Där har vi gemensamma förslag om att återgå till det gamla system med arbetsmarknadsprövning vi hade före den 15 december 2008.

Det är inte så att vi inte tycker att människor som kommer från övriga EU inte ska få komma och jobba i Sverige – självklart ska de få göra det, Ylva Johansson, precis som svenska ungdomar kan åka till Norge eller Spanien och jobba. Men i Sverige ska det vara svenska löner som gäller. Där är vi också överens. Du kör det klassiska argumentationstricket att skapa en halmgubbe och argumentera mot den. Argumentera om sakfrågorna i stället! Det är därför vi är här, inte för pajkastning och någon – ursäktat uttrycket, herr talman – jävla pajaspolitik.

Vi ska inte stänga några gränser. Vi ska vara öppna för investeringar och människor från utlandet. Vi ska ha reglerad invandring, lika villkor och bra villkor för svenskt företagande. Det du ägnar dig åt är inte sanningen. Jag tänkte använda ett starkare ord, men det kanske inte passar sig i denna sal. Diskutera och debattera gärna sanningen, Ylva Johansson, men stå inte och ljug om min politik och vad jag vill.

Anf. 8 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! Regeringen vet att språk är viktigt. Ett hus kanske beskrivs som ett charmigt och luftigt hus med potential att hysa en stor familj när fastighetsmäklaren egentligen försöker kränga ett riktigt ruckel med håll i taket och rättor i trossbotten. Mäklaren ser det som ett sätt att bli av med en svårsåld produkt, medan många andra skulle se det som en ren förvrängning av verkligheten.

Ungefär lika fantasifull är den beskrivning av regeringens arbetsmarknadspolitik som framträder i detta betänkande. Vi som dagligen träffar människor som drabbats av regeringens politik vet hur verkligheten ser ut under det fluffiga nyspråket:

- Massarbetslöshet och en apatisk regering.
- Stelbenta, ovärdiga och ineffektiva arbetsmarknadsprogram som fas 3.
- En ideologisk marknadsisering genom jobbcoacher som inte tjänar andra syften än att skapa ännu en marknad för vinster på våra gemensamma behov.
- Skattesänkningar och subventioner av allt från bartendrar till läxhjälp för dem som redan har.
- Sänkt restaurangmoms och sänkt bolagsskatt – åtgärder som endast har marginell effekt på annat än ägarnas konton men kostar oss alla väldigt dyrt.
- Ett sönderslaget trygghetssystem som tvingar arbetslösa och sjuka in i kommunernas försörjningsstöd.

Det är detta haveri, herr talman, som kallas arbetslinjen. Sett ur ett gemensamt välfärdsperspektiv vore det mer sanningsenligt att kalla det bidragslinjen.

Herr talman! Den bästa åtgärden mot arbetslöshet är inte att skapa otrygghet i anställningar, dra bort det solidariska skyddsnätet i form av trygghetssystem eller villkora försörjningsstöd. Arbetslöshet bekämpas inte genom att bekämpa de arbetslösa; arbetslöshet bekämpas genom en politik för fler jobb.

Vänsterpartiet föreslår i sitt budgetalternativ insatser som skapar nya jobb genom kraftfulla satsningar på energiomställning, bostadsbyggande och infrastruktur. Vi satsar på fler anställda i välfärden för att stärka kvaliteten i stället för att låta pengarna gå till vinster.

Herr talman! Men arbetsmarknadspolitik handlar även om vilka åtgärder samhället ska använda för att föra de arbetslösa närmare de jobb som ändå finns och jobb som kommer. Här behövs en helt annan inriktning än regeringens.

För unga föreslår Vänsterpartiet ett utbildningspaket på utgiftsområde 16 med ett stort antal platser i yrkesutbildning inom ramen för yrkeshögskolan eller yrkesvux och komvux för att förhindra att ungdomar fastnar i långtidsarbetslöshet eller helt slås ut från arbetsmarknaden.

Arbetsförmedlingen ska erbjuda relevant stöd åt alla som söker arbete vid den tidpunkt som anses lämplig i det enskilda fallet. Insatserna måste bättre än i dag anpassas till den enskilde arbetssökandes behov och förutsättningar samt bättre svara mot de behov som finns på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingens personal ska användas till det som gör mest nytta. Men regeringen satsar, i en tid med massarbetslöshet, i stället mer resurser på ökad kontroll och aktivitetsrapporter. Arbetsförmedlingen skickar dessutom tillbaka miljarder som inte använts för sitt syfte: att rusta arbetslösa för arbete. Det här är ett enormt misslyckande.

I dag placeras alla arbetslösa i någon av massåtgärderna, jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för unga. Regeringen gör nu i stor skala precis det som allianspartierna tidigare beskyllt socialdemokratiska regeringar för att göra – gömmer undan arbetslösa i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. En majoritet av deltagarna i dessa åtgärder får dessutom inga aktiva insatser för att öka sina möjligheter till jobb.

Det vore självklart rimligare att var och en får rätt insats vid rätt tidpunkt. Arbetsförmedlingen bör systematiskt försöka identifiera vilka som riskerar att bli långtidsarbetslösa och vilka som antas hitta ett jobb fort och anpassa insatserna utifrån det. Vänsterpartiet vill avveckla de stela och ovärdiga garantiprogrammen och i stället satsa på aktiva åtgärder med högre kvalitet som stärker de arbetssökandes möjligheter till anställning. Arbetsförmedlingen behöver dessutom ha större frihet att erbjuda arbetslösa aktiva insatser som yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning, utbildning i det reguljära utbildningssystemet och riktade anställningsstöd vid den tidpunkt som anses lämplig, utan att först invänta en fast tidsgräns.

Herr talman! Det är dags att slå hål på det borgerliga nyspråket. Ett ruckel är ett ruckel. Det är förkastligt att staten tvingar långtidsarbetslösa – just nu över 30 000 personer – att arbeta utan lön i fas 3.

Den som arbetar ska självklart ha anställning och lön, något man inte har i fas 3. Eftersom deltagarna inte är anställda och står under hot om att bli av med sitt aktivitetsstöd eller försörjningsstöd är möjligheterna att ställa krav eller framföra kritik i praktiken mycket små. Fas 3 ger dessutom inlåsnings effekter eftersom individen i de flesta fall anvisas sysselsättning på heltid, vilket kraftigt begränsar möjligheten att effektivt söka reguljära jobb.

Vänsterpartiet vill avskaffa fas 3 och i stället erbjuda dem som hamnat inom fas 3 meningsfullt arbete till kollektivavtalsenliga villkor i vad vi kallar övergångsjobb. Vi har avsatt medel till 14 000 sådana. Jobben är tänkta för offentligt finansierad verksamhet och ideella organisationer. Andra inom fas 3 bör erbjudas utbildning inom bland annat arbetsmarknadsutbildningen, yrkesvux, yrkeshögskolan och som anställda lärlingar.

Herr talman! Ersättningsnivåerna i a-kassan halkar efter pris- och löneutvecklingen alltmer. Allt fler hamnar också ovanför taket. Vänsterpartiet föreslår stora satsningar på a-kassan där vi höjer både den lägsta och den högsta dagpenningen och knyter beloppen till löneutvecklingen.

Vi har avsatt medel för att höja ersättningsnivån till 80 procent under hela ersättningsperioden samt för tid med aktivitetsstöd. Vi vill alltså avskaffa den avtrappning av ersättningen som regeringen infört.

Herr talman! Regeringens nedmontering av arbetslöshetsförsäkringen har lett till ett kraftigt ökat bidragsberoende. En tredjedel av de arbetslösa har i dag varken a-kassa eller aktivitetsstöd. I stället tvingas allt fler söka försörjningsstöd hos kommunerna på grund av arbetslöshet. Värst är situationen för unga och utrikesfödda som aldrig har haft en fast förankring på arbetsmarknaden. Arbetslöshet är i dag det klart vanligaste skälet för försörjningsstöd.

Arbetslösa med försörjningsstöd har inte samma tillgång till Arbetsförmedlingens program som de som har arbetslöshetsersättning. Många kommuner bedriver därför egna lokala arbetsmarknadsprogram parallellt med Arbetsförmedlingens. Ingen heltäckande forskning om de kommu-

nala arbetsmarknadsprogrammen finns, men de sammanställningar som gjorts tyder på att kvaliteten och effektiviteten är mycket varierande och generellt sämre än i Arbetsförmedlingens program.

Det är inte rimligt att staten på detta sätt vältrar över kostnader och ansvar för arbetslösheten på kommunerna. Alla inskrivna vid Arbetsförmedlingen, oavsett försörjning, ska garanteras lika tillgång till individuellt anpassade insatser.

För att lösa detta problem med att allt fler arbetslösa tvingas söka försörjningsstöd gör vi en kraftig förstärkning av grundförsäkringen. Förenklat innebär det att alla som är seriösa arbetssökande och har varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen i tre månader har rätt till ersättning med grundbeloppet.

I en tid med massarbetslöshet och lågkonjunktur är det lätt att ställa grupper mot varandra. Vi har tidigare här hört exempel på det. I krisens spår frodas främlingsfientligheten. Kommuner i landet oroar sig över att skyddsbehövande som flyr undan mardrömmen i bland annat Syrien kommer att belasta ekonomin. I stället borde de oro sig för regeringens bidragslinje som tvingar människor från a-kassa och socialförsäkring till bidragsberoende i kommunerna. Sanningen är att regeringen med sin klasspolitik skapar grogrund för just främlingsfientlighet.

Herr talman! Det är dags att slå hål på det borgerliga nyspråket. Ett ruckel är just ett ruckel. Vad som nu krävs är en politik för full sysselsättning och ett stabilt välfärdssystem.

Med detta ställer jag mig bakom samtliga av Vänsterpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 8 och 10.

Anf. 9 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! För drygt ett år sedan hade jag, tillsammans med talmannen och tre andra kolleger från olika partier här i riksdagen, förmånen att besöka Aten och Rom för möten med politiska partier, företrädare för IMF, centralbanker med flera. Det var en mycket händelserik vecka både i Grekland och i Italien. Det var nämligen samma vecka som grekerna förhandlade om en ny regering och som Berlusconi beslutade sig för att avgå. Nu har han visserligen tänkt om, men så var det i alla fall den veckan.

Jag var inte särskilt optimistisk i min syn på europeisk ekonomi, arbetsmarknadsutveckling och konkurrenskraft före den här resan, och efter mötena med alla de här företrädarna för politiska partier har min oro över utvecklingen i Europa blivit ännu mer pessimistisk.

Många av länderna i EU står inför enorma utmaningar både kortsiktigt och långsiktigt. Det råder därför stor osäkerhet om hur djup och varaktig den ekonomiska nedgång som vi nu ser verkligen blir. Den utveckling som vi möter med minskad efterfrågan i världsekonomin, inte minst från Europa, drabbar också Sverige. Våra exportföretag har en sjunkande orderingång, och vi har sett ett ökat antal varsel under hösten. Vi är minst sagt påverkade av den europeiska krisen. Det är särskilt företag inom tillverkningsindustrin och byggsektorn som nu påverkas.

Men allt är inte nattsvart. Det finns flera bilder av svensk arbetsmarknad. Sysselsättningen har fortsatt att öka även om ökningstakten har avtagit. Många lediga platser anmäls fortfarande. I november tillkom

51 000 platser hos Arbetsförmedlingen. Antalet fast anställda ökar. Det skapas med andra ord fortfarande jobb i svensk ekonomi.

Herr talman! Vi är här i dag för att debattera utgiftsområde 14. Det är den del av budgeten som handlar om arbetsmarknadspolitik och som omfattar de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, a-kassan och arbetsmiljön. Det är viktiga och centrala politikområden. För oss i Alliansen är full sysselsättning ett prioriterat mål. Där är arbetsmarknadspolitiken central, särskilt i tider av ekonomisk turbulens i omvärlden.

Vi tar situationen på största allvar. Det har varit en mycket tuff höst på Sveriges arbetsmarknad, och osäkerheten inför nästa år är stor. Samtidigt vill jag framhålla den unika position som Sverige faktiskt har. Tack vare en ansvarsfull politik, en tydlig arbetslinje och ordning och reda i våra finanser har vi ett bättre utgångsläge i den här nedgången än de flesta andra länder.

Sedan 2006 har svensk bnp vuxit cirka tre gånger så mycket som genomsnittet för eurozonen. Om Sverige hade haft en lika svag tillväxt sedan 2006 som övriga EU-länder skulle vi i år ha haft ca 100 miljarder kronor mindre till välfärd och jobbinvesteringar. En ansvarsfull och aktiv politik ger resultat.

2013 års budget är också en tydlig investeringsbudget. Svensk konkurrenskraft måste fortsätta att stärkas, och därför kan vi se den här budgeten som en energiinjektion till ekonomin med långsiktigt riktiga och viktiga reformer för varaktigt högre tillväxt och sysselsättning.

Vi gör omfattande satsningar på infrastruktur, vilket minskar avståndet och förbättrar rörligheten på arbetsmarknaden. Vi satsar på forskning, utveckling och innovation för att bygga en attraktiv miljö för forskare och forskningsintensiva företag. På det sättet kan vi behålla jobb och humankapital i landet. Vi sänker också bolagsskatten för fler jobbskapande investeringar.

Herr talman! Situationen på arbetsmarknaden har försvagats om man ser till antalet varsel även om nivåerna inte ligger lika högt nu som 2008–2009. Alla varsel leder inte till uppsägningar, och alla uppsägningar leder inte till arbetslöshet. Men vi vet att många människor har en tuff period framför sig.

När vi tittar tillbaka på de senaste åren kan vi konstatera att trots att vi har gått igenom den tuffaste krisen någonsin har sysselsättningen ökat med 200 000 personer mellan 2006 och 2011. Det sker inte med automatik. En del hävdar att genom att vi har blivit fler i befolkning inträffar detta bara. Så är inte fallet. Det krävs en politik som underlättar för ökad sysselsättning.

Detta har alltså skett samtidigt som stora delar av världen befunnit sig en utdragen lågkonjunktur. För att få perspektiv på utvecklingen kan vi jämföra med 90-talskrisen då vi på fyra år, 1990–1993, tappade 500 000 i sysselsättning. Då försvann många helt från arbetskraften, och därför har politiken under de senare åren prioriterat insatser som behåller människor i arbetskraften och inte låter människor förtidspensioneras bort från statistiken.

Men vi kan självfallet aldrig vara nöjda med en arbetslöshet på över 7–7 ½ procent, som kanske kommer upp till 8 procent nästa år, även om vi ser förklaringar i lågkonjunkturen och i att människor som inte var där tidigare nu finns i arbetskraften. Ingen ska behöva tveka om att full

sysselsättning är vårt mål. Arbetslinjen är det viktigaste verktyget att nå det målet. Vi måste sänka arbetslösheten och stärka Sveriges konkurrenskraft. Det här handlar inte bara om makroekonomi, utan det handlar först och främst om människor.

Arbete har ett egenvärde. Genom ett eget arbete och en egen inkomst kommer friheten för varje individ att förverkliga sina drömmar och också tryggheten i att vara en del av en arbetsgemenskap, att möta utmaningar tillsammans med andra och möjligheten att bygga upp en egen ekonomi.

Herr talman! Vi har fortfarande stora utmaningar på svensk arbetsmarknad, särskilt eftersom den grupp som var arbetslös eller långtids-sjukskriven innan krisen 2008 eller innan höstens varsel nu känner att de hamnat längre från arbetsmarknaden. De satsningar som vi fattar beslut om i morgon inom arbetsmarknadspolitiken fokuserar på att möta de ökade varslen och motverka att en långdragen lågkonjunktur gör att arbetslösheten biter sig fast.

En mängd olika insatser föreslås, men jag skulle vilja framhålla två grupper där insatserna kanske kommer att betyda mest. Det är de unga och de utrikes födda.

Ungdomsarbetslösheten har vuxit under årtionden och ända sedan 90-talskrisen legat på mycket höga nivåer. Den riktigt allvarliga delen av detta är långtidsarbetslösheten bland unga. Vi vet att många har bristfällig utbildning och att många har hoppat av skolan. Om vi ska minska ungdomsarbetslösheten är det centralt att vi har ett bättre utbildningssystem och att vi skapar en smidig övergång från skola till arbete.

Det är därför vi har sjösat en ny gymnasieskola, infört en lärlingsutbildning och initierat diskussioner om hur yrkesintroduktionsavtal mellan parterna, den så kallade jobbpakten, kan stöttas. Vi fattar också beslut om ett ungdomspaket med många arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Vi stärker nystartsjobben för unga genom att stödet fördubblas till den arbetsgivare som anställer en person under 26 år som varit utan arbete i tolv månader. Möjligheterna för unga att söka jobb i hela landet ökar genom att åldersgränsen för flyttbidrag sänks för långtidsarbetslösa ungdomar. Vi förlänger också möjligheten till en nystart i skolbanken med satsningen på studiemotiverande utbildning vid folkhögskolan och förhöjt studiebidrag för unga som saknar fullständig grund- eller gymnasieutbildning.

Den andra gruppen som arbetsmarknadspolitiken riktas in särskilt på är de utrikes födda. Det är en grupp som har en svagare förankring på arbetsmarknaden. Det är också här vi finner en hög arbetslöshet. När man kommer till ett nytt land saknar man kanske språk, nätverk, relevant utbildning eller en yrkeserfarenhet som arbetsgivare kan värdera. Då är det inte så enkelt att ta sig in, särskilt inte i en lågkonjunktur. Här gör politiken stor skillnad.

Vi har redan sjösat stora reformer, men i årets budget görs ytterligare ett häv för att påskynda arbetsmarknadsetableringen. Vi inför bättre möjligheter att kombinera språkutbildning med praktik genom införandet av ett praktiskt basår. Vi förstärker också instegsjobben. Dessutom föreslås ökade möjligheter för den som har försörjningsstöd att arbeta utan att det påverkar ersättningen i samma utsträckning som tidigare. Genom att minska marginaleffekterna sänks trösklarna in på arbetsmarknaden för alla som står utanför.

I det här betänkandet behandlar vi också en granskning från Riksrevisionen som visar att Arbetsförmedlingens kontor använder sina resurser olika effektivt när det gäller att förmedla arbete. I det sammanhanget vill jag understryka vikten av att Arbetsförmedlingen utvecklar sin organisation och styrning för att effektivisera sitt arbete.

Arbetsförmedlingen behöver också bli mycket bättre på att förbättra arbetet med arbetsgivarkontakter. För de grupper som inte har egna nätverk måste Arbetsförmedlingen fungera som en bro mellan arbetsgivare och arbetssökande. För dem som inte har egna nätverk blir Arbetsförmedlingen särskilt viktig. Det är därför som man nu bör intensifiera arbetet med arbetsgivarkontakter.

Herr talman! Låt mig säga något ytterligare om arbetsmarknadspolitiken. I en utvärdering av den svenska aktiva arbetsmarknadspolitiken som gjordes inom ramen för Långtidsutredningen 2011 konstaterades att inga uppenbara eller stora systemfel kunde hittas. Författarna drog slutsatsen att vi därför bara ska förvänta oss marginella bidrag till den långsiktiga sysselsättningen från arbetsmarknadspolitiken.

Det finns så att säga inga lågt hängande frukter. I stället framhölls att annan offentlig politik som skattesystem, utbildningssystem och pensionssystem har mycket större betydelse för sysselsättningen. Det tycker jag är relevant att poängtera när vi jämför de olika politiska alternativ som finns till regeringens jobbpolitik.

Alliansen genomför den mest genomgående förändringen av skolan sedan folkskolan infördes. Vi har gjort historiska satsningar på infrastruktur och forskning. Vi gör bolagsskatten mer konkurrensmässig och förbättrar förutsättningarna för företag att födas och växa i Sverige. Det är viktigt. Det är här de stora skiljelinjerna ligger i svensk politik. Vi ser en opposition som går åt det motsatta hållet med ökade skatter och transfereringar. Socialdemokraterna vill höja skatterna för företagarna och jobben i storleksordningen 30 miljarder och lägger en stor del av sitt budgetutrymme på höjda transfereringar och bidrag.

Herr talman! Vi har nu en tid med många uppsägningar. Många företag har inte råd att behålla de anställda när lönsamheten faller och den internationella konjunkturen går ned. Oppositionspartiernas svar på detta är att fördubbla arbetsgivaravgiften för unga, och man väljer en högre bolagsskatt. Det kommer knappast att skapa fler jobb. I ett läge när vi möter en ökad konkurrens från Asien, Latinamerika och Afrika är det dessutom bakvänt att lägga ytterligare skattebörd på våra företag. Vad blir bättre av höjda skatter i en situation där vi har pressad efterfrågan, där kostnaderna i Sverige är högre än i konkurrentländerna och där vinsterna pressas?

Herr talman! Slutligen vill jag påminna om att de flesta europeiska länder nu genomför stora nedskärningar och skattehöjningar för att få bukt med allvarliga budgetunderskott. Det är besparingar som slår hårt mot välfärd, skola och sjukvård. Sveriges situation är annorlunda. Tack vare en ansvarsfull ekonomisk politik och en tydlig arbetslinje har vi klarat oss genom krisåren relativt väl. Sysselsättningen har ökat, utanförskapet har minskat och statsskulden har sjunkit. Vi kan satsa på tillväxtskapande åtgärder och fler jobb, och vi har resurser för att möta försvagningarna på arbetsmarknaden. Det är närmast unikt i dagens Europa. Även i konjunkturnedgångar uppstår nya jobb och nya möjligheter i delar

av vår ekonomi. Politikens uppgift blir att skapa de bästa förutsättningarna för detta. Det menar jag att vi gör med den här budgeten. Därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.
(Applåder)

Anf. 10 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag har två frågor till Elisabeth Svantesson, som ju är ordförande i arbetsmarknadsutskottet och ansvarig för det betänkande som vi snart ska besluta om.

Ni i utskottsmajoriteten skriver i betänkandet att utvecklingen på arbetsmarknaden ligger i linje med den bedömning som såväl regeringen som Konjunkturinstitutet, Riksbanken, Ekonomistyrningsverket och andra bedömare gjort i sina prognoser om att sysselsättningsökningen stannar av och arbetslösheten stiger. Det här stämmer inte. Regeringens bedömning har varit tvärtom, nämligen att arbetslösheten skulle sjunka. Regeringens bedömning har varit tvärtom mot andras bedömningar. Varför skriver ni så när det inte stämmer?

Min andra fråga handlar om att utskottet skriver så här: Utskottet kan alltså konstatera att den svenska arbetsmarknadens funktionssätt varaktigt har förbättrats.

Herr talman! Låt mig påminna om att vi hade Konjunkturinstitutet i utskottet för några veckor sedan, och de visade att rekryteringsgapet i dag på svensk arbetsmarknad är det största som man har kunnat redovisa från i alla fall Konjunkturinstitutet. Vi har en rekordhög andel unga som inte klarar gymnasieskolan. Antalet människor som har varit arbetslösa mer än två år har vuxit under de här åren från 26 000 till 70 000 personer. Vi har ungdomar som placeras i återvändsgränden fas 3. Vi har en arbetsförmedling som betalar tillbaka många miljarder till regeringen varje år – pengar som skulle användas till arbetsmarknadspolitik. Detta sker samtidigt som arbetslösheten bara fortsätter att växa.

Har arbetsmarknadens funktionssätt verkligen varaktigt förbättrats? Om detta är en förbättring fasar man ju för en försämring.

Anf. 11 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Arbetsmarknadens funktionssätt har på många sätt förbättrats. Trots att vi har mött en enormt tuff och svår kris har vi gjort nödvändiga reformer som har ökat sysselsättningen. Så har inte varit fallet i andra europeiska länder. Hade vi haft samma sysselsättningsutveckling som genomsnittet i EU hade 150 000 färre varit sysselsatta i Sverige i dag.

Jag tror att Ylva Johansson och Socialdemokraterna har lite svårt att veta vilket ben de ska stå på när det gäller den här budgeten, men det viktiga är att vi när vi lade budgeten visste att ingenting är säkert. Allt är osäkert, och vi möter en tuff tid. Det är därför som den här budgeten faktiskt möter en tuff ekonomisk framtid.

Vi har fått kritik för bara några månader sedan för att den här budgeten är alldeles för expansiv. Magdalena Andersson lade huvudet på sned och försökte få det att se ut som att Anders Borg inte tar ansvar för Sverige. Men den här budgeten är expansiv, och vi möter konjunkturnedgången. En sak är också säker, och det är att vid förra krisen 2008–2009, som var väldigt tuff, satte vi in extra resurser som behövdes i kommuner

och landsting. Det finns marginaler i den här budgeten också för det om det skulle behövas.

Jag undrar lite över vilket ben Socialdemokraterna ska stå på. Ena dagen får vi kritik för att vi är för expansiva, och andra dagen är man orolig för att vi satsar för lite. Sanningen är att den socialdemokratiska budgeten stramar åt. Man har lägre tak och höjda skatter. Det är en åtstramande budget i förhållande till regeringens budget. Jag har väldigt svårt att se hur det ska skapa fler jobb. Det kanske Ylva Johansson kan svara på.

Anf. 12 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag hoppas att alla lyssnar. Arbetsmarknadsutskottets ordförande anser alltså att den svenska arbetsmarknadens funktionssätt varaktigt har förbättrats. När arbetslösheten stiger och stiger, när långtidsarbetslösheten nästan har tredubblats, när ungdomsarbetslösheten ökar och när vi presterar en väsentligt sämre arbetsmarknad än jämförbara länder som Danmark och Tyskland anser alltså arbetsmarknadsutskottets ordförande att vi har en väl fungerande arbetsmarknad. Det är ett bra besked att få, men det är ett sorgligt besked. Sverige kan oerhört mycket bättre. Vi behöver en bättre fungerande arbetsmarknad.

Precis som Elisabeth Svantesson själv sade i sitt anförande skapas det jobb. Det är inte lågkonjunktur i alla branscher. Det ser olika ut. Det skapas jobb på den svenska arbetsmarknaden, och många av arbetsgivarna får inte tag i personal med rätt kompetens. Arbetsgivare anställer inte personal för att den är billig utan för att den kan göra ett bra jobb och därmed bidra till lönsamhet i företaget. Därför är det allvarligt att regeringen har misslyckats med utbildningspolitiken så att arbetsgivare i dag har svårt att få tag i personal med rätt kompetens.

Jag fick inget svar på frågan varför arbetsmarknadsutskottets majoritet skriver i sitt betänkande att utvecklingen på arbetsmarknaden ligger i linje med den bedömning som såväl regeringen som Konjunkturinstitutet, Riksbanken, Ekonomistyrningsverket och andra bedömare har gjort i sina prognoser om att arbetslösheten stiger under 2013. Det stämmer inte. Regeringens prognos är ju att arbetslösheten ska sjunka. Det är därför som det fattas pengar för 50 000 arbetslösa nästa år. Ni har räknat fel.

Anf. 13 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Nej, arbetsmarknaden fungerar inte väl på alla områden, men funktionssättet har förbättrats. Det förklarade jag mycket tydligt för arbetsmarknadsutskottets vice ordförande. Det finns mycket kvar att göra när det gäller matchning, det finns definitivt mycket kvar att göra när det gäller arbetsförmedling och det finns mycket kvar att göra för att se till att människor rustas och får den utbildning som de behöver.

När man lyssnar på socialdemokrater och särskilt på Ylva Johansson kan man få bilden av att det faktiskt inte går att omskola sig i Sverige, att vi har sänkt utbildningsambitionerna. Men det rimmar verkligen illa med verkligheten. Sverige har förmodligen det mest generösa utbildningssystem som finns och är absolut ett av världens bästa länder att omskola sig i. Utmaningen, som jag ser det, speciellt när det gäller de unga, är att motivera dem att utbilda sig. Utmaningen är också att motivera fler äldre att utbilda sig. Där tycker jag att vi har de största utmaningarna, och där

går också en skiljelinje mellan vår politik och Socialdemokraternas politik.

Men det är inte bara här som det finns skarpa skiljelinjer, utan det finns också ett stort glapp mellan Socialdemokraternas retorik och faktiska politik. När jag läser deras budget ser jag inte de jobbskapande förslagen. När jag läser deras budget ser jag inte en ny arbetsmarknadspolitik, utan jag ser återgång till den gamla Amspolitiken. Jag förstår inte heller vilket ben Socialdemokraterna ska stå på när det gäller regeringens budget. Är den för offensiv eller för åtstramande?

Jag kan bara konstatera att Socialdemokraterna har lagt en lägre budget. Jag kan konstatera att man inte har samma offensiva satsningar på att behålla jobb i Sverige nu när det så väl behövs. Jag kan också konstatera att man med kirurgisk precision höjer kostnader så att det blir dyrare att anställa unga. Det tror jag inte är rätt väg att gå. Jag tror, herr talman, att det helt enkelt är fel väg att gå i lågkonjunktur. Vi måste underlätta för unga och utrikes födda att bli anställda, inte försvåra.

Anf. 14 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik:

Herr talman! Vi tar situationen på allvar, säger Elisabeth Svantesson. Jag skulle gärna vilja tala lite om ungdomarna. Det sitter några på läktaren; det kan vara bra att tala till dem.

När det gäller insatser för ungdomarna vet Elisabeth Svantesson att ungdomarna inte vill gå till Arbetsförmedlingen. Det är ingen nyhet. I sitt anförande sade Elisabeth Svantesson också att Arbetsförmedlingen måste utveckla sitt arbetssätt. Tror inte Elisabeth Svantesson att regelverket har någon som helst betydelse för hur Arbetsförmedlingen presterar? Har det regelverk som ni ger till Arbetsförmedlingen ingen betydelse för att ungdomarna inte går till Arbetsförmedlingen? Om inte, varför tror Elisabeth Svantesson att unga inte går till Arbetsförmedlingen?

Anf. 15 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Esabelle Dingizian gör ett klassiskt fel, tycker jag, genom att slå ihop alla ungdomar i en enda grupp och säga att så är ungdomarna. Ungdomarna vill inte gå till Arbetsförmedlingen, säger Miljöpartiets företrädare. Det är helt sant. Jag delar bilden av att många ungdomar inte gör det. Det är en stor utmaning. Utmaningen handlar bland annat om att Arbetsförmedlingen måste ändra sina arbetsmetoder. Det är inte regering och riksdag som styr exakt vilka arbetsmetoder Arbetsförmedlingen ska använda.

Jag kan berätta om ett gott exempel. Jag var för några veckor sedan i Hermodsdal, ett område i Malmö, och besökte ett gym. Det drivs av en person som ville skapa en mötesplats. Jag var inte där för att träffa arbetsförmedlare utan för att träffa mannen som driver gymmet och mötesplatsen. När jag diskuterade med honom hur han arbetar speciellt med unga killar i området traskade det in en arbetsförmedlare med en dator i rygsäcken. Han kom dit regelbundet för att möta ungdomarna på plats, där de fanns.

Under den tid som verksamheten funnits, några år, hade han sett till att flera unga killar – det var killar som höll till där – fått yrkesutbildning, kommit in i praktik och fått anställning. Så tycker jag att Arbetsförmedlingen ska jobba, och så jobbar många arbetsförmedlare i dag. Det är

en jättestor utmaning för Arbetsförmedlingen att öka förtroendet för varumärket Arbetsförmedlingen, definitivt.

Det är bra om vi jobbar med många olika aktörer. Det är inte bara Arbetsförmedlingen som är på plats och jobbar med unga. Vi har kompletterande aktörer som gör ett bra arbete med de unga. Det tror jag är mycket viktigt.

Jag vill fråga Miljöpartiets företrädare om hon tror att utbildningskontrakt, som Socialdemokraterna föreslår, är en bra väg, det vill säga att vi ska tvinga alla unga som inte har jobb att studera, oavsett om de är studiemotiverade eller inte. Eller är den satsning som vi föreslagit och fortsätter att arbeta med bättre – att faktiskt hitta motiverande insatser för de unga?

Anf. 16 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik:

Herr talman! Jag har de senaste två åren jobbat med ungdomsarbetslöshetsfrågan. Jag vet mycket väl vilka ungdomar som går till Arbetsförmedlingen och vilka som inte går dit. Jag vet också att det går akademiker till Arbetsförmedlingen och får rådet att de kan söka jobb på ett kafé. Det är därför matchningsproblemet finns. Det är för att ungdomar inte blir sedda utifrån de förutsättningar de har, utan Arbetsförmedlingen fungerar som en fabrik.

Ungdomarna får höra att de ska söka vilka jobb som helst. Det värsta jag hört är att det finns ungdomar som sitter på X 2000 och delar ut sitt cv till företagare. Det finns arbetsförmedlare som säger till ungdomarna att de ska göra så. Tycker Elisabeth Svantesson att det är ett bra sätt för Arbetsförmedlingen att jobba, att skicka ungdomarna till att sitta på X 2000 för att de ska hitta jobb? Är det så Arbetsförmedlingen ska fungera?

Jag vill fråga Svantesson vad hon tänker göra för att Arbetsförmedlingen ska fungera bättre så att de kan möta ungdomarna utifrån deras egna förutsättningar.

Anf. 17 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Kanske stigmatiserar Esabelle Dingizian både Arbetsförmedlingen och ungdomarna just nu. Det finns goda exempel och sämre exempel på arbetsförmedlare. Det finns många ungdomar som sökt sig till Arbetsförmedlingen och fått hjälp, och det finns ungdomar som vittnar om annat.

Jag vill ta upp något som Miljöpartiet skrivit om i sin reservation och som Esabelle nämnde i sitt anförande, nämligen traineeplatser. Jag tycker att det i grunden är en mycket bra tanke, men jag tycker inte att politiken ska lösa allt. Vi måste minska gapet mellan olika nivåer av utbildning och arbetsliv. Där kan traineeplatser vara en del.

Sedan tror jag att det finns ett stort ansvar hos parterna. Man kan till exempel utveckla studentmedarbetarskap. Det fungerar väl i Danmark, och just nu jobbar man med det även i Region Skåne. Region Skåne anställer under en kort period akademiker under deras utbildningstid för att få in dem i organisationen, för att ge dem möjlighet att komma nära verksamheten och se hur en arbetsplats fungerar. På så sätt får de ett bättre cv när de är klara med sin utbildning. Så tror jag att många fler arbetsgivare skulle kunna arbeta. Till exempel skulle Sveriges Kommu-

ner och Landsting i mycket större utsträckning kunna jobba på det sättet och därmed minska klyftan mellan skola, utbildning och arbetsliv. Det tycker jag alltså i grunden är ett gott förslag.

Jag delar Esabelle Dingizians oro för de unga. Det är alldeles för många svenska ungdomar som är arbetslösa. Det är dock inte Arbetsförmedlingen som skapar jobb. Jobben kommer i företag. Jobben kommer genom arbetsgivare. Därför är det viktigt att vi ökar vägarna in på arbetsmarknaden, ser till att det kommer fler jobb i samhället. Det fortsätter vi med. I denna budget är vi offensiva och satsar på nya jobb och nya möjligheter.

Anf. 18 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! För att undvika de vanliga politiska flosklerna, Elisabeth Svantesson, vill jag klargöra några saker. Jag har under mina 14 år som arbetsgivare inom bland annat detaljhandeln anställt många olika människor, många med svårigheter att komma in på arbetsmarknaden. Det har varit äldre, yngre, funktionshindrade. Jag har anställt både män och kvinnor, både med svenskt och med utländskt ursprung, liksom med romskt ursprung. De har kommit från Asien, Afrika, Sydamerika och Europa, bland annat Balkan. Därmed är det sagt.

Dagens arbetslösa är till stor del lågutbildade, och dagens behov på arbetsmarknaden gäller jobb där det krävs yrkesutbildning eller högre utbildning. Tror Elisabeth Svantesson att det finns ett samband mellan den höga arbetslösheten bland utrikes födda och den relativt låga utbildningsnivån hos många av dem? På arbetsmarknaden eftersöks väldigt få arbetstagare med ingen eller låg yrkesutbildning.

Anf. 19 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Oavsett var man är född, om man är arbetslös eller inte har rätt utbildning, eller har för låg utbildning, är det viktigt att vi jobbar med att motivera människor att skaffa sig utbildning. Jag tror dock inte på tvång. Vi har genom åren underlättat för människor, oavsett ursprung, att ta steget att läsa vidare. Till exempel har vi infört en stor möjlighet för unga genom att de kan få 80 procent i studiemedel och 20 procent i lån för att de ska kunna ta upp de gymnasiestudier som de kanske aldrig genomförde. Många av dem är utrikes födda.

Självklart är utbildningsnivån i ett samhälle viktig, men om man är 55 år, har varit arbetslös en tid och inte vill utbilda sig ska man ändå ha en chans att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Vi behöver många olika typer av jobb. Sverige är ett högteknologiskt land. Vår rikedom har byggts upp genom att vi har stora konkurrensfördelar vad gäller utbildningsnivån. Samtidigt kommer inte alla människor att vilja eller kunna utbilda sig till civilingenjör eller kärnfysiker. Därför måste vi ha många olika typer av arbeten. De kan till exempel skapas genom ROT och RUT. Att utbildningsnivån höjs är viktigt, absolut, men det är också individens ansvar, och individen måste motiveras.

Anf. 20 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Jag ska tillägga att både Sverigefödda och utlandsfödda alltid anställs på sina egna meriter. Jag lovar att det är så en absolut majoritet av svenska företagare och arbetsgivare fungerar. Man anställer

människor på deras egna meriter, inte beroende på vilka bidrag man kan få från staten eller vilka subventioner man kan få för deras arbete. Man anställer den person som är bäst lämpad för ifrågavarande arbete. Det är så det fungerar på arbetsmarknaden, vare sig Elisabeth Svantesson vill det eller inte.

När arbetsmarknaden ser ut som den gör i dag, när vi har väldigt många personer med låg utbildning som inte kommer in på arbetsmarknaden och vars arbete ingen efterfrågar, är det då vettigt att som Centerpartiet nu föreslår öppna helt för alla från hela världen att kunna komma till Sverige och söka arbete? På vilket sätt påverkar det möjligheten att komma in på arbetsmarknaden för dem som befinner sig i denna grupp?

En annan fråga som jag skulle vilja ställa är: Delar arbetsmarknadsutskottets ordförande synen att de som har låg eller kanske ingen utbildning och vars arbetskraft inte efterfrågas på arbetsmarknaden ska vara beredda att ta arbeten för lägre löner i dag, kanske till och med betydligt lägre, ungefär som Centerpartiet vill?

Anf. 21 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Det är rätt tydligt att Sven-Olof Sällströms och min syn skiljer sig åt. Sven-Olof Sällström menar att subventioner egentligen är ingenting att ha. Så uppfattar jag det. I reservationen sägs speciellt att instegsjobb är absolut ingenting att ha och är diskriminerande. Men lönebidrag för funktionsnedsättning, sänkta arbetsgivaravgifter för unga och annat, är det också diskriminerande? Jag ser inte skillnaden. Så fort det är en person som är född utrikes som får något slags subvention för att ta sig in på arbetsmarknaden – man sänker helt enkelt kostnaderna – då är det diskriminerande, enligt Sven-Olof Sällström.

Vi ska inte ha ett låglönesamhälle, tvärtom. Det är därför vi i stället sänker kostnaderna för personer som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. De ska kunna bli anställda. Om man har sämre förutsättningar på grund av funktionsnedsättning eller någonting annat som gör att det är svårare att ta sig in på arbetsmarknaden, om man inte har samma produktivitet, då tycker jag och de flesta här i Sveriges riksdag att det finns en poäng i att arbetsgivaren kan få ett lönebidrag, ett stöd för den personen, oavsett var den är född – Bollnäs, Boden, Skåne eller Irak. Så tror jag att vi måste jobba. Hur ska vi annars se till att alla människor har möjlighet att ta sig in?

Jag vill också vända på det. Det är inte så att de flesta utrikesfödda är arbetslösa. Det är inte så att de flesta utrikesfödda som jobbar i Sverige har anställningsstöd. Så är inte fallet. Om man kommer till Sverige med lägre utbildning ska vi lyfta utbildningsnivån för den individen. Det är ganska självklart, tycker jag. Vi ska också ge det stöd man behöver för att ta sig in. De allra flesta utrikesfödda går till jobbet varje dag och är med och bidrar. För den som det tar längre tid för ska vi finnas där för att stötta, oavsett om man är född i Bollnäs eller Irak. Det är min utgångspunkt.

Anf. 22 HANS BACKMAN (FP):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i betänkande AU2, *Arbetsmarknad och arbetsliv*, och avslag på samtliga motioner.

Herr talman! Trots turbulenta tider i världsekonomin har alliansregeringen säkrat stabiliteten i statsfinanserna. Den trygga grund som har lagts de senaste åren har gjort det möjligt för regeringen att i budgeten satsa på några viktiga områden som blivit eftersatta av tidigare regeringar. Bland satsningarna i nästa års budget märks betydande nyinvesteringar och underhåll på våra järnvägar, genomgripande insatser för att minska ungdomsarbetslösheten, skattelättnader för våra företag och investeringar i forskning. Dessa satsningar har varit möjliga för att vi haft en försiktig och ansvarstagande politik under de sex år alliansregeringen regerat i landet.

Herr talman! I regeringens höstbudget ingår viktiga satsningar på integrationsområdet, infrastrukturen och gruvnäringen, men en av de mest glädjande satsningarna tycker jag är det så kallade ungdomspaketet. Under de kommande fyra åren ska drygt 8 miljarder kronor satsas på att fler ungdomar ska kunna komma in på arbetsmarknaden. Vi har en hög ungdomsarbetslöshet i Sverige och har haft det under mycket lång tid, oavsett konjunktur. Det känns väldigt viktigt att på detta sätt satsa på att minska detta problem.

Ungdomspaketet består av flera olika delar. Det handlar dels om att möta den svaga konjunkturutvecklingen med fler utbildningsplatser och arbetsmarknadspolitiska åtgärder, dels om att säkra kopplingen mellan skola och arbetsliv, vilket är en av de viktigaste bitarna i alla satsningar på ungdomar och arbete.

För många unga är som sagt arbetsmarknaden bekymmersam. Allra svårast har de ungdomar som inte har en fullgjord utbildning. För att motivera dessa unga att återuppta gymnasiestudierna förlängs nu både möjligheterna till högre studiebidrag för vissa långtidsarbetslösa ungdomar och satsningen på studiemotiverande kurser inom folkhögskolan.

För att fler ska få möjlighet att utbilda sig ökar regeringen antalet helårsplatser inom det reguljära utbildningssystemet med så många som 50 000 under de närmaste fyra åren. Det handlar om fler platser inom bland annat yrkesvux, lärlingsvux, folkhögskolan och yrkeshögskolan.

Yrkesvux har gett tiotusentals individer yrkesutbildning. Det är mycket bra att regeringen har beslutat att förlänga denna framgångsrika satsning. Denna satsning är ett sätt att motverka de problem som finns vid rekrytering för företag som har svårt att hitta arbetskraft i dag. Genom denna satsning får fler individer i Sverige möjlighet till en konkurrenskraftig utbildning som rustar dem för dagens och framtidens arbetsmarknad.

Vi har också yrkeshögskolan. Den gör skillnad. Nästan 90 procent av de studerande får jobb eller startar företag inom sex månader efter avslutad utbildning.

Det här är två saker som alliansregeringen har skapat under sina sex år.

När det gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder för ungdomar som står långt från arbetsmarknaden föreslår regeringen en förstärkt satsning på nystartsjobben. En arbetsgivare som anställer en ungdom som har varit arbetslös i minst tolv månader ska få ett större stöd, motsvarande dubbla arbetsgivaravgiften. Arbetsförmedlingen ska också tillföras mer resurser för att kunna erbjuda unga arbetslösa ett aktivt stöd från första

dagen i arbetslöshet. På försök ska även unga arbetslösa få möjlighet att omfattas av flyttningsbidrag om inte jobb kan fås på eller nära hemorten.

Regeringen har sedan den tillträdde genomfört ett antal reformer för att få ned ungdomsarbetslösheten, utöver dem som kommer i denna budgetsatsning. Bland annat har vi den halverade arbetsgivaravgiften för ungdomar, den sänkta restaurangmomsen, jobbgarantin för unga, lärlingsutbildningen och den nya lärarutbildningen. Vi har även förnyat gymnasieskolan. Allt detta är försök att vända utvecklingen av ungdomsarbetslösheten och minska den. Som komplement för vi fortsatta samtal med arbetsmarknadens parter om en jobbpakt, som ska kunna öka möjligheterna för unga att få sina första jobb.

Herr talman! För att stimulera tillgången till kapital i nystartade och växande företag kommer regeringen att föreslå att ett investeringsavdrag införs. Satsningen beräknas kosta 8,33 miljarder kronor 2013 och ger förutsättningar för fler jobb, genom att företagen på så vis kan växa när de går bra och kan göra de anställningar de vill göra för att kunna skapa utveckling i sitt företag.

Drygt 2,3 miljarder kronor satsar regeringen under åren 2013–2016 för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet. Pengarna ska bland annat gå till fler platser i arbetsmarknadspolitiska program, fortsatta förstärkningar av det särskilda anställningsstödet och förlängd möjlighet till arbetsmarknadsutbildning i sysselsättningsfasen. För att ge bättre förutsättningar för funktionshindrade att få jobb satsar regeringen ca 0,6 miljarder kronor för 2013–2016 på bland annat bättre möjligheter till individuellt stöd på en ny arbetsplats.

Herr talman! Det är viktigt att komma ihåg att Sverige är en del av den globaliserade ekonomin. Samtidigt som delar av Europa går knackigt tilltar konkurrensen från länder i Asien och Sydamerika. Att ständigt reformera företagsklimatet är ett sätt att skapa förutsättningar för jobb och ekonomisk utveckling. Därför gör regeringen i budgeten en kraftfull satsning för framtiden. Den svenska bolagsskatten sänks från 26,3 procent till 22 procent. Det är en investering på ca 16 miljarder kronor.

Med denna satsning hamnar Sverige under genomsnittet för både OECD och EU. Därmed blir Sverige mer attraktivt för globala investeringar, och det blir mer lönsamt att driva verksamhet och förlägga huvudkontor till vårt land. Det är så vi möter globaliseringens utmaningar.

Jag besökte nyligen företaget Northbike & Car Sweden AB i Sundsvall. På företaget var de mycket positiva till bolagsskattesänkningen och hävdade att den kommer att leda till en starkare kassa. Det ger möjlighet att investera mer och därmed anställa fler på företaget.

Herr talman! Nu kan Sveriges kommuner få möjlighet att sätta av överskott från ekonomiskt goda år för att använda under ekonomiskt svåra år. Folkpartiet har länge efterlyst införande av kommunala resultatutjämningsreserver. Nu införs det sådana. Eftersom det underlättar planeringen av den kommunala ekonomin och gör den betydligt mer förutsägbar från år till år är vi i Folkpartiet mycket glada för detta.

De kommunala resultatutjämningsreserverna införs för att kommuner ska få möjlighet att sätta av en del av överskott i goda tider och därmed bygga upp en buffert som kan användas för att täcka underskott som uppstår till följd av en lågkonjunktur.

Incitamenten och möjligheterna att konjunkturspara på kommunal nivå kan göra det möjligt för kommuner att inte behöva skära ned på verksamheten och minska personal inom skola, vård och omsorg när intäkterna tillfälligt försämras i en konjunktursvacka. Därmed kan utbudet av välfärdstjänster för invånarna på ett stabilare sätt tryggas och långsiktigt stabiliseras.

Resultatutjämningsreserverna föreslås av alliansregeringen träda i kraft den 1 januari 2013.

Herr talman! Den svenska arbetsmarknaden har för hög arbetslöshet, inte minst beroende på den turbulenta situationen i världsekonomin som bland annat påverkar situationen för våra många exportberoende företag. Men det återstår också fortfarande mycket arbete för att få arbetslinjen att fungera bättre. Hur vi i Folkpartiet tillsammans med våra allianskolleger vill fortsätta detta arbete har jag beskrivit i mitt anförande.

Jag vill också till sist säga att sysselsättningen under alliansregeringens sex år vid makten har ökat med ca 200 000 personer. Många har lyfts ur bidragsberoende, getts förutsättningar till egen försörjning och inte minst hittat en plats där de behövs.

Exempelvis visar en undersökning från september 2012 att sänkningen av matmomsen från 25 till 12 procent enligt Arbetsförmedlingen har gjort att antalet anmälda restaurangjobb under juli 2012 var 19 procent fler än under juli förra året. McDonalds har sagt att de kommer att anställa 600 personer mer under 2012 på grund av den sänkta restaurangmomsen. Det är viktiga jobb som kommer enskilda personer och inte minst ungdomar till del.

Företagarna visade i en undersökning i april 2012 att 40 000 nya jobb för unga skapats som ett resultat av reformen att sänka arbetsgivaravgifterna för unga. Det är också många viktiga jobb som har skapats för enskilda ungdomar. De kan därmed gå till ett jobb, få en bättre tillvaro och försörja sig själva.

Även nystartsjobben har i mångt och mycket fungerat väl och givit väldigt många människor en möjlighet att komma in på arbetsmarknaden.

Denna politik, som ger förutsättningar för arbete, vill vi i alliansregeringen fortsätta att driva.

(Applåder)

Anf. 23 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns ett problem i utbildningspolitiken att utbildningssystemet i hög utsträckning kvalificerar för utbildningssystemet och i för liten utsträckning för arbetsmarknadens behov. Den utvecklingen har accentuerats sedan Folkpartiet tog över Utbildningsdepartementet.

Det är viktigt att vi har ett utbildningssystem som kan svara mot de behov som finns på arbetsmarknaden. När jag själv hade ansvaret för den politiken införde jag någonting som heter kvalificerad yrkesutbildning. Det var ett helt nytt sätt att tänka kring yrkesutbildning tillsammans med arbetslivet. Det har sedan utvecklats och finns nu i form av yrkeshögskolan. Det är den utbildningsform som arbetsgivarna efterfrågar i väldigt hög utsträckning och gärna skulle vilja se en ökning av.

Hans Backman vet naturligtvis att vi socialdemokrater har föreslagit en kraftig utbyggnad av yrkeshögskolan. Men det var inte det jag tänkte

fråga om. Jag tänkte fråga Hans Backman: Varför kan man inte läsa enstaka kurser från yrkeshögskolans utbud?

Prot. 2012/13:45
17 december

Anf. 24 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag börjar med utbildning till arbete. Det är en bas för det vi arbetar med och är förstås viktigt. Det är också bra att alliansregeringen har infört möjligheten till både yrkesvux och yrkeshögskola. Jag är glad att det nu tycks finnas en bred enighet i denna kammare om att detta är bra satsningar.

När man tittar på själva utformningen av det hela finns det skäl att se över, utveckla och fundera på förnyelse av även dessa utbildningssystem. Finns det vägar som kan ge fler jobb som är bra är jag absolut beredd att titta på sådana förslag. Det är ett faktum att utbildningsformen i sig är en succé i mångt och mycket. Många får jobb.

Jag är i dag inte beredd att ta ställning till nya förslag. Men alla goda förslag välkomnas.

Anf. 25 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Detta är något som efterfrågas av arbetsgivarna och många arbetslösa. Man ser att det finns ett utbud inom ramen för yrkeshögskolan där man genom att läsa en del av en utbildning skulle kunna få den kompetens som krävs för att passa in på arbetsmarknaden. Men i dag är det inte möjligt. I dag måste man läsa hela utbildningen för att kunna få det.

Herr talman! Om vi får besked här från Hans Backman att man är beredd att ompröva politiken när det gäller yrkeshögskolan vore det mycket välkommen.

Anf. 26 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag är i dag inte beredd att ta ställning till några nya förslag och sätta ned foten definitivt. Men alla förslag som kommer från Socialdemokraterna och alla partier är väl värda att diskutera och titta på.

Låt oss titta på om förslag och åtgärder kan ge mer möjligheter till jobb som arbetssökande efterfrågar och är något som arbetsgivare dessutom säger är en bra väg för att kunna ge dem möjligheter att anställa.

Anf. 27 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik:

Herr talman! Jag vill fortsätta att tala lite om arbetsmarknadens funktion. Jag vill ge Folkpartiet och Hans Backman tillfälle att reflektera över det.

Vi har tusentals ungdomar som i dag är överkvalificerade för sina jobb. Vi har företag som ropar efter kompetens. Vi har tiotusentals lediga jobb på Platsbanken. Vi har 7–8 procents arbetslöshet. Ändå skriver ni att arbetsmarknadens funktionssätt är varaktigt förbättrat.

På vilket sätt har funktionen förbättrats på arbetsmarknaden, Hans Backman?

Anf. 28 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Det finns inslag på arbetsmarknaden som har förbättrats. Det är bland annat att vi nu har en bättre koppling mellan utbildningssy-

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

stemet och arbetsmarknaden, bland annat via de satsningar som görs på lärlingsutbildningar, yrkespraktik och yrkeshögskoleutbildningar. Man har en mer rak koppling.

Man kan då ge alla människor, utifrån de egenskaper de själva besitter och önskningsar som de själva har när det gäller karriärväg, ett större och bredare urval. De slipper hela tiden att vara hänvisade till att läsa exempelvis gymnasieprogrammet som är högskoleförberedande om de nu känner: Jag vill läsa yrkesutbildning som kan leda till jobb inom exempelvis den eller den industrin.

Där har vi gjort en förbättring av funktionssättet. Sedan finns alltid mer att göra för att utveckla arbetsmarknadens funktionssätt. Jag skulle själv vilja titta ytterligare på att förbättra företagsklimatet. De finns satsningar som säkert skulle vara vällovliga och bra för att göra att arbetsgivarna i större utsträckning känner sig trygga med att anställa.

Socialförsäkringsutredningen tittar nu exempelvis på socialförsäkringar även för företagare.

Anf. 29 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik:

Herr talman! Hans Backman är lite mer ödmjuk än utskottets ordförande, som sade att hon absolut tyckte att det var mycket bättre.

Jag skulle gärna vilja läsa vad regeringens egen framtidskommission säger. Den skriver följande: "Rapporten argumenterar bland annat för att matchningen har tenderat till att försämrats under de senaste årtiondena, och för att endast ungefär hälften av alla anställda i Sverige är korrekt matchade med både utbildningslängd och inriktningen på utbildningen."

Det vore bra om utskottsordföranden läste vad den egna kommissionen skriver och gjorde något åt situationen i stället för att stå här och säga eller skriva i betänkandet att det fungerar bra.

Jag har en annan fråga. Miljöpartiet tycker att motivationskurserna på folkhögskolorna är bra. Problemet är att det inte fungerar. I betänkandet står det att samtliga ungdomar mellan 16 och 25 år som är inskrivna hos Arbetsförmedlingen och saknar slutbetyg från grund- och gymnasieskolan ska få ta del av detta. Problemet är, som jag sade tidigare, att det är få ungdomar som går till Arbetsförmedlingen. När de går dit lyckas Arbetsförmedlingen inte göra något. Förra året var det, enligt RUT, 2 552 som gick på den här utbildningen.

Jag har varit på flera folkhögskolor, senast på en i norra Sverige. Där sade man att man i två omgångar hade förberett för att ta emot ungdomar men att Arbetsförmedlingen inte lyckats skicka några.

Vad tycker Hans Backman att man ska göra för att få ungdomarna att gå på den viktiga motivationskursen?

Anf. 30 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag delar utskottsordföranden Elisabeth Svantessons uppfattning att funktionssättet på arbetsmarknaden har förbättrats.

Regeringen väljer nu att ytterligare öka satsningen på folkhögskolorna. Folkhögskolan har en bra pedagogik när det gäller att hjälpa och stötta ungdomar som inte har fullgjord grundskole- eller gymnasieutbildning. För de ungdomar som har lämnat grundskolan utan att lyckas bra, som har haft problem och fått en känsla av att skolan är något som man inte trivs med och som man har svårt att klara av är steget stort att börja

en ny utbildning på en folkhögskola. Det är viktigt att man fortsätter att motivera dem att ta den här möjligheten. De allra flesta kan, om de bara får lugn och ro i sin utbildningssituation och får en bra pedagogik och lärare som tar sig tid att fylla de kunskapsluckor man har. Det är viktigt att ge ungdomarna självförtroende och motivera dem att ta steget. Möjligheten att få jobb ökar ju enormt när man har en fullgjord gymnasieutbildning. En av de grupper som är mest utsatta på arbetsmarknaden är den som har lämnat skolan utan fullständiga grundskole- och gymnasiebetyg.

Det vore bra att utöka antalet platser på folkhögskolan och fortsätta att motivera dessa ungdomar för att få fler att ta vara på möjligheten.

Anf. 31 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! ”En byggarbetare föll 15 meter och omkom i samband med byggandet av en dagligvarubutik på Metallvägen i Rosersberg på onsdagsförmiddagen. Räddningstjänst, polis, ambulans och akutläkare åkte till platsen. Klockan 10.05 förklarade en läkare mannen avliden. Arbetsmiljöverket har underrättats om olyckan. --- Mannen var född 1987 och var hemmahörande i Polen.”

Så beskrivs en tragisk dödsolycka i en nyhetsnotis förra veckan. Ett liv som bara hade börjat gick till spillo.

Att olyckor, skador och dödsfall sker på arbetet är helt oacceptabelt. Med ett bra förebyggande arbete, medvetenhet och strukturellt arbete går mycket att undvika.

De indikatorer som finns tillgängliga på arbetsmiljöområdet pekar på en positiv utveckling sett över flera år. Det är bra, men det är en utveckling som inte ska tas för given.

Tillsynsverksamheten är ett viktigt ben i arbetsmiljöarbetet. Under 2010–2012 har Arbetsmiljöverket granskat hur företag i en specifik bransch arbetar med sitt arbetsmiljöarbete och granskat den faktiska miljön i särskilt utvalda branscher i Projekt Screening. Vid besöket har man också pratat om hur man praktiskt arbetar med arbetsmiljöarbetet som en viktig del i dialogen. En utvärdering av det projektet kommer 2013 och ska ligga till grund för fortsatt utveckling av tillsynen.

Arbetsmiljöverkets uppdrag utvidgas nu från nuvarande kunskaps-spridning till en nationell instans med ansvaret att kunskapen från arbetslivsforskningen är tillgänglig och kommer till allt större nytta. Centerpartiet har med Lennart Levi i spetsen länge drivit på för att inrätta en nationell funktion för kunskapsområdet arbetsmiljö och arbetsliv, och vi välkomnar att det har landat.

Arbetslivet förändras och riskerna med det. Belastning, stress, hot och våld är stora riskfaktorer. Arbetsmiljöverket ser nu över forskningsläget i Sverige och internationellt när det gäller hot och våld i arbetslivet, för att peka ut områden där kunskapsunderlaget är starkare respektive svagare, för att med det som bas identifiera nya forskningsbehov.

Alliansregeringen har inlett en flerårig satsning för att utveckla och förbättra kvinnors arbetsmiljö. Syftet är att öka kunskaperna om kvinnors arbetsmiljö och förebygga ohälsa och utslagning på grund av belastningsskador. Kvinnor svarar i dag för en större andel av sjukfrånvaron än män. Fler kvinnor än män tvingas av hälsoskäl lämna sina jobb i förtid. Det leder till sämre livskvalitet och lägre pension. Inom ramen för sats-

ningen kommer Arbetsmiljöverket att samla och sprida kunskap om hur belastningsskador kan förebyggas. Bättre inspektionsmetoder ska utvecklas för att tidigt upptäcka och förebygga riskerna för belastningsskador. En annan central insats är att synliggöra kvinnors och mäns skilda arbetsförhållanden eftersom kvinnor och män utsätts för olika risker och drabbas av olika arbetsmiljörelaterade problem. 2015 ska en slutrapport på uppdraget redovisas.

Herr talman! Den svenska ekonomin har hittills visat god motståndskraft mot skuldskrisen i Europa. Men den svenska exporten drabbas nu av en tydligare avmattning som ett resultat av den svaga utvecklingen i euroområdet. Vi ser det i avmattad export, vi ser det i ökande antal varsel och vi kan med det vänta oss att fler blir arbetslösa.

Det är en utveckling som Alliansen tar på stort allvar. Situationen ska ses i ljuset av att Sveriges sysselsättning stärkts sedan Centerpartiet och Alliansen bildade regering 2006. Enligt SCB:s arbetskraftsundersökning är det under andra kvartalet i år 265 000 fler i arbete jämfört med samma kvartal 2006 – 65 000 fler än strax före den ekonomiska krisen 2008. Våra genomförda strukturreformer gör att vi går in i en orolig tid med fler varsel från ett bättre läge än vad som hade varit fallet med oppositionens politik.

Hur möter vi då det här läget? Sett i ett helhetsperspektiv handlar det självklart om att stimulera både efterfrågan och utbud. Men debatten här och nu handlar om utgiftsområde 14 med arbetsmarknadspolitik i fokus. I den delen är det viktigt att Arbetsförmedlingen har resurser och med det står stark för att möta utvecklingen. Vi vidtar också åtgärder för att Arbetsförmedlingen ska fungera bättre.

Från Centerpartiets sida är det ingen hemlighet att vi ser behovet av att genomföra fler reformer på Arbetsförmedlingens ansvarsområde för att effektivisera förmedlingsverksamheten, göra den mer flexibel och snabbfotad och även ge den som är arbetslös eller vill byta jobb möjlighet att välja utförare. Centerpartiet vill konkurrensutsätta Arbetsförmedlingen. Det har vi i nuläget inte stöd för i Alliansen.

Herr talman! Med den avmattning vi nu ser är det bra att regeringen presenterar ytterligare åtgärder i budgetpropositionen för att hålla arbetslösheten tillbaka. Personer med högst förgymnasial utbildning, ungdomar, utrikes födda, funktionsnedsatta och äldre arbetslösa möter större svårigheter att finna arbete. Den kunskapen finns med som underlag när insatserna prioriteras.

Arbetsförmedlingen tillämpar ett nytt arbetssätt med bedömningsverktyg som ger signaler tidigt om risken är stor för att bli kvar länge i arbetslöshet. När så bedöms sätts det tidigt in individanpassat stöd i form av förstärkta förmedlingsinsatser.

Utöver de insatser som redan är på plats tillkommer praktik och utbildningsplatser för personer med hög risk för långtidsarbetslöshet. Vi förstärker aktivitet och kvalitet i jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för unga. Vi höjer taket i det särskilda anställningsstödet och möjligheten till handledarstöd. Vi utvidgar insatserna för att höja motivationen hos ungdomar när det gäller att fullfölja grundskole- eller gymnasieutbildning i folkhögskolesatsningarna. Det handlar om möjlighet att få ett högre studiebidrag samt om öronmärkta komvuxplatser. Det är viktigt att kvaliteten i de gymnasiala yrkesutbildningarna stärks och att

möjligheten att få en lärlingsplats förbättras. Och vi förslår ökade anordnarbidrag för gymnasielärlingar.

För dem med funktionshinder har svensk arbetsmarknad lite högre trösklar att ta sig över. Vi ökar därför möjligheten att få individuellt stöd på en ny arbetsplats. Vi sjsätter också ett praktikprogram inom de statliga myndigheterna. Funkautredningen, som presenterades i våras med flera intressanta förslag, har remissbehandlats och bereds vidare i Regeringskansliet.

Vi utvidgar etableringsreformen och tillför medel till kommuner och arbetsförmedlingar och öppnar för arbetsplatsförlagda insatser, bland annat genom ett så kallat praktiskt basår där arbetsträning kombineras med svenskundervisning. Dessutom förstärker vi instegsjobben.

Herr talman! Centerpartiet har inte hymlat med att vi vill se fler reformer på svensk arbetsmarknad för att få fler i arbete, bättre matchning, bättre rörlighet under arbetslivet och en bättre fungerande och dynamisk arbetsmarknad.

Arbetsförmedlingen, som institution, blir pensionär nästa år. Vi tycker att det är dags för ett generationsskifte där man tar vara på vunnit kunskap och den erfarenhet som finns hos arbetsförmedlare men växlar över i en ny form. Med intresse har Centerpartiet studerat och följt hur andra länder har reformerat sin arbetsförmedling. Bland länder som redan tagit steget finns Australien, Storbritannien och Tyskland, för att nämna några.

Förutom en bättre matchning och en effektivare förmedling ser vi möjligheter till specialiserade förmedlingar som har kompetens att hjälpa arbetsökande i olika branscher, med olika utbildningar eller i olika åldrar. Centerpartiet kan konstatera att Arbetsförmedlingen under alliansregeringens tid har effektiviserats. Man är den sammanhållande länken och förmedlar jobb. Men vi kan också konstatera att det inte räcker. Förtroendet för Arbetsförmedlingen som institution är lågt från både arbetsökande och arbetsgivare.

Med en alltmer rörlig arbetskraft mellan branscher och över gränser och med en utveckling som går från guldklocka till allt snabbare omställningar krävs en rörlighet och snabbhet som en Atlantångare av Arbetsförmedlingens karaktär inte klarar av.

Herr talman! Sverigedemokraternas linje i dag förvånar. Det är lite intressant att följa vad de säger här i kammaren och vad de säger utanför den här kammaren. I dag kan jag förvånat notera att de tydligen inte vill stoppa invandringen. Det är inte så man kan läsa deras budget eller höra deras retorik för övrigt.

Det är också intressant att Sverigedemokraterna gärna vill vara med i Centerpartiets idéprogramarbete. Jag tror dock inte att vi riktigt möts i våra linjer.

Vi kan konstatera att "för lite" och "för sent" länge har varit Socialdemokraternas standardkommentar. Det har kopierats och klistrats in i allt man kommenterat.

I höstas bytte man fot och landade i "för mycket" och "för omfattande". Man drog ned budgetramen för att med det försöka framstå som mer ansvarsfull med skattebetalarnas pengar än alliansregeringen.

Det har varit några höstmånader där utvecklingen har gått i den riktning som regeringen och andra institut bedömde när budgetpropositionen

presenterades – möjligtvis har det gått lite fortare. Nu kräver de som skrek ”för mycket” paket och insatser. Det gör de innan ens budgetpropositionens första krona har använts.

Det som Centerpartiet och Alliansen driver är en politik för ökad efterfrågan på arbetskraft men också ett ökat utbud. På ren svenska handlar det om att företagen ska vilja anställa och att fler söker jobb.

När jag läser oppositionens förslag kan jag konstatera att det är motsatsen. Man ska minska efterfrågan på arbetskraft genom att ta bort RUT. Man ska ta bort halveringen av restaurangmomsen. Det är dubblade arbetsgivaravgifter för ungdomar. Dessutom ska man minska utbudet genom generösare ersättningar. En starkare arbetslinje, kallar man det.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 2 och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 32 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Få har väl kunnat undvika att uppmärksamma nyheten från i går när Per Ankersjö, ordförande i Centerpartiets idéprogramgrupp och tillika borgarråd i Stockholm, sade följande, om det nu är rätt citerat, men det kanske ni kan rätta till om det inte är det:

”Det finns ett väldigt stort behov av arbetskraft i vissa typer av jobb som svenskar inte vill ta.”

Man säger att man står för en ny arbetsmarknadspolitik där avgörande inslag bland annat är lägre lön för dem som är nya på arbetsmarknaden.

Per Ankersjö säger också:

”Jag tror de flesta skulle välja att få ett jobb som är sämre betalt än att gå i utanförskap i tio år.”

Nu kommer de självklara frågorna till Annika Qarlssoon, om detta nu är rätt citerat. Vilka jobb är det svenskarna inte vill ha? Och för vilken lön är det tänkt att de som ska ta de här jobben ska arbeta?

En annan fråga är: Ser Annika Qarlssoon något samband mellan det faktum att vissa går i utanförskap i tio år och Centerpartiets förslag om fri invandring?

På vilket sätt förbättras situationen för dem som i dag är arbetslösa av att det kommer fler och söker arbete på den svenska arbetsmarknaden?

Anf. 33 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Först och främst finns det en avgörande och viktig skillnad mellan mig och Centerpartiet på den ena sidan och Sven-Olof Sällström och Sverigedemokraterna på den andra sidan. Det gäller hur vi ser på arbetsmarknadens funktionssätt.

Tror vi att det finns en dynamik. Eller är det något statiskt förutbestämt som inte påverkas av något annat än statliga beslut? Jag kan se att det finns sverigedemokrater och möjligtvis Vänsterpartiet som befinner sig i samma fälla när det gäller de här frågorna.

I övrigt delar man synen att det finns en dynamik på arbetsmarknaden som gör att det med ett större utbud blir större efterfrågan. Det är en del av arbetsmarknadens funktionssätt.

Vad finns det för jobb som inte svenskar tar i dag? Vi kan konstatera att det i och med arbetskraftsinvandringen är rätt många som har kommit hit. Så här långt kan vi se att det finns två olika sektorer, om man grovt

ska förenkla arbetskraftsinvandringen. Det är högt utbildade som inte finns i Sverige. Det är många som har koppling till datakunskap. Det är ingenjörer och så vidare. I den andra änden är det enklare jobb som det är svårt att få svenskar att ta. Jag tänker på bärplockare. Jag tänker på jobb inom hotell- och restaurangbranschen.

När det gäller lönen är det väldigt intressant. Vi kan konstatera att Sverige har en oerhört sammanpressad lönestruktur. Relativt sett har man väldigt höga ingångslöner. Men även om det är så – den diskussionen har jag haft förut, och jag är fortfarande väldigt tydlig med det – kan jag kritisera att man inte har tagit med de arbetslösa runt bordet när man förhandlar löner. Men det är fortfarande arbetsmarknadens parter och inga andra än arbetsmarknadens parter som ska sätta de löner som gäller i Sverige.

Det vi också kan konstatera är att det här är ett idéprogramsarbete som nu ska ut på remiss och diskuteras runt om i Sverige.

Anf. 34 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Jag kan hjälpa dig på traven om du inte vet vilka löner vi pratar om.

Jag har träffat en kvinna från Lettland som städar i Sverige för under 10 000 kronor i månaden. Jag har träffat en polska som utför kvalificerade redovisningstjänster för 12 000. Det är de lönerna vi talar om. Jag har också träffat människor som egentligen inte ska befinna sig i Sverige som jobbar för en eller två tior i timmen.

Det är så Centerpartiets och Alliansens arbetsmarknad ska se ut i framtiden.

Jag kan också hjälpa dig med den andra frågan, som du inte ville svara på, om vad som händer när man tillför ytterligare arbetskraft till en redan utsatt arbetsmarknad där de lågutbildade och lågavlönade inte kommer in. Jo, de blir tvungna att ta de jobb som finns till än sämre löner.

Här frångår vi en viktig princip i Sverige. Vi har varit duktiga i Sverige på strukturomvandlingar. Vi har gått vidare från tekoindustrin och varvsindustrin till ett utvecklat it-samhälle. Vi har hela tiden forskat och utvecklat. Vi har utvecklat företagande och utvecklat våra möjligheter att skapa nya arbetstillfällen i nya branscher.

Nu tar vi ett steg bakåt. Nu är det Låglönesverige vi går mot. Då ska jag berätta en sak för Annika Qarlssoon: Den matchen kan du aldrig vinna. Det finns många miljarder människor som lever på mindre än 2 dollar om dagen. De är beredda att utföra ditt, mitt och alla andras jobb i det här landet för 2 dollar om dagen. Vi kan inte och vi ska inte konkurrera med låga löner.

Jag blir bestört när jag ser det här, som i och för sig är ett idéprogram. Blir detta verklighet hoppas jag att de moderata stödrösterna 2014 går till Andreas Carlson och Kristdemokraterna och inte till Centerpartiet.

Anf. 35 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Det är intressant att Sven-Olof Sällström tar upp problematiken kring papperslösa och beskriver det som en orsak till att vi inte ska ha fri invandring. Om man hade öppnat upp gränserna hade de

kunnat få en helt annan situation i det här landet än vad de har möjlighet till i dag.

Det som är intressant är att när vi tittar på Sverige historia längre tillbaka i tiden – vi kan se på 1900-talet, men vi kan också gå tillbaka flera århundraden – så kan vi konstatera att det har varit under perioder när vi har haft ett stort flöde av människor som har kommit hit som Sverige har växt som mest. Det är då vi har haft den bästa utvecklingen och ökat vår välfärd. Då har vi inte haft begränsningar och sagt: Du är välkommen, men inte du.

Det handlar om att vara trygg i vad vi har här och våga öppna upp för fler som vill vara med och bygga landet Sverige. I detta skiljer sig Sverigedemokraterna och Centerpartiet oerhört viktigt och väsentligt. Det blir klart och tydligt i den här frågan men även i andra frågor.

Vad har vi då att diskutera här i dag? Jo, arbetsmarknadspolitiken. Det Sven-Olof Sällström fastnade för och som han använde i stort sett hela sitt anförande till var att Centerpartiets idéprogramgrupp har landat i att vi strävar efter öppna gränser, fri rörlighet och en generös flyktingpolitik. För ett parti som värnar friheten och bygger sina värderingar på alla människors lika rätt och värde finns inget annat logiskt ställningstagande gällande i vilken riktning vi ska gå.

Då är det rätt intressant att konstatera att vi sedan många år går i den riktningen. I fråga efter fråga är det precis i den riktningen vi går. Här spänner vi bågen i ett lite längre perspektiv och säger att det är i den här riktningen vi ska gå. Detta och hur vi förhåller oss till resten av världen är oerhört viktiga frågor att diskutera och fundera på.

Anf. 36 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är olyckligt och beklagligt att Centerpartiet inte får något gehör för sin uppfattning bland sina allianskamrater, eftersom ni har en massa förslag som vi delar.

Jag vill tala lite om ungdomarna och det bedömningsverktyg som Annika Qarlsson pratar om.

Jag tycker naturligtvis att det är bra att vi får ungdomarna till Arbetsförmedlingen och att de får en bedömning och det individuella stöd som de är berättigade till. I betänkandet står det att när man har fått den här bedömningen ska man få individanpassat stöd framför allt i form av förstärkta förmedlingsinsatser.

Då undrar jag vad dessa förstärkta förmedlingsinsatser är. Insatser som folkhögskola och nystartsjobb fungerar inte riktigt bra. Vi får ju inte in ungdomarna i dem. Vad är det då som Arbetsförmedlingen ska göra med den här förstärkta förmedlingsinsatsen?

Anf. 37 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Vi kanske behöver kroka arm när det gäller frågan kring organisering av Arbetsförmedlingens insatser. Vi har i många delar väldigt lika ingångar när det gäller vad vi vill åstadkomma inom det området. Hur Arbetsförmedlingen ska kunna finnas tillgänglig på en allt snabbare och alltmer rörlig arbetsmarknad i en omvärld som påverkas av många fler faktorer än vi kan styra över här i landet är spännande diskussioner att föra framöver. Där har vi lite kvar att jobba med.

Bedömningsverktyget som ska hjälpa till att se vilka det är som riskerar att hamna i långtidsarbetslöshet i ett betydligt tidigare skede tror jag kan vara värdefullt och viktigt att få på plats. Men precis som Esabelle Dingizian säger är det bara steg ett. Sedan måste vi se vad nästa steg blir.

Utökade förmedlingsinsatser handlar om tätare möten och tätare kontakter. Jag tror även att det kan vara viktigt att hjälpa ungdomar som kanske skulle önska det att komplettera sin utbildning via de folkhögskolesatsningar och andra satsningar som vi gör. Jag tror nämligen att många av dessa ungdomar inte har så goda minnen av sin skolgång, om jag uttrycker mig mildt, utan tvärtom. Jag tror att det är viktigt att man ser att det kanske även behövs motivering innan man kommer till de motiverade studierna.

Jag tror att just att förstärka förmedlingsinsatserna kan vara ett steg på den vägen, om det är det som är alternativet.

Anf. 38 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik:

Herr talman! Det gläder mig att Centerpartiet tillsammans med sina allianskamrater kommer att göra vad de kan för att få någon ordning på Arbetsförmedlingen.

Täta möten – som jag har berättat har jag hört väldigt många historier. Just att få det här individuella bemötandet skulle leda till att den flaskhals som Arbetsförmedlingen är skulle få lite bättre ketchup effekter, om man säger så.

För tio dagar sedan träffade jag en tjej som berättade att hon har gått yrkesgymnasium och har en elektrikerutbildning men behöver praktik för att få sina poäng och bli certifierad. Det finns ingen som kan hjälpa henne. När ungdomarna aldrig får det där sista lilla stödet som de behöver för att få ett jobb, då hjälper det inte att säga att vi har en bättre skola och att vi har de här satsningarna.

Det som är lite sorgligt är att regeringen nu har instruerat Arbetsförmedlingen att det bara är de som står allra längst bort från arbetsmarknaden som ska prioriteras. Det innebär att en ungdom som har en komplett gymnasieutbildning hänvisas till att klara sig själv, eftersom Arbetsförmedlingen har instruerats att ta hand om bara dem som står allra längst bort.

Det här gör att det inte fungerar bra och att vi får en massa ungdomar som inte får någonting alls. Det finns en massa skräckhistorier om hur Arbetsförmedlingen tycker att ungdomar ska söka jobb på finska fast de inte ens kan finska. Effekten blir väldigt negativ, och det här resulterar i att inga andra vill gå dit heller.

Anf. 39 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att det finns många mätningar som visar att många väljer att inte söka stöd och hjälp hos Arbetsförmedlingen. Det finns de som är besvikna på det stöd och den hjälp som de har fått, och det finns de som tycker att de har fått bra stöd och hjälp. Jag tror att det gäller att se att det finns alla varianter och alla nyanser. På samma sätt finns det oerhört många som är oerhört duktiga på det arbete de gör även inom Arbetsförmedlingen.

Det jag har kritiserat och som jag skulle vilja förändra handlar om strukturen på Arbetsförmedlingen som institution. Jag tror att det behövs

en annan struktur där vi också ger makten och möjligheten till dem som är inskrivna eller dem som behöver stöd och hjälp att kunna söka detta stöd och denna hjälp. Det skulle förändra hela området.

Det är viktigt att poängtera att det finns ett strukturellt problem, som jag bedömer det. Men sedan måste vi gå tillbaka till politiken och ge villkor och förutsättningar så att man också lyckas genomföra detta.

Det är alltså oerhört viktigt att se att det finns många nyanser. Det finns många historier som vittnar om att man inte har blivit sedd och inte fått den hjälp man behöver. Samtidigt vet vi att det finns de som också har fått den hjälp de söker efter. Det jag har med mig och det jag jobbar vidare med är därför att jag skulle vilja se en förändrad struktur på detta område.

Anf. 40 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! De senaste två månaderna har ca 20 000 personer varslats om uppsägning, alltså ungefär 10 000 per månad. I mitt hemlän, Jönköpings län, har det under de här två månaderna, samma period, varslats ungefär 1 100 personer. Även om alla varsel inte leder till uppsägning har det varit och är en mörk höst på den svenska arbetsmarknaden.

När tillväxten går ned på den globala marknaden minskar antalet order för svenska exportföretag, framför allt inom tillverkningsindustrin. När svenska företag tävlar med företag från hela världen i en global konkurrens måste vi i Sverige ha ett företagarklimat som uppmuntrar företagen att stanna i Sverige eller att flytta till Sverige.

Jobb skapas av företagare som investerar engagemang, tid och egna pengar, ibland också blod, svett och tårar. Det är människor som tror på en idé och satsar på den. Det ska vara enkelt och lönsamt att driva företag i Sverige. En politik för företagande är en politik för jobben.

Herr talman! De reformer som alliansregeringen har genomfört – framför allt jobbskatteavdraget – har gjort att det lönar sig bättre att arbeta, och fler människor har sökt sig ut på arbetsmarknaden.

Som arbetsmarknadspolitisk talesperson för Kristdemokraterna företär jag en politik som ska göra det lönsamt att jobba. Men många gånger när man diskuterar den typ av frågor som vi i dag diskuterar i kammaren, herr talman, tenderar debatten att handla om vem som har rätt siffror. Siffror kan vara viktiga för att förklara samband, förklara statistiken, men människor får aldrig förminska till att bli streck eller nummer i ett Excelark. Det är förstås en tuff situation på den svenska arbetsmarknaden nu. Det måste vi ta på allvar. Jag känner med dem som oroas över sin arbetssituation de här dagarna.

Finns det något värre – som Ylva Johansson inledde diskussionen med i dag kl. 9 på morgonen – än att alarmer ringer och väcker en tidigt en ruskig och slaskig vintermorgon? Finns det något värre än att alarmer tjuiter och man tvingas upp? Ja, det finns det. Det är att klockan inte ringer, att det inte finns någon arbetsplats att gå till. Vi måste ta situationen på allvar.

Det är därför mycket välkommet att regeringen i budgetpropositionen presenterar ytterligare åtgärder för att hålla arbetslösheten tillbaka. Budgetförslaget innehåller kraftiga satsningar för jobb och tillväxt som kan bidra till att motverka avmattningen i konjunkturen, exempelvis genom betydelsefulla investeringar i infrastruktur, forskning och innovation. En

kraftig sänkning av bolagsskatten stärker företagens konkurrenskraft. Investeraravdraget skapar möjligheter för företag som vill växa. Och ungdomspaketet på 8,1 miljarder stärker ungdomars chans till jobb.

I förslaget finns det också satsningar på funktionsnedsattas möjlighet att komma in på arbetsmarknaden med ett praktikprogram i statliga myndigheter och ökat individuellt stöd för en ny arbetsplats.

Herr talman! Ungdomsarbetslösheten är en av våra stora samhällsutmaningar. När tyglarna dras åt på arbetsmarknaden är det de som precis har kommit in eller de som aldrig har fått chansen att komma in och få ett jobb som drabbas hårdast.

För att stärka ungdomars ställning på arbetsmarknaden är det viktigt att det finns vägar till utbildning och tillbaka till utbildning. Det är därför bra att regeringen bland annat föreslår en förlängning av studiemotiverande insatser inom folkhögskolan, liksom möjligheten för vissa långtidsarbetslösa ungdomar att få ett högre studiebidrag och öronmärkta komvuxplatser.

Sammantaget innebär regeringens åtgärder inom utbildningspolitiken att det tillförs 18 300 utbildningsplatser under 2013, vilket är en satsning på 1,8 miljarder kronor.

Det är också bra att regeringen vill stärka kvaliteten i de gymnasiala yrkesutbildningarna. I satsningarna ingår också förbättrade möjligheter att få en lärlingsplats. Regeringen föreslår ett dubbelt anordnarbidrag för det företag som tar emot en lärling för att öka drivkraften hos företagen att ta emot lärlingar. Det är viktigt att minska steget mellan utbildning och jobb, mellan skola och näringsliv.

I flera EU-länder finns lärlingstraditioner sedan lång tid tillbaka, med väl utbyggda lärlingssystem. Dessa länder har också betydligt lägre arbetslöshet bland unga. I Sverige är det många som delar erfarenhet med den industriföretagare som jag för ett tag sedan träffade i Gnosjö, i mitt hemlän. Han konstaterade att det inte spelar någon roll om en nyanställd har utbildat sig till frisör eller gått industriprogrammet – han eller hon behöver ändå skolas in under ett drygt halvår på företaget.

Enligt OECD finns det ett klart samband mellan lärlingstradition, ett lärlingssystem, och låg ungdomsarbetslöshet. Vi måste lyfta blicken och i Sverige arbeta mer på att öka chanserna för ungdomar att komma in som lärlingar i företag eller på arbetsplatser och att införa ett lärlingssystem värt namnet också i Sverige.

För en lärling kombineras teoretisk och praktisk utbildning. Därför är det viktiga förhandlingar som nu pågår inom den så kallade jobbpakten, där parterna förhandlar om yrkesintroduktionsavtal med utbildningsinlag. Det kan vara en väg framåt, tror jag, för att rusta unga människor för arbete och för att sänka ungdomsarbetslösheten.

Herr talman! Flera mätningar och undersökningar visar att förtroendet för Arbetsförmedlingen är lågt, väldigt lågt. I dag behandlar vi Riksrevisionens rapport som jämför effektiviteten mellan arbetsförmedlingskontor i Sverige. Det finns enligt Riksrevisionen en effektivitetspotential. Det behöver vi inte titta i Riksrevisionens rapport för att kunna se. Det räcker att prata med människor som söker jobb och är i kontakt med Arbetsförmedlingen för att göra det.

Arbetet med att effektivisera Arbetsförmedlingen är i gång. Jag tycker också att det är viktigt att understryka att effektiviteten bör mätas inte

bara mellan olika arbetsförmedlingskontor, utan att man också kan mäta effektiviteten genom att titta på internationella studier och titta utanför Arbetsförmedlingens verksamhet.

Under flera år har Kristdemokraterna lyft fram Australien som ett intressant och viktigt exempel att lära av när det gäller matchningen på arbetsmarknaden. Det är hög tid, tycker Kristdemokraterna, att gå vidare och pröva nya lösningar där olika aktörer verkar på lika villkor. Vi vill förändra arbetsförmedlandet i grunden. Vi föreslår att privata arbetsförmedlare får ta över och att de får betalt när de hjälper personer till jobb.

Herr talman! När budgetförslaget presenterades i höstas hördes höga rop från Socialdemokraterna. Regeringens satsning var för stor och för oansvarig. Men när lågkonjunkturen nu har fördjupats och fler riskerar att förlora jobbet har ropen tystnat.

När man läser igenom de fyra olika oppositionspartiernas förslag ser man att de spretar åt alla möjliga håll. Bortsett från ett maskinellt nejsägande till Alliansens politik saknas gemensamma förslag. Ylva Johansson avslutade sitt anförande med att säga att hon vill att Alliansen lämnar över styret av landet. När man kommer med den uppmaningen tycker jag att det finns vissa skäl att fråga till vem man vill att Alliansen ska lämna över styret av landet.

En tydlig gemensam linje framträder dock i oppositionspartiernas politik: Höj skatten och gör det dyrare att anställa! Detta vill oppositionspartierna göra för att finansiera olika typer av ersättningar.

Vem tror att det blir fler jobb genom att göra det dubbelt så dyrt att anställa unga? Vem tror att det blir fler jobb om man reducerar ROT och RUT? Vem tror att det blir fler jobb om restaurangmomsen höjs? Vem tror att det blir fler jobb om jobbskatteavdraget sänks?

Dessa förändringar, som oppositionspartierna föreslår, innebär, herr talman, att kostnaden för att anställa unga skulle öka med tiotals miljarder och att det skulle löna sig mindre att arbeta. Det är inte en politik ut ur en lågkonjunktur, utan det är en politik som försvagar svenska företags konkurrenskraft och låser fast människor i arbetslöshet.

Jag vill ha en politik för fler jobb och fler som vill jobba. Därför, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 41 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Den ekonomiska krisen är nu inne på sitt femte år, och vi lever i en värld full av utmaningar där osäkerheten om den globala ekonomin fortsätter att vara stor. Detta gäller inte minst i Europa. I allt detta ska Sverige manövrera, och Sverige är en liten och öppen ekonomi. I dag exporterar vi varor och tjänster till ett värde som motsvarar halva vår bnp. Det är en andel som har stigit rejält under de senaste 20 åren. Drygt hälften av den svenska exporten går till Europa. När världsekonomin har bekymmer och efterfrågan på svenska produkter och tjänster minskar ser vi en nedgång i den svenska exporten och industrin.

Som en följd av utvecklingen i vår omvärld har hösten präglats av varsel och oro. Sedan i somras ser vi en ökning i antalet varsel. Jag har stor respekt för den oro som många varslade, deras familjer och underleverantörer känner i den här situationen. Det ställer ökade krav på en

ansvarstagande politik för svensk ekonomi, på jobbskapande och på en aktiv arbetsmarknadspolitik. Alliansregeringen har konsekvent valt att stå upp mot alla som velat äventyra den svenska ekonomin eller som på punkt efter punkt försökt montera ned arbetslinjen. Låt mig vara tydlig: Vårt ansvarstagande kommer att ligga fast även framöver.

Jobben är regeringens viktigaste fråga, och vårt mål är full sysselsättning även i fortsättningen. Arbetslinjen ska tydliggöras och stärkas. Alla som kan arbeta ska göra det, och färre ska stå utanför arbetsmarknaden. Tack vare att regeringen har fört en ansvarsfull ekonomisk politik och återupprättat arbetslinjen, och därmed ökat sysselsättningen och minskat utanförskapet, har Sverige utrymme för tillväxtfrämjande reformer.

Den svenska ekonomin står stark. Sverige har bland Europas starkaste finanser. Sedan 2006 har Sveriges bnp vuxit cirka tre gånger så mycket som snittet för eurozonen, och vår skuldsättning är låg. Arbetslösheten ligger under genomsnittet i Europa, och andelen långtidsarbetslösa är den lägsta.

När andra länder står inför, har genomfört och kommer att genomföra nedskärningar slår det mot jobb och välfärd. Då har Sverige i stället möjlighet att investera för framtiden. I budgeten har vi tagit höjd för den sämre ekonomiska utvecklingen. Vi var tydliga med att det fanns en påtaglig risk att tillväxten skulle bli svagare i Sverige.

I sin senaste Economic Outlook påpekade OECD att vi i Sverige bör använda styrkan i våra offentliga finanser till att fortsätta att stimulera ekonomin, särskilt om tillväxten fortsätter att mattas av. OECD menade att det är viktigt att vi fortsätter arbetet med att göra det enklare och billigare att anställa.

Låt mig påminna om, mot bakgrund av OECD:s rekommendation, att det var många i kammaren som varnade för att regeringen hade tagit i för mycket när vi lade fram vår budget, när vi lade fast en politik som skulle säkra jobb i Sverige och säkra att Sverige klarade sig igenom krisen. Det är också många i kammaren som driver förslag som gör det dyrare att anställa.

Herr talman! Arbetsmarknadspolitikerna är en central del av regeringens politik och den viktigaste komponenten för att uppnå full sysselsättning. Med hjälp av en förstärkt arbetslinje och genom att göra det mer lönsamt att arbeta, genom reformeringen av Arbetsförmedlingen, och med hjälp av reformer som gör det billigare och enklare att anställa, till exempel sänkt arbetsgivaravgift för alla ungdomar och olika anställningsstöd, har vi förbättrat arbetsmarknadens funktionssätt.

Låt det inte råda något tvivel om att det kommer att krävas mer och att det är ett långsiktigt och tålmodigt ansvar att föra Sverige mot full sysselsättning. De kommande åren gäller det att föra en aktiv arbetsmarknadspolitik för att möta en tuffare utveckling på arbetsmarknaden.

I budgetpropositionen för 2013 satsar regeringen ca 23 miljarder kronor mer på olika reformer. Det är reformer som ska stärka den svenska ekonomin på lång sikt och stödja återhämtningen i ekonomin. Det handlar bland annat om sänkt bolagsskatt, som ger goda förutsättningar för jobb och investeringar. Det handlar om infrastruktursatsningar för ett robust och modernt transportsystem på såväl väg som järnväg som bidrar till att skapa jobb och tillväxt i hela landet. Det handlar om att satsa på forskning och innovationer för att behålla och ytterligare förbättra Sveri-

ges position som framstående forskningsnation. Det handlar om ett ungdomspaket på 8,1 miljarder kronor för fler vägar till jobb för ungdomar samt ytterligare drygt 2 miljarder kronor för att förhindra och bryta långtidsarbetslösheten.

Sveriges starka position öppnar för dessa tillväxtfrämjande investeringar för fler jobb i växande företag och åtgärder som möter krisen, samtidigt som vi har säkerhetsmarginaler om ekonomin skulle bromsa in kraftigare.

Trots att den ekonomiska utvecklingen har varit ogynnsam i omvärlden under lång tid har den svenska arbetsmarknaden utvecklats förhållandevis väl. Sysselsättningen har återhämtat sig starkt under de senaste åren, och antalet sysselsatta i dag är högre än vid regeringsskiftet 2006 och före finanskrisens utbrott hösten 2008. Arbetskraftsdeltagandet är nu tillbaka på ungefär samma nivå som före krisen och har de senaste åren varit oväntat högt jämfört med tidigare lågkonjunkturer.

Utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden framstår som stark även i en internationell jämförelse. Arbetslösheten ligger under genomsnittet i Europa, och andelen långtidsarbetslösa är, som jag sade tidigare, den lägsta.

Regeringens politik har haft effekt. Den har bidragit till att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt, men det finns fortfarande problem på arbetsmarknaden som behöver åtgärdas. Därför fortsätter regeringen arbetet med att få fler i arbete. Drivkrafterna för och möjligheterna till arbete behöver stärkas, och arbetsmarknadens funktionssätt behöver förbättras. Särskilt fokus måste läggas på grupper som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden i dag, till exempel ungdomar, eller på dem som har svårt att återvända till arbetsmarknaden, till exempel långtidsarbetslösa.

För att skapa fler vägar till jobb för ungdomar har regeringen föreslagit omfattande ungdomspaket på sammanlagt 8,1 miljarder kronor för att stärka kopplingen mellan skolan och arbetslivet samt för att möta den svaga konjunkturutvecklingen. Bland annat föreslås ökade resurser till lärlingsutbildning inom både gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning där det finns en stor andel i åldern 20–24 år. Regeringen föreslår också resurser för fler utbildningsplatser inom yrkesvux, inom yrkeshögskolan samt inom universitet och högskolor. Dessutom föreslås en förstärkning av nystartsjobben för ungdomar som har varit utan arbete i tolv månader eller mer samt en förlängning av möjligheten att delta i studieförberedande utbildning vid folkhögskola redan från första dagen i arbetslöshet. Regeringen satsar i budgetpropositionen för 2013 ytterligare drygt 2 miljarder kronor fram till 2016 för att förhindra och bryta långtidsarbetslöshet.

För att förhindra att arbetslösheten biter sig fast till följd av den svaga konjunkturen har regeringen föreslagit bland annat fler praktikplatser och fler utbildningsplatser för personer som riskerar långtidsarbetslöshet. För att bryta långtidsarbetslösheten görs en fortsatt satsning på det särskilda anställningsstödet inom jobb- och utvecklingsgarantin inklusive sysselsättningsfasen.

Många av de personer som deltar i sysselsättningsfasen har haft det tufft på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen arbetar med en mångfald av sysselsättningsplatser för att ge individuellt utformade stöd. En viktig

uppgift för Arbetsförmedlingen är att förbättra stödet för dessa personer såväl med personliga kontakter som med arbetsmarknadsutbildning. Det är viktigt att arbetsgivare och anordnare får information om det förstärka anställningsstöd som finns så att fler långtidsarbetslösa kan erbjudas anställning.

Herr talman! Jobben och jobbpolitiken är den största framtidsutmaningen och också nyckeln till Sveriges utveckling. Därför driver regeringen en politik med en bred förstärkning av arbetsmarknadens funktionssätt för att göra det enklare att komma in på arbetsmarknaden, för att göra det enklare att anställa och för att man ska kunna behålla arbetskraft även när ekonomin viker i företagen.

Vad är då oppositionspartiernas svar på att möta skuldcrisen och dess effekt på arbetsmarknaden?

För det första: I ett läge med stora ekonomiska utmaningar och internationell osäkerhet väljer Socialdemokraterna att lägga fram förslag som kraftigt skulle slå mot jobb och tillväxt. I sin budgetmotion går de fram med ett lägre reformutrymme än Alliansen – oklart varför.

För det andra: Samtidigt som vi ser att varslen ökar föreslår Socialdemokraterna en skattechock på företagen och hushållen med drygt 30 miljarder kronor. Hur leder ökade kostnader orsakade av högre skatter till att fler får jobb och att fler får behålla sina anställningar? Jag väntar fortfarande på att Socialdemokraterna ska komma med några konkreta förslag som skapar jobb och som underlättar för företagen att möta den ökade internationella konkurrensen.

Jag läser i Socialdemokraternas särskilda yttrande. Där står det att man ska ”inrätta 10 000 nya jobb med särskilt anställningsstöd”, att man ska ”inrätta 5 500 nya föreningsjobb” och att man ska ”inrätta 5 000 nya platser inom intensifierad arbetsförmedling”.

Det är våra företag som anställer. Det är där jobbtillväxten måste ske. Man ”inrättar” inte jobb, utan man ger förutsättningar för företag, kommuner och organisationer att vilja och kunna anställa.

Avslutningsvis: Det är bara om vi har fler jobb i växande företag som vi kan klara sammanhållningen i Sverige, för ytterst bygger all rättvisa på att så många som möjligt är i arbete. Det är genom fler i arbete som vi kan klara välfärdens långsiktiga finansiering. Därför, herr talman, värnar regeringen arbetslinjen.

(Applåder)

Anf. 42 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Arbetsmarknadsminister Hillevi Engström! Jag tror att regeringens och Sverigedemokraternas syn på vad a-kassan är och vad den ska vara till för skiljer sig åt väsentligt.

I min värld är a-kassan en del av de ekonomiska trygghetssystem vi ska ha i Sverige. Det är en omställningsförsäkring som innebär att om man blir arbetslös har man en omställningsförsäkring som gör att man tryggt kan söka vidare efter ett nytt jobb för sin egen och sin familjs försörjning utan att behöva fundera på den ekonomiska situationen. Man behöver inte direkt börja leta nytt boende, sälja bilen eller på andra sätt dra ned sina omedelbara kostnader, för man har en trygghetsförsäkring som går in och täcker upp under några månader framöver.

Med Alliansens arbetslöshetskassa har detta urholkats. Det är bara 10 procent av de arbetslösa som är med i a-kassan i dag som får 80 procent av lönen. Många får betydligt mindre.

Vi har i oppositionen här i kammaren kommit överens om vissa tillkännagivanden till regeringen som rör just a-kassan. Det gäller kanske inte just ersättningsnivåerna, men även om vi är överens om mycket har vi inte kommit fram än. Vi har lämnat ett tillkännagivande när det gäller fas 3. Vi har lämnat tillkännagivanden när det gäller 100-dagarsregeln och när det gäller deltidsarbetslösa. Det är ett och ett halvt till två år sedan vi lämnade dessa tillkännagivanden.

Vad händer? Kommer det något förslag från regeringen? Vi undrar. Vi vill se konkreta förslag på förändringar av regeringens politik. Det är alltså en majoritet av Sveriges riksdag som står bakom dessa tillkännagivanden.

Anf. 43 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik:

Herr talman! A-kassan är en viktig del i trygghetssystemen. Det är, precis som Sällström säger, en omställningsförsäkring mellan arbeten. Det är viktigt att den fungerar väl.

Vi har haft en diskussion om a-kassan och hur den ska utformas i många år i Sverige, och vi har just nu en stor utredning som tittar på om den ska bli obligatorisk eller fortsatt vara frivillig. Utredningen har i sina nya direktiv fått i uppdrag att titta på frågan om deltidsregeln i a-kassan och 100-dagarsregeln. Det är alltså frågor som behandlas inom Socialförsäkringsutredningen för närvarande.

Det är också viktigt att ändå notera att en stor del av dem som i dag riskerar att bli uppsagda har möjlighet till omställningsavtal genom de kollektivavtal som finns. Många har möjlighet att teckna en tilläggsförsäkring eller har en tilläggsförsäkring i sin medlemsavgift till facket.

Nivån på a-kassan kan diskuteras. Jag noterar att många av oppositionspartierna lägger en stor del av reformutrymmet på att höja a-kassan – 5–6 miljarder kronor extra på transfereringar i a-kassan – där vi lägger mer på jobbskapande för att människor ska kunna komma i jobb. Det är väl en skillnad som man kan se mellan alliansregeringen och oppositionspartierna.

Anf. 44 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Just den här lite amerikanska utvecklingen mot tilläggsförsäkringar i sjukförsäkring, arbetslöshetsförsäkring eller vad det nu kan vara är en utveckling som jag inte ställer mig bakom och inte gillar. Vi ser till exempel hur TCO och Saco i dag erbjuder tilläggsförsäkringar som LO-förbunden aldrig kan erbjuda sina medlemmar. Det är en orättfärdig utveckling, där vi inte har samma villkor för alla som arbetar på svensk arbetsmarknad. Det ska vi inte ha.

Vi ska ha allmänna system, gemensamt finansierade system, solidariskt finansierade system, för alla som arbetar i Sverige. Det är den politik som jag försvarar och står bakom. Om ni lägger fram sådana där förslag i kammaren kommer ni inte att få vårt stöd. Det ska vara solidariskt finansierat och gemensamt för alla.

Ja, vi lägger en stor del på a-kassan – vi tycker att det är viktigt att människor kan klara sin försörjning vid arbetslöshet. Alliansen har ju den tron att om man piskar och piskar tillräckligt hårt går människor ut på arbetsmarknaden och söker jobb. Jag tror inte att det fungerar så, arbetsmarknadsministern, med all respekt. Jag tror att de absolut flesta som söker jobb verkligen vill ha ett jobb.

Men om man också ska tyngas av ovissheten om man kan betala hyran denna månad, om man kan behålla villan eller om man måste sälja bilen direkt vid arbetslöshet är det ytterligare en belastning. Man får andra problem. Det man ska göra när man blir arbetslös är att skaffa jobb. Man ska söka jobb, och man ska inte behöva tänka på om man klarar den närmaste tidens försörjning.

Jag tror ärligt talat inte att er politik har avsedd verkan, och därför står jag inte bakom den.

Återigen: Man har alltså gömt undan dessa tillkännagivanden i Socialförsäkringsutredningen, en utredning där man, vad jag förstår, har skjutit fram beslutsprocessen. Från början sade man 2012, sedan blev det 2014 och nu är det 2015. Men det kanske är någonting annat som ligger på bordet nu. När ska den utredningen vara klar? När kan vi förvänta oss ett skarpt förslag i kammaren för att komma till rätta med oegentligheterna när det gäller fas 3, deltidsarbetslösa och 100-dagarsregeln?

Anf. 45 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Låt mig vara väldigt tydlig: Ingen ska bli piskad att ta ett jobb. Jag förstår inte vad Sällström menar. Tvärtom – vi har stärkt möjligheterna till omställning för att fler ska kunna få ett arbete. Det är därför som det är väldigt viktigt för alliansregeringen att det ska vara enklare att anställa och lägre kostnader.

När det gäller dem som har varit långtidsarbetslösa väldigt lång tid, som nu befinner sig i sysselsättningsfasen, är det till en mycket låg kostnad som de kan få en avtalsenlig lön, där arbetsgivarens kostnader kan ligga så lågt som ett par, tre fyra tusen kronor i månaden. Vi vill stimulera att jobben växer fram i Sverige.

Det är därför det är viktigt med halverad moms på restaurang- och cateringtjänster. Det är därför det är viktigt med ROT- och RUT-avdragen. Vi vill stimulera att jobb växer fram.

Det är också därför vi satsar på en lägre bolagsskatt i Sverige, under EU-genomsnittet, för att företag ska kunna starta, växa, tjäna pengar och skatta i Sverige. Bolagsskatten inbringar ungefär 100 miljarder kronor till statskassan, så det är en viktig del.

Låt mig vara väldigt tydlig: Vi ska göra allt vi kan för att människor ska komma i arbete. Jag tror verkligen att de allra flesta inte vill något annat än att ha ett jobb att gå till på morgonen även om det, som vi berättade om här på förmiddagen, är mörkt och kallt och svårt att komma upp.

Som svar på de övriga frågorna kan jag säga att vi står vid ett vägval. Ska vi lägga 6 miljarder kronor på att höja ersättningar eller lägga 6 miljarder kronor på att satsa på det som leder till att det skapas fler jobb i Sverige?

Anf. 46 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Vi hör här att arbetsmarknadsministern tycker att arbetsmarknadens funktionssätt är bra och fungerar allt bättre. Min fråga är: Varför placeras ungdomar under 25 år i fas 3?

Anf. 47 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Det var en kort och bra fråga. Som jag beskrev i mitt anförande har vi haft en besvärlig utveckling på arbetsmarknaden, där fler har svårt att hitta arbete. Ylva Johansson är ganska väl insatt i att ungdomar som inte har utbildning, som har hoppat av grundskolan, gått kanske halva individuella programmet och inte har ett gymnasiebetyg har betydande svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden. Det är bekymmersamt.

Därför är det allra viktigaste för att ungdomar inte ska bli långtidsarbetslösa att motivera ungdomar att gå tillbaka till skolan. Man behöver en grund att stå på. Där tror jag att vi har samma uppfattning. Därför försöker regeringen stimulera ungdomar till gymnasie- och grundskolebetyg genom att ge dem ett förhöjt studiebidrag på drygt 6 500 kronor i månaden.

Förra veckan besökte jag en del ungdomar på Skeppsholmens Folkhögskola som hade fått den chansen genom en motiverande kurs på tre månader, som hade sökt och kommit in på folkhögskolans allmänna linje. Det är alldeles utmärkt.

Det finns en del ungdomar som det är svårt att motivera och svårt att få ut i arbete. Där försöker Arbetsförmedlingen med praktikplatser och på andra sätt stödja dessa ungdomar att hitta ett arbete. Samtidigt vet vi att tillgången på arbeten där man inte kräver så mycket utbildning är färre.

Där försöker regeringen stimulera framväxten av tjänstejobb genom till exempel den halverade restaurangmomsen, där vi vet att många ungdomar får sitt första jobb. Många är kvar och trivs. Men det kanske är ungdomar som inte har den allra högsta utbildningen som vill ta och får ta dessa arbeten och som ofta tycker att de är bra.

Det är en utmaning, och jag är inte alls nöjd med att ungdomar blir långtidsarbetslösa – låt mig vara väldigt tydlig med det. Grunden ligger i att många inte har en skola bakom sig.

Anf. 48 YLVA JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Regeringen har stor tilltro till sin egen retorik och till sina egna prognoser. Det går ju bra tills det prövas mot verkligheten. Jag delar uppfattningen att det är viktigt att ungdomar utbildar sig. Men verkligheten är ju att allt färre ungdomar, en allt lägre andel ungdomar, har gymnasiekompetens. Och hur motiverande är det att placeras i fas 3, om det nu är motiverad man behöver bli? Vi har lagt fram skarpa förslag om utbildningskontrakt i det avseendet.

En annan fråga där regeringen har haft stor tilltro till sin egen retorik är hur man kunde förbättra arbetsmarknadens funktionssätt genom att göra det väldigt mycket dyrare att vara med i a-kassan. Regeringen sade att om man höjer avgiften till arbetslöshetsförsäkringen till 400–500 kronor i månaden skulle det leda till att lönebildningen på arbetsmark-

naden skulle fungera bättre, och det skulle i sin tur leda till fler jobb. Det var en lite vildsint teori, men det var ändå en teori och en retorik som man baserade sin politik på.

Nu har den politiken prövats mot verkligheten. Det blev inte som man sade. Resultatet blev att en halv miljon människor lämnade försäkringen, att en stor del av dem som i dag är arbetslösa inte omfattas av någon försäkring och inte har någon trygghet utan i stället hänvisas till kommunens försörjningsstöd, med förödande konsekvenser också för kommunernas ekonomi.

Efter flera år erkänner också regeringen själv att det var en misslyckad åtgärd. Anders Borg säger att det inte fungerar, och man ska nu ompröva och ta bort den så kallade arbetslöshetsavgiften. Jag välkomnar det.

Nu låter det på arbetsmarknadsministern som om vi kan göra något utan att det kostar några pengar. Men jag antar att det kostar ungefär 3 miljarder också för regeringen, precis som för oppositionspartierna, att ta bort den avgiften. Där är vi i så fall lika.

Min fråga är: Hur lång tid tar det innan ni inser att också fas 3 är ett misslyckande?

Anf. 49 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Låt mig vara väldigt tydlig med att sysselsättningsfasen inte är något självändamål. Vi tycker från regeringens sida att det är betydligt bättre att man har en arbetsplats att gå till. Även om man inte har hittat ett jobb är det bättre att man kommer i en insats där man får träffa arbetskamrater och där man stärker sig som individ och får göra något som känns meningsfullt än att man inte gör något alls.

Det är alltså inget självändamål. Tvärtom skulle jag vara mycket nöjd om inte en enda person blev långtidsarbetslös här i landet.

Jag vill understryka att det har gjorts avsevärda förbättringar i sysselsättningsfasen. En handlar om att man som individ ska få större möjlighet att själv välja var man vill vara, och om man inte är nöjd ska man kunna byta ställe att vara på. Om det innebär en idrottsklubb, ett privat företag eller en kommun är också upp till var den enskilde tror att han kan utvecklas och hitta ett arbete.

Jag vill också nämna något som genomförs just nu. Det är de samtal som regeringen har med arbetsmarknadens parter. Där diskuterar vi flera vägar in på arbetsmarknaden för ungdomar. Vi behöver många olika vägar. Vi behöver bättre utbildning. Vi behöver mer av lärlingsutbildningar men också fler arbetsgivare. Det är där skon klämmer. Det är det trånga nyckelhålet – att det är få arbetsgivare som vill anställa ungdomar som inte har så mycket utbildning.

I de samtalen har vi från regeringens sida sagt att vi är beredda att bidra med att sänka kostnader, att bidra med handledarstöd och att se över avgiften till a-kassan. Det kan komma andra delar. Just nu pågår det intensiva diskussioner där vi säger att ingen sten får lämnas orörd, om det kan leda till att fler ungdomar kommer in på arbetsmarknaden.

Anf. 50 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är ganska provocerande, arbetsmarknadsministern, när Alliansens företrädare och ministern upprepar alla insatser som ni gör, när vi vet att insatserna inte kommer ungdomarna till del. Det är ju konsekvenserna av era insatser vi behöver diskutera, inte att ni rapar upp de insatser som ni gör.

Jag var i Östersund för några veckor sedan och träffade Linnéa. Hon frågade mig varför hon inte kunde ta del av regeringens insatser vad gäller den högre bidragsnivån. Jag lovade henne att jag skulle fråga arbetsmarknadsministern det.

När jag läser i papperen från riksdagens utredningstjänst, RUT, står det att endast ungdomar som har avbrutit sina studier före halvårsskiftet 2010 omfattas av satsningen.

Sedan kan man läsa i betänkandet. Där står det: ”Den högre ersättningsnivån tillgodoses genom att regeringen förlänger satsningen på att ge ungdomar mellan 20 och 24 år som saknar fullständig grund- eller gymnasieutbildning möjlighet att få den högre bidragsnivån inom studiemedlen om de återgår till sådana studier.”

Ni får med osanning! RUT säger att det gäller bara ungdomar som har avbrutit före 2010, och i betänkandet står det att alla ungdomar som är mellan 20 och 24 år och har avbrutit sina studier ska få detta.

Vilka signaler ger ni till ungdomarna? Ni står här och säger att ni gör insats efter insats. Men när det väl kommer till kritan får ungdomarna inte några insatser. RUT kunde inte ens hitta antalet – det är så få som har fått del av detta.

Anf. 51 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Jag har lyssnat på Esabelle Dingizian i flera olika replikskiften och måste säga att jag inte känner igen den bild som Esabelle Dingizian målar upp, bland annat detta att ungdomar inte kommer till Arbetsförmedlingen och att ungdomar inte får hjälp och stöd. Det stämmer inte!

Låt oss i stället ha en mer sansad diskussion. Vi har 320 arbetsförmedlingskontor runt om i landet. Det är ungefär 12 000 arbetsförmedlare. Därutöver har vi kontrakt med kompletterande aktörer, ungefär 800 olika avtal. Sammantaget är de allra flesta duktiga yrkesmänniskor som hjälper och stöder såväl vuxna som ungdomar till att hitta arbeten.

Jag har varit ute på väldigt många arbetsförmedlingskontor och också suttit och pratat med ungdomar. Ungdomar upplever inte alls, som Esabelle Dingizian säger, samfällt att de inte får hjälp och stöd. Visst kan Arbetsförmedlingen bli bättre, och jobbcoacherna kan säkert också bli bättre. Jag är inte nöjd med allt som sker i Sverige. Men att säga att ungdomar inte får hjälp och stöd är faktiskt inte sant.

Jag vill också lägga till och säga: Arbetsförmedlingen ger uttryck för att det kan vara svårt att motivera ungdomar. Många gånger säger de att de kanske får en enda chans – ungdomen kommer bara en gång. Sedan kommer personen kanske inte på nästa möte. De får ringa, skicka sms och så vidare.

De jobbar mycket med att försöka motivera. Inte minst i Stockholm och i Göteborg har man ett projekt som heter Unga in, som handlar just

om att gå ut och möta ungdomar där de finns ute i samhället och motivera dem till att ta en praktikplats eller motivera dem till att komma in i utbildning. Men mer kan definitivt göras.

Prot. 2012/13:45
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

Anf. 52 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik:

Herr talman! Det vore på sin plats att arbetsmarknadsministern träffade också några som det inte går så jättebra för – eller hur? Även jag träffar ungdomar som det går bra för. Men det är väldigt många som det inte går bra för när de möter Arbetsförmedlingen.

Jag pratar om de insatser som regeringen gör. Ni står och pratar om nystartsjobb – ministern nämnde det igen. I Arbetsförmedlingens senaste informationsblad står det: ”Antalet ungdomar under 25 år i nystartsjobb har sjunkit med några hundra, och uppgår nu till 3 000 personer.”

Är det en insats för de arbetslösa ungdomarna, som är 122 000 som varken arbetar eller studerar? 3 000 ungdomar har i dag tillgång till nystartsjobb. Men det är ert huvudnummer här i dag, ministern.

Sedan vill jag också fråga arbetsmarknadsministern: Tycker arbetsmarknadsministern att det är en ansvarsfull politik att betala 11 miljarder kronor för en halvering av arbetsgivaravgifter för unga, som ger 12 000 jobb. Är det en ansvarsfull politik?

Anf. 53 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik:

Herr talman! När det gäller ungdomar och nystartsjobb är det väldigt viktigt att arbetsgivare känner till de stöd som finns.

I dag är det en brist ute bland många småföretagare att de inte känner till att det finns särskilda anställningsstöd, särskilda handledarstöd och så vidare. Därför har vi varit tydliga mot Arbetsförmedlingen, och vi kommer att vara ännu tydligare i nästa års regleringsbrev och även skicka med medel för att ha en bättre information till landets alla företag, inte minst de små. Det är en väldigt angelägen fråga där vi knyter kontakter med organisationerna Företagarna, Svenskt Näringsliv och andra branschorganisationer. Det finns också ett stort intresse bland landets företagare att hjälpa till med att lösa ungdomsarbetslösheten, fast man vet inte riktigt hur. Där är en delförklaring frågan om nystartsjobben.

Det är oerhört viktigt, speciellt i det läge som är nu, att inte göra det dubbelt så dyrt för arbetsgivare att anställa ungdomar. Då riskerar många ungdomsjobb att slås ut. Om det blir mycket dyrare att behålla någon som man redan har anställt och man i stället tar in någon som för stunden är arbetslös riskerar den som redan har ett arbete att bli av med det.

Jag tror att vi måste jobba på många olika sätt. Det måste vara billigare att anställa den som är oprövad och ny på arbetsmarknaden och kanske inte så jätteproduktiv från början.

Jag tycker att det i grunden är en viktig reform med såväl nystartsjobb som en halverad arbetsgivaravgift för unga.

Anf. 54 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Debatten i dag handlar om regeringens misslyckande, om jobbpolitiken.

Även om jag är van att debattera arbetsmarknadspolitik med arbetsmarknadsministern blir jag lite förvånad, måste jag säga, när jag hör

arbetsmarknadsministern i talarstolen här i dag. För den som inte är så van att lyssna på de arbetsmarknadspolitiska debatterna måste det kännas lite märkligt att ha en så nöjd arbetsmarknadsminister när vi har de arbetslöshetsciffror som vi har. Det är en arbetsmarknadsminister som inte bara är nöjd utan som talar om att utvecklingen på arbetsmarknaden är stark. Då kan man fundera över vilken värld arbetsmarknadsministern lever i.

Arbetsmarknadsministern talar också om att hon har stor respekt för den oro som de varslade känner. Hennes politik ger ju inte något som helst utrymme för att riktigt ta henne på allvar med de orden.

Jag har träffat många som står inför varsel under denna höst och många som redan har gått ut i arbetslöshet. De känner en stor vanmakt inför regeringens brist på arbetsmarknadspolitik och en stor ilska över den ekonomiska situation som den försämrade arbetslöshetsförsäkringen, som regeringen står bakom, har försatt dem i.

Därför, herr talman, när debatten handlar om regeringens misslyckande, måste man få protestera mot arbetsmarknadsministerns fullständigt orealistiska beskrivning av verkligheten.

Verkligheten som den faktiskt ser ut där ute i varselvågens Sverige är att arbetslösheten ökar, att ungdomsarbetslösheten ökar kraftigt och att långtidsarbetslösheten mångdubblas. Det var inte den beskrivning som arbetsmarknadsministern gav här i talarstolen alldeles nyss, och det var inte det som man lovade väljarna, herr talman.

Vi går nu in i en lågkonjunktur, det är sant, och det innebär ökande arbetslöshet. Men vi går in i en lågkonjunktur från en situation av redan hög arbetslöshet, så vi ökar arbetslösheten från en situation där arbetslösheten redan är hög. Och här står regeringen helt handfallen.

Man har nu testat sin politik i sex år och den har inte hållit måttet. Vad är det man har hittat på under de här sex åren? Fas 3 och försämringen av a-kassan – det som skulle ge fler jobb. Man skulle bekämpa arbetslösheten med de åtgärderna, men det har inte fungerat.

Fas 3 har fått mycket kritik under den tid som den har funnits som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Nu har även Arbetsförmedlingens generaldirektör sällat sig till kritikerna. Arbetsförmedlingens generaldirektör Angeles Bermudez-Svankvist underkänner fas 3 i en intervju i tidningen Dagens Arbete. Där säger hon som följer: "I sysselsättningsfasen blir det endast sysselsättning som program och jag tycker inte att endast sysselsättning som program är det viktigaste. Det viktigaste är att du ska vara jobbsökande, kunna få en arbetsmarknadsutbildning eller kunna få en praktik eller kunna få en subventionerad anställning. Så fort du går över till sysselsättningsfasen då blir det ytterligare en brytpunkt och det skapar då att du hamnar ännu längre bort." Så bedömer generaldirektören för Arbetsförmedlingen en av regeringens viktigaste arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Herr talman, det är en ganska kraftfull kritik.

För att fortsätta med den kraftfulla kritiken kan jag citera Anders Forslund, som är professor och biträdande chef på Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, IFAU. Han säger att fas 3 aldrig var tänkt att leda till jobb. Förstår man det på det sätt som professorn förstår det kanske det kan vara lite lättare att se vad det är regeringen håller på med, varför man håller på med åtgärder som inte leder någonstans, om det aldrig var tänkt att de skulle leda någonstans. Anders Forslund säger så

här: ”Fas 3 var aldrig tänkt att bli ett ställe där man hamnar om det överhuvudtaget finns en rimlig chans att man skulle kunna få ett jobb till normala marknadslöner. Mot bakgrund av att vi vet att aktiviteten är väldigt låg i fas 1 och 2 så är min gissning att många hamnar i fas 3 som inte borde ha gjort det.” Det skulle vara spännande att höra arbetsmarknadsministrerns kommentar till denna väldigt hårda kritik.

Som sagt finns det mycket att kritisera regeringen för. Det som jag främst hade tänkt uppehålla mig vid var regeringens misslyckande med arbetslöshetsförsäkringen. Man inledde sin regeringsperiod efter att ha vunnit valet 2006 med att väldigt hastigt genomföra de åtgärder som man menade skulle kunna ge resultat, och som vi nu, herr talman, sex år senare har kunnat se är helt misslyckade.

Vad man gjorde med arbetslöshetsförsäkringen var att man sänkte ersättningen kraftfullt, man höjde avgifterna rejält och man gjorde ett hårdare regelverk så att man helt enkelt stängde ut folk från ersättningen. Tanken med detta var att människor skulle välja att arbeta i stället för att välja att vara arbetslösa. Bekymret med den här politiken är att det förutsätter att det finns ett val. Jag som har träffat väldigt många arbetslösa under många år, framför allt under den här hösten, kan konstatera att de inte har valt sin arbetslöshet. De har tvingats ut i arbetslöshet. De har drabbats av arbetslöshet. Om det inte finns ett val fungerar naturligtvis inte heller den här politiken. Hela arbetslöshetsförsäkringen har alltså havererat. Den har inte lett till något annat än att göra de arbetslösa fattigare.

Herr talman! Moderaterna har målat in sig i ett hörn. En försämrad a-kassa var deras lösning på arbetslösheten, och den har som sagt inte fungerat. I stället har denna dåliga arbetslöshetsförsäkring blivit en del av problemet.

Vår socialdemokratiska lösning är en bra a-kassa kombinerat med en aktiv arbetsmarknadspolitik och en fungerande utbildningspolitik. Det är där vi ser behoven.

Vi kan konstatera att den gemensamma nämnaren för långtidsarbetslösa ungdomar är att de inte har gymnasieutbildning. Om man har konstaterat var problemet finns är det väl rimligt som ansvarig politiker att lägga fram förslag som löser problemet. Det gör vi socialdemokrater. Det handlar om rättigheter kombinerat med skyldigheter. Det handlar om krav på men även stöd till den enskilde. Det är en politik för framtiden.

Dagens försäkring lämnar många utanför. De som kvalificerar sig för ersättning kan inte försörja sig eller sin familj. Då måste försäkringen öppnas upp för fler. Ersättningen måste höjas, avgifterna måste sänkas och göras rättvisa, och detta måste kombineras med en aktiv arbetsmarknadspolitik. Det är vägen ur regeringens misslyckande och tillbaka till en fungerande arbetsmarknad.

Kritiken mot den moderatledda regeringens arbetsmarknadspolitik växer självklart eftersom den inte fungerar. Fler och fler aktörer i samhället protesterar. Fackföreningarna reagerar och har gjort det hela tiden. Nu reagerar även arbetsgivarna, av det enkla skälet att arbetsgivarna naturligtvis drabbas lika hårt som arbetstagarna av en arbetsmarknad som inte fungerar.

Trots att hundratusentals människor är arbetslösa är det tiotusentals arbeten som inte blir tillsatta, jobb som inte blir utförda, produktion som

inte blir utförd och ordrar som annulleras. I denna situation där inte matchningen på arbetsmarknaden fungerar lämnar Arbetsförmedlingen tillbaka miljarder varje år. Det är självklart att även arbetsgivarna i det här landet nu reagerar.

Det är snart bara Moderaterna som inte har lämnat det sjunkande skeppet. Kritiken går långt in i regeringen. Folkpartiet, till exempel, föreslår kraftigt höjt tak i arbetslöshetsförsäkringen eftersom man har insett att det är absolut nödvändigt för att återupprätta försäkringens förtroende ute på arbetsmarknaden.

I den parlamentariska Socialförsäkringsutredningens uppdrag ingår även arbetslöshetsförsäkringen. I den utredningen, där alla partier i riksdagen ingår, har man kommit överens om att arbetet med arbetslöshetsförsäkringen ska utgå från TCO:s förslag om hur en arbetslöshetsförsäkring ska utformas.

Hur ser då TCO:s förslag ut? Jo, herr talman, TCO:s förslag är i huvudsak ett bra förslag. Det innebär kraftigt höjda tak i försäkringen och sänkta och rättvisa avgifter, vilket innebär att försäkringen öppnas för många fler.

Herr talman! TCO:s förslag till ny arbetslöshetsförsäkring löser de flesta problem som den moderatledda regeringen har skapat. Det finns ett starkt stöd för denna förändring, och det som återstår är att övertyga de moderata statsråden i regeringen.

Vi får hoppas att utredningen jobbar vidare och lyckas ena sig om förslag till lösningar på de problem som regeringen inte har klarat av att lösa. Detta återstår att se, men det finns ett starkt stöd för förändring och många som inser att dagens situation inte fungerar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 2.
(Applåder)

Anf. 55 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår reservation nr 22.

När jag lyssnar på regeringens företrädare och Alliansen kommer jag att tänka på låten *Keops pyramid* i vilken de som har makten bygger sig en pyramid där tankarna och rummen är lika svala eftersom de inte vill höra och se det som händer i verkligheten.

I fredags träffade jag 20 uppsagda personer vid Ovako Hofors AB. De var visstidsanställda och hade varit där i omgångar. De var mycket kritiska till den politik som förs, till att alltid vara svansen, konjunkturregulatorn, och åka in och ut ur arbetslivet och till den verklighet som ni i Alliansen erbjuder med urusel a-kassa och små möjligheter till utbildning.

Ni har förskjutit balansen på arbetsmarknaden. Det har skett med ert goda minne och genom usla förslag. Ni har gjort det för att stärka upp arbetsgivarna. Ni har medvetet försvagat det fackliga arbetet i näringsliv och samhälle. Som vi har hört tidigare har ni punkterat a-kassan och gjort den dyr. Det är många som har avslutat sitt fackliga medlemskap. Ni har också genomdrivit ett antal antifackliga lagändringar. Ni kallar det regel-förenklingar, Hans Backman.

Vi vet att ni kommer att fortsätta med detta.

Organisationsgraden, det vill säga hur många av dem som arbetar som är med i en fackförening, fortsätter att sjunka. Inom vissa förbund

har den sjunkit drastiskt. Det betyder att ni också gör det mycket svårare att rekrytera skyddsombud på arbetsplatsen. I dag finns det i runda tal 100 000 skyddsombud, men vi som var på arbetslöshetsmässan Gilla jobbet fick höra att det saknas ungefär lika många.

Under hösten har ett antal fackförbund låtit göra undersökningar om skyddsombudsuppdraget. År 2012 har nämligen varit skyddsombudets år. Det har inneburit att man har haft riktade aktiviteter för att lyfta fram den viktiga verksamhet som skyddsombuden bedriver. I de undersökningar som Byggnads, IF Metall och Hotell- och restaurangfacket med flera har gjort påvisas stora brister. En vanlig kommentar i undersökningarna är att man inte får tid att utföra sitt uppdrag. Hans Backman och jag är väl bekanta med Ovako som har infört en mycket slimmad arbetsorganisation. Skyddsombuden där säger att de har svårt att få tid och komma loss för att göra sitt uppdrag, det vill säga bevaka att arbetsmiljön för medarbetarna är god.

Undersökningarna visar också på stora brister i utbildning. Man får inte den utbildning som krävs. Vidare saknas det skyddsombud på många arbetsplatser, och – hör och häpna – på en hel del arbetsplatser utser arbetsgivaren skyddsombud. Men det är kanske så Alliansen har tänkt. Det blir ytterligare en förskjutning till arbetsgivarnas fördel. Dock har det skyddsombud som utses av arbetsgivaren faktiskt inget mandat för sitt uppdrag.

Vi socialdemokrater vill stärka skyddsombudens viktiga arbete genom att stärka den fackliga organisationen, utöka mandatet för de regionala skyddsombuden, satsa på mer utbildning och öka stödet från Arbetsmiljöverket via nya resurser och ny kompetens där.

Vi vill också att fler arbetsplatser blir föremål för tillämpad arbetsmiljöforskning som angriper de svåra frågorna om belastningsskador, hjälper till med riskbedömning, ser vad en hållbar arbetsorganisation är, lyfter de psykosociala frågorna och ser till att vi får en arbetsmiljö som utvecklar, inte bränner ut de anställda.

Ni satsar 2 miljoner kronor, slår er för bröstet och säger: Nu äntligen kommer det att hända något inom arbetsmiljöforskningen. Arbetsmiljöverket har alltså fått hela 2 miljoner kronor, men vid vårt besök där förra veckan sade man: Vi vet inte vad regeringen har för avsikt med dessa 2 miljoner kronor. Blir det mer pengar? Arbetsmarknadsministern har blivit jagad i denna fråga. Vid många konferenser, debatter och tillfällen har det sagts enhälligt att det krävs en satsning på en mer samlad arbetsmiljöforskning för framtiden. När kritikerna har frågat varför arbetslivsforskningen slogs sönder har Hillevi Engström svarat att det var före hennes tid. Det är inget godtagbart svar.

Vi vill också påbörja ett arbete för en nollvision mot dödsolyckor. Precis som Annika Qarlsson berättade var det återigen en som dog på arbetsplatsen. Vi vill att alla tillbud och olyckor ska anmälas till Arbetsmiljöverket så att man kan få en fullständig bild. I dag finns det ett stort mörkertal.

Herr talman! Låt oss konstatera att regeringen inte har några nya idéer. Man kan nästan känna idétorran i luften, och det märks ju på att det knappt finns några nya förslag.

Visserligen var det ganska intressant när vi hade debatt här i riksdagen om arbetsmiljön och Hillevi Engström deltog. Då kom det fram lite

nya idéer. Hans Backman, Folkpartiet, föreslog att alla skyddsombud skulle få ett eget jobbskatteavdrag. Det var ju en fräck nyhet. Vidare föreslog Katarina Brännström att de arbetsgivare som sköter arbetsmiljöfrågorna och inte bryter mot arbetsmiljölagen skulle få skattelättnader. Om någon av er har glömt vad ni sade är det bara att gå in på SVT Play och titta.

Man skulle alltså bilda en egen skattekolumn för skyddsombuden, och manna från himlen genom skattelättnader skulle landa på laglydiga krogar, verkstäder, byggfirmor med flera. Arbetsmarknadsministern verkade inte alltför uppspelt när hon lyssnade på debatten.

Nu pågår också ett arbete ute i Europa. EU-kommissionen har en arbetsgrupp som handlar om regelförenklningar, smart regulations, för små företag. Problemet med det är att kommissionens arbetsgrupp inbillar sig – med regeringens goda minne, vill jag påstå – att tillväxt och fler jobb ökar om små företag får lägre krav på en god arbetsmiljö. Den starkare konkurrenskraften skulle alltså komma genom att de anställda fick en sämre miljö att jobba i. Vid den första rapporteringen godkände statsministern rapporten.

Jag har fått lära mig att näringsminister Annie Lööf vill testa dessa idéer inom olika branscher i Sverige. Jag har ställt frågan till Hillevi Engström om hon är beredd att göra ett enda undantag för något eller för någon bransch som skulle få lägre arbetsmiljökrav på sig, det vill säga att kunna leverera sämre arbetsmiljö till de anställda. Jag fick inget svar på det. Hillevi Engström säger att alla ska ha god arbetsmiljö, men hon svarade tyvärr inte på den specifika frågan ifall hon är beredd att göra ett enda undantag.

Där det finns ekonomisk brottslighet finns det också dåliga arbetsmiljöer. Vi hade en konferens och ett seminarium här i riksdagen där byggbranschen var inbjuden. Då fick vi höra hur seriösa byggfirmor i Stockholm blir utslagna av oseriösa firmor som använder dåliga, usla och farliga arbetsmiljöer som ett konkurrensmedel för att kunna sätta ett lägre pris. Den firma som redovisade sin situation för oss har slutat att lägga anbud på innergårdarna i Stockholm eftersom det inte går.

Frågan är: Vad gör regeringen åt detta? Säger regeringen och Alliansen att vi har arbetsmiljöfrågor för sig och skattefrågor för sig? Eller ser man att det hela hänger ihop? Här finns det mycket att göra om man så vill, och det finns bra förslag att ta till sig om man så vill. Men hittills har ni inte svarat på ett enda av dem.

Den tudelade arbetsmarknaden brukar Arbetsmiljöverket tala om. Man brukar tala om näringslivets nya strukturer. Vi ser det genom att det finns ett antal goda arbetsplatser med god arbetsmiljö som fortsätter att utvecklas. Man får större kunskaper, man får större ansvar och fler befogenheter och man utvecklas i sitt jobb. Samtidigt växer arbetsmarknaden allt starkare åt det andra hållet. Det kan beskrivas med de handelsanställda som är anställda på 0 procent, det vill säga att de har förbundit sig att komma när arbetsgivaren ringer. Det är främst unga kvinnor som är belastade med detta. Det är de som får springa och hoppas att telefonen ringer – från jobb till jobb. Min fråga blir: Vad gör ni åt detta? Och på vilket sätt reagerar ni när ni hör detta? Det blir ingen respons.

Den tudelade arbetsmarknaden kan också beskrivas med dem som har jobben med de korta arbetsinnehållen. På 60 sekunder gör man klart sitt

arbete, och då kommer nästa bit. Med detta följer arbetsskadorna i och med repetitiva rörelser. Det gör också att människan blir lätt utbytbar. Men det är ju så ni vill ha det; det ska alltid ske på arbetsgivarens villkor.

Lagen om offentlig upphandling måste förändras så att vi verkligen kan ställa krav på sjysta villkor, på kollektivavtal och på bra arbetsmiljö. Så kan vi få bort rufflarna i dessa branscher. Men inte heller detta gör ni någonting åt.

Jag må säga: Keops pyramid verkar stämma gott som en beteckning på hur ni betar er nu. Ni varken ser, vill se eller höra. Om man tar upp dessa frågor är man bara otäck. Med dessa ord, herr talman, vill jag önska Alliansen en god jul.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 december.)

Prot. 2012/13:45
17 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv*

6 § (forts. från prot. 42) **Integration och jämställdhet** (forts. AU1)

*Integration och
jämställdhet*

Anf. 56 HANS BACKMAN (FP):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet AU1 *Integration och jämställdhet*.

Herr talman! Etableringsprocessen är i mångt och mycket en bra reform. Men som alla nya stora reformer behöver den förstås finslipas. Ett sådant arbete pågår nu, vilket är bra. Ett problem i etableringsprocessen är att det tar för lång tid för nyanlända flyktingar att få en bostad. Detta riskerar att leda till att den nyanlände helt enkelt inte kan påbörja sin etableringsprocess i tid. Många nyanlända med uppehållstillstånd blir kvar i Migrationsverkets anläggningsboenden där det kan vara svårt att få till stånd en bra etableringsprocess.

Regeringen föreslår i årets budgetproposition därför två olika insatser för att påskynda och förbättra nyanlända flyktingars bosättning i en kommun. Dels ersätts den grundersättning som kommunerna i dag får för att ta emot nyanlända flyktingar med ett prestationsbaserat stöd, dels ska kommunerna få kostnadstäckning för eventuella hyreskostnader för tomma bostäder i avvaktan på att nyanlända kan flytta in.

Dagens grundersättning till kommuner som sluter överenskommelser om flyktingmottagande är 440 000 kronor per år och kommun. Den betalas ut oberoende av vad överenskommelsen innehåller och hur den efterlevs. För att öka kommunernas mottagningskapacitet avser regeringen att se över reglerna för ersättningen i syfte att införa en prestationsbaserad ersättning till kommuner som sluter överenskommelser om flyktingmottagande.

För att ytterligare stimulera kommunernas mottagningskapacitet införs en möjlighet för kommuner att få kostnadstäckning för hyreskostnader som har uppstått innan nyanlända har haft möjlighet att flytta in. Det ger kommunen möjlighet att hålla lägenheter lediga, och syftet är att förbättra kommunernas förutsättningar att ta emot nyanlända. De nu föreslagna åtgärderna hoppas vi ska bidra till ett snabbare och bättre kommunmottagande.

Regeringen förändrar föräldraförsäkringens konstruktion för att bland annat påskynda utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden. Redan i valrörelsen 2010 signalerade dåvarande integrationsminister Nyamko Sabuni att dagens konstruktion av föräldraförsäkringen försenar många utrikes födda kvinnors arbetsmarknadsintroduktion. För ett år sedan tillsatte nuvarande integrationsminister Erik Ullenhag en utredning om utrikes födda kvinnors arbetskraftsdeltagande. Utredningen kom i mars i år med ett delbetänkande som kom fram till samma slutsats.

Från Folkpartiets sida har vi i årets budgetförhandlingar slagits för den förändring av föräldraförsäkringen som nu blir verklighet. I regeringens förslag måste 80 procent av föräldradagarna tas ut under de fyra första åren. Återstående 20 procent har man sedan möjlighet att ta ut fram till dess att barnet fyller tolv år. Denna förändring har stor betydelse både för de utrikes födda kvinnorna, som nu snabbare kan lära sig svenska och komma i arbete, och för barnens integration via exempelvis förskolan.

Herr talman! För att öka möjligheterna för nyanlända invandrare att få ett arbete förstärker regeringen nu de arbetsförberedande insatserna i etableringsreformen genom att göra dem mer målgruppsanpassade och komplettera dem med insatser som tydligt är kopplade till arbetslivet. Sammanlagt satsar regeringen 380 miljoner kronor under fyra år för att skapa ett praktiskt basår för nyanlända personer som är över 30 år och har högst nio års utbildning. Basåret ska bestå av arbetsträning som kan kombineras med svenskundervisning och utbildning. I december 2011 hade mer än hälften av de nyanlända som omfattades av etableringslagen en utbildning som var kortare än nio år. Regeringen bedömer att det bör kunna anordnas ca 1 000 platser per år inom basåret de närmaste fyra åren. Av dessa bör minst 100 anordnas inom landsbygdens näringar där det finns möjligheter till detta.

Regeringen avsätter i budgeten 500 miljoner kronor över fyra år för praktikplatser till nyanlända. Praktiken är tänkt att vara sex månader, och de avsatta pengarna skapar möjlighet för 6 000 nyanlända per år att få praktik under den första tiden i Sverige. En praktikplats kan ge både arbetslivserfarenhet och de kontakter som behövs för att få det första jobbet i landet.

Med dessa åtgärder förstärker vi arbetslinjen i integrationspolitiken. Under långa perioder var en majoritet av dem som flydde till Sverige välutbildade, men i dag är verkligheten en annan. Arbetsförmedlingens statistik visar att över 60 procent av de nyanlända flyktingarna och deras anhöriga har högst förgymnasial utbildning. Detta ställer nya krav på integrationspolitiken, och vi måste hela tiden anpassa den förda politiken utifrån de människor som kommer.

Herr talman! Den etableringsprocess som trädde i kraft för två år sedan är avgörande för att påskynda etableringen i arbets- och samhällslivet. Reformen bygger på att nyanlända ska få professionellt stöd för att så snabbt som möjligt lära sig svenska, etablera sig på arbetsmarknaden och bli självförsörjande samt få kännedom om de möjligheter, rättigheter och skyldigheter som gäller i Sverige. Reformen utgår från individens behov men betonar också individens eget ansvar för sin framtid. En viktig utgångspunkt är att arbetsmarknadsperspektivet ska gälla från första dagen.

Som regeringen konstaterar i budgetpropositionen har etableringsreformen inneburit en förändring av introduktionen av nyanlända där fokus numera är snabb etablering på arbetsmarknaden. Utformningen av etableringsreformen med Arbetsförmedlingen som samordnande myndighet har medfört att etableringsprocessen blivit mer transparent. Brister som tidigare inte synliggjorts kommer nu upp till ytan, och därmed ökar förutsättningarna för att långsiktigt förbättra arbetet med nyanländas integration.

Det är dock ett välkänt faktum, som jag inledde med att säga, att det tar lång tid för stora reformer att hitta sina former. Det är därför välkommet att regeringen redan nu har påbörjat ett arbete med att förändra delar av etableringsreformen i syfte att ytterligare stärka etableringsprocessen. Lyhördhet är viktig i sådana här stora arbeten, och denna lyhördhet tycker jag att regeringen har visat.

Jag vill också peka på en positiv utveckling bland utrikes födda. Enligt statistik från Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar – AKU oktober 2012 – ökade antalet sysselsatta bland utrikes födda med 24 000 personer under det tredje kvartalet 2012. Ökningen gällde främst åldersgruppen 25–54 år. Det är sjunde kvartalet i rad som antalet sysselsatta bland utrikes födda ökar.

Herr talman! Jag ska säga några ord om jämställdhetsdelen i detta betänkande. En motor i regeringens jämställdhetsarbete är jämställdhetsanslaget på 239 miljoner kronor per år. Det ligger fast hela mandatperioden, och regeringen kommer att fortsätta med fokusområdena våld mot kvinnor och jämställdhet på arbetsmarknaden.

En viktig reform ur jämställdhetssynpunkt i budgeten för 2013 är satsningen på så kallade nattis, det vill säga omsorg på obekväml arbets-tid. Den svenska förskolan har spelat en grundläggande roll för att kvinnor ska kunna arbeta och göra karriär. I dag är det många som inte jobbar mellan klockan nio och fem. Vi i Folkpartiet och regeringen vill underlätta för fler att kunna kombinera arbete med familjeliv. Drygt hälften av landets kommuner erbjuder inte omsorg på obekväml arbetstid. Det vill vi ändra på.

Folkpartiet har också varit pådrivande för att förändra föräldraförsäkringen, som jag tidigare talade om. Vi vet att nyanlända kvinnor med flera barn som kommer till Sverige riskerar att fastna i hemmet i stället för att lära sig svenska och komma in på arbetsmarknaden. Regeringen begränsar nu antalet dagar man kan ta ut efter att barnet har fyllt fyra år. Regeringen höjer också grundersättningen i föräldrapenningen. Det tror vi är bra även ur jämställdhetssynpunkt.

Slutligen vill jag nämna det som regeringen gör för att förbättra villkoren för studerande föräldrar. Det är inte ovanligt att föräldrar som studerar lever på mindre marginaler än andra studenter, och det är viktigt att deras möjligheter att utbilda sig inte begränsas. Därför gör regeringen en höjning av tilläggsbidraget till studerande föräldrar med 10 procent, en satsning på 47 miljoner kronor om året. Detta är viktigt, inte minst för ensamstående kvinnor med barn, men också förstås för ensamstående män med barn.

(Applåder)

Anf. 57 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Som jag poängterade häromdagen i mitt anförande består integrationspolitiken av olika delar. Vissa delar debatterar vi i dag. Men stora delar av integrationspolitiken finns inom andra utgiftsområden.

För Vänsterpartiet handlar det framför allt om lika rätt och möjlighet till bostad, till utbildning och till arbete.

Eftersom Folkpartiet har ett statsråd på utbildningsområdet tänkte jag ta upp just den frågan. När man införde det fria skolvalet argumenterade Folkpartiet ganska mycket utifrån att det skulle kunna bryta den bostadssegregation som redan är mycket allvarlig i Sverige. I Skolverkets rapport från 2012 ser vi att det inte blev så. Det fria skolvalet har inte medverkat till att bryta bostadssegregationen. Tvärtom har segregationen inom skolorna, alltså vilka program och utbildningar som man väljer, men även mellan skolorna, fördjupats ännu mer.

Därför undrar jag naturligtvis vad Hans Backman säger om detta och vad han tänker göra åt saken.

Anf. 58 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Vi i Folkpartiet vill behålla det fria skolvalet. Om man tittar tillbaka historiskt fanns bostadssegregationen tyvärr även innan det fria skolvalet infördes. Då fick man i princip alltid gå i den skola som låg närmast hemmet. Då blev det en naturlig bostadssegregation i fråga om skolvalet i och med att man inte hade några reella val.

Vår förhoppning har förstås varit att man ska byta miljöer och söka sig till skolor som kanske ligger på andra ställen än på hemorten. Det har också i vissa fall gjorts, även om det enligt denna rapport inte har förändrat situationen på ett påtagligt sätt.

Det som utbildningsministern har arbetat med är att ge stimulanser till skolor i utsatta områden och den vägen popularisera dessa skolor och även öka attraktiviteten i exempelvis Stockholms förorter som är utsatta på olika sätt genom att det finns många arbetslösa och så vidare. Om man då har en skola som är populär kan den kanske locka till sig elever från innerstaden som kan få sin utbildningsprofil på just denna skola.

Det finns alltså olika vägar att gå i detta sammanhang. Man kan stimulera fler att söka sig till skolor i andra områden än där de bor, alltså från utsatta förorter. Det finns också skolor som har fått stimulanspengar för att utveckla pedagogik som är attraktiv även för personer som kommer från andra ställen exempelvis i Storstockholmsområdet.

Anf. 59 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! En bra utgångspunkt när man debatterar dessa frågor är att alltid utgå från verkligheten, och verkligheten visar just att detta inte har bidragit till att bryta en bostadssegregation, vilket man först sade att det skulle. Man sade också att det skulle hjälpa till att integrera människor inom skolan och mellan skolor. Så är inte heller fallet. Tvärtom har denna segregation ökat. Det är mycket allvarligt.

Det som egentligen har skett är att regeringen bygger på devisen om att lika barn leka bäst. Det är det som sker.

Om Hans Backman och Folkpartiet anser att det borde vara på ett annat sätt tycker jag att det är dags att lägga fram kraftfulla förslag. Det

hjälpel inte med småpengar till områdena. Man kan inte göra någonting åt stora strukturella problem och klassklyftor genom att lägga småpengar som stimulansmedel. Det är inte möjligt.

Jag vill även påpeka att Hans Backman här gjorde en märklig beskrivning av utlandsfödda kvinnor med många barn och så vidare och deras fastlåsning i hemmet. Ser vi till AKU-undersökningen är det inte denna bild som målas upp i verkligheten. Där ges en helt annan bild, nämligen att kvinnorna diskrimineras när de möter Arbetsförmedlingen och kommunerna och därigenom låses fast i den strukturella rasism och diskriminering som faktiskt finns i Sverige i dag.

Anf. 60 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Låt mig börja med det sista. Det är fråga om en kombination. Visst finns det diskriminering ute på arbetsmarknaden där exempelvis utrikes födda kvinnor diskrimineras och därmed inte släpps in.

Samtidigt tror vi att det är bra att stimulera kvinnor att komma ut på arbetsmarknaden. Det har uppenbarligen varit situationer där man har valt att stanna hemma med barnen i väldigt många år när man har kommit hit. Det är klart att det kan leda till att det blir ett större steg när man sedan ska ta sig ut på arbetsmarknaden när barnen är större, om man inte har fått exempelvis svenskkunskaperna från start när man kom hit.

Vi tror alltså att vi – förstås – ska jobba med alla former av diskriminering på arbetsmarknaden, men vi tror också att detta är ett bra sätt att ge kvinnorna en bra möjlighet att lära sig det svenska språket från start och den vägen komma ut i arbetslivet. Vi tror att båda vägarna är viktiga.

När det sedan gäller utbildning och skola är det en definitionsfråga vad man menar med ”småpengar”. Jag tror dock ändå att det är klokt att försöka satsa på profilsolor i förorter som är utsatta exempelvis på grund av att många är arbetslösa.

Jag är också lite fundersam över Vänsterpartiets retorik, för jag hör inget förslag på hur Vänsterpartiet vill komma åt situationen. Vill man gå tillbaka och ta bort det fria skolvalet – ja, då får man alltid gå i en skola i en utsatt förort om man råkar bo och vara född där. Det är väl inte heller någon ideallösning på den situation som är; jag tror att det är bättre att försöka utveckla och komma åt problemet på ett annat sätt.

Sedan tror jag också att ju fler utrikes födda som får jobb och därmed kan få en bättre ekonomi och på ett bättre sätt integreras i samhället, desto mer öppen kommer man att bli för att exempelvis göra sina skolval. Jag tror att den vägen kommer att ge möjlighet för fler barn att söka sig till andra skolor, alltså när man känner sig mer säker och trygg i samhället. Det är en komplex frågeställning.

Anf. 61 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Det är väl fantastiskt att vi har fler utrikes födda som går till jobbet, Hans Backman, och särskilt om det dessutom har inträffat sju kvartal i rad. Ingen skulle bli gladare än jag om vi fick lika hög sysselsättningsgrad hos utrikes födda som hos svenskar. Dit är det dock väldigt långt – vi är fortfarande sämst i OECD. Den svenska alliansregeringen är sämst i OECD på att få invandrare i arbete.

Hur kan det komma sig att vi får ett ökat antal invandrare i arbete men ändå inte förbättrar siffrorna? Ja, det beror på att vi under samma sju

kvartal har haft den jämförelsevis största invandringen till detta land någonsin, förutom ett enskilt år på 90-talet. Samtidigt som vi har en situation där vi förvisso får fler i arbete får vi alltså ännu fler i arbetslöshet. Det är på grund av den oansvariga integrations- och framför allt migrationspolitik ni bedriver.

Jag tror att vi kan vara överens om en sak, och det är att den bästa vägen till integration – om det är det ni vill kalla det; det får ni väl göra om ni vill – är arbete. Den bästa vägen att komma in i det svenska samhället är att man får ett jobb.

Jag skulle vilja fråga Hans Backman: Hur ser du på möjligheterna att komma in på arbetsmarknaden för dem som i dag befinner sig i Sverige, är arbetslösa, har lite lägre utbildning och vars tjänster i dag kanske inte efterfrågas på den svenska arbetsmarknaden? Hur ser du och Folkpartiet på deras möjligheter att komma in på arbetsmarknaden och få ett jobb med tanke på det förslag Centerpartiet nu går ut med i sitt idéprogram, som förmodligen kommer att antas senare i vår, där man vill öppna upp för helt fri invandring till Sverige?

Anf. 62 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Jag börjar med det sista, angående Centerpartiet. Det är vad jag förstår en arbetsgrupp som har tagit fram ett förslag som ska behandlas internt, så vi får väl avvakta hur denna behandling utfaller.

När det gäller att öka möjligheterna att få jobb är det ju det regeringens håller på med. Det gör man inte minst via att utveckla etableringsreformen, som jag tror är rätt väg att gå. Att satsa på en bra och snabb introduktion via exempelvis svenskundervisning, underlätta för nyanlända att få en bostad och hjälpa kommunerna ekonomiskt så att de kan erbjuda bostäder för att människor på ett bra sätt ska komma i gång i en etableringsprocess och komma i arbete är väl den väg som är rimlig.

Visst, vi i Sverige har mycket att göra för att förbättra vår integration. Den har varit problematisk under många år, i decennier faktiskt, men det är ändå viktigt att påpeka – det tror jag att Elisabeth Svantesson gjorde under den föregående debatten – att det är fler utrikes födda som har kommit till Sverige som går till arbetet än som inte gör det. Väldigt många kommer alltså i arbete, och kan vi förbättra vår integrationspolitik tror jag att det också kan göra att vi hamnar på en bättre plats när man jämför med andra länder när det gäller integration.

Detta tror jag är den väg vi ska vandra, inte minst för att jag bedömer att vi kommer att behöva arbetskraft från andra länder inom olika områden. Det handlar om äldreomsorg med mera.

Anf. 63 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Detta är häpnadsväckande. När det gäller bostäder vill jag påminna Hans Backman om att det finns hundratusentals svenska ungdomar som vill ha en bostad. Då menar jag alltså svenska ungdomar som antingen är födda i Sverige eller utomlands men som i dag befinner sig i Sverige och inte får en bostad.

Det finns 400 000 som vill ha ett jobb i det här landet. Det är inte det som är problemet. Problemet är – och det vill inte Folkpartiet och alliansregeringen förstå – att ni oavsett hur många utrikes födda ni kan få i arbete inte kommer att komma till rätta med utanförskapet så länge ni

inte inser att ni först måste reda ut den situation vi nu har i landet. Efter det får vi fundera på vad vi gör med fortsatt migration. Vi kommer inte till rätta med problemen med era lösningar.

De lösningar ni presenterar är mer av samma misslyckade integrationspolitik som vi har haft i det här landet i 30 år. Situationen har inte något enskilt år blivit bättre med den politiken, Hans Backman, den blir bara sämre. Hur mycket integration kan en skola få? Eleverna i Rosengårdsskolan har redan i dag tre gånger mer anslag per elev än andra motsvarande skolor i Malmö, men de är i särklass i Sverige – jag tror att de är i särklass; de ligger i alla fall i botten – när det gäller resultaten.

Detta är inte Rosengårdsskolans elevers fel. Det är ert fel. Det beror på att det hela tiden kommer till nya elever som ska ta del av dessa resurser. De elever som finns där har inte en chans att få den utbildning de behöver för att komma in på den svenska arbetsmarknaden i framtiden. Er politik fungerar ju inte, Hans Backman. Ser ni inte det? Är ni så fast i era ideologiska doktriner att ni inte kan förstå vad som är verklighet och vad som är fantasi?

Anf. 64 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Nja, vi i Folkpartiet är fast i föreställningen om ett öppet samhälle som utvecklas genom att vi är öppna. Vi har i Sverige historiskt sett lyckats bra med detta. Våra företag exporterar, vi har företag från andra länder som jobbar med våra företag och vår ekonomi lyfts. Man måste säga att man när man hör Sven-Olof Sällström får en känsla av att landet är i något slags kris, men Sverige har en av de mest välskötta ekonomierna i Europa. Det gör att vi har förutsättningar.

Om jag får säga någonting om mitt parti Folkpartiet, som Sven-Olof Sällström var kritisk mot, har vi en förmåga att hålla två bollar i luften samtidigt. Vi jobbar med integration av de nyanlända, de utrikes födda som kommer till Sverige. Vi stöttar dem via etableringsreformen, en bra svenskundervisning och bra möjligheter till bostad. Det talar inte emot att vi också gör åtskilliga satsningar för att stötta infödda svenskar att få jobb. Vi har sänkt arbetsgivaravgiften för ungdomar. Vi har sänkt restaurangmomsen så att ungdomar lättare får jobb inom hotell- och restaurangbranschen. Vi har gjort ett stort antal insatser för att förbättra möjligheterna för *alla* som bor i Sverige.

Det är detta jag ibland känner är skillnaden mellan oss i Folkpartiet och Sverigedemokraterna, och mellan allianspartierna och Sverigedemokraterna. Ni vill exempelvis ta bort instegsjobben; de tycker ni är jättefel. Samtidigt verkar ni tycka att det är okej med nystartsjobb. Det är också en riktad satsning till en viss grupp som enligt de bedömningar som har gjorts i riksdagens kammare och av regeringen har ett speciellt behov.

Jag känner alltså: Håll två bollar i luften, så kan vi lyckas med båda! Vi i Sverige har trots allt en god historik av att vara ett öppet samhälle. Det har berikat oss och lett till att vi i dag är en av de godaste välfärdsstaterna i Europa att leva i.

Anf. 65 ABIR AL-SAHLANI (C):

Herr talman! Nu behandlar riksdagen arbetsmarknadsutskottets betänkande som handlar om utgiftsområde 13 Integration och jämsällldhet.

Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

För drygt två år sedan stod jag här för första gången som riksdagsledamot i en liknande debatt. Då var jag så nervös under mitt anförande. Jag tror att jag glömde att andas några gånger. I dag är det lite annat, jag är fortfarande nervös men inte alls lika nervös som då. Då som nu vill jag gärna diskutera och debattera integrationen i vårt land.

Integration, herr talman, beskrivs ofta utifrån ett statligt perspektiv, ett uppifrån-och-ned-perspektiv. Integrationsdebatten handlar ofta om de där, vilka det nu är. Det handlar sällan om dig och mig. Det handlar inte heller om de 700 000 nya svenskar som varje dag går till jobbet och bidrar till vår gemensamma välfärd. Integrationsdebatten ger sken av att utanförskapet enbart finns bland nya svenskar när verkligheten ser ut på ett annat sätt.

Integrationsdiskussionerna har varierande kvalitet, som allt annat i samhällsdebatten. Ta till exempel de senaste diskussionerna om julfirandet i kyrkorna eller pepparkaksgubbarnas rasistiska symbolik. Jag kan inte hjälpa att sucka djupt.

Samtidigt som vi diskuterar lucias varande eller icke-varande diskrimineras människor födda i utlandet just bara för det faktum att de är födda i utlandet eller är barn till föräldrar som är födda i utlandet. De får aldrig chansen att visa vad de går för, vad de vill därför att de heter Mohammed eller Hussein eller Ali. Diskrimineringsombudsmannen har kommit med chockerande statistik. 50 procent av männen som har ett muslimskt klingande namn kommer inte på arbetsintervju just därför att de har det namnet. Det förebyggande arbetet mot diskriminering som regeringen föreslår är mycket viktigt. Det är endast genom kunskap och medvetandegörande som attityder som är grunden för diskriminering kan komma att förändras.

Herr talman! Över 80 procent av Sveriges befolkning är positiva till migration och invandring till Sverige, men nästan hälften av våra medborgare känner sig missnöjda med hur integrationen fungerar. Det känns otroligt bra att få vara förtroendevald för en befolkning där man inte är rädd för sina medmänniskor. Jag känner genuin stolthet.

Centerpartiets och min liberala dröm är att vi bygger ett samhälle där färg, kön, etnisk bakgrund, sexuell läggning, ålder eller grupptillhörighet inte ska spela någon roll för hur en människa blir bemött i samhället, ett samhälle där ingen diskrimineras men inte heller favoriseras, ett samhälle där systemen byggs kring människorna och inte ett samhälle där människor förpackas så att de passar in i systemen. De senaste 60 åren har vi försökt med det. Homogeniteten, likformigheten, alla-ska-vara-med-mentaliteten har inte resulterat i lyckligare eller friare medborgare eller medborgare som känner större delaktighet eller känner att de har större makt över sina liv.

Systemen har blivit ändamålet för det offentliga, inte människan. Bevarandet av hur systemet har varit har blivit viktigare än förändringen för att få Sverige som ett konkurrenskraftigt land redo att möta framtidens utmaningar, ett Sverige där människor inte känner sig som främlingar.

Enligt Centerpartiets och min dröm skulle vi inte heller behöva ha en särskild integrationspolitik, utan nya svenskar som är utan arbete omfattas av arbetsmarknadspolitiken; nya svenskar som inte fått chansen att få

gå i skolan omfattas av utbildningspolitiken; segregerade områden som Tensta och Djursholm omfattas av bostadspolitisk debatt och inte av en integrationspolitisk diskussion.

Centerpartiets vision är att skapa ett inkluderande samhälle dit alla är välkomna med sina idéer. Uppfinningsrikedom ska belönas, inte bestraffas. De människor som tänker annorlunda och som löser problem på ett annorlunda sätt ska inte sättas i skamvrån.

Jag inser mycket väl att vi inte är i närheten av att vara färdiga med vårt samhällsbygge, men vi är på god väg. Detta betänkande är en pusselbit för det framtida hållbara samhällsbygget. Regeringen föreslår bland annat att tillföra medel till kommunerna för att hålla bostäder lediga så att personer som fått uppehållstillstånd får lämna Migrationsverkets boende ganska snabbt och får komma till en riktig bostad som kan bli ett hem. Att korta ned ledtider är ett viktigt steg för en snabbare etablering i det svenska samhället.

Regeringen föreslår vidare att stärka de arbetsförberedande insatserna i etableringsreformen som är målanpassade och tydligt kopplade till arbetslivet. Det är viktigt att varje individ ser syftet med det man gör. Det är viktigt att ständigt utforma insatser som har tydliga kopplingar till arbetslivet så att man inser vitsen med de insatser man går igenom.

Den första insats som föreslås är möjligheten till ett yrkesbasår som erbjuds personer över 30 år som inte gått i skolan i mer än nio år. Målet med denna insats är att ge personen introduktion till nytt arbete med tyngdpunkten på praktisk träning. Basåret ska bestå av arbetsträning, undervisning i svenska språket som är kopplat till yrket och teoretisk utbildning med inriktning på behoven på arbetsplatsen.

Herr talman! Det tar tveklöst för lång tid för nya svenskar att etablera sig i det svenska samhället och på den svenska arbetsmarknaden, särskilt för kvinnor. Det var mycket välkommet av regeringen att tillsätta en utredning om utrikesfödda kvinnors situation på arbetsmarknaden. Av utredningens slutbetänkande kan man utläsa att utrikesfödda kvinnors lägre sysselsättningsgrad inte beror på vare sig deras stora familjer eller ovilja att arbeta. För mig var detta ingen överraskning, men vi behövde tydligen en utredning för att få det klart och få bukt med en del av våra fördomar.

Det regeringen föreslår, och som Centerpartiet har drivit, är att etableringsinsatserna även ska omfatta kvinnor som kommer till Sverige som anhöriga och familjemedlemmar som kommer som anhöriga, vilket inte har varit fallet tidigare. På så sätt ges dessa kvinnor en ärlig chans att påbörja sin egen etablering och på sikt bli delaktiga i det svenska samhälls- och arbetslivet, också på egen hand, som en individ och inte bara som en del av en familj.

Herr talman! Många av de insatser som betänkandet berör handlar i stor utsträckning om de nyanlända. Det är jätteviktigt, det har tidigare inte fungerat, och mycket av förklaringen till att det tar så lång tid för en invandrad att få ett arbete och etablera sig är den första tidens icke-fungerande insatser. Med etableringsreformen tar man hand om de nya svenskar som kommer till Sverige för att de ska få en snabbare introduktion i det svenska samhället och arbetslivet. Den första tiden är oerhört viktig.

Vi har fortfarande en utmaning gällande dem som har varit här en längre tid. De utmaningarna måste vi adressera vidare och diskutera och hålla debatten levande. Vi får inte glömma dem som har varit här en längre tid och är utan arbete. Arbetslinjen ska fortsatt vara i fokus för denna grupp, med sysselsättning som ger meningsfullhet och ingång till samhället.

Det är mycket viktigt att diskutera integrationens utmaningar utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Våra insatser måste fungera som en bro till ett framtida liv i Sverige, inte som själva livet. Kanske en ny svensk måste få veta när integrationsinsatserna tar slut. När blir jag svensk och accepterad?

Herr talman! Jag vill avsluta mitt anförande med att återigen tala om min första tid i Sverige, detta vackra land. Det var inga statliga insatser eller kommunala projekt som fick mig att känna mig välkommen eller som en del av det samhälle jag levde i uppe i Norrland, i Härnösand. Det var först när jag fick svenska vänner och lärde mig språket som jag började känna att jag kunde manövrera i mitt nya hemland. Det var vanliga människor som vågade dela med sig av sin tid, sin vardag och sin kultur som lärde mig älska Sverige. Det var när jag fick mitt första sommarjobb som 16-åring som jag insåg vikten och vitsen med fikapauserna, trots att vi hade läst om det ganska mycket på skolbänken i svenskundervisningen. Det går inte att utkommendera människor att börja umgås med varandra eller grannar att säga hej till varandra. Det är inte vårt jobb som politiker, men det vi *kan* göra som politiker är att se till att röja hinder ur vägen, att bryta utanförskapet och sänka innanförskapets höga murar. Det handlar inte bara om att ta sig ut ur utanförskapet, det handlar också om att ha ett innanförskap som är inkluderande och välkomnande. Det vi kan göra som politiker är att inte falla till föga för populistiska åsikter eller enkla lösningar som ser bra ut på papper och som säljer lösnummer av tidningar.

(Applåder)

Anf. 66 PENILLA GUNTHER (KD):

Herr talman! Det finns olika betydelser av ordet ”integration”. En förklaring talar om att det är en sammanställning av sinsemellan olika delar till en komplexare helhet. Integration som ett sätt att få in människor med utländsk bakgrund i det svenska samhället är komplext. Det måste finnas både empati för de människor som av olika anledningar kommit till vårt land och rimliga krav på acceptans och vilja att dela svenska värderingar och sätt att leva.

Men det finns ingen motsättning mellan att tycka att det är bra att vi tar emot människor som behöver skydd och en ny hemvist och det faktum att alla bör arbeta och bidra till en egen försörjning. Faktum är dock, vilket vi vet, att många, oavsett svensk eller utländsk bakgrund, har svårt att få arbete i det konjunkturläge som vi befinner oss i.

Att etableringsreformen, som trädde i kraft för två år sedan, har gjort verkan är klart även om det, som i alla stora reformer, återstår justeringar för att resultaten ska bli ännu bättre. Att komma i kontakt med Arbetsförmedlingen i Sverige med en gång och att få en individuell, prestationsbaserad ersättning för närvaro vid sfi, samhällsorientering och jobbsökande är en stor och viktig åtgärd, inte minst för kvinnor.

Däremot kvarstår ett problem, och det finns i alla kommuner. Det finns människor som kom hit för ett antal år sedan och fortfarande inte klarar sin vardag på den enklaste svenska. Det säger sig självt att möjligheten att komma närmare arbetsmarknaden minskar för varje dag man inte har tillgång till det svenska språket. Kristdemokraterna vill ge dessa medborgare en ny chans att läsa anpassad svenska efter utbildningsnivå, ålder och yrke. Likaså ska alla nyinflyttade personer i vårt land erbjudas svenskundervisning och samhällsintroduktion, precis som de som ingår i etableringsreformen.

Arbetsintegrerande sociala företag är också goda exempel på hur många människor med en komplex bakgrund, alltså inte bara med språket som hinder, har gått från bidrag till egen försörjning. Att komma in i ett socialt sammanhang där man behövs och gör nytta är något som vi alla behöver få känna. Många som kommer hit har inte papper på tidigare utbildningar och arbeten, vilket ger stora behov av validering. Men validering kan också ske genom arbetsuppgifter som ges på praktikplatser eller på sociala företag, till exempel, för att tydliggöra personens färdigheter och kunskaper.

Herr talman! Ytterst handlar integration om bemötande, det vill säga hur vi som anser oss vara svenskar bemöter våra nya medborgare som grannar, som skolkamrater eller i arbetet. En del människor får en mer positiv inställning till invandrare först när de själva har en relation till dem som kommer från andra länder. Med andra ord: När vi lär känna varandra tenderar vi att till exempel lättare ta ställning för att *den* flyktingfamiljen ska få stanna i landet eller att *den* kollegan ska få fortsätta sin praktik.

Så här i juletid kan vi åter behöva påminna oss om att det inte är svårt att göra gott för människor som man älskar. Det som däremot är den verkliga godheten är att göra en insats även för dem som man inte känner.

Herr talman! Regeringens inriktning är att nyanlända invandrare snabbt ska få jobb och lära sig svenska. Vi har tidigare i debatten hört om de viktiga satsningar som görs i budgeten. Jag tror att inte minst etableringsreformen, som jag var inne på tidigare, är avgörande för det här integrationsarbetet.

Genom att Arbetsförmedlingen har det samordnande ansvaret är processen numera mer transparent, vilket gör att brister kommer upp till ytan. Även om personen har varit inskriven på Arbetsförmedlingen har man inte alla gånger hamnat i Arbetsförmedlingens olika program, utan man har hamnat i kommunala arbetsmarknadsåtgärder som faktiskt inte har lett någonvart. Det här är alltså en otroligt viktig förändring. Däremot ska vi ta tag i det problem som en utredning visade när det gäller varför just invandrade kvinnor har svårare än män att komma in på arbetsmarknaden.

Lotsföretagen har diskuterats. Det gäller att se till att det är rätt personer som jobbar som lotsar. Det är viktigt för de nyanländas nätverk, språkkunskaper med mera och för att få en bro in i det svenska samhällslivet. Vi kristdemokrater förespråkar också att man har flyktingguider, kontaktfamiljer och så vidare. Det ena utesluter inte det andra.

Herr talman! Enligt propositionen ska etableringslagen ändras så att även anhöriginvandrare omfattas. Det här innebär att ersättningen till

kommunerna och landstingen ökas. Det handlar om ekonomiskt bistånd och hälso- och sjukvård. Det kommer att bli totalt 1,3 miljarder under fyra år ytterligare till etableringsreformen. Med ändringarna kommer familjer, främst från Somalia, att kunna återförenas. Det är bra för både individerna och integrationen. Förutsättningarna ökar därmed också för att de ska få jobb och lära sig svenska.

Men vi kan också konstatera att de som är analfabeter, de som inte ens har tillgång till sitt eget språk från början, kommer att ha svårt att komma ut i arbetslivet efter bara två år i Sverige. Det finns naturligtvis enstaka exempel, men att kunna sitt eget språk gör det lättare att också lära sig svenska. Parallell undervisning i hemspråket och svenska är en väl beprövad metod, men man kan använda den i mycket högre grad.

Jag nämnde tidigare att vi behöver ha fler insatser för dem som har varit här länge men som fortfarande saknar det svenska språket och därmed också står långt från arbetsmarknaden. Vi måste våga ställa krav på att de ges förnyade möjligheter att läsa en anpassad sfi. Det är alltför många barn som fortfarande är tolkar till sina föräldrar efter många år i Sverige. Jag är övertygad om att de flesta, både barn och föräldrar, får en bättre möjlighet om de kan få en anpassad sfi-undervisning på nytt.

Jag nämnde arbetsintegrerande sociala företag. Jag hade möjlighet att åka till Borås för ett tag sedan och besöka restaurangen Guldkanten, där det fanns ett antal kvinnor från flera olika länder. Under de två år som det här sociala företaget hade funnits hade det getts arbetsmöjligheter för ett 20-tal. Flera av dem hade gått vidare till andra arbeten i branschen och därmed gett möjligheter till andra att komma in i det här företaget. Det är ett alldeles lysande exempel där man också hade använt sig av OCN som en möjlighet att validera medarbetarnas kunskaper.

Det behövs också signaler från det offentliga där man praktiskt visar att man själv tar integrationen på allvar genom att representera mångfalden hos sina invånare. Hur många av kommunens eller landstingets anställda är till exempel utrikes födda? Hur många med utländsk bakgrund är chefer? Vad satsar man på för att visa att man tar sina medborgares bakgrund på allvar?

Man pratar ibland om vardagsrasism. Är det så vanligt att vi inte ens tänker på det? Det är möjligt att det är så. Därför är det extra viktigt att regeringen nu under tre år satsar på att höja barns och ungas kunskaper om främlingsfientlighet och annan tolerans, särskilt när det gäller den judiska minoriteten. Det finns ett uppdrag till Forum för levande historia om att arbeta med frågor som rör tolerans, demokrati och mänskliga rättigheter. Under det här året har man satsat på att förebygga främlingsfientlighet på internet och stöttat Fryshusets insatser mot rasism. Jag tror att det är otroligt viktigt. Alla generationer behöver en ökad kunskap, men speciellt när det gäller våra barn och ungdomar måste man lägga de grundläggande värderingarna tidigt i skola och hem.

Vi kristdemokrater satsar under nästa år på ett omfattande arbete på integrationsområdet. Det är jag mycket glad för eftersom jag tror att vi behöver jobba mer politiskt med de här frågorna över lag.

Herr talman! Jag har valt att fokusera mitt anförande i dag på just integration. Jag vill bara helt kort nämna några saker om jämsällldheten, som betänkandet också behandlar.

Prioriteringarna i regeringens politik ligger bland annat på mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och våld i samkönade relationer. Diskrimineringsområdet och jämställldhetsatsningen över huvud taget är viktiga, och för ett antal veckor sedan fick vi en föredragning i utskottet av Delegationen för jämställldhet i arbetslivet. Vi kan bara konstatera, precis som SCB också har gjort, att jämställldheten i Sverige står ganska stilla. Det finns fortfarande stora brister i arbetslivet och på arbetsmarknaden, inte minst när det gäller lönegapet.

Min övertygelse är att även på detta område handlar det om kunskap och information och om att man tar frågorna på allvar när man jobbar med dem. Det är frågor som det måste utbildas om på chefsnivå. Ibland glömmar man de många mellanchefer som finns i olika organisationer och verksamheter, inte minst i offentlig sektor. Där behöver man verkligen jobba med de här frågorna. Jämlikhet och jämställldhet handlar inte om att alla ska ha det lika dåligt, utan det handlar om att alla ska ha det lika bra.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 67 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Penilla Gunther! Vi måste sluta att se utrikesfödda människor som individer som inte kan ta ansvar för sitt eget liv och som inte har förmåga att ta ansvar för sig själva och sin framtid. De är vuxna och myndiga människor.

KD och övriga Alliansen använder ofta USA och Kanada som exempel på länder med god integration. Men det som de har gemensamt är en fullkomlig avsaknad av integrationspolitik av svensk modell. Tvärtom ställer man i Kanada höga krav på att de som kommer ska bidra. De frågar dem som kommer: Vad kan du ge oss? I USA gäller att du ska kunna försörja dig själv och din familj. Det finns över huvud taget inga möjligheter till några integrationspolitiska program som ska försörja dig årtionde efter årtionde. Jag vill ha det sagt.

Det är väl behjärtansvärt att KD tycker att vi ska hjälpa flyktingar – det vill jag också göra – på bästa möjliga sätt. Men det gör vi inte i Sverige, Penilla Gunther. Jag vill upprepa det jag sade i onsdags: UNHCR har i år 1 587 miljoner dollar att disponera för att hjälpa 46 miljoner flyktingar världen runt. Det motsvarar nästan exakt hur mycket den här alliansregeringen lägger på integrationspolitik nästa år. Det är häpnadsväckande. Är det väl använda pengar, Penilla Gunther?

Anf. 68 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Vårt valspråk har, när det gäller integration, varit att man ska gå från omhändertagande till tillvaratagande. Om Sven-Olof Sällström lyssnade på vad jag sade i mitt anförande hörde han att jag sade att det inte finns någon motsättning i att tycka att det är bra att vi tar emot människor som behöver en ny hemvist i Sverige av olika orsaker och att samtidigt ställa krav på att människor bidrar till sin egen försörjning. Men i det läge vi befinner oss i nu spelar det i stort sett ingen roll vilken bakgrund du har, därför att det är svårt för många människor i

olika åldrar att få arbete i Sverige. Sven-Olof Sällström kan inte neka till att det är så, särskilt med tanke på debatten som var här innan också.

Att jämföra vår integrationspolitik i Sverige med UNHCR eller USA och Kanada är inte riktigt rättvist. Det är nämligen stor skillnad på att prata om migration och om integration. Det ena handlar om möjligheter för människor att leva i flyktingläger som fungerar och vad det nu kan vara, och det är inte samma sak som att prata om integration i det svenska samhället. Det vet Sven-Olof Sällström mycket väl. Jämför vi just med USA och Kanada handlar det om att inte vara främmande för att skapa möjligheter, med hjälp av språket, för människor att få ett arbete. Det finns åtgärder även i USA och Kanada för att människor ska lära sig engelska. I Kanada talar man även franska.

Språket är nyckeln till arbete. Det har vi diskuterat många gånger i den här kammaren. Hur ska vi ge dem den nyckeln om vi inte vågar ställa de kraven även på dem som har varit i Sverige ett antal år? Är vi inte överens om att vi måste kunna ställa de kraven?

Anf. 69 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Herr talman! Jo, det kan vi absolut vara fullständigt överens om. Jag håller också med om beskrivningen av att det är svårt för många att få jobb i dag. Det är många människor i Sverige som inte får jobb, oavsett om de är födda utrikes eller i Sverige.

Du får ursäkta mig, Penilla Gunther, för jag vet att ni jättegärna vill stå på godhetens barrikader och säga att det är ni som hjälper flyktingarna, men jag ser inte att det är så. Jag ser verkligen inte det. UNHCR skriker efter pengar. 40–46 miljoner flyktingar världen över behöver hjälp.

Det är klart att vi i framtiden även med vår politik skulle ha en asyl- och flyktingmottagning. Det finns människor som absolut inte kan befinna sig i sitt eget land och som inte kan få skydd i ett grannland och kanske måste komma till Sverige. Så är det. Men det kan inte vara vettigt att vi som en konsekvens av en misslyckad migrationspolitik lägger lika mycket pengar på integration som inte fungerar och som inte har fungerat under 30 års tid som UNHCR lägger på att hjälpa 40–46 miljoner flyktingar världen runt. Man lägger lika mycket pengar. Hur kan ni då påstå att ni står på godhetens barrikader?

Självklart ska människor som absolut inte kan stanna i sitt eget land och som absolut inte kan få hjälp i sitt närområde i framtiden, med vår politik, kunna söka asyl och få hjälp i Sverige. Men huvuddelen av alla måste vi kunna ge hjälp i närområdet, för då kan vi hjälpa så oerhört många fler. I dag är det många som inte får någon hjälp alls.

Anf. 70 PENILLA GUNTHER (KD) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag kom hit för att diskutera just migration. Integration handlar för mig om att människor ska komma till sin rätt i vårt svenska samhälle oavsett vilken bakgrund de har och varför de har kommit hit.

Mig skrämmer det mest att Sven-Olof Sällström verkar lida av något slags nyttoetik. Så länge vi har nytta av människor som kommer hit går det bra att de kommer. Så länge vi känner dem som kommer hit till Sverige går det bra. Så länge de kommer för att vi vill gifta oss med dem

eller för att vi vill adoptera dem går det bra. Så länge folk kan försörja sig själva går det bra, oavsett att vi bryr oss om att och varför vissa inte kan det. Men Sven-Olof Sällström, den nyttoetiken har inte jag som värdegrund. I min värdegrund finns det en övergripande princip som talar om alla människors unika och lika värde.

Innebär den här nyttoetiken att vi ska behandla våra svenskar, som Sven-Olof Sällström talar om, på samma sätt så att människor som inte kan göra nytta på grund av sjukdom, handikapp eller någonting annat inte ska få dra någon nytta av offentliga insatser över huvud taget? Är det så vi ska resonera i det här landet?

Jag tror att Sverige mår bra av att ha en integration som fungerar. Vi vågar som kristdemokrater och vi vågar som allianspartier ställa krav på att även människor som har varit här i Sverige under en längre tid ska få en förnyad chans och möjlighet att lära sig svenska för att kunna klara sin vardag. Det är ett samhälle som jag vill ha i framtiden.

(Applåder)

Anf. 71 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Herr talman! Jämställdheten trampar vatten, skriver SCB när de presenterar den nya statistiken för jämställdhet. Jämställdhet är inget trams, som Sverigedemokraterna sade i sitt anförande i denna debatt. Det handlar om människors lika värde och mänskliga rättigheter för både kvinnor och män. När Sverigedemokraterna pratar om genustrams visar de sitt rätta jag. Det är tydligen okej att diskriminera 50 procent av befolkningen. Eller så brister deras kunskap totalt.

Kvinnor förlorar 2 till 3 ½ miljoner under sitt arbetsliv för att vi har en arbetsmarknad som diskriminerar kvinnor. Genomsnittslönen för en arbetare är 22 900 kronor. Över genomsnittet ligger mansdominerade yrken, under genomsnittet ligger kvinnodominerade yrken.

Kvinnor har 85 procent av männens lön. Eftersom kvinnor jobbar mer deltid blir den faktiska inkomsten 75 procent av männens. Under ett arbetsliv blir det väldigt mycket pengar. Kvinnor får 2 till 3 ½ miljoner kronor mindre än männen, vilket är oerhört mycket pengar. Detta är något som påverkar kvinnor under hela deras liv, både när de är unga och mitt i arbetslivet och senare, och får enorma konsekvenser. Lägg därtill att kvinnor missgynnas när de väntar barn och blir föräldrar, medan männen prioriteras och premieras den dag de säger att de ska bli föräldrar.

Det är inte klokt att vi har det så här år 2012 i ett land som har arbetat i många år för att kvinnor och män ska ha samma rättigheter. Jag ska ta ytterligare några exempel.

Det är inte ovanligt att kvinnor har en sysselsättningsgrad på 78,67 procent eller 83,97 procent. Man avrundar inte ens till hela tal, utan använder sig av två eller tre decimaler.

Det är heller inte ovanligt att man får betala sina arbetskläder själv, fastän det är kläder som man absolut inte vill ta på sig privat. För några veckor sedan besökte jag ett äldreboende i mina hemtrakter. Där fick kvinnorna betala 200 kronor för en arbetsrock, och jag kan försäkra er alla här inne att ingen av oss hade velat ha på sig den privat. Varför skulle då någon behöva betala för den? I vilka mansdominerade yrken behöver man betala sina arbetskläder själv?

Som om det inte skulle räcka ser vi även att delade turer, något som vi en gång arbetade bort, är tillbaka, både på helger och på vardagar. Det blir allt vanligare, märker jag när jag är ute på arbetsplatser och träffar kvinnor, vilket får flera konsekvenser både för den enskilde och hela dess sociala liv och för hela familjen.

Jag pratade med några kvinnor som berättade för mig att de hade delade turer på helgen, men också hade fått delade turer mitt i veckan. Det här ställde till det extra mycket för just dem, för de var småbarnsföräldrar. Hör och häpna: Förskolans regler var att barnen skulle vara där när föräldrarna jobbade, och de här mammorna hade ju ledigt några timmar mitt på dagen mellan de delade turerna. Då skulle inte deras barn få vara kvar på förskolan, utan de skulle hämtas och lämnas en gång till under dagen. Det kan inte vara rimligt att det får vara så, varken för barnen eller för föräldrarna.

Jag kan förstå att kvinnor ställs inför mängder med krav och situationer som bidrar till att kvinnor känner sig stressade och pressade från alla hörn, både i arbetslivet och i familjelivet, vilket inte är så bra för hälsan; man riskerar att bli sjuk. Något som jag förstår väldigt väl är att männen inte söker sig till kvinnodominerade yrken. Varför skulle de göra det?

Väldigt många har fått ett arbetsliv som inte är anpassat till att kunna förena arbetsliv och familjeliv. De välfärdstjänster som vi har är inte anpassade till hur verkligheten ser ut. Barnomsorgen finns inte tillgänglig så som arbetslivet ser ut, och förskolegrupperna är alldeles för stora. Vi har en äldreomsorg som många äldre och anhöriga inte längre litat på.

Samtidigt har vi en regering som slår sig för bröstet och säger att man jobbar med jämställdhet. Men man fortsätter att ta politiska beslut som diskriminerar kvinnor i arbetslivet.

Herr talman! I Arbetsmarknadsutskottet hade vi en väldigt bra fördragning av huvudsekreteraren för Delegationen för jämställdhet i arbetslivet. Hon berättade om hur det ser ut. Det var inget nytt, för vi har haft statistiken för det innan. Sverige är inte ett jämställt land, men väldigt många tror det. Många av våra ungdomar tror inte att det sker en sådan diskriminering på svensk arbetsmarknad som det faktiskt sker. När man beskriver verkligheten tror de inte att det är Sverige vi pratar om.

Hon sade också att jämställdhet i arbetslivet inte kan förstås och analyseras som en isolerad företeelse utan snarare är ett utfall av förhållandena i samhället i stort, vilket vi socialdemokrater håller med om. Då handlar det om att våga ta politiska beslut, även om de inte alltid är populära. Det handlar om tillgång till förskola, fritids och utbildning. Det handlar om arbetsmarknadspolitik och näringspolitik. Det handlar om kvinnors arbetsmiljö. Det handlar om lönebildning, frånvaro från arbetet och deltidsarbete. Det handlar om socialförsäkringar, sjukvård och rehabilitering. Det handlar om pensioner och ett mer jämnt uttag av föräldraledighet. Det handlar kort och gott om att inför varje politiskt beslut titta på hur det påverkar kvinnor och män.

Herr talman! Regeringen har satsat pengar på jämställdhet, men till vilken nytta? På en punkt har de arbetat bra. Det gäller våld mot kvinnor. Samtidigt har de tagit politiska beslut som gör att jämställdhetsarbetet trampar vatten och att kvinnor fortsätter att diskrimineras. Låt mig ta några exempel!

Visstidsanställningarna skulle begränsas, men det beslutet rev regeringen upp när den tillträdde. Arbetet med heltider som norm försvann. Kraven på lönekartläggningar försämrades, så att fler företag nu slipper göra det. För dem som fortfarande måste göra det räcker det med var tredje år. Det gäller om man har 25 anställda eller fler.

A-kassan försämrades enormt. För kvinnor som redan var diskriminerade när de arbetade blev regelverket för a-kassan ännu värre när de blev arbetslösa. De straffades dubbelt upp. Detta har inneburit att många tvingats att be släkt, vänner eller eventuell partner om ekonomisk hjälp. Om det inte har gått har de tvingats söka försörjningsstöd. Statsminister Fredrik Reinfeldt har uttalat att det är så han tycker att det ska vara.

Regeringen för en arbetsmarknadspolitik som inte fungerar och som gör att allt fler människor fastnar i arbetslöshet, att allt fler fastnar i fas 3 och långtidsarbetslöshet. Det här får konsekvenser med minskade skatteintäkter till välfärdssektorn, där många kvinnor jobbar. Där får man en tuffare arbetsmiljö, för bemanningen minskar. Kvinnor är mer beroende av våra välfärdstjänster för att kunna arbeta och klara sin egen försörjning. Det vet vi sedan tidigare. Därför drabbas kvinnor värre än män av regeringens politik.

Det finns fler saker, såsom vårdnadsbidraget, som gör att kvinnor stannar hemma längre och är borta från arbetslivet i flera år. Det får stora konsekvenser för kvinnan. En del gör det för att de själva vill och kanske inte tänker på dessa konsekvenser. Men vi vet att det finns kvinnor som har män som förhindrar dem att göra ett fritt val, för de vill att kvinnorna ska vara hemma.

Regeringen försämrade fort våra trygghetssystem och välfärdstjänster. Det har mer blivit en fråga mer om ägandeform än kvalitet och hur och vad de ska användas till. Det gör att ca 100 000 personer – och det är oftast en kvinna – går ned i tid eller slutar arbeta för att ta hand om en nära anhörig. Sjuka hamnar i en omänsklig situation som inte hjälper till att få dem att bli friska. Det drabbar fler kvinnor än män.

Som om det inte hade varit nog slopade man och lade ned ALI, som arbetade med arbetsmiljö och var kopplat just till arbetslivet. Där forskade man bland annat på kvinnors arbetsrelaterade hälsa. Listan kan göras än längre.

Herr talman! Vi socialdemokrater vill att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och rättigheter. Vi tror på ett jämställt samhälle, och då krävs det politiska beslut som inte alltid är populära men är nödvändiga för att driva på arbetet för ett jämställt land.

Vi har i vårt budgetalternativ satsat nästan lika mycket pengar redan nästa år och varje år därefter på barnomsorg på obekvämt arbetstid som regeringen satsar på fyra år på att det ska finnas barnomsorg även på kvällar, helger och nätter. Det är en förutsättning för många kvinnor att kunna arbeta och försörja sig.

För att kunna minska skillnaden mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden är kunskap om kvinnors arbetsmiljö viktig. Det vill vi satsa extra pengar på. Vi vill att en lönekartläggning ska ske varje år för företag som har tio anställda eller fler.

Vi vet att det fungerar och gör skillnad även om det inte löser allt. Det gör en viss skillnad. Vi tycker att det är oacceptabelt att kvinnor

förlorar 2–3,5 miljoner för att de diskrimineras i arbetslivet. Något måste göras, och det väldigt snabbt.

Det handlar om lönekartläggning, barnomsorg på obekväml arbetstid, bra äldreomsorg, heltider, att ta bort vårdnadsbidraget, att dela mer lika på föräldraledigheten och att satsa på kvinnors arbetsmiljö. Det handlar om politiska beslut som kan påverka positivt för ett jämställt arbetsliv. Vi är beredda att fatta de besluten.

Herr talman! I det här betänkandet behandlas också ett tillkännagivande om diskriminering. Vi fick ett tillkännagivande i somras om att regeringen skyndsamt ska återkomma till riksdagen med ett lagförslag om bristande tillgänglighet för personer med funktionshinder som en form av diskriminering.

För oss socialdemokrater är det viktigt att vi har tillgänglighet för alla. Det handlar om en mänsklig rättighet som slås fast i bland annat FN:s konvention.

Det här är bra för oss alla. Att vänta blir inte billigare. Vi vet att vi får en åldrande befolkning. Då kommer man att behöva anpassa exempelvis boendemiljöer, möjligheter till fritidsaktiviteter med mera.

Vi vet att även om man är fullt frisk kan olyckan vara framme. Vi kan själva behöva de hjälpmedel som är bra för den som i dag har funktionshinder.

Vi får hoppas att regeringen tar tillkännagivandet på största allvar och inte förhalar det utan snabbt återkommer med ett förslag till riksdagen.

Till sist yrkar jag bifall till reservation 2.
(Applåder)

Anf. 72 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! I detta betänkande behandlar arbetsmarknadsutskottet regeringens budgetproposition för 2013 med förslag till anslag på utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet.

Utgiftsområdet omfattar integrationspolitik, jämställdhetspolitik och politik mot diskriminering. Innan jag kommer in på regeringens arbete mot diskriminering tänkte jag tala lite om jämställdhet.

Målet för Alliansens jämställdhetspolitik är att människor, kvinnor och män, ska ha samma makt och möjlighet att forma samhället och sina egna liv.

Sverige lyfts ofta fram som ett föregångsland för jämställdhet när man jämför med andra länder. Trots detta spelar i dag, 2012, kön fortfarande en stor roll för människors möjligheter i vårt land.

Fortfarande finns det ett lönegap mellan män och kvinnor. Kvinnors sysselsättningsgrad är lägre än mäns. Kvinnor arbetar mer deltid än män både frivilligt och ofrivilligt. Enligt SCB:s lathund, som Ann-Christin Ahlberg var inne på, är det en tredjedel av de sysselsatta kvinnorna och var tionde sysselsatt man som arbetar deltid.

Detta påverkar inte bara individens ekonomi här och nu, den lön som i dagarna betalas ut i lönekuvertet innan jul, utan även framtida pensioner.

Ju fler som arbetar, desto mer minskar klyftorna i samhället. Vi säkrar också en uthållig finansiering av välfärden. I tider av oro är det än viktigare att prioritera jobben och tillväxt. Det handlar om att ta matchen mot arbetslösheten.

Jag nämnde att Sverige är en förebild. Det får alltid någon att studsa till, för vi har fortfarande ett arbete att göra. Men tittar vi på Sverige och jämför med andra medlemsländer i Europa ligger vårt arbetskraftsdeltagande i åldern 15–74 år högre för hela gruppen. Om man bryter ut kvinnor och män ligger även det högre för samtliga grupper.

Herr talman! Sverige är ett av de länder som har en bra föräldraför-säkring. Tittar vi på siffrorna från SCB när det gäller föräldrapenningen är det fortfarande kvinnor som tar ut större delen. Under 2011 tog kvinnorna ut 76 procent av dagarna och männen 24 procent.

Regeringen har tillsatt en delegation för jämsällldhet i arbetslivet. Delegationen ska sammanställa och göra kunskap tillgänglig om kvinnors och mäns olika villkor och möjligheter i arbetslivet liksom om de förhållanden som är grunden för dessa skillnader. Uppdraget ska redovisas senast den 24 oktober 2014.

En annan delegation som regeringen har tillsatt ska kartlägga och analysera frågor som rör män och jämsällldhet i syfte att skapa ett kunskapsunderlag i arbetet med att utveckla jämsällldhetspolitiken. Detta uppdrag ska redovisas ett år tidigare, det vill säga senast den 1 november 2013.

Herr talman! Vi får inte glömma bort andra viktiga satsningar som gett mer frihet till individer och fått vardagspusslet att gå ihop och bli lite enklare. För att stimulera arbetsutbudet och öka sysselsättningen har jobbskatteavdraget förstärkts vid flera tillfällen. Jobbskatteavdraget gör det mer lönsamt för både kvinnor och män att arbeta.

Skattelättnader för hushållsarbete, det så kallade RUT-avdraget, är ytterligare en åtgärd. Jämsällldhetsbonusen är också en åtgärd. Bonusen ger föräldrar bättre ekonomiska möjligheter och incitament att dela på föräldraledigheten mer jämsällldt.

Herr talman! Jämsällldhetsområdet är prioriterat, och det kommer fortsatt att vara centralt för Sveriges fortsatta utveckling och tillväxt. För mig som moderat innebär jämsällldhet frihet – frihet för både män och kvinnor att själva bestämma hur deras liv ska se ut. Det krävs fortfarande intresse och engagemang för jämsällldhetsarbetet för att ge människor möjlighet att växa av egen kraft. Därför ser jag fram mot debatten i vår där vi kommer att debattera slutredovisningen av regeringens särskilda jämsällldhetsåtgärder åren 2007–2010. Det är bra att titta i backspegeln ibland och utvärdera och belysa satsningar och reformer som har genomförts.

Tillbaka till här och nu. I det här betänkandet anvisas ca 239 miljoner kronor för 2013 för åtgärder inom jämsällldhetsområdet. Det är något som samtliga partier ställer sig bakom, utom Sverigedemokraterna som inte vill satsa en enda krona på jämsällldhet.

Arbetet mot diskriminering är ständigt pågående. Det är ett arbete som inte har råd att ta paus vare sig här i kammaren eller utanför den. Enligt diskrimineringslagen måste arbetsgivare, högskolor och skolor arbeta förebyggande så att diskriminering inte sker.

Det är många åtgärder och politiska reformer som är viktiga för att skapa ett samhälle fritt från diskriminering. Det handlar också om attityder, något som är svårare, för att inte säga omöjligt, att lagstifta om. Därför är det ännu viktigare att belysa dessa frågor och ta debatten.

Allianspartierna i arbetsmarknadsutskottet står givetvis bakom och stöder regeringens mål och insatser mot diskriminering. Målet är ett samhälle fritt från diskriminering. Området omfattar åtgärder för att förebygga diskriminering på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning och ålder. Andra frågor som är kopplade till detta område är åtgärder mot rasism, homofobi och liknande former av intolerans.

Herr talman! I detta betänkande behandlas regeringens skrivelse *Riksrevisionens rapport om hur Diskrimineringsombudsmannen kan bedriva ett effektivare arbete mot diskriminering*. Förbättringar och förändringar har skett sedan rapporten kom. De förändringarna har skett i linje med de rekommendationer som gavs till Diskrimineringsombudsmannen.

Att skyddas mot diskriminering är en mänsklig rättighet. Förbud mot diskriminering finns inskrivet i ett stort antal konventioner om mänskliga rättigheter. Skyddet mot diskriminering har stärkts under åren. Så sent som förra månaden, november, debatterade vi i arbetsmarknadsutskottet en ny lag om ett utvidgat skydd mot diskriminering på grund av ålder. Den lagen träder i kraft den 1 januari 2013.

Det är viktigt att vi i Alliansen fortsätter arbetet med att säkerställa samma skydd oavsett diskrimineringsgrund, skapa lagstiftning som är effektiv och så heltäckande som möjligt och sedan se till att lagstiftningen får fullt genomslag. För 2013 anvisas 125 miljoner kronor för arbetet mot diskriminering.

Vi människor kan göra många val i livet. Men var jag föds, i vilket land och i vilken familj kan jag inte välja. Vart jag är på väg och vilken väg jag ska framåt kan jag påverka. Människor ska tas till vara för vad de kan och vad de är beredda att tillföra. Varje människa har oändligt och oförbrukat värde. Oavsett etnicitet, kön, religion, sexuell läggning eller andra attribut och preferenser är människan just människa.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i AU1 i dess helhet och avslag på motionerna.
(Applåder)

Anf. 73 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Herr talman! Jag har två frågor till Jenny Petersson. Hur ska vi få fler män att gå till kvinnodominerade yrken, och varför fattar inte regeringspartierna politiska beslut som driver på jämställdhetsarbetet?

Regeringen har kommit med en hel del förslag och fattat beslut som har drivit jämställdhetsarbetet i en helt annan riktning än det borde ha gått. Som SCB säger trampar jämställdheten vatten. Delegationen för jämställdhet i arbetslivet kan säkert vara bra, men varför ska man inte ha ett underlag färdigt förrän den 24 oktober 2014 – efter nästa val? Det känns inte trovärdigt att man tar jämställdhetsarbetet på allvar.

När det gäller jobbskatteavdraget måste Jenny Petersson räkna på om det har lönat sig lika mycket för kvinnor som för män. Män har redan högre lön än kvinnor; därför gynnas männen mer. Många kommuner och landsting har höjt skatten för att man har fått skatteminskningar i kommunerna. Då är det återigen kvinnorna, de som är lägst avlönade, som får skattehöjningen.

Er politik är inte bra för kvinnor. Det är mycket som ni har försämrat för kvinnor under de här sex åren.

Prot. 2012/13:45
17 december

Anf. 74 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Genom jobbskatteavdraget har vi gjort det mer lönsamt att arbeta. Vi har sänkt skatten i flera steg. I ett kvinnodominerat yrke som vårdbiträde får man behålla motsvarande ungefär en hel månadslön extra varje år. Vi kan göra mer på det här området, men det är värt att nämna.

Som Ann-Christin Ahlberg sade finns det löneskillnader. Vi har en arbetsmarknad som är uppdelad, vilket till stor del beror på löneskillnader. De val som ungdomar gör till gymnasiet är ett eget val. Skolorna måste arbeta med att upplysa om konsekvenserna av de val man gör. Alliansen har inte satt upp några hinder för de val som ungdomar gör. Det finns inget som hindrar fler unga män att välja vårdeyrken. Alliansen har inte satt upp något hinder för fler män att välja det. Däremot har vi politiker i kommuner och landsting ett ansvar för att man inom den offentliga sektorn har en löneutveckling och ett karriärval. Där har både vi moderater och Socialdemokraterna en läxa att göra.

*Integration och
jämsällldhet*

Anf. 75 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Herr talman! Jag tror att sysselsättningsgraden, delade turer och 2,3 miljoner i minskade löner påverkar och utgör hinder för att männen ska ta sig in i de kvinnodominerade yrkena.

Regeringspartierna har inte lagt fram några förslag för att motverka detta sedan man tog över makten. Det har gått sex år. Något borde i alla fall ha hänt.

Sedan är det märkligt att man tar upp vårdbiträden. Det finns inget som heter vårdbiträde längre. Det är omvårdnadspersonal. Det är de som nu får högre skatt och får betala mer i kommuner och landsting. Det är de som får betala med delade turer. Det är de som får betala med att man får lägre bemanning på sina arbetsplatser. Det är också de som nu kommer att få gå efter alla varsel och uppsägningar, för skatteintäkterna blir sämre.

Jag frågar igen: Vilka politiska beslut har regeringspartierna fattat för att driva på jämsällldhetsarbetet?

Jenny Petersson har bara nämnt att man inte har gjort något som förhindrar det. Men det finns hinder för att få jämsällldhet. Med politiska beslut kan vi förändra. Men det handlar om att våga och vilja förändra. Om man tycker att det är viktigt att kvinnor och män ska ha samma makt måste man ta politiska beslut. Och den här regeringen har inte tagit beslut i rätt riktning.

Anf. 76 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Att hjälpa till och ge förutsättningar för att få fler i arbete tycker jag är en politik som vi lade grunden till i höstas när vi lade fram budgetpropositionen. Vi satsade 23 miljarder på tillväxt och på företagande för jobben, som kommer både män och kvinnor till del. Det tycker jag är viktigt att belysa. Sedan Alliansen kom till makten 2006 har Alliansen tagit flera steg för att förbättra på jämsällldhetsområdet.

Som jag nämnde satsar vi även i den här budgeten på ett anslag för jämställdheten. Vi har, som sagt, också tillsatt olika delegationer för att belysa detta och komma med ännu fler förslag för en bättre jämställdhet.

Sedan har vi RUT-avdraget, om Ann-Christin Ahlberg vill ha fler tips på vad Alliansen har genomfört i sin politik. RUT-avdraget har skapat nya jobb, vita jobb, för många kvinnor som tidigare har arbetat svart inom den hushållsnära tjänstesektorn. Det är något som Socialdemokraterna inte vill behålla. Däremot vill man behålla ROT-avdraget, som är kopplat till en mer mansdominerad yrkeskategori.

Det är en sak att prata om jämställdhet i fina ord, men handling och politiska beslut är något helt annat.

Sedan har jag full respekt för våra kommun- och landstingspolitiker när det gäller vad de tar beslut om. Det är någonting som vi ska respektera, att vi har olika nivåer i vår demokrati när det gäller skatter och när det gäller delade turer. Jag har inte sett något förslag från Socialdemokraterna när det gäller delade turer.

Anf. 77 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Herr talman! Tack, Jenny Petersson, för en bra sammanfattning av den jämställdhetspolitik som Moderaterna och Alliansen för! Det föranleder mig att ställa en del frågor.

I förra månaden publicerade Statistiska centralbyrån nya dystra siffror om jämställdheten i Sverige. Trots att kvinnor har högre utbildning än män har de lägre lön. Dessutom tar de fortfarande ut ca 76 procent av föräldraledigheten och lägger mer tid på obetalt hemarbete än män.

Herr talman! Våren 2006 beslutade riksdagen om mål för jämställdhetspolitiken. De säger att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv och att alla politikområden ska genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. Hösten 2012 är vi längre från målen än vi var då de sattes.

Nya beräkningar som riksdagens utredningstjänst tagit fram visar att skillnaden i nettoinkomst mellan kvinnor och män har ökat med nästan 40 procent sedan 2006, när Fredrik Reinfeldt och Anders Borg tog över ansvaret för Sveriges ekonomiska politik. Granskningen visar att det i reda pengar är en ökning med drygt 17 000 kronor om året till männens fördel.

I årets budget har regeringen satsat 23 miljarder på reformer, men ytterst lite går till jämställdhet. Det betyder att regeringen avstår helt från att använda sitt mest kraftfulla politiska verktyg. Tvärtom förs en politik som missgynnar kvinnor. Det gäller till exempel nedmonteringen av sjukförsäkring och a-kassa. Och regeringen låtsas att jobbskatteavdraget främjar jämställdhet. Men det är männen som gynnas mest, visar undersökning efter undersökning, eftersom deras löner är högre.

Steg för steg har regeringen tagit bort de riktlinjer för Försäkringskassan som handlar om att verka för ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen.

Min fråga är: Med detta facit – varför ska vi lita på att Alliansen kommer att göra något mer under de knappt två år som är kvar när de inte har gjort något under de sex år som de har suttit vid makten?

Anf. 78 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är lite anmärkningsvärt av Mehmet Kaplan att raljera och säga att Alliansen inte har gjort någonting på jämställldhetsområdet sedan 2006.

Jag nämnde att jämställldhet är ett område som är prioriterat och centralt för Sveriges fortsatta tillväxt och utveckling. Jag nämnde också att vi i vår kommer att debattera slutredovisningen av regeringens särskilda jämställldhetssatsningar under de tidigare åren. Jag nämnde att det är viktigt att analysera och belysa de reformer vi har genomfört.

Jag nämnde också att vi aviserar 239 miljoner för året som kommer. Den summan står Mehmet Kaplan och Miljöpartiet också bakom. Jag ser inga förändringar just på jämställldhetsområdet när det gäller ramarna.

Att raljera och säga att vi inte gör någonting på jämställldhetsområdet tycker jag är felaktigt.

Sedan håller jag med Mehmet om att vi har utmaningar. Vi har fortfarande en löneskillnad mellan män och kvinnor. Vi har ett lönegap. Och det är fortfarande kvinnorna som tar ut större delen av föräldrapenningen.

Jag är den första att säga att det är olyckligt att skrivningen har tagits bort när det gäller att Försäkringskassan ska arbeta för att föräldrar ska arbeta jämställt. Däremot har jag varit ute på Försäkringskassan och frågat om det har gjort någon skillnad i deras arbete. Jag har träffat flera som säger: Nej, det är ingen skillnad i hur Försäkringskassan arbetar när man har plockat bort det jämställldhetsmålet.

Anf. 79 MEHMET KAPLAN (MP) replik:

Herr talman! Det viktiga i min frågeställning är det kanske fel fokus på när jag betonar olika ingångar på ett annorlunda sätt. Det gäller kanske inte vad regeringen har försökt göra utan vilka resultat det har inneburit.

Man kan då titta på Jenny Peterssons eget partis hårdnackade motstånd mot att höja taket i a-kassan. Det är en sådan ingång. Vi vet att fler kvinnor än män skulle gynnas av en höjning, eftersom fler kvinnor än män ligger strax över det nuvarande taket. För den som ligger en bra bit över taket blir effekten liten eller ingen alls. Det är bara ett litet exempel på vad man låter bli att göra och inte så mycket vad man gör och vilka effekter det får.

En annan fråga som Jenny Petersson diskuterade tidigare var RUT-avdraget. Det brukar hävdas att det skulle bidra till ökad jämställldhet, vilket tyvärr är en spridd missuppfattning bland allianspartierna. Minskad skatt på servicetjänster är inte en jämställldhetsåtgärd utan en jobbskapande åtgärd. Det trodde jag att vi var överens om.

Vi kan titta på generella frågor som handlar om det som vi brukar hantera i vårt utskott. Det handlar om just politiska reformer som handlar om offentlig barnomsorg och föräldraförsäkring, som också hanteras i andra utskott. Det är sådant som kan ha stor betydelse för jämställldheten. Men sådana reformer har helt saknats under alliansregeringens tid vid makten.

I stället har Alliansen infört vårdnadsbidrag och tagit bort de riktlinjer som Jenny Petersson beklagar är borta.

Problemet är inte att en myndighet kanske i dag fortsätter att verka på det sätt som man har verkat tidigare för att det faktiskt har funnits en sådan skrivning, utan det är den långsiktiga effekten vi är oroliga för.

Anf. 80 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! När det gäller RUT-avdraget håller jag med om att det är en jobbskapande åtgärd. Men det går inte att blunda för att det framför allt är kvinnor som har jobbat med de hushållsnära tjänsterna, och nu har dessa kvinnor ett arbete att gå till. De är med när det gäller försäkring och så vidare. De svarta jobben har blivit vita, och det tycker jag är värt att belysa.

Angående regeringens ambitioner kan jag lyfta fram ett annat exempel. Mehmet Kaplan efterfrågade vad vi hade gjort. När det gäller kvinnors arbetsmiljö har regeringen satsat pengar. Kvinnor har ofta en högre sjukfrånvaro än män och upplever ofta besvär som är arbetsrelaterade. Därför har vi gjort insatserna med fokus på kvinnors arbetsmiljö för att belysa den. Vi har också delegationen, vilket jag talade om i ett tidigare inlägg, för att komma till rätta med vad vi mer kan göra på detta viktiga område som är jämställdhet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 december.)

7 § Rättsväsendet

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2012/13:JuU1
Utgiftsområde 4 Rättsväsendet (prop. 2012/13:1 delvis).

Anf. 81 MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Vi har nu en borgerlig regering som har suttit i sex år. Det blir allt tydligare att vi har en regering som har misslyckats också i kriminalpolitiken. Man har misslyckats både med att förebygga brott och med att bekämpa brott.

Misslyckandet när det gäller att förebygga brott ser vi om inte annat i brottsstatistiken. Där fick vi nya siffror från Brottsförebyggandet rådet så sent som i fredags. Sedan 2006 när regeringen tog över har antalet anmälda brott ökat med nästan 200 000. Det är en uppgång med 15 procent.

För första gången har vi passerat 1,4 miljoner anmälda brott under ett år. Det gjordes 2011. När det gäller misshandelsfallen är de 12 000 fler per år sedan 2006. År 2011 var det 1 000 fler rån än vad det var 2006. Det var 7 000 fler inbrott i lägenheter och villor än vad det var 2006. Bara det är en uppgång med 46 procent.

Jag är väl medveten om att ökningarna på dessa områden, när man ser statistiken, kan hänga samman med en ökad anmälningsbenägenhet. Jag har trots allt varit ordförande i Brottsförebyggande rådet och vet hur statistiken ser ut. Jag vet vilka felkällor som finns, och jag vet hur man lägger upp statistik. Jag vet också att före 2006 så planade brottskurvorna ut. Då låg kurvan plant på ungefär 1,2 miljoner anmälda brott per år. Då

fick vi i den socialdemokratiska regeringen höra att det var alldeles för höga tal. Det var skandalöst att det låg så högt.

Nu när vi för första gången noterar över 1,4 miljoner anmälda brott per år får vi i stället höra olika bortförklaringar och bagatelliseringar från den borgerliga sidan. Man skyller på någonting annat. Det är statistiken det är fel på. Det beror på någonting annat.

Men hur ni än vänder er kommer ni inte ifrån obestridliga fakta: Antalet anmälda brott har ökat under er tid. En del av den ökningen är faktisk. Däri ligger ert misslyckande. Ni lovade medborgarna att ni skulle kunna göra ett bättre jobb än vad Socialdemokraterna kunde göra när det gäller att förebygga brott. Det har gått precis tvärtom.

Om ni inte tror på mig, och det behöver ni rimligen inte göra, så kan ni alltid gå till era egna husorgan. Här har jag Svenska Dagbladet från i fredags där man kommenterade brottsstatistiken på ledarplats så här: ”Sex år med borgerlig regering tycks inte ha brutit trenden. Antalet anmälda våldsbrott ökar kraftigt, andelen som uppger sig utsatta ligger stabil.”

Då är frågan: Varför har ni misslyckats med att förebygga brott? Jag tror att en stor del av det svaret bör sökas utanför rättsväsendets område. Kriminalpolitiken är en del av välfärdspolitiken. Om man inte klarar de grundläggande sociala uppgifterna i ett samhälle får det återverkningar när det gäller brottsutvecklingen.

Under dessa sex år med en borgerlig regering har arbetslösheten ökat, socialbidragstagandet har ökat, barnfattigdomen har ökat, klyftorna mellan fattiga och rika har ökat, segregeringen har ökat och skolresultaten har försämrats. Det sista ska man kanske stanna upp vid alldeles särskilt. Är det någonting vi vet är det just det att en av de viktigaste faktorerna för att det ska gå bra för en i livet är att man klarar skolan. Om man inte klarar skolan är risken väldigt stor att det går illa för en, att man hamnar utanför arbetsmarknaden och att man kanske hamnar i missbruk och så småningom i kriminalitet.

I sex år har denna regering suttit. I sex år har andelen elever som klarar grundskolan minskat – sex år i rad. Jag såg att Beatrice Ask häromdagen fick en fråga av en journalist. Det var ungefär så här, att ju längre hon satt som justitieminister, desto färre brott klarade polisen upp. Det fick hon då kommentera, och det var en rätt hård passning från journalisten. Till Jan Björklund skulle man kunna säga att ju längre han är skolminister desto mindre lär sig våra barn.

Detta är extremt illavarslande. Här har vi alltså växande grupper av ungdomar i samhället som inte klarar skolan, som växer upp med arbetslösa föräldrar, som växer upp under fattigdomsstrecket och som sedan möts av en massarbetslöshet när de kommer ut från skolan. Och eftersom vuxenutbildningen är nedskuren och arbetsmarknadsutbildningen i praktiken är borta – det som finns kvar där är väl egentligen bara de kläm-käcka coacherna – är det mycket svårt att komma tillbaka igen.

Det är en annan sak som ni har gjort under de här åren. Ni har inte bara ökat klassklyftorna; ni har också cementerat dem. På grund av nedskärningarna i utbildningssystemet har det blivit mycket svårare att göra klassresor, att ta sig från en samhällsklass till en annan. Nu ska man inte heller få gratis läxhjälp, utan det ska förbehållas dem som har råd med RUT-avdrag. Det läste vi om i helgen.

Vi har alltså en växande grupp ungdomar som tappar sin framtidstro. De ser ingen framtid. Den framtid som de ser är att jobba gratis i fas 3 och bo hemma hos mamma tills de är 30.

Där har vi den ena bilden. På andra sidan har vi en fast etablerad och organiserad kriminalitet. För dem som vill rekrytera nya adepter till sin verksamhet har den här regeringen gjort det väldigt enkelt. Det har kommit en stor grupp ungdomar som kan dras in i den verksamheten.

Detta är inte allt. Alla vet ju också hur viktigt det är med tidiga insatser för att förebygga brott. Man säger ofta att man kan se redan på dagis, redan när barnen är små, när någon är på väg att hamna snett. Hur ser det då ut på våra förskolor? Häromdagen fick vi höra att det nu är så underbemannat på våra förskolor att 20 procent av dem inte ens klarar av att leva upp till läroplanen. Om det ser ut så, hur ska man då kunna sätta in extra resurser till en liten kille eller tjej som behöver det?

Samhället har alltså förändrats under dessa sex år. Det har blivit kallare. Det har blivit hårdare. Det har blivit brutalare. Det har blivit fattigare på många sätt. Det har blivit allt svårare att med sociala insatser förebygga brott. Frågan är om det inte är den viktigaste orsaken till att vi nu är uppe i över 1,4 miljoner anmälda brott per år. Den misslyckade socialpolitiken och den misslyckade arbetsmarknadspolitiken har även lett till en misslyckad kriminalpolitik.

Det är inte bara i att förebygga brott som misslyckandet ligger. När man läser vad som händer i rättsväsendet blir det uppenbart att den här regeringen också har misslyckats med att bekämpa brotten. Trots att riksdagen år efter år har beviljat mycket stora resurstillskott till rättsväsendet klaras inte fler brott upp. Det är faktiskt tvärtom i vissa avseenden.

Personupplklaringsandelen, alltså hur ofta man lyckas knyta en gärningsman till ett anmält brott, ligger fast och stadigt på ungefär 17–18 procent. För villainbrott är upplklaringsandelen 3–4 procent. Så har det alltså blivit i Moderaternas Sverige, att det är tryggare att vara inbrotts-tjuv än att vara sjukskriven. Ni har jagat de sjukskrivna med blåslampa år efter år, men de som har ägnat sig åt inbrott har kunnat ta det ganska lugnt. De vet att risken att bli tagen är ganska minimal. Återigen, av de här brotten är det bara 3–4 procent som klaras upp.

Då säger regeringen att det där vill man komma till rätta med genom högre straff. Det kan vi väl diskutera när vi får se något förslag. Okej. Men det är också så att det inte spelar någon roll hur höga straff man har om man inte fångar några bovar. Det är effektiviteten i rättsväsendet som måste upp.

Jag har full förståelse för att mycket av kriminaliteten numera är mer svårutredd. Det hänger samman inte minst med utvecklingen när det gäller den organiserade kriminaliteten. Det gör det svårare. Den inbrottsvåg som vi har sett på senare år kan ofta knytas just till organiserade ligor.

Men då måste, tycker man, regeringen och polisledningen sätta sig ned och arbeta konstruktivt för att utveckla metoderna, ta hjälp av all den forskning som finns och utveckla polisen. Riksdagen har rätt att kräva att resultatet blir bättre, att alla de stora resurser som vi har gått in med under många år nu tas till vara på ett bättre sätt.

Frågar man polisledningen om detta är man ofta befriande tydlig och ärlig. Vi hade rikspolischefen Bengt Svenson hos oss i utskottet tidigare i höst och frågade honom om just den låga uppklaringsprocenten. Då sade han: Det är ju så att nästan alla kurvor pekar fel. Då frågade vi honom: Ska det inte bli bättre nu då? Jo, det trodde han nog att det skulle bli. Det blir nog bättre nästa år. Varför då? Det kan ju inte gärna bli sämre, sade rikspolischefen.

Så ärligt uttrycker sig aldrig regeringen. När man konfronterar dem med den här frågan skyller de alltid på någon annan. Dåliga resultat 2012 beror nästan alltid på någonting som Socialdemokraterna hittade på för tio år sedan. Det är klart att ju längre tiden går, desto svårare blir det att använda det argumentet. Då får man ta något annat i stället. Nu har man övergått till att skylla ifrån sig på andra, på myndigheterna och på tjänstemän. Så gör en regering som är trängd, som inte vill ta ansvar för sitt eget misslyckande.

Låt mig bara i det sammanhanget påminna om hur vår konstitution ser ut. Låt mig påminna om en av våra grundlagar, regeringsformens 1 kap. 6 §. ”Regeringen styr riket. Den är ansvarig inför riksdagen.”

Regeringen kan aldrig skylla ett dåligt resultat på den underliggande myndigheten. Det är regeringen som styr myndigheterna. Vem utser de viktigaste cheferna inom hela rättsväsendet, inom polisen, åklagarväsendet och kriminalvården? Det är regeringen. Vem styr dessa myndigheter genom regleringsbrev? Det är regeringen. Vem utformar budgetförslag för hela rättsväsendet? Det är regeringen. Vem ansvarar för att det tas fram lagar och förordningar som utvecklar och styr verksamheterna? Det är regeringen. Regeringen kan aldrig, aldrig, aldrig skylla ett dåligt resultat på någon annan, särskilt inte efter sex år.

Det är alltså uppenbart att det inte fungerar som det ska i rättsväsendet. Det är också uppenbart att störst bekymmer finns i polisen. För en tid sedan uppmärksammade Polisförbundet något som faktiskt kan vara en av orsakerna till polisens effektivitetsproblem. De genomförde vad de kallar för en lågt-i-tak-undersökning. Där visade det sig att sex av tio poliser inte vill eller vågar framföra intern kritik i polisorganisationen. Samma signaler om lågt i tak har vi fått från Seko, från huvudskyddsombuden inom polisen.

Det där är faktiskt mycket allvarligt, dels som en arbetsmiljöfråga, dels också som en effektivitetsfråga. Om attityden i organisationen är att man inte ska påtala fel och brister för att man då kan råka illa ut är det väl inte så konstigt om resultatet inte heller blir optimalt.

Om svensk polis ska bli Europas bästa polis till 2020, ett mål som vi socialdemokrater har satt upp, måste polisen förändras. Organisations-sammanslagningen som vi nu står inför är en viktig del. Det har vi krävt länge. Jag hoppas att den kan vara på plats till 2015, alltså om ett par år. Gott så! Men det räcker inte. Det krävs också en attitydförändring. Polisen måste bli en lärande organisation, ständigt knuten till forskning och metodutveckling. Det måste bli en organisation där både poliser och civilanställda trivs och där de vågar säga ifrån om saker och ting inte fungerar. Det är ur det perspektivet man ska se förslagen till en ny och modern polisutbildning.

Det hände faktiskt en helt otrolig sak i torsdags. Här har vi gått och väntat i fyra år på att regeringen ska skaffa sig en uppfattning om fram-

tidens polisutbildning. I botten finns ett utredningsförslag från 2008 som fått ett mycket gott remissmottagande. Det skulle ha inneburit att polisutbildningen blev en ordentlig modern högskoleutbildning, med forskningsmöjligheter och med utvecklingsmöjligheter. Men man har ju också förstått att det under de här åren har funnits olika uppfattningar i regeringen om detta. Folkpartiet har uppenbarligen varit emot. Eftersom Folkpartiet sitter på utbildningsfrågorna i regeringen har det inte varit lätt att bortse från det, vad jag förstår, även om man borde ha gjort det.

Det besked vi fick i torsdags innebär att polisutbildningen inte flyttas fram en enda centimeter, snarare bakåt. Polisförbundet gick genast ut och kallade detta för ett ingenting-beslut. Man kallade det för ett bakslag för polisen. Det är ett obegripligt beslut. Först ska man lägga ned Polishögskolan i Sörentorp, skingra den kompetens som finns där. Sedan ska man ge någon annan högskola i Stockholmsområdet detta uppdrag i stället, oklart vilken. Det har vi inte fått något svar på. Dessutom ska man ge en utbildning som ändå inte ska vara en riktig högskoleutbildning utan någon slags budgetutbildning, någon slags B-utbildning i stället. Några klara svar om hur det där ska se ut fick vi inte i torsdags. Det får vi kanske i dag. Upplägget är så osammanhängande att man nog med säkerhet kan dra slutsatsen att det har tänkts ut på Utbildningsdepartementet.

Från socialdemokratiskt håll är vi tydliga. Svensk polis är värd mer än att bli satt i strykklasse av Jan Björklund. Vi behöver en modern och grundläggande utbildning för framtidens poliser som inte läser in dem i fack utan som tvärtom ger dem en framtid och utvecklingsmöjligheter. Vi behöver attrahera de mest lämpade ungdomarna till polisyrket i framtiden. Därför behöver vi en bra utbildning. Då duger inte det upplägg som regeringen hittills verkar umgås med.

Jag får också säga att jag är rätt förvånad över att regeringen inte har sökt en uppgörelse med oppositionen i den här frågan. Det är klart att det hade varit en styrka att få till en blocköverskridande överenskommelse när det gäller en sådan sak som framtidens polisutbildning, men inte ett knäpp har vi hört från regeringen i den här frågan.

Nu vill jag också säga här att trots det olyckliga beslutet i torsdags är vi från socialdemokratiens sida beredda att förhandla i den här frågan. Men i så fall få ni så att säga rulla tillbaka beskedet från i torsdag och så får vi börja en sådan förhandling med utgångspunkt i 2008 års förslag. Vi är beredda att göra upp med er om polisutbildningen under förutsättning att vi går tillbaka till ritbordet. Jag är beredd att göra som vi gjorde i FRA-frågan för några år sedan, sträcka ut handen och säga: Låt oss gå tillbaka och förhandla fram en lösning som ger oss en stabil grund att stå på. Men då får ni backa bandet från det beslut som ni fattade i torsdags.

Regeringen har misslyckats med att förebygga brott, misslyckats med att bekämpa brotten. Den väg man anvisar framåt är inte särskilt genomtänkt. Då finns det ett alternativ. Det är det socialdemokratiska alternativ som vi redovisar i vår budgetmotion och i våra kommittémotioner.

Där finns över 70 förslag. I det här betänkandet står vi bakom 22 reservationer. Vi lägger lite mer pengar till rättsväsendet än regeringen, 100 miljoner kronor mer, och vi inriktar de pengarna på organiserad kriminalitet, ekonomisk brottslighet och brottsförebyggande verksamhet. Vi ser den organiserade kriminaliteten som en av de allra största utma-

ningarna för vårt land. Den har fått bita sig fast år efter år och växa sig stark. Det är mycket oroande. Vi ser det som en nationell fråga, inte som en regional eller lokal fråga. Därför menar vi att Rikskriminalpolisen måste förstärkas. Det använder vi en del av våra pengar till.

Sammankopplat med det ser vi den ekonomiska brottsligheten. Det är en allt större svart sektor, inte minst på arbetsmarknaden. Människor utnyttjas och exploateras på ett många gånger helt avskyvärt sätt. Vi ser hur regeringens avregleringar av arbetsmarknaden och försvagande av fackföreningsrörelsen har underlättat för den typen av verksamhet. Kampen mot den ekonomiska brottsligheten handlar faktiskt om en kamp för ordning och reda på svensk arbetsmarknad.

Vi vill inrätta en nationell samordnare för den brottsförebyggande verksamheten. Det skulle vara viktigt för att få ett bättre nationellt stöd för allt det arbete som bedrivs inte minst ute i kommunerna, vidare för hjälp med utvärdering och metodutveckling.

Vi vill införa en modell med ett särskilt utslussningsavtal i kriminalvården för att göra det lättare för dem som har suttit av sina straff att återkomma till samhället igen.

Vi lägger fram en lång rad förslag. Alla förslagen kommer att röstas ned av de borgerliga tillsammans med Sverigedemokraterna; utom ett, nämligen det socialdemokratiska och miljöpartistiska förslaget om ett bättre stöd till brottsoffer. Vi har faktiskt fått ett enigt utskott bakom det yrkandet. Vi säger att regeringen måste göra mer för att förbättra bemötandet av brottsoffer. Vi framhåller i utskottsbetänkandet särskilt hur viktiga brottsofferjourerna och kvinnojourerna är, och vi förordar att de verksamheterna stärks ytterligare. De gör ett ovärderligt arbete som samhället tyvärr många gånger har varit alltför dåligt på att uppskatta. Nu kräver riksdagen av regeringen att den ska göra mer i det avseendet. Det ankommer nu på regeringen att återkomma till riksdagen och redovisa vad man tänker göra för att stärka brottsoffrens ställning och kvinnojourernas verksamhet. Det är ett viktigt beslut i det avseendet som riksdagen också ska fatta beslut om.

Herr talman! Vi socialdemokrater står naturligtvis bakom alla våra reservationer till betänkandet. För tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 14 om en ny polisutbildning och reservation 20 om kriminalvårdens resurser.

(Applåder)

Anf. 82 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Även om den faktiska brottsligheten i Sverige inte ökar, anmäls allt fler brott i Sverige. Förra året anmäldes nästan 1,4 miljoner brott. I endast knappt en femtedel av fallen kunde polisen knyta en gärningsman till brottet som sedan kunde åtalas.

Jag konstaterar att regeringen har misslyckats helt med kriminalpolitiken i Sverige, trots att vi har 3 000 fler poliser nu än 2006, trots tillgång till buggning, FRA-lagen och infiltration, trots poliser med skyddade identiteter och trots kraftsamlingar mot såväl organiserad grov brottslighet som mängdbrottslighet. Trots detta ökar inte mängden uppklarade brott. Trots detta förblir sex av tio anmälda våldtäkter uppklarade.

Vi skattebetalare betalar numera över 20 miljarder kronor för polisorganisationen varje år. Det är 20 miljarder som används varken på ett

effektivt, smart eller bra sätt. Miljöpartiet anser att det behövs ett annat sätt att tänka. Det är uppenbart att inte enbart fler poliser eller mer övervakning är lösningen. För att minska brottsligheten krävs en mer heltäckande syn på hur ett tryggt, sammanhållet samhälle skapas. Många åtgärder för att minska brottsligheten rör nämligen inte detta utgiftsområde och berörs inte i denna debatt. För att motverka brottslighet kan rättsväsendet endast göra en viss del. Andra åtgärder handlar om politik för att minska fattigdom, missbruk eller marginalisering.

Polisens ineffektivitet riskerar att urholka allmänhetens tillit till rättsväsendet. För att lösa problemen inom polisen vill Miljöpartiet ha en välutbildad poliskår med högskoleutbildning, att fler specialister rekryteras för att arbeta med icke polisiära frågor, att mål och resultatstyrningen förbättras och att polisens närvaro i samhället förbättras.

Det polisiära arbetet måste i högre grad än som nu är fallet baseras på vetenskapligt beprövade metoder. Tyvärr ser regeringen annorlunda på detta. Polisutbildningen kommer att göras om, men det blir inte några stora förändringar och utbildningen blir inte fullt ut en högskolebaserad utbildning. Det är mycket olyckligt. Varför ska sjuksköterskor, lärare och psykologer ges en bred teoretisk utbildning med möjlighet till forskarutbildning och andra val i livet än att knytas till en enda specifik arbetsgivare – men inte poliser?

Polisen behöver också synas mer i människors vardag. Inom den ideella sektorn finns ett stort engagemang och en stor kunskap om det lokala samhällets förutsättningar och behov, som kan och bör tas till vara. När polisen samarbetar med fotbollsföreningarna eller hyresgästföreningarna, med kyrkor eller handikappföreningar, ökar kunskapen om och tilliten till polisen.

Alla statliga myndigheter inom rättsväsendet bör få i uppdrag att samarbeta med den ideella sektorns olika aktörer.

För att ge ett professionellt stöd till utsatta för brott och deras familjer anser vi att brottsoffer ska ha rätt till ett individuellt stöd utformat med de personliga ombuden eller gode männen som modell. Det ska vara ett stöd som kan finnas för hela familjen. Vi bedömer att en försöksverksamhet kan starta i ett antal olika kommuner i landet för 50 miljoner kronor om året.

Att diskriminering inom rättsväsendet existerar är belagt i forskningsrapporter. Det är viktigt att diskriminering motverkas och att polisarbetet genomsyras av ett gott och likvärdigt bemötande av alla. Senast i förra veckan nåddes vi av uppgiften att polisen i Stockholm använder kontroller av tunnelbanespärrar med ursäkten att de vill fånga plankare som ett sätt att ta fast människor som lever papperslösa i Sverige. Enligt lagen om inre gränskontroll är det inte tillåtet att ID-kontrollera människor endast på grund av utseende. Kontroller vid spärrar används alltså som ett sätt att kringgå lagen och riskerar att upplevas som djupt kränkande och diskriminerande. Miljöpartiet anser att anställda inom gränspolisen och Kriminalvårdens transporttjänst bör ha kunskap om utlänningsrätt och mänskliga rättigheter. Vi anser också att anställda inom rättsväsendet ska få kompetensutveckling och ökad kunskap om hatbrott och mäns våld mot kvinnor.

Allra viktigast med hela betänkandet är arbetet med att förhindra att brott begås och att förhindra att den som misstänks för ett brott begår

flera andra grövre brott. Samhället måste därför reagera och agera så tidigt som möjligt när signaler kommer om att unga är i farozonen att bli brottslingar. Den försöksverksamhet som finns med sociala insatsgrupper är bra, men det behövs mycket mer. På samma sätt som barnhusen är lyckosamma med att utreda misstankar om brott mot barn, kan samma koncept prövas vid misstanke om att ett barn har begått ett brott.

Unga med kriminellt riskbeteende ska också ha rätt till en kontaktperson som kan följa den unge och hans eller hennes familj och stödja den unge när kriminaliteten riskerar att bli lockande. Vi anser också att vissa sekretessbestämmelser behöver ses över för att ytterligare underlätta samarbetet mellan socialtjänsten och polisen, särskilt när det gäller misstanke om ringa narkotikabrott.

Herr talman! Miljöpartiet har en politik för ett tryggare Sverige där vi både tar krafttag mot brottsligheten här och nu och tar itu med orsakerna till en stor del av brottsligheten, det vill säga arbetslösheten, bostadsbristen, barnfattigdomen samt samhällets frånvaro av engagemang i stora bostadsområden i våra städer och på landsbygden.

För att nå målet om ett tryggt och säkert Sverige behöver mycket göras, men det kräver ett systemskifte – ett skifte från att bara ge mer och mer pengar till fler och fler poliser till att ställa krav på prestation och resultat. Det kräver att statliga och kommunala myndigheter samarbetar bättre, att den ideella sektorns aktörer involveras och att samhället på bred front arbetar för att motverka brottslighetens uppkomst.

Jag står självfallet bakom alla Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 7, 14 och 42.
(Applåder)

I detta anförande instämde Agneta Börjesson (MP).

Anf. 83 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservationerna 1, 3, 13, 26, 28, 34, 46 och 49 i detta betänkande.

I en artikelserie i Dagens Nyheter nyligen avslöjades att de så kallade gängrelaterade brotten ökar men också att trenden går åt fel håll och att det i dagsläget inte finns något som pekar på att trenden ska vända. Den organiserade brottsligheten är mer omfattande än någonsin i Sverige. Trenden pekar mot fler fall av utpressning, fler hot mot vittnen och offer samt fler fall av skjutningar på allmänna platser.

I veckan skrev rikspolischef Bengt Svenson och chefen för Rikskriminalpolisen Klas Friberg på DN Debatt att polisen behöver hjälp mot den organiserade brottsligheten. Den hjälpen är Sverigedemokraterna beredda att ge. Jag menar att övriga partier står mer eller mindre handfallna. Vi har däremot tagit fram ett komplett åtgärdsprogram med flera kraftfulla och konkreta åtgärder på området.

I det här betänkandet behandlas två yrkanden från denna åtgärdsplan mot den organiserade brottsligheten. En del i åtgärdsplanen är att vi vill ge Rikskriminalpolisen utökade befogenheter. Vi vill bland annat införa nya, sekretessbrytande bestämmelser som ger Rikskriminalpolisen mycket större befogenheter än i dag att inhämta information från myndigheter för att kunna kartlägga personer involverade i organiserad brottslighet. Den sekretess som kan finnas mellan myndigheter ska inte

gälla när Rikskriminalpolisen efterfrågar information i ärenden som har samband med organiserad brottslighet.

För att komma åt den organiserade brottsligheten är det centralt att vittnen och brottsoffer inte bara vågar anmäla brott utan dessutom vågar vittna under rättegång. En annan del i vår åtgärdsplan är därför att Rikskriminalpolisen ska få ett helhetsansvar för att ta hand om vittnen och målsägande, vilket handlar om allt från personskydd till transport till och från rättegång, vittnesskyddsprogram och bemötande i största allmänhet.

Herr talman! Våra barn och ungdomar lever en allt större del av sina liv på internet, och rätt hanterat innebär detta fantastiska möjligheter till lärande, underhållning och sociala kontakter. Samtidigt innebär detta också en ökad exponering, nya faror och nya möjligheter för illasinnade vuxna som vill våra barn och ungdomar illa, och ibland mycket illa.

Glädjande nog har vi i Sverige sedan 2009 gjort det brottsligt att ta kontakt med minderåriga på internet och stämma träff med dem i sexuella syften, den så kallade groominglagstiftningen. Tyvärr är det allmänt känt att knappt någon alls dömts för sådana brott, samtidigt som barn och unga dagligen blir kontaktade av nätpedofiler.

Vi vill därför att det ska utredas om Sverige bör inrätta en motsvarighet till brittiska Child Exploitation and Online Protection Centre. I Storbritannien är detta en myndighet som har syftet att förebygga och beivra sexualbrott mot barn på internet. Ett sextiotal poliser med olika spetskompetenser, till exempel inom sexualbrottslighet och it, arbetar tätt tillsammans med detta. Följden är att man förhindrat mängder med så kallade groomingbrott.

Deras kanske viktigaste åtgärd – det kan tyckas vara en ganska liten åtgärd, men det är ändå en viktig sådan – är en digital larmknapp på populära hemsidor, som Facebook, som barn kan trycka på när de blir kontaktade av nätpedofiler, eller det de uppfattar vara nätpedofiler, för att genast få kontakt med denna särskilda polismyndighet. Vi anser att regeringen bör utreda möjligheterna att göra något liknande här i Sverige.

Utöver pedofiler, herr talman, finns det vuxna som skadar våra barn och unga i vinstsyfte. Då åldersgränsen på tobak sattes till 18 år var det tänkt som ett led i att minska tobaksbruket och förhindra att unga fastnar i livslångt tobaksberoende. Tillgången på tobak är dock fortfarande fortsatt hög, inte minst då många tobakshandlare högst medvetet säljer till unga under 18 år.

För att komma till rätta med detta problem vill vi att polisen ska få skärpta direktiv om att statuera exempel mot sådan försäljning till minderåriga. Tobakshandlare ska göras medvetna om att de kan få sina rättigheter att sälja tobak indragna om de säljer till minderåriga. Vi vill helt enkelt att nyttan av att tjäna lite extra på sådan försäljning ska göras mindre än risken att åka dit för det, och det ska vara kännbart.

Herr talman! Vad gäller dagens polisutbildning ser vi med oro på hur antagningskraven nyligen har sänkts, detta trots att det inte finns någon brist på kvalitetsmässigt urval att hämta nya poliser från. År 2011 gick det hela 16 065 sökande på bara 705 antagna. Trots detta har man valt att sänka intagningskraven. Rikspolisstyrelsen har gång på gång vidtagit olika åtgärder för att göra poliskårens sammansättning mer politiskt korrekt, anser jag, och deras verktyg för detta verkar vara att sänka kraven.

De sänkta kraven innebär att det bland de nordiska länderna i dag är lättast att bli antagen till polisutbildningen i Sverige. Björn Ekblom, professor emeritus vid Gymnastik- och idrottshögskolan, konstaterar i Svenska Dagbladet den 12 mars i år att kraven är låga i Sverige men att de är högre i framför allt Finland och Danmark. Han kommenterar det på följande vis: ”Jag får en känsla av att Finland och Danmark är mer ute efter att plocka ut de som är bra.” Det vore ju beklagligt om man i andra länder hellre plockar ut de poliser som är bra medan vi i Sverige väljer efter andra kriterier. Skulle det vara så är det naturligtvis oerhört olyckligt.

Kampen mot brottsligheten och arbetet för samhällstryggheten måste vara det främsta målet vid rekrytering av nya poliser. Därför är det av största vikt att inte tumma på fysiska och språkliga kvalifikationer. Ytterst är detta ett självmål i spelet mot de grova brottslingarna men även ett slag i ansiktet på våra duktiga poliser, vilkas yrke riskerar att få sänkt status.

Vi vill därför återinföra de tidigare fyskraven för män för båda könen, kravet på att skriva ett prov i svenska och kravet på att ha skrivit högskoleprovet. Slutligen vill vi att ingen kvotering, vare sig på etnisk eller könsmässig grund, ska tillåtas i framtiden.

Herr talman! Fornminnesbrott är en fråga som jag kommer att återkomma till i debatter längre fram – det är jag helt övertygad om – men jag vill även säga några saker om det här i dag.

Fornminnesbrott är en mycket svårutredd brottslighet, har jag förstått. Det verkar inte heller som att man tar det på särskilt stort allvar, trots att det handlar om förstörelse och plundring av vårt kulturarv.

I enlighet med Brottsförebyggande rådets rekommendation vill vi därför att fornminnesbrott ges en egen brottskod så att sådana brott inte längre klumpas ihop under det som kallas brottskod 4013 Övriga brott enligt speciallagstiftning. Jag visste inte tidigare att det hette så, men nu vet jag det. På så sätt kommer arbetet med att kartlägga fornminnesbrott och brottslighetens utveckling att förenklas för såväl Brå som andra forskare.

Dessutom anser vi att dagens kriminalstatistik även är bristfällig i andra avseenden. Det borde enligt oss vara möjligt att få fram statistik över exempelvis hur många som är andra generationens invandrare av dem som sitter på svenskt fängelse eller vilka invandrargrupper som har störst problem eller är överrepresenterade vad gäller sexualbrottslighet.

I dag tas det inte fram någon statistik för att kunna besvara grundläggande frågeställningar som dessa avseende variabler som ursprung och etnisk tillhörighet i förhållande till brott och straff. Detta är en underlåtenhet och en sorts rädsla för att beskriva verkliga samhällsproblem. Jag tycker att det är allvarligt, och det är att sopa problem under mattan.

Det skapar misstro gentemot staten. Om vi ska kunna lösa de problem som uppenbarligen finns, om det nu är så att vissa grupper har en överrepresentation vad gäller viss brottslighet, är det naturligtvis viktigt att ha denna statistik och utifrån den sedan kunna göra någonting åt problemen.

Herr talman! Så till en fråga som jag har brunnit för länge, nämligen djurskydd. Sverige har en lång tradition av starkt djurskydd som är väl förankrad hos våra medborgare. Djur som far illa väcker starka känslor, och det tolereras inte av majoritetssamhället. Attacker på dem som inte

kan försvara sig upprör, väcker ilska och tolkas inte obefogat som tecken på ett alltmer avhumaniserat samhälle. Det finns också studier som visar på starka samband mellan våld mot djur och annat våld i samhället.

Därför är det viktigt att arbete med djur och hanterande av brott mot djurskyddslagen sköts på ett korrekt och effektivt sätt. Dess värre kräver denna typ av arbete ofta både resurser och specialkompetens som är ovanliga inom den ordinarie polisorganisationen i dagens Sverige.

Jag tror att de flesta av er känner till att man har inrättat en så kallad djurskyddspolis år 2011 här i Stockholm. Det tycker jag är ett mycket bra initiativ. Medlemmarna där arbetar på heltid med djurskyddsrelaterade ärenden. Att detta har blivit en stor succé förstår man, och det förstod jag bland annat när jag läste hur den tidigare länspolismästaren Carin Götblad sammanfattade satsningen:

”Den här satsningen leder till mindre lidande för både människor och djur. Det går att använda flera mjuka instrument som förelägganden och tillsyn. Det gör att vi kan hjälpa djurägare innan det går för långt och undvika att ärendena slutar med polisutredning. Men det är också viktigt att den som plågar djur får ett kännbart straff.”

Det läste jag i tidningen Djurens Rätt tidigare i år.

Även i Norrbotten har polisen anställt en särskild djurpolis. I det här fallet tror jag att det rör sig om en person. Syftet var att effektivisera och säkra arbetet med djur som har farit illa.

”Det är färre djur som faller mellan stolarna och handläggningen har blivit snabbare. Framförallt därför att polisen gör mindre fel”. Det säger Norrbottens djurpolis Martin Wass om denna satsning. Det var någon gång tidigare i år. Jag tror att det var i mars månad. Han berättar vidare att många poliser i länet ringer för att rådfråga honom om just djurärenden. Det är uppenbart att den här djurpolisen är behövd även i Norrbotten.

I Sverige har satsningarna på djurpoliser än så länge varit mindre och, som vi har sett, haft mycket lokal karaktär. Det finns dock exempel ute i världen, bland annat i USA, Malta, tror jag, och något annat ställe, där man har gått betydligt längre än så.

Vi menar – mot bakgrund av framgångarna både i Sverige och utomlands – att vi bör införa en nationell djurskyddspolis i Sverige. Jag tror att det skulle vara av mycket stort värde.

Herr talman! Avslutningsvis några korta ord om det som Morgan Johansson nämnde i sitt anförande tidigare. Det är helt rätt att vi har många problem i Sverige i dag. Men Morgan försöker få det till – och det håller jag inte riktigt med om – att allt skulle ha börjat 2006. Jag tror nog att de här problemen har funnits betydligt längre än så.

Det är helt rätt att det generella välfärdssamhället slås sönder. Men det är inget som började 2006, utan det har hållit på under lång tid. Det är inte konstigt att jag anser att massinvandringen är en förklaring till det. Det är definitivt inget vi kan skylla bara Alliansen för, även om de har en stor skuld i sammanhanget. Socialdemokraterna bär naturligtvis ett tungt ansvar även här.

Man kan titta på till exempel skolområdet. Jag håller med Morgan, om jag tolkar dig rätt, såtillvida att en stor del av förklaringen står att finna på skolområdet. Det var så jag tolkade dig. Har vi ingen skola som

fungerar är det klart att det är stor risk att många ungdomar trampar snett och hamnar i brottslighet och hamnar utanför.

Men om vi nu kort ska prata om skolområdet menar jag att en stor förklaring och en stor skuld till att skolan ser ut som den gör ligger just på Socialdemokraterna. Det var ni som drog i gång kommunaliseringen tillsammans med Vänsterpartiet, som då kallade sig kommunister. Jag menar att det är den absolut största förklaringen till att skolan i dag ser ut som den gör. Det är rena High Chaparall i vissa kommuner. Det finns en massa kommunföreträdare som inte vet någonting om skolor, som inte vet hur man hanterar skolan. Det är flera kommuner som använder skolområdet som något slags sparbössa.

Det är uppenbart att skolan skulle må bra av att återförstatligas. Jag menar att vi här har en av de stora förklaringarna till att vi har fått en segregerad och mycket ojämlig skola. Det finns mycket att säga om det, men vi kanske får tillfälle att återkomma i skolfrågorna en annan gång.

Anf. 84 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Det märks att Richard Jomshof kommer från utbildningsutskottet och är van att diskutera skolfrågor. Jag tycker att vi sparar den diskussionen till en annan gång. Jag vill bara konstatera att resultatet i skolan har fallit sex år i rad. Det var det som var min poäng. Det bådar mycket illa framöver för dem som växer upp i Sverige i dag.

Vi kommer så småningom att få bekymmer med detta, när vi har en organiserad kriminalitet som är beredd att stå där och ta emot de ungdomar som det går illa för. Det är den kopplingen mellan ungdomar, massarbetslöshet och dåliga skolresultat å ena sidan och den organiserade kriminaliteten å andra sidan som var min huvudpoäng.

Jag skulle vilja fråga Richard Jomshof om något som han inledde med. Han talade om den organiserade kriminaliteten. Kopplat till den finns det en budgetpost som Sverigedemokraterna har varit med om att påverka. Det är inte så mycket ni påverkar i riksdagen, men den här har ni faktiskt påverkat.

Det är budgetpost 1:14 Avgifter till vissa internationella sammanslutningar. Där har regeringen fått sätta av 77 miljoner kronor i böter till EU. Det har man fått göra därför att Sverige inte genomförde datalagringsdirektivet i tid. Det var, om ni minns, våren 2011 som Sverigedemokraterna var ett av de partier som gick fram för att stoppa datalagringsdirektivet, blockera det ett helt år. Nu återkommer det så att vi kanske får böter till EU på grund av detta.

Då är min fråga till Richard Jomshof: Varför gjorde ni det? Varför ställde ni till det, så att skattebetalarna nu får betala kanske 70–80 miljoner kronor i böter till EU helt i onödan?

Anf. 85 RICHARD JOMSHOF (SD) replik:

Herr talman! Vi skulle i och för sig kunna diskutera pengar som svenska skattebetalare betalar till EU helt i onödan. Vi skulle till exempel kunna diskutera hela EU-avgiften. Då skulle jag kunna fråga dig varför det är så.

Beträffande datalagringsdirektivet hade vi ett alternativ som man hade kunnat rösta på, om man hade velat. Då hade vi kunnat släppa igenom direktivet. Det handlade om att vi ville att den här informationen

skulle lagras inom Sveriges gränser. Om jag inte minns helt fel var det vårt ställningstagande. Vi öppnade också upp för inte minst regeringen att sätta sig ned och ta en diskussion med oss och försöka hitta en gemensam lösning.

Detta med gemensamma lösningar är ganska intressant. Mitt utgångsläge är att vi är olika partier och i många frågor definitivt inte tycker likadant. Men det finns faktiskt frågor där vi ändå tycker samma sak. Är det så att det finns frågor där vi inte gör det skulle man kunna lämna dem därhän och koncentrera sig på de frågor där vi har samma åsikt och skulle kunna hitta en uppgörelse.

Min åsikt är att det är viktigare att diskutera sakfrågan än att diskutera partiboken. Men tyvärr är det så bland övriga partier här att partiboken åtminstone ibland är viktigare än själva sakfrågan. Hade man kunnat släppa det vid det tillfället hade vi förmodligen kunnat hitta en lösning på problematiken och kunnat diskutera oss fram till en gemensam lösning, så det hade förmodligen kunnat sluta ganska bra trots allt.

Beträffande det du nämnde inledningsvis, Morgan, håller jag med om att dåliga skolresultat får negativa följder. Så är det. Det kan leda till utslagning, och det kan också få följder vad gäller kriminalitet och annat icke önskvärt beteende.

Anf. 86 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Man kan fundera lite, och jag kan förklara lite vad datalagringsdirektivet är. Det är ett direktiv som togs fram av EU för att se till att uppgifter om bland annat vem som ringer till vem vid vilka tillfällen sparas av teleoperatören. Det är oerhört viktigt för att kunna klara upp grova brott. Man kan i efterhand se vem som har haft kontakt med vem och till och med se var man har varit någonstans med mobiltelefonen.

Datalagringsdirektivet var helt avgörande för att polisen skulle kunna fortsätta att klara upp de här grova brotten. Det blockerade ni. Ni fick tillstånd en blockerande minoritet i riksdagen, vilket nu innebär att vi kommer att få betala böter.

Varför gjorde ni det? Richard Jomshof har rätt: Ni ville att uppgifterna skulle lagras inom Sverige. Men det är ju en helt omöjlig position att ha.

Om jag ringer till mina föräldrar inom Sverige vill jag att telefonsamtalet ska lagras i Sverige, men var ska det lagras om jag ringer till Danmark? Tänk om Danmark har samma regel. Ska det då lagras i Sverige eller ska det lagras i Danmark? Det har ni väl inget bra svar på.

På grund av att ni har intagit den här positionen blockerar ni alltså hela datalagringsdirektivet, så att vi i budgeten som vi nu har kanske får punga ut med 70–80 miljoner kronor. Ni blockerar ett direktiv som stärker möjligheterna att bekämpa grov organiserad brottslighet. Hur i hela världen ska Richard Jomshof kunna förklara det för sina väljare?

Anf. 87 RICHARD JOMSHOF (SD) replik:

Herr talman! Ja, det är klart att 70–80 miljoner är pengar. Men det är fortfarande väldigt lite pengar i sammanhanget med tanke på de förslag som ni själva stöder, alltifrån medlemskapet i EU, och allt vad det kostar för våra skattebetalare, till exempelvis den massinvandring ni förespråkar

och alla de negativa följder det får i form av sociala och ekonomiska problem i vårt land.

Men än en gång: Vi hade en åsikt. Vi var inte emot direktivet. Vi hade däremot en bestämd uppfattning om var det skulle lagras. Men vi är också väldigt öppna för och kan tänka oss att sätta oss ned och diskutera det, för naturligtvis finns det, precis som lagen påpekar, saker som skulle behöva lösas, till exempel problemet som du tar upp, vad man ska lagra och om man alltid kan lagra det i Sverige. Det var vår utgångspunkt att det skulle vara på det viset. Det var precis därför som vi ville diskutera och resonera igenom det.

Är vår ståndpunkt möjlig? Ja, vi tror att den är möjlig. Det finns andra länder i Europa som har haft precis samma ståndpunkt, inte att det ska lagras i Sverige men att det ska lagras i deras hemländer.

Det här hade gått att lösa om ni bara hade vågat talat med oss, om vi hade satt oss ned och diskuterat. Men det finns ett problem i svensk politik i dag som förmodligen kommer att förvärras än mer vid nästa val 2014, om inte övriga partier släpper den lilla hinken och spaden och höjer sig över att vi kanske inte tycker precis likadant i invandningsfrågan, EU-frågan eller någon annan fråga. Det kan finnas enskilda frågor där vi är överens eller ganska överens.

Om ni inte kan släppa det här tramset och börja agera vuxet och moget, kommer förmodligen den här sortens problem att bli värre i framtiden. Det kan mycket väl vara så. Men ska vi vika oss bara för att ni inte klarar av att agera som vuxna människor? Jag tycker inte det.

Anf. 88 LENA OLSSON (V):

Herr talman! Vi debatterar nu utgiftsområde 4, rättsväsendet. Jag vill börja med att säga att Vänsterpartiet givetvis står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservationerna 11, 14 och 15.

I denna budgetdebatt ska Vänsterpartiets förslag ses som en sammanhållen enhet. Eftersom riksdagen i första steget av budgetprocessen tagit en annan riktning deltar vi inte i besluten utan hänvisar till vårt särskilda yttrande.

Jag vill passa på så här i början, innan jag kanske blir lite giftig, att önska presidiet, utskottsledamöter, åhörare med flera en god jul och ett gott nytt år.

Jag saknar justitieministern i den här debatten. Jag har sett att ministrarna har deltagit ganska frekvent i debatterna om de andra utgiftsområdena. Men jag ska ändå skicka en hälsning och en önskan till henne om en god jul och ett gott nytt år och beklaga att hon inte är här.

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet tror inte på enkla lösningar som exempelvis fler poliser, skärpta straff och mer övervakning för att lösa den brottslighet som vi har i dag.

Vänsterpartiet anser att effektiviteten hos polisen behöver förbättras. Det här är ingen nyhet. Det är den sjätte budgetdebatten som jag tar upp samma sak. När vi hade budgetdebatt i fjol vid samma tid hade jag också riksrevisorerna på min sida.

Det behövs mer. Och för att förhindra att brott begås behöver vi ett mer jämlikt och rättvist samhälle med minskade sociala och ekonomiska klyftor i stället för, som i dag, ökade klyftor. Utanförskapet har ökat. Vi

vill i stället ha en politik för ett inkluderande samhälle där många fler känner sig delaktiga.

Den politik som har förts av den borgerliga regeringen i sex år har för många resulterat i allt större utanförskap, hög arbetslöshet, större otrygghet, större barnfattigdom, större regionala skillnader och större skillnader mellan kvinnor och män.

För att verkligen få ned brottsligheten i vårt land måste vi alla i grunden analysera vad som orsakar brottslighet. Vänsterpartiet gör analysen, har gjort det den här gången och har alltid gjort det, att mindre sociala och ekonomiska klyftor minskar kriminaliteten, och vi har stöd i forskningen för vårt påstående.

Att bekämpa brottslighet är ingen quick fix, utan det kräver att man har flera tankar i huvudet och kanske ett kortsiktigt men också ett långsiktigt perspektiv.

Eftersom det nu är budgetdebatt ska jag lite snabbt dra igenom det som vi tycker är viktigast i mitt parti. Vi har en minskning av ramen med 175 miljoner kronor. Huvudorsaken till det måste jag tala särskilt om, eftersom mina motståndare väljer att tolka den på ett helt annat sätt. Det handlar alltså om vårt förslag om villkorad halvtidsfrigivning för första-gångsdomda. På årsbasis skulle det ge 630 miljoner. Förslaget, som eventuellt inte hade gått igenom eftersom detta ska träda i kraft vid halv-årsskiftet, var att man skulle kunna spara 315 miljoner kronor på ett halvår. 200 miljoner ville vi att Kriminalvården skulle få behålla för att förbättra verksamheten, till exempel med utbildning för interner.

Vi vill också avsätta 50 miljoner kronor till en försöksverksamhet som syftar till att förbättra samverkan kring de intagna i samband med frigivning.

Vi föreslår också att en fångombudsman inrättas – detta har man gjort i Storbritannien med stor framgång – för att ta till vara interners intressen. Vi kan ju tjäna på det den dagen de kommer ut.

Polisanslaget minskas med 5 miljoner till förmån för en fristående myndighet. Jag vet att en utredning har suttit som har varit överens, men här är inte Vänsterpartiet överens. Vi vill ha en fristående myndighet som ska utreda brottsanklagelser mot poliser – detta därför att Polisen är den enda myndighet som har våldsmonopol och därför i högre grad är beroende av allmänhetens förtroende, och det är mycket viktigt.

Säpo har fått utökade ramar under många år. Vi föreslår en halvering av den höjning som regeringen föreslår. Vi har under många år efterfrågat en större insyn i hur Säpo använder sina resurser. Det är några saker som har framgått under året, bland annat att man har festat upp 5 miljoner. Det är väl det som vi har närmare besked om. Vi i oppositionen måste ha insyn i hur man använder sina pengar.

Vi har ett nytt anslag för att bygga upp en integritetsskyddsmyndighet, vilket innebär att Datainspektionens, Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens, delar av JK:s och andra myndigheters tillsynsverksamheter slås samman för att få en bättre samordning av dessa frågor. Det är väldigt viktigt, för övervakningen av människor har ökat flagrant. Vi behöver därför en myndighet som till större del och genom samordning värnar om våra medborgares integritet.

Herr talman! Det finns en del reservationer i betänkandet som jag vill nämna. Några har redan tagit upp frågan om en ny polisutbildning. För-

slaget till utbildning skulle ha fyllt fem år i mars, men så kom det några blad att här ska Rikspolisens själv komma med ett förslag. Man kasserar alltså ett bra utredningsförslag som hade ett stort stöd hos remissinstanserna, och det beklagar jag innerligt. Både Miljöpartiet och Socialdemokraterna har tagit upp detta, och jag ansluter mig till denna kritik.

Nu får vi en ny polisorganisation. Vänsterpartiet har i många år kämpat för och drivit att vi behöver *en* myndighet. Det hade varit på sin plats att man samtidigt planterade in en högskolebaserad polisutbildning med forskningsmöjligheter, men så långt kunde alliansregeringen inte sträcka sig. Det gick så fort på slutet, så det finns inte ens med i betänkandet vi behandlar.

Varför ska inte våra poliser i Sverige ha en så bra utbildning som möjligt och bli en lärande organisation som själv kan ta fram de effektivaste arbetsmetoderna för att stävja brott? Jag vill gärna ha svar på det.

Det blir mycket om polisen. Jag vill också ta upp reservation 11 om att ha en tillgänglig och synlig polis i hela landet. Det här säger man med jämna mellanrum, men dokumenten visar att det blir allt fler poliser i storstadsregionerna och allt färre i våra landsbygdskommuner. Det får gärna bli fler poliser i storstäderna men inte på bekostnad av vår landsbygdspolis. Här måste ni tänka till.

Det är inte länge sedan insatsstyrkan gjorde ett tillslag i en liten by utanför Umeå. Den organiserade brottsligheten har växt sig allt starkare här i landet, och det ska vi ha respekt för. Som vänsterpartist är jag beredd att se över eventuella förslag om straffskärpning när det gäller den organiserade brottsligheten. Det är Vänsterpartiet inte främmande för.

Vi har sett att dessa ligor etablerar sig på mindre orter, och vi ska vara uppmärksamma på det. Att ha en tillgänglig polis över hela landet är därför en prioriterad fråga för Vänsterpartiet.

Jag vill också tala om en reservation som jag inte har lyft fram men som är viktig och som har vidrörts här i dag. Vi måste tydligt och kraftfullt fokusera på att bekämpa rekryteringen av unga till kriminella nätverk. Det är ett fenomen som breder ut sig. Polisen är en viktig kugge när det gäller att förebygga och bekämpa brott. Men det viktigaste är ändå, som Morgan Johansson och Maria Ferm tog upp, att se till att våra barn lyckas i skolan så att de kan drömma om en framtid, ha visioner och få jobb. Då får vi mindre kriminalitet.

För att inte välja brottets väg måste man få chansen att lyckas och bli bekräftad som en kugge i samhället. Det är viktigt att ni fokuserar på det. Kom gärna med förslag, för det har inte varit så många på det området.

För att återgå till polisorganisationen har jag roat mig med att läsa Stefan Holgerssons rapport *Vad gör egentligen polisen?* Vi har många duktiga poliser, och det är inte dem jag vänder mig till utan till cheferna, polisledningen och alliansregeringen som har det högsta ansvaret. Titta lite på vad den killen föreslår; det är inte så tokigt.

(Applåder)

Anf. 89 JOHAN PEHRSON (FP):

Herr talman! Sverige är bra på att vara rättsstat, relativt sett. Sverige hamnar nämligen på första plats i världen på fyra av åtta områden när det gäller kvalitet på rättstat. Det har The World Justice Project kommit fram

till i sitt index över hur det ser ut runt om i världen. Ett hundratal länder är med som är relevanta att jämföra sig med, och Sverige hamnar i topp.

Jag kan inte låta bli att undra vad som händer om oppositionsföreträdarna åker utomlands med tanke på hur mörkt, tragiskt, fruktansvärt och dystert de menar att det är i rättsstaten Sverige. Morgan Johansson måste falla sönder på vilken flygplats som helst, för där måste det ju vara ännu värre än i det Sverige som han har beskrivit. Richard Jomshof har beskrivit katastrof, krig och elände i Sverige. Med Maria Ferm är det lika illa. Vänsterpartiet var, för en gångs skull, lite mer nyanserat.

Dessa fyra nyanser av svartmålning visar att ni inte är nöjda. Jag kan försäkra, herr talman, att Alliansen inte är det heller. Mycket är gjort, men det finns mycket kvar att göra. Jag ska peka på ett antal saker i betänkandet som vi tycker är viktiga, och jag kommer att få hjälp av mina allianskolleger som kommer att fokusera på några andra områden. Jag ser fram emot debatten.

Men, snälla företrädare för oppositionen, var försiktiga! Se till att ni inte målar upp era fyra nyanser av svart, brunt, mörkt och dystert i något annat land, för då kommer de tro att de inte längre kan överleva där.

Rättstaten är ingen enkel uppgift. Rättssäkerhet, rättstrygghet och integritet ska vägas mot varandra för att maximera ett gott samhälle, ett bra Sverige.

Den som begår ett brott ska känna att det är stor sannolikhet att man åker fast. Morgan Johansson har rätt i att inbrottstjuvar har det lite för lätt i Sverige i dag. Men att påstå att det skulle vara bättre att vara inbrottstjuv än att vara sjukskriven är så bisarrt så att jag inte vet vart jag ska vägen.

Brottslingar ska ha det svårt. Den som blir anklagad för ett brott ska veta att det finns en domstol där man kan få en rättvis prövning med hjälp av ett bra rättsligt biträde, en så kallad rättvis rättegång. Det är också viktigt. Hamnar man till exempel i en tvist med en granne om en gräsklippare ska man veta att man kan lösa den och andra tvister i en civilrättslig rättegång.

Det är det här som mäts, och det är här man har kommit fram till att Sverige är på första plats. Vi ska inte vara så dystra.

Jag håller med om att brottsutvecklingen är allvarlig. Jag lägger Brottsförebyggande rådets alla rapporter bredvid andra relevanta undersökningar, till exempel den nationella trygghetsundersökningen, och finner att de inte helt stämmer överens. Samtidigt som människor känner sig tryggare och mer nöjda med myndigheterna i dag än 2006 har brottsanmälningarna ökat.

Att polisen annonserar i radio och tv att man ska anmäla om man har blivit utsatt för våld i nära relation är bra, för det måste upp till ytan och ska inte gömmas undan på det sätt som förmodligen skett. Tillsammans med att det är fler poliser på gator och torg leder det till att fler brott anmäls.

När folk förr slogs på torget en lördag kväll i Skövde fanns det ingen polis där, då blev det ingen anmälan och ingen motanmälan. Nu finns det en polis där, och helt plötsligt sker det både en anmälan och en motanmälan – brott som tidigare aldrig ledde till någon anmälan.

Vi fortsätter på den omfattande men nödvändiga upprustningen av rättsstaten. Vi har sett att det har funnits omfattande brister i kapacitet

och i kvalitet. Därför har vi satsat väldigt mycket mer pengar. Vi satsar 1 ½ miljard mer på hela detta anslag för nästa år, vi är uppe i 39,4 miljarder. Jämfört med 2006 är vi uppe i drygt 10 miljarder mer. Det är den största satsningen på brottsbekämpningen i modern historia. Med det följer ett stort ansvar att de här pengarna används på rätt sätt hos myndigheterna. Vi är verkligen inte nöjda. Jag tycker att det är fullt relevant att diskutera vilka åtgärder vi ska vidta, men jag vill höra de konkreta förslagen på hur vi ska skärpa upp detta. En hel del finns med här, men ibland är det lite av temat: Det är lite för lite och lite för sent. Ändå är detta den största satsning som har gjorts.

Vi har nu alltså fler poliser än någonsin tidigare, vi har fler åklagare och fler domare. Det hänvisades här till föredragningen i utskottet av generaldirektören. Vi hör hur domarna alltmer kan avverka allt fler mål snabbare, och vi har fått ned balanserna i våra domstolar, vilket är väldigt viktigt ur rättsäkerhetssynpunkt.

Jag vill påstå att vi har nått resultat. Det är till exempel fler brott som personuppklaras, men sett till antalet anmälningar är det inte tillfredsställande. Det kan bli bättre.

Jag tror att en viktig del är att vi får till oss mer av kvalitativt bra kunskap. Det som ofta efterfrågas är en samlad enighet för att ta fram forskning om hur man bäst förebygger brott, hur man bäst klarar upp brott och hur man bäst återrehabiliterar människor som har begått brott. Då är satsningarna på Brottsförebyggande rådet viktiga. Det har fått lida under många år av bristfällig styrning, men jag tycker att det vi nu gör för Brottsförebyggande rådet har tydligt fokus. Den som undrar vad svensk polis ska göra kan gärna läsa en del av de digra rapporter som tas fram av Brottsförebyggande rådet som visar på ett effektivare polisarbete allt från gängbrottslighet, personrån, lokala poliskontor till brott mot äldre.

Allt detta finns, och det är viktigt arbete för att få bra underbyggda underlag för att vi ska kunna fatta beslut här om ändringar på annat håll, inte bara om hur myndigheterna ska jobba, utan det kan gälla även andra åtgärder.

Man ska ta med sig detta, det har tagits upp från flera företrädare, och det tycker jag är riktigt. Brottslighet uppstår ju inte i ett tomt vakuum. Det uppstår inte utan ett sammanhang, utan samhället i övrigt speglas däri, till exempel en allmän normupplösning, skolor som inte fungerar. Det var ett maratoninlägg av justitieutskottets ordförande om skolorna. Det är problem i skolorna, och därför har vi sett till att vi har en ny läroplan, en ny gymnasieskola, ett nytt betygssystem, nya nationella prov, ny lärarutbildning. Allt detta är på plats för att ändra kursen i svensk skola. Det är hela idén. Det har gått åt pipsvängen. Nu håller vi på att ändra detta, och jag vill upplysa Morgan Johansson om att det är på onsdag som de flesta elever i årskurs 6 får betyg för första gången på årtionden. Det är nu vi ser förändringarna; så lång tid tar det att ändra utvärderingsmekanismen och ändra inriktningen på svensk skolpolitik.

Men skolan är en sak. Straff- och processrätten ska också nämnas. Det spelar stor roll vilka regelverk vi har där. Det efterlystes både sänkta straff och höjda straff från oppositionen. Jag tror att det framför allt kan behöva göras en översyn av hela påföljdssystemet, och det är vi inne på just nu. Hela påföljdssystemet vilar på en samhällssyn som vi hade för 40 år sedan, men en hel del har förändrats.

Jag tycker att även psykiatrin måste nämnas. När vi pratar om hur eländigt det är i Sverige kan man tänka på de hemskheter som hänt i USA de senaste dagarna och vad det innebär med knepiga vapenlagar och uppenbara brister i psykiatrins funktionssätt som leder till skolmassaker som är bedrövliga. Det är viktigt att ha med det perspektivet. Man kan känna väldigt mycket med de drabbade och de drabbades familjer.

Herr talman! Vi har med oss bakgrunden, vi gör stora och viktiga satsningar, men jag måste nämna en del om polisen. Jag tycker att man ska komma ihåg hur många poliser vi har och hur många personer som jobbar som civilanställda i polisen. Det är viktigt. Det är i stort sett fler än någonsin. Vi beräknar att nästa år ha 20 100 poliser, 8 200 duktiga civilanställda, alltså mer än 28 000 människor som ser till att det är tryggt på gator, som ser till att människor möts av respekt om man blir utsatt för ett brott och att brott också kan klaras upp.

De personer som jobbar inom polisen tycker jag borde ha suttit på läktaren och hört oppositionens syn på att de skulle vara dåligt utbildade, de skulle vara ineffektiva och så vidare. Jag tycker att ni i oppositionen går väldigt långt i er beskrivning av de här människorna som är svensk polis. De kan göra mer, men jag tycker att man ska vara försiktig när man kritiserar det arbete som de utför i dag.

Jag vill understryka att det som vi nu gör med organisationsförändringen, den största förändringen på många år, största sedan förstatligandet av polisen 1965, och går från 21 myndigheter till en myndighet är viktigt för att öka effektiviteten, för att minska den oflexibilitet som det innebär att ha 21 myndigheter som ska samarbeta över gränserna. Det är en viktig förändring av organisationen. Den har varit otillräcklig, den blir bättre, det är min uppfattning.

Utbildning nämndes här. Jag tycker att det papper som vi lämnade fram tydligt anger att vi vill ha mer universitetsanknuten utbildning. Vi har stor tilltro till att den ska bedrivas som en uppdragsutbildning på våra universitet och högskolor. Det tycker vi är bra, vi tycker att där ska all polisutbildning bedrivas. Vi tycker också att det är viktigt att fler experter släpps in i svensk polis – ingen nämnde det. Det är viktigt att det inte bara är polisutbildade personer som sköter polisverksamheten, utan man har behov av ekonomer, dataexperter, psykologer och matematiker för att ha bra kraft, inte minst i polisutredningar.

Vidare nämndes fokus på ett bättre ledarskap. Det finns mer att önska där, och vi ser gärna en fortsatt utveckling av arbetet med att finna de bästa ledarna för svensk polis. Det är svårt att leda en organisation, det är slitsamt. Här tycker vi att man kan önska mer, men det är i regel Rikspolisstyrelsen som själv bestämmer hur ledarskapskurserna ska se ut. Det är inte riksdagen som bedriver dessa, och tur det ibland.

Jag ska säga några ord om grova brott, som tagits upp. Grova brott är någonting som vi måste kraftsamla emot. Vi har gjort det under många år. Vi har enheter regionalt som jobbar mot detta. Vi ser att i den nya polisorganisationen kommer detta ansvar att ligga centralt. Det är nödvändigt. Den grova brottsligheten känner inga gränser. Målet för grova brottslingar är att verka i Sverige och maximera sina vinster. Här är det nog så att vi inte bara behöver fundera på vad polisen kan göra, utan vi behöver se om vi kan ändra delar av straff- och processrätten för att öka

möjligheterna att slå mot deras hjärta, det vill säga deras vilja att tjäna grova pengar.

Herr talman! Jag vill sammanfattningsvis yrka bifall till förslaget i detta betänkande och avslag på samtliga reservationer, som jag med stort intresse nu ska diskutera.

(Applåder)

I detta anförande instämde tredje vice talman Jan Ertsborn och Roger Haddad (båda FP).

Anf. 90 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Johan Pehrson uppmanar oss att åka utomlands. Det som skiljer oss socialdemokrater från er folkpartister är uppenbarligen att när vi åker utomlands jämför vi oss med de bästa. Vi försöker hitta exempel i länder som gör saker och ting bättre än vad vi gör och så jämför vi oss med dem.

Det är inte som i ert fall. När ni exempelvis talar om ekonomisk politik jämför ni alltid Sverige med de sämsta. Ni säger: Det är i alla fall inte likadant som i Grekland.

Det är inte där Sverige ska vara. Sverige ska vara i toppen på de flesta områden. Vi ska vara ett föregångsland. Vi ska inte hela tiden jämföra oss med de sämsta.

Johan Pehrson säger att det är möjligt att det är något för lätt för inbrottstjuvar att klara sig. Uppklaringsandelen är 4 procent.

De som håller på med inbrott kan sitta ganska lugnt och veta att de kommer att klara sig undan.

Johan Pehrson säger: Vår satsning har gått ganska bra. Men om han inte tror på mig kan han läsa Dagens Nyheter. Den ska väl en folkpartist läsa, antar jag. I lördags stod det i Dagens Nyheter: Det har blivit övertydligt att satsningen har varit totalt ineffektiv när det gäller brottsbekämpning.

Det är resultatet av era sex år vid makten.

Jag ställde en fråga om polisutbildningen och frågade om vi inte kan komma överens om den. Vore det inte rimligt att det fanns en blocköverskridande uppgörelse? Jag har förstått att det så att säga är Folkpartiet som tecknar firman när det gäller den frågan, och därför ställer jag frågan till dig, Johan Pehrson: Är du beredd att stryka beslutet från i torsdags och i stället sätta dig ned med oss i oppositionen och försöka göra upp om polisutbildningen och börja om från början med utgångspunkt i 2008 års utredning? Min näve är här. Jag sträcker ut den. Du kan ta den.

Anf. 91 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Herr talman! Jag uppskattar verkligen Morgan Johanssons intresse av breda politiska uppgörelser. Jag tycker att Morgan Johansson och Socialdemokraterna ska hedras för att de har varit med och tagit ett antal sådana beslut här i kammaren om bland annat tvångsmedel och annat, där vi tillsammans har tagit ansvar i mycket svåra och komplicerade frågor. Det är mycket viktigt.

Låt mig börja med det som sades om att jämföra med det bästa. Ursäkta mig, Morgan Johansson, men utanför dessa fönster i midvinterkyllan är läget ganska tufft. Det är tufft i hela Europa. Det är ett ganska svårt

ekonomiskt läge i hela världen. Jag kan i denna eländiga tillvaro konstatera att den närstående, åtminstone förr, banken Swedbanks institut för privatekonomi i förra veckan berättade att alla hushåll i Sverige nästa år får det bättre.

Det var en rapport för att visa hur läget ser ut i Sverige just nu. Om man jämför med alla andra rapporter från OECD, EU-kommissionen eller vilka man vill ser man att Sverige ligger ganska högt upp i toppen när det gäller ekonomi och välstånd. Men vi kan fortfarande bli bättre. Vi ska därför fortsätta att förbättra det Sverige som är det absolut bästa landet i hela världen att leva i.

Jag tittar gärna på utvecklingen i andra länder, och det vore verkligen bra om Morgan Johansson också gjorde det.

Samma sak gäller rättsväsendet. Jag tar emot den halva hand som Morgan Johansson sträcker ut när det gäller polisutbildningen. Nu har RPS pucken. Jag föreslår att du och jag gemensamt sätter oss ned med ansvariga på Rikspolisstyrelsen och talar med dem och hör vad de vill ha. Då kan vi också göra en internationell utblick för att se hur mycket av grundutbildningen av svensk polis som i sin formella mening i världen är högskoleutbildning. Mycket få exempel på detta kommer att räknas upp, utöver Norge.

Anf. 92 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Alla som sitter på läktaren och ser denna debatt och alla som ser denna debatt på tv har nu hört Alliansens företrädare säga att allting blir bättre för alla. Arbetslösheten kommer att stiga. Den ligger redan på 400 000. Långtidsarbetslösheten har bitit sig fast. På vårt område har den organiserade kriminaliteten bitit sig fast. Socialbidragstagandet har ökat kraftigt. Jag talade med oppositionsrådet i Kristianstad häromdagen. Hon berättade att socialbidragen har fördubblats på sex år, och allting pekar på att de kommer att fortsätta öka. Segregeringen kommer att fortsätta öka.

Men i Johan Pehrsons värld, där han rör sig, blir allting bättre för alla. Kanske borde du se lite längre än till de kretsar där du rör dig.

Man ska lära sig av de bästa. Vi kan titta exempelvis på inbrotten. Där har vi en utveckling som visar att det har varit 7 000 fler inbrott per år under sex år. Det är en ökning med 46 procent.

Vi kan titta på de övriga nordiska länderna. Där är upplklaringsandelen mycket större. Där är det inte 3–4 procent av villainbrotten som klaras upp, utan det är en större andel. Då lär vi väl oss av dem? Det är väl dem som vi ska jämföra oss med och inte med de länder som presterar sämre?

Det mål som vi har satt upp är att Sverige borde vara ett land dit människor från andra länder åker för att se hur bra vi är på att klara upp brott. Det är denna vision vi ska ha. Därför har vi satt upp målet om att Sverige ska ha Europas bästa polis till år 2020.

Johan Pehrson föreslår att vi ska sätta oss ned med Rikspolisstyrelsen. Jag sätter mig gärna ned med alla. Men jag säger att utgångspunkten för en sådan förhandling måste vara den utredning som lades fram 2008.

När jag ser att sjuksköterskor, forskollärare, socialsekreterare och fritidspedagoger har en högskoleutbildning undrar jag varför inte polisen,

Anf. 93 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Herr talman! Låt mig försäkra Morgan Johansson att varje gång som vi tar oss till Riksdagshuset för att fatta beslut, göra analyser och förbereda möten har jag och nästan alla här, tror jag, perspektivet på de mest utsatta. Det är därför som vi har satsat 10 miljarder mer på rättsväsendet. Vi vet nämligen att brottsligheten inte slår blint. Jo, det är helt uppenbart att alla kan drabbas av brottslighet. Men vi vet att brottsligheten drabbar de mest utsatta allra värst. Det är en mycket stark socioekonomisk faktor. Det är därför ren socialpolitik att göra dessa satsningar.

Men jag ger Morgan Johansson rätt i den delen att det är klart att antalet villainbrott, andra bostadsinbrott och vindsinbrott har ökat. Antalet ligger fortfarande enligt Brås rapport på en lägre nivå jämfört med hur det var för ytterligare några år sedan. Det har alltså inte gått från noll till en kraftig ökning. Antalet gick ned mycket kraftigt, och nu har det ökat något. Det kan vi titta på i Brås statistik direkt efter denna debatt om du vill. Men det är för mycket i alla fall. Vi behöver göra mer.

De människor som grips i Hjo, i Kopparberg eller var det kan vara ingår i kringresande ligor. Vi måste bli bättre på att samarbeta. I den delen är jag glad över att Morgan Johansson tillhör ett av de partier som anser att vi ska förstärka samarbetet inom EU, oavsett om det gäller direkt brottsbekämpning, gränssamarbete, åklagarsamarbete eller Interpol. Det finns ett internationellt samarbete på detta område. Detta handlar nämligen till stor del om kringresande ligor som kommer till vårt land för att tömma hus och sedan plocka med grejorna ut ur landet. I ett öppet Europa är det klart att det europeiska polissamarbetet behöver stärkas.

Vi ska komma ihåg att när det gäller polisutbildningen är en viktig del som vi redan har lagt fram att släppa in fler experter, fler matematiker, fler psykologer, fler jurister och fler socionomer för att få mer kraft i utredningsverksamheten. Det är där som det verkligen brister i allmänhet, vill jag påstå, men också när det gäller villainbrotten.

Anf. 94 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Herr talman! Jag ska försöka skapa en lite annan bild. Vill man göra ett bra land bättre måste man utgå från den verklighet som finns och se de faktiska problem som finns och göra någonting åt dem för att förbättra. Men då gäller det, som sagt var, att ha en korrekt bild av den verklighet som finns.

Därför var det mycket bra att Johan Pehrson tog upp inte minst The Rule of Law Index som visar i vilket sammanhang som Sverige befinner sig internationellt, just för att kunna jämföra oss med de bästa och kunna konstatera att vi tillhör de bästa. Det är också en del av verkligheten.

Detta innebär inte att Sverige är perfekt och att vi inte kan förändra saker för att göra dem bättre. Men jag tror att det finns en fara i om man som politiker försöker måla upp en liten bild med en pensel men i stället använder en färgspruta fylld med svart färg. Då blir det bara kladdigt.

Till skillnad mot vad som framgick av det första inlägget från Socialdemokraternas Morgan Johansson tyckte jag att Miljöpartiet stod på en grund närmare den verklighet som människor kan känna igen sig i.

Rättsväsendet

Tryggheten hos medborgarna ökar. Det visar Brås nationella trygghetsundersökning. Förtroendet för polisen är faktiskt mycket stort, trots de artikelsier som har förekommit under året. Detta innebär inte att vi inte har problem med effektiviteten inom polisen. Men det är inte så att människor går omkring och känner sig otrygga. Det är en falsk bild och en bild som möjligen är till för att skrämja, men det är inte en bild som leder framåt när vi vill utveckla Sverige.

Jag ska nämna några saker som denna regering har gjort sedan 2006. Det blir långt ifrån allt, för då skulle jag få använda hela min talartid, men vi måste ändå konstatera att det under dessa år har tillförts 10 miljarder i ökade resurser till rättsväsendet. Vi måste konstatera att det finns 2 500 fler poliser i dag. Det har uttalats önskemål om en synligare polis. Ja, nu finns det möjlighet till detta. Den som lägger fram förslag om och ställer krav på fler och synligare poliser i hela landet, vilket har varit en strävan från regeringens sida, ska dock inte komma med dessa önskemål och samtidigt – i samma debatt – kräva en nedskärning av anslagen inom samma polis. Det är inte trovärdigt.

Att fler brott anmäls i dag är helt korrekt; det är 15 procent fler. Johan Pehrson har nämnt en av anledningarna till detta. Brå tror nämligen inte i första hand – det nämnde Morgan Johansson själv – att det beror på att vi har en ökad brottslighet utan på att fler brott upptäcks. Det är fler ögon och fler poliser, och människor har, vilket i grund och botten är positivt, en ökad benägenhet att faktiskt polisanmäla.

Det är till och med så att regeringen har gett speciella uppdrag, inte minst nu allra senast till Rikspolisstyrelsen, att uppmana människor att anmäla fler brott när det gäller våld i nära relationer. Om vi får ett ökat antal anmälda brott kommer detta inte att betyda att vi har en ökad våldsbenägenhet inom svenska familjer, men vi kommer att se mer. Det är också en strävan vi har, för om vi ser mer kommer vi lättare att kunna åtgärda problemen.

Statistik är svårt, konstaterade Morgan Johansson. Det var förmodligen därför han sade fel – han sade att färre brott personuppläras. Nej, det är fler brott som personuppläras. Han menade förmodligen *andelen* brott. Detta hänger ihop: Det är fler anmälda brott, men utvecklingen har inte följt med andelsmässigt. Statistik är svårt, men faktum är att fler brott i dag personuppläras. Det innebär inte att inte fler skulle kunna personuppläras, och det är en strävan för vår del.

Inom åklagarväsendet minskar ärendebalansen, och genomströmningstiderna blir kortare. Det är i grunden positivt. Vi kan säkert uppnå mer, men en av anledningarna är att vi har utbildat fler åklagare och tillfört mer resurser. Målbalanserna minskar inom domstolarna, vilket var ett stort problem när vi tillträdde. Mer kan säkerligen göras, och vi har en strävan att mer ska göras. Faktum är dock att målbalanserna minskar och inte ökar, om man nu försöker ge en annan bild.

Vi har en del problem inom förvaltningsrätten, och därför har vi bland annat i utskottet nu en proposition vi behandlar där vi försöker förenkla processrätten inom förvaltningsrätterna. Det är för att se till att vi inte får onödiga väntetider och onödiga stopp i processen som leder till att människor får vänta onödigt länge. Det är också ett problem vi har tagit tag i.

Säkerheten ökar i domstolarna. Den är inte optimal än, men vi har börjat anslå pengar. Nu byggs nya säkerhetssalar ut över hela landet, och säkerheten ökar. Inte minst är det viktigt att se till att människors upplevda säkerhet just när det gäller problem med vittnesskydd och annat tas till vara. Just därför har Domstolsverket redan förra året i sitt regleringsbrev fått ett särskilt uppdrag att dokumentera hur de som är inblandade i rättsprocessen upplever säkerheten. Det är också ett nödvändigt kunskapsunderlag för att vi tillsammans ska kunna göra saker och ting bättre.

Glädjande nog har nedläggningarna av domstolar stoppats. När Domstolsverket föregående år kom med propåer om att lägga ned fyra domstolar satte regeringen väldigt tydligt och klart ned fötterna och förklarade att det får vara nog nu. På något sätt kan vi nu konstatera att Socialdemokraterna här har backat 180 procent och lagt ned den nedstängningsivern som fanns under många år, då hälften av tingsrätterna försvann. Det är till och med så att vi har fått en ny domstol. Det är dock en migrationsdomstol, och glädjande nog hamnade den i Luleå.

Inom kriminalvården har vi fler anslagsplatser, inte färre, och vi har en högre personaltäthet än tidigare – 1 000 fler människor är i dag anställda. Till skillnad från före 2006 får också de som anställs numera en utbildning. Det innebär inte att allting är perfekt inom kriminalvården; säkerligen kan vi förbättra mycket, men detta har ändå gjorts.

Vi har genomfört straffskärpningar, inte minst vad gäller våldsbrott. Vi är osäkra på om det får ett genomslag i domstolarna, men vi följer utvecklingen. Är det så att det inte följer den inriktning vi har önskat kommer vi att fortsätta att ta tag i problemet.

Vi har fått ordning när det gäller den ekonomiska brottsligheten och de som ska jobba med det i och med att Ekobrottsmyndigheten nu finns över hela landet, får resursförstärkningar samt kan se till att få ordentliga utredningsresurser och en kriminalunderrättelse som fungerar. Det innebär inte att vi har löst alla problem när det gäller ekonomisk brottslighet, men vi är till skillnad från tidigare, när vi bara hade EBM på tre orter i landet, på väg någonstans.

Sedan har vi ett antal problem vi måste ta hand om. Vi är helt överens om det. Vi måste få en större effektivitet inom polisen. Andelen personuppkärlade brott – alltså andelen, inte antalet – är för låg. Där kan vi förvänta oss bättre resultat. För att lösa detta tror jag att det är alldeles nödvändigt att vi gör det vi är politiskt överens om, det vill säga ser till att vi får en nationell myndighet.

Det ska vara en nationell myndighet som kan se bortom länsgränser och på det sättet får lättare att samarbeta över länsgränser och landsgränser. Den ska snabbare bli en lärande organisation och snabbare förändra kultur. Jag tror inte att en omorganisation kommer att lösa alla problem, men det är en förutsättning. Vi är en bit på väg att kunna lösa problemen med effektivitet inom polisen. Därför välkomnar jag, till skillnad från en del andra, förslagen om att vi ska kunna ha fler civila utredare.

Detta är inte minst viktigt för att kunna bemöta den låga personuppkärlingen när det handlar om vardagsbrott. Det är de så kallade mängdbrotten: bostadsinbrott, stöld av fordon, inbrott i fordon och liknande brott. Därför är det bra att vi får in denna förstärkning, och det tycker jag är den största vinsten med regeringens beslut förra veckan. I grund och botten handlar det om att vi måste få fler brottsplatsundersökningar som

sker snabbt, för att sedan ha skickliga utredare som kan se till att ärendet går vidare till åklagare.

Samtidigt ska man ha klart för sig att om man går ut och träffar erfarna åklagare i landet, diskuterar utvecklingen som har varit och frågar hur det var för tio år sedan är svaret oftast entydigt från åklagaren: I dag är arbetet mycket bättre. Jag har träffat åklagare som har sagt att det för tio år sedan var ett undantag om man kom till skott med ett ärende som var nyare än två år. Så såg verkligheten ut för tio år sedan. Det är inte lika svart i dag. Det har blivit bättre, men det kan säkert bli ännu bättre. Vi har ambitioner att öka detta.

När det gäller domstolarna finns det numera en förstärkningsstyrka i de fall små domstolar har problem. Det handlar om sjukdom, barnledighet eller andra skäl. Syftet är att kunna stärka upp en liten domstol, så att människor som ligger inom den domsagan inte ska behöva vänta onödigt länge. Det är också ett sätt att förbättra saker på.

Vi ser nu över brottmålsprocessen, och det är ett uppdrag som kommer att levereras precis på samma sätt som den proposition vi har börjat behandla när det gäller förvaltningsrätterna. Det är också samma strävan, nämligen att få bättre genomströmningstider och få bort onödiga stopp.

Just nu ses nämndemannasystemet över. Hur rekryteringen ska ske finns det en utredare för, och uppdraget ska redovisas till sommaren.

Kriminalvården har trots kraftigt ökade resurser haft problem med ekonomin. Därför har Kriminalvården nu ett uppdrag när det gäller styrning och effektivitet: Hanteras medlen och de ekonomiska resurserna på bästa sätt? Detta uppdrag har man haft en tid, precis enligt önskemål från oppositionen. Det stora problemet med kriminalvården, herr talman, är dock det faktum att ungefär 40 procent begår brott igen efter tre år. Utslussningsåtgärderna är oerhört viktiga. Det gäller att arbeta på detta.

En del vi har gjort är att se till att faktiskt lagstadga kravet på att de så kallade individuella verkställighetsplanerna också genomförs. Nu har Kriminalvården i uppdrag att redovisa i vilken del detta görs. Det har funnits ett bör-krav under många år, men vi upplevde att det aldrig fick genomslag inom Kriminalvården. Åtminstone var genomslaget alldeles för dåligt. I dag är det lagstadgat, och det innebär att det finns större möjligheter att se till att utslussningen fungerar. Vi måste dock följa utvecklingen ytterligare.

Det är oerhört väsentligt att Kriminalvården har fungerande säkerhetsrutiner. Vi hade den tragiska händelsen som skedde på häktet. Där handlade det inte om för lite personal – personalen är långt fler i dag än de var 2006 – utan om att säkerhetsrutiner till viss del var bristfälliga men också att de i detta fall tyvärr, tragiskt nog, inte följdes.

Det har pekats på behovet av att se till att rättsväsendet arbetar kunskapsbaserat. Därför föreslår regeringen i denna budgetproposition kraftigt utökade anslag till Brottsförebyggande rådet just för att öka det kunskapsbaserade stödet.

Det innebär att Brå ska ha en möjlighet att se till att man har de underlag som behövs för att rättsväsendet ska kunna arbeta effektivt.

Vi har förmodligen en hel del att göra när det gäller straff och påföljder. Regeringen pekar ut fyra områden där man nu kan tänka sig att se över straffskalor. Det handlar om sexualbrott, grov kvinnofridskränkning, förmögenhetsbrott och trafikbrott. Just när det gäller vardagsbrotts-

lighet och förmögenhetsbrott, exempelvis bostadsinbrott, är det viktigt att arbeta på ett sätt där man jagar vinsten av att begå brott för dem som är yrkeskriminella och har lyckats hamna i en situation där de ser detta som sin yrkesbana. Man ska se till att ta bort vinsten genom att jaga vinsten. Det handlar om förverkanderegler. Men det handlar också om att se till att risken – riskpremien – att vara yrkeskriminell höjs. Därför tror jag att det finns anledning att också se över straffskalorna för bostadsinbrott. Det handlar även om att se över hur vi hanterar dem som är yrkeskriminella och begår brott gång på gång utan önskan eller syfte att ändra sin livsstil.

Till den största delen tycker jag – oavsett hur debatten har låtit och trots det stora antalet reservationer – att reservationerna visar hur pass eniga vi är i det här landet. Reservationerna bekräftar i stort sett den politik som finns. Endera är det arbete man önskar påbörjat – det finns en sittande utredning, men man har bortsett från det – eller så är arbetet redan genomfört. Det finns några delar där det skiljer sig, även om jag ser att Socialdemokraterna också stundtals ändrar sig. I år har de bland annat släppt den något märkliga idé de tidigare hade om vad jag skulle vilja kalla för ett svenskt KGB – det så kallade Reko. Jag tycker att det är bra att Socialdemokraterna har tänkt igenom saken och släppt dessa idéer.

Däremot finns det andra märkligheter, till exempel Sverigedemokraternas förslag om att rita släktträd över alla som någon gång har dömts. De vill att man ska rita in något slags släktkarta över mor- och farföräldrar. Jag trodde att ni skulle släppa idén. Den kom upp föregående år, och jag frågade då Sverigedemokraterna varför rättsväsendet i stället för att se till att få människor att sluta begå brott och bekämpa brott ska sitta och rita släktträd. Jag frågade vad syftet med detta egentligen var. Den gången fick jag inget svar, men det kanske jag kan få i dag.

Slutligen, herr talman, finns det bara en märklighet som jag reagerar på när det gäller Socialdemokraterna. Regeringsformen nämndes i början. Regeringen styr riket. Samtidigt har vi fristående myndigheter. Men nu tycks det finnas en strävan, inte minst från Socialdemokraterna, att riksdagen ska detaljstyra verksamheterna. Då tänker jag inte minst på den reservation som handlar om att tala om exakt var häkten ska placeras i landet. Det känns lite märkligt, inte minst mot bakgrund av att Kriminalvården själv har beslutat inrätta häkten just på dessa platser.

Jag yrkar bifall till förslaget i budgetpropositionen.
(Applåder)

Anf. 95 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag ska rätta mig på en punkt. Jag sade i mitt anförande att första gången man nådde över 1,4 miljoner anmälda brott var 2011. Det är inte sant. Det var nämligen redan 2009 som ni klarade av att nå upp till 1,4 miljoner anmälda brott. Grattis till det! Ni var redan där.

Men om man ser det från 2006 ser man en ökning av antalet anmälda brott med 200 000. Misshandelsbrotten har ökat med 12 000. Rånen har ökat med 1 000. Inbrotten har ökat med 7 000. Det är en ökning med 46 procent. Om man tittar på 2011 ser man att antalet stöldbrott, som har gått ned under nästan tio år, för första gången då till och med ökade igen.

Andelen brott som klaras upp ligger stilla i bästa fall. Ibland minskar de, trots kraftigt ökade resurser.

Tidigare i debatten hänvisades det till World Justice Project. Jag tror att Krister Hammarbergh själv nämnde den som ett index där han menade på att Sverige ligger bra till. Vi kollade upp detta. Det visar sig att Sverige ligger sämre till än Västeuropa och Nordamerika vid en jämförelse när det gäller effektiviteten i brottsutredningen. Återigen: Sverige ska jämföra sig med de bästa, och inte med de sämsta, länderna när det gäller utredningar.

Kort sagt: Det är många fler anmälda brott. Andelen brott som klaras upp ligger still i bästa fall och minskar i en del avseenden trots att vi har pumpat in mycket mer resurser. Skulle Krister Hammarbergh betrakta dessa sex år som framgångsrika?

(Applåder)

Anf. 96 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! Låt oss titta lite grann på indexet och göra en jämförelse mellan 2011 och 2012. Vad som har hänt är att man jämför fler länder. Det var 66 föregående år, och det är 97 nu. Det är alltså svårare att nå tätplaceringar bara på ett år. Det kan man hånskratta åt, som Morgan Johansson gör nu, men det gör inte saken bättre. Man ska hålla sig till fakta.

Det är alltså 97 länder nu och 66 föregående år. Vad är då Sveriges placeringar? När det gäller begränsat offentligt maktutövande ligger vi på andra plats. Vi låg tidigare på tredje. När det gäller avsaknad av korruption ligger vi på första plats av 97 länder – inte av 66. När det gäller ordning och säkerhet är vi nr 6 av 97 länder. När det gäller grundläggande rättigheter är vi först av 97 länder. Detsamma gäller för öppenhet och offentligt maktutövande och genomförande av regler. När det gäller civilrätt är vi på plats 7 av 97 länder. Där kan vi definitivt bli bättre; vi är bara sju. När det gäller straffrätt är vi på plats 5 av 97 länder.

Detta vill Morgan Johansson peka på som ett dåligt resultat. Jag tycker nog att vi kan vara ganska stolta över detta. Men som jag sade genomgående i hela mitt anförande: Trots att vi förbättrar saker och i vissa delar ser bättre resultat ska vi alltid vara öppna för att göra förbättringar. Men om man försöker måla en vacker och fin bild av hur saker ska kunna lösas kan man inte bara använda en färgspruta med svart färg. Då blir det bara kladdigt.

Anf. 97 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Man måste väl ändå spegla sanningen. Krister Hammarbergh nämnde en massa index. Men han glömde att nämna brottsutredningen och effektiviteten i den. Där ligger Sverige sämre än Nordamerika och Västeuropa. Och det är väl ändå det vi talar om, eller hur? Men det är klart; man väljer sina fakta i debatten.

Återigen: Vi ska jämföra oss med de bästa. Det vi talar om nu är effektiviteten i brottsutredningen. Det är den jämförelsen som är relevant.

Vad jag förstår tycker Krister Hammarbergh att dessa sex år är en framgång trots att fler brott anmäls och att det är stagnerande när det gäller upklaringsandelen. Om det är en framgång vill man inte vara med när det misslyckas.

Du behöver inte lita på mig, på min bedömning och på vad jag tycker. Det räcker kanske med att du läser tidningarna, tittar ut och hör vad andra säger. Rikspolischefen kommer till oss i utskottet, och när vi frågar honom om det kommer att bli bättre nästa år säger han: Det kommer det nog att bli, för det kan i alla fall inte bli sämre. Vad säger det Krister Hammarbergh? Jag tolkar i alla fall det som att det åtminstone inte står särskilt väl till inom polisen och att det också finns något slags självkritik. Det är en självkritik som fullständigt saknas på regeringssidan.

Svenska Dagbladet skriver: Sex år med borgerlig regering tycks inte ha brutit trenden. Antalet anmälda våldsbrott ökar kraftigt. Dagens Nyheter skriver: Det har blivit övertydligt att satsningen har varit totalt ineffektiv när det gäller brottsbekämpningen.

Alla bedömare som tittar på detta utifrån drar slutsatsen att de pengar som vi, med rätta, har skjutit till i rättsväsendet inte har förvaltats på ett bra sätt av regeringen. Denna kritik borde rimligen också företrädarna för regeringspartierna kunna ta till sig. Man borde kunna idka lite självkritik. Kom igen nu, Krister Hammarbergh! Du har en replik till på dig. Lite självkritik tror jag hade varit på sin plats när det ser ut så här.

Anf. 98 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! Detta är faran med att ha ett färdigskrivet manuskript. Då kan man inte debattera utifrån vad som har sagts i talarstolen.

Det finns anledning att se över vissa saker, som jag har nämnt ett antal gånger, inte minst vad gäller polisens effektivitet. Det är därför det föreligger utredningsförslag om en nationell polis. Det är därför Rikspolisstyrelsen gång på gång i sina regleringsbrev får ett utökad uppdrag.

Jag tycker att man ska vara saklig. Vi kan konstatera att antalet brott som anmäls är fler. Antalet brott som uppklaras är fler. Men det kan bli betydligt bättre. Nu hoppas jag att Morgan Johansson lyssnar på detta, för det är fakta.

Morgan Johansson har själv råkat ut för den svårighet som finns med brottsstatistik. Den är svårläst. Det är lätt att trampa ned i ett hål. Han gjorde det tidigare själv i dag. Exemplet gäller narkotikabrott.

Narkotikabrott är ett typiskt brott som aldrig anmäls av någon inblandad, utan det sker alltid som ett resultat av polisens arbete. Om det är fler poliser som arbetar med narkotikabrott kommer vi att få fler anmälningar. Är det färre kommer vi att få färre anmälningar. Det finns många av den sortens brottstyper.

Jag håller med Morgan Johansson om att polisens effektivitet inte är tillfredsställande i dag. Jag och föregående talare har ett flertal gånger upprepat det. Jag hoppas att Morgan Johansson lyssnar. Och jag hoppas att vi har samma strävan, nämligen att ett land som i grund och botten är ganska bra också ska kunna bli bättre.

Jag håller inte med om den bild av Sverige som Morgan Johansson har försökt måla upp i den här debatten, nämligen att vi skulle befinna oss i något slags undre bottenskikt i Europa eller världen. Nej, Morgan Johansson, den bilden stämmer inte. Jag tycker att man kan göra bättre än så ifrån sig i Sveriges riksdag.

Anf. 99 LENA OLSSON (V) replik:

Herr talman! Krister Hammarbergh tar på sig en viss del kritik, framför allt när det gäller polisens effektivitet. Det är bra. Det bör man göra efter de mångmiljardsatsningar man har gjort på polisen och ändå inte fått ut mer. Det är bara att beklaga.

Krister Hammarbergh har också några förslag när det gäller att komma åt brottsligheten och få ned den. Jag hörde att han räknade fyra straffskärpningar. Jag vill fråga: Vilka förebyggande åtgärder, förutom straffskärpning, tänker Hammarbergh föreslå till riksdagen? Sedan får vi se vilka förslag ni kommer med.

Johan Pehrson tog också upp de skjutningar som har skett i USA. Man kan köpa vapen ganska vitt och brett, och man ser att det blir förödande om de kommer i orätta händer. Vi i Vänsterpartiet är villiga att skärpa straffet för grovt vapeninnehav från ett minimum på sex månader upp till två år. Det skulle jag vilja ha en kommentar till. Vi anser också att det är mycket viktigt för att ha koll på den organiserade brottsligheten att den lokala polisen på orten ska ha hand om licensgivningen. Då ligger man redan före. Jag skulle vilja ha en kommentar till om det också är någonting som ingår i arsenalen av förslag.

Anf. 100 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! Jag välkomnar att Lena Olsson ställer sig positiv till att införa straffskärpningar där det är nödvändigt. Hon vet att det görs ytterligare en översyn av vapenlagstiftningen med fokus på de illegala vapnen och straffskärpningarna. Vi får se vad den kommer fram till, men jag tror att vi säkerligen har förutsättningar att komma överens om ambitionen är att nå straffskärpning för att träffa just en grova organiserade brottsligheten. Det tror jag är viktigt.

Lena Olsson har nämnt vikten av att man arbetar lokalt. Därför föreslår också Polisorganisationskommittén att man tydligt skriver in polisens skyldighet att arbeta lokalt i polislagen. Det brottsförebyggande arbetet måste ske lokalt. Det måste finnas en kontakt mellan myndighet, polis och kommun för att det brottsförebyggande arbetet ska fungera. Det kan handla om alltifrån att titta på hur ett bostadsområde är byggt till att ta till vara den lokala kunskapen och kännedomen.

Om det sedan ska gälla just licensgivning tror jag att vi får diskutera vidare. Ibland kan det finnas en strävan hos dem som arbetar över länsgränser att ha en större bild av vad som händer och sker. Vi får nog diskutera det vidare och försöka hitta den lösning som är bäst när det gäller vapenlicenser.

Men jag välkomnar att Vänsterpartiet nu är öppna för straffskärpningar.

Anf. 101 LENA OLSSON (V) replik:

Herr talman! Det blir mycket tal om förebyggande när Alliansen och Moderaterna tar till orda. Det handlar mycket om de polisiära befogenheterna när det förebyggande arbetet ligger hos polisen. Jag tycker att det vore på sin plats att göra en grundläggande analys. All forskning visar att ekonomiska och sociala klyftor ökar, och där det finns orättvisor ökar också kriminaliteten. Finns det någon insikt om det hos er i stället för att lägga hela ansvarsbördan på till exempel kommunen och polisen?

Det sade också Bengt Svensson i DN-artikeln. Han radade upp en massa åtgärder som man skulle kunna vidta, men han tog också upp hur det ser ut i samhället och vilket samhälle de här unga växer upp i.

Morgan räckte fram halva handen. Jag kan ge dig lillfingret när det gäller licensgivningen. I dag har licensgivningen centraliserats. Det är ett problem. De som har hand om tillstånden känner över huvud taget inte de här människorna. Det kan vi vara ganska säkra på. Den lokala polisen har mycket större möjligheter att göra detta. Det kan vara så att man får licensen, men den dagen det bränner till kan de redan på förhand – poliserna brukar ju ha bra magkänsla – ana sig till det. På det sättet kan man förebygga. Jag tycker att Krister Hammarbergh ska ta mitt lillfinger och fundera på detta.

Anf. 102 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! Jag ska absolut låna lillfingret och fundera på de här frågorna. Men man möts av olika synpunkter just när det gäller vapenlicenshanteringsfrågorna. I vissa delar är man mycket förbaskad över att de hanteras lokalt. Man tycker att det sker på ett annorlunda sätt än på ett annat ställe. Det är viktigt att vi har samma hantering och samma regler över hela landet. Hur vi sedan ska organisera det kan vi kanske diskutera vidare.

Jag delar Lena Olssons uppfattning att det är viktigt att vi har ett väl fungerande land när det gäller sysselsättning och ekonomisk utveckling. Det är därför vi har försökt att hålla ordning på de offentliga finanserna. Det är därför vi har bedrivit en ekonomisk politik som gör att vi kan satsa nu trots att det är kristider. Vi satsar 23 miljarder på välfärd och andra åtgärder. Det gör vi därför att det går tyngre nu internationellt. Polisen i England gör kraftiga nedskärningar, men vi lägger på ökade resurser på polisen, domstolar och åklagare. Och det är bara på vårt område. Det sker viktiga satsningar på andra områden också, till exempel en fungerande infrastruktur, skola och mycket annat. Saker och ting hänger ihop.

Rikspolischefens artikel handlar ju om att vi alla i samhället måste ta ansvar. Kommunerna står inte utanför. De är viktiga, men det handlar också om att ta ansvar som medborgare i vissa lägen. Där har vi samma uppfattning.

Anf. 103 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! Under förmiddagen lyssnade jag lite på arbetsmarknadsutskottets debatt. Den handlade om arbetsmarknad, integration och jämställdhet. Den tendens jag hörde då fortsätter nu under eftermiddagen i justitieukskottets debatt. Socialdemokraterna fortsätter på samma sätt med den ena domedagsprofetian efter den andra. Allt i Sverige tycks vara värdelöst. Det verkar som om Sverige befinner sig i botten av världen när det gäller allt från jämställdhet till brottslighet, men så är det inte. Jag tror inte att någon håller med om det. Ni får gärna kritisera regeringen och den politik vi för, men Sverige är faktiskt inget dåligt land att leva i.

Det finns mycket som kan förbättras, men det finns också många positiva signaler. En sak som Morgan Johansson glömde att läsa i den Brå-rapport han själv hänvisar till var hur man ska tolka de anmälda brotten i förhållande till den nationella trygghetsundersökningen.

Bland annat kan man se att antalet personer som svarar att de har blivit utsatta för brott 2005–2011 har minskat med tre procentenheter. År 2005 svarade 26 procent av svenska folket att de hade blivit utsatta för brott under året. År 2011 var motsvarande siffra 23 procent. Det innebär alltså att nästan 300 000 färre i vårt land har blivit utsatta för brott under ett år. Det tycker jag är en ganska bra utveckling. Sedan är det bra att allt fler anmäler de brott som de har blivit utsatta för, men den statistiken är jättesvår, och jag tror inte att man ska dra så långtgående slutsatser som vi fick höra om tidigare.

Herr talman! Beslutet som ska fattas i morgon är historiskt och handlar om att skapa *en* nationell polismyndighet. Det är en fråga som vi har diskuterat under lång tid. Många av oss har också varit med i Polisorganisationskommittén som har tagit fram förslaget. Nu är vi framme vid beslutet, och omorganiseringen under Thomas Roléns ledning kan påbörjas.

Många reservationer i det här betänkandet och många tidigare års frågor som vi har debatterat har stupat på den befintliga polisorganisationen med 21 länspolismyndigheter. Det har handlat om styrning och ledning av verksamheten, specialsatsningar mot viss brottslighet, enhetlighet, brottsofferbemötande och samarbete med andra myndigheter. Med *en* nationell polismyndighet får vi en helt annan möjlighet att hantera de här frågorna.

Samtidigt som vi hyllar den nationella polismyndigheten måste man också komma ihåg att de allra flesta utmaningar som svensk polis står inför inte löses automatiskt av att vi ändrar organisationen. Det kan vara en förutsättning för att vi ska kunna lösa uppgifterna, men jobbet måste också göras.

I samband med det här beslutet har jag fått många frågor av ganska oroliga människor runt om i vårt land som bor utanför de stora städerna. De undrar om inte *en* nationell polismyndighet kommer att innebära en centralisering av svensk polis. Mitt svar på den frågan är nej.

När det gäller administrationen är det klart att en del uppgifter som i dag ligger i de 21 städerna som är huvudorter för de olika länspolismyndigheterna kommer att centraliseras. Men när det gäller den polisiära verksamheten, det operativa arbetet, ska polisen inte centraliseras. Tvärtom betonade vi i Polisorganisationskommittén mycket tydligt att grunden för svensk polis ska finnas i lokalsamhället. Det är oerhört viktigt.

I den här debatten och även utanför kammaren diskuteras det hur stor andel av alla brott som klaras upp. Det är ingen tvekan om att det är viktigt att brott utreds. Den som begår ett brott ska känna en befogad rädsla för att åka fast. Men ännu viktigare är att brottet inte begås. Ett brott som förebyggs innebär ett brott mindre att utreda. Det finns begränsat med resurser, för polisen och för alla andra, och nu när debatten om utredningar går hög vill jag säga att vi ställer högre krav på polisen. En större andel av brotten ska kunna utredas med de resurser som polisen har. Men jag vill också betona att problemet med för få utredda brott inte ska lösas genom att ta fler poliser från yttre tjänst till utredningssidan. Vi ska ha kvar en lokalt förankrad, tillgänglig och närvarande polis. Poliser ska inte förflyttas från torget på helgkvällar till utredningsskrivbordet på vardagar. Varje brott som förebyggs och inte begås är ett brott mindre att utreda.

Herr talman! När det gäller prioritering av olika slags brott är det många motioner som tar upp angelägna frågor, och i nästan samtliga fall är det precis de områden av prioriteringar som tas upp av regeringen i budgetpropositionen och som prioriteras i de regleringsbrev som de rättsliga myndigheterna får.

Det handlar om särskilda satsningar på mängdbrott, våld i nära relationer, grov organiserad brottslighet och ungdomsbrottsligheten framför allt. För oss i Centerpartiet är det inte minst viktigt att satsa på unga som är på fel väg i livet och har påbörjat den kriminella banan. Då är det viktigt att tidigt och tydligt agera med kraft. Man ska också komma ihåg att den grova organiserade brottsligheten använder unga på fel väg i livet som rekryteringsbas för att bli större och begå ännu fler grova brott.

Satsningar på att hjälpa unga att lämna kriminaliteten, till exempel de sociala insatsgrupperna, är en god investering för att på sikt minska den grova organiserade brottsligheten. Det är det som är en långsiktigt hållbar rättspolitik.

Vad gäller mängdbrottsligheten, till exempel inbrott och skadegörelse, pågår försök med att centralisera och enhetliggöra utredningsarbetet. Vi har inte sett resultatet av detta ännu, för det är för tidigt, men jag har goda förhoppningar. När Ekobrottsmyndigheten förändrade sin organisation på det här sättet för ett tiotal år sedan fick det positiva effekter.

När det gäller mäns våld mot kvinnor har regeringen tillsatt en nationell samordnare. Det är förra länspolismästaren Carin Götblad som har fått detta uppdrag. Det är ett jätteviktigt uppdrag att samordna arbetet men också att inom uppdraget överväga och föreslå förebyggande insatser som kan genomföras.

Det fjärde prioriterade området som jag vill lyfta är arbetet mot den grova organiserade brottsligheten. Flera har varit inne på det här i dag. Den pågår en nationell mobilisering mot grov organiserad brottslighet. Det är viktigt att säga att det inte bara är de rättsliga myndigheterna som arbetar med detta, utan även andra myndigheter är med i mobiliseringen, till exempel Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Försäkringskassan. Det har inneburit ett bredare och mer uthålligt angreppssätt mot den organiserade brottsligheten. Det vi har sett i Södertälje menar jag inte skulle ha kunnat ske om vi inte hade haft den nya organisationen, den särskilda GOB-satsningen, på plats.

Men det finns ytterligare saker som kan bli betydligt bättre. När det gäller den grova organiserade brottsligheten ska man komma ihåg att den typen av så kallade livsstilskriminella, som lever för att begå brott och ser det som sin karriär i livet, bara är intresserade av en enda sak, och det är pengarna. Då måste vi också inrikta oss på pengarna. Det handlar om att förverka brottsutbytet, alltså att ta de pengar som de har tjänat brottsligt. På det sättet kan också de kriminellas status och makt i den världen minskas. Det är ett klassiskt, man skulle nästan kunna säga historiskt, sätt att angripa grov kriminalitet, men det fungerar fortfarande.

Herr talman! Jag har redan dragit över min tid, men jag vill ge en kort kommentar till en reservation som jag tycker andas otrevligheter. Det är reservation 26 av Sverigedemokraterna som handlar om misstänkta och dömdas bakgrund.

I den reservationen föreslår Sverigedemokraterna att brottsmisstänkta bakgrund ska kartläggas. Och det är inte bara den som är misstänkt – man behöver alltså inte ha befunnits skyldig, utan det räcker att man är misstänkt – som ska kartläggas. Nej, även föräldrarnas bakgrund ska kartläggas. Och Sverigedemokraterna nöjer sig inte med att bara kontrollera föräldrarna, utan man ska även kontrollera farföräldrars och morföräldrars bakgrund.

Om en 67-årig man blir misstänkt för misshandel av sin fru ska det alltså börja utredas var far- eller morföräldrarna föddes för drygt hundra år sedan. Man måste fundera på: Var finns logiken i det här? Varför kommer Sverigedemokraterna på en sådan här tanke?

Vad har det för betydelse om farfar är född i Honduras, farmor i Tunisien, morfar i Finland eller mormor i Iran? Vad är det man vill komma åt? Har människor som kommer från andra länder större benägenhet att begå brott? Sitter kriminaliteten i dna? Är det därför vi måste kontrollera deras bakgrund? Man undrar om det är så Sverigedemokraterna tänker. Jag kan inte förstå det. Det skulle vara bra att få en förklaring till det.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 104 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Nej, Johan Linander, Sverige är inget dåligt land. Sverige är ett bra land, och därför blir man ledsen när man ser hur den sociala utvecklingen ser ut. 400 000 arbetslösa år efter år, en djupare segregering, ökande socialbidrag – det är inga fria fantasier, Linander. Det är inte något som jag hittar på och tar rakt ur luften. Det räcker att gå utanför knuten så ser man det.

Barnfattigdomen har ökat år efter år sedan ni tillträdde, Johan Linander. Skolresultaten har fallit år efter år sedan ni tillträdde. Socialbidragstagandet har ökat regelmässigt sedan ni tillträdde. Så ser det ut. När vi har en stor grupp ungdomar som går ut i massarbetslöshet och växer upp under svåra förhållanden och samtidigt har en organiserad kriminalitet som står beredd att ta hand om dessa ungdomar, då blir jag orolig. Det är inga fria fantasier.

När jag hör Johan Linander resonera låter det som om han lever i något slags förnekelse. All kritik tolkas som att det är svartmålning. Så ser det ut, och det är inte bara vi som säger det. Rädda Barnen säger det. Alla som vet någonting om hur den sociala situationen ser ut säger det.

I mitt inlägg beskrev jag utvecklingen. 200 000 fler brott anmäls nu jämfört med 2006. Samtidigt ser vi kraftigt ökande klyftor. Det fanns en gång ett Centerparti som förstod det, som förstod kopplingen mellan ökande klyftor, ökande sociala problem, å ena sidan och kriminalitet å andra sidan. Den fråga man ställer sig efter att ha hört Johan Linander är: Finns det Centerpartiet kvar?

Anf. 105 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Morgan Johansson började med klassikern En gång i tiden fanns det ett parti som ... Vi har hört det förut. Det partiet finns fortfarande, men nu är det modernt, ett parti för 2012. Det är ett parti som fortfarande tror och vet att det är viktigt att bekämpa sociala klyftor. Alla

här vet att om man skapar motsättningar i samhället ökar kriminaliteten. Sociala och ekonomiska klyftor kan vara en sådan motsättning, och det finns fler. På Morgan Johansson låter det som om Centerpartiet och den övriga Alliansen skulle vilja ha större klyftor i samhället. Så är det inte alls. Det är inte så vi jobbar, vilket Morgan Johansson borde veta.

Ungdomsarbetslösheten var inte heller när Socialdemokraterna styrde särskilt låg. Det kan inte ens en före detta minister som Morgan Johansson påstå.

Vi vidtar åtgärder. En konsekvent åtgärd under alliansregeringens tid har varit att uppmuntra fler att anmäla de brott som begås. Det är jätteviktigt. Just nu pågår en kampanj, som ni kanske hört, som går ut på att fler som är utsatta för våld i nära relationer ska våga anmäla. Det är mycket viktigt. När man tittar på statistiken över anmälda brott – statistiken påverkas ju av anmälningsbenägenheten – måste man också titta på andra utredningar. Just Nationella trygghetsundersökningen är viktig, för där har man frågat människor om de är utsatta för brott. Vi kan se att antalet gått ned på sex år, från 2005 till 2011. Det är nästan 300 000 färre som svarat att de utsatts för brott. Det glömmar Morgan Johansson bort att berätta när han ska svartmåla Sverige.

Anf. 106 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Den största skillnaden mellan Centern förr och nu är inte att de nu är mer moderna än förr. Den största skillnaden är att de nu är mycket mindre än förr. Det kanske hänger ihop med den politik de för.

Johan Linander och Centerpartiet säger att det är viktigt att bekämpa och minska klyftorna. Det märks då inte ett dugg, tvärtom. Hur man än mäter – Gini-koefficient, andel barn som växer upp i fattiga familjer, långtidsarbetslöshet, socialbidragsberoende – visar indikatorerna samma sak, nämligen ett växande utanförskap och fler som nu har mycket svårare att komma in på arbetsmarknaden än tidigare. Fler har sociala problem nu än när Alliansen tillträdde. Det kvittar hur man mäter.

Om ni nu är så angelägna om att minska klyftorna, Johan Linander, varför genomför ni då hela tiden ekonomiska förändringar som snarare ökar än minskar klyftorna? Det senaste ni hittade på var detta med LÄXRUT. Vi har kunnat läsa i tidningarna att man inte ens ska få lov att ägna sig åt ideell läxhjälpverksamhet för dem som inte har råd att betala företag, eftersom man då konkurrerar med kommersiella företag.

Vi går mot ett annat samhälle. Vi går mot en situation där den generella välfärdspolitiken, den som byggde Sverige och den som vi tillsammans åtminstone tidigare varit stolta över, successivt undermineras. Det jag pekar på är att detta får effekter inte bara på socialpolitiken och på arbetsmarknaden, utan det får också effekter på kriminalpolitiken när allt fler unga människor riskerar att hamna i kriminalitet och elände.

Det hade varit klädsamt och bra om Centerpartiet satt sig ned i ett par minuter och funderat över i vilket sammanhang och i vilken familj de befinner sig och lagt om politiken till en politik som stärker den generella välfärden i stället för att bara öka klyftorna i samhället.

Anf. 107 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Jag tror faktiskt att centerpartisterna klarar av att utveckla Centerpartiet bättre än Socialdemokraterna. Jag tror inte att ni vill

oss så väl, Morgan Johansson. Jag tror att ni vill oss ganska illa. Den största skillnaden mellan Socialdemokraterna förr och nu är att förr kunde man lita på Socialdemokraterna. Det var ett statsbärande parti som visste att man måste ta ansvar för de förslag man lade fram. I dag har det blivit tvärtom. Till och med Miljöpartiet är mer trovärdigt än Socialdemokraterna.

Gini-koefficienten nämnades, och ja, vi kan plocka fram siffrorna. Jag hade en debatt med Thomas Bodström för ett antal år sedan när han satt i riksdagen och var ordförande i justitieutskottet. Klyftorna minskade efter 2006 när vi tog över. Vi kunde tydligt visa att skillnaden mellan de 10 procent rikaste och de 10 procent fattigaste minskade. Sedan kom en global kris när arbetslösheten ökade. Det är klart att Sverige i Socialdemokraternas värld bara finns i sitt eget skal och vi påverkas aldrig av vad som händer i andra länder. Det påminner lite om Nordkorea. Vi ska bara vara med oss själva. Sådan är inte verkligheten. Som ett exportberoende land är vi oerhört utsatta för vad som händer i vår omvärld.

Arbetslösheten började öka och är fortfarande alldeles för hög. Det innebär att skillnaden mellan dem som har och inte har jobb ökar, vilket jag definitivt beklagar.

När det gäller tidningsuppgifterna om läxhjälp vill jag säga att man naturligtvis kan ägna sig åt ideell läxhjälp hur mycket man vill. Du kan hjälpa både dina egna och andras barn, ge hur mycket ideell läxhjälp som helst. Hela frågan handlade om en kostnad på ungefär 4 miljoner kronor. Böterna för datalagringsdirektivet var nästan 80 miljoner, 20 gånger mer. Detta nämner jag för att vi ska få lite perspektiv på sakerna.

Anf. 108 LENA OLSSON (V) replik:

Herr talman! När jag önskade god jul var det även till vårt utskottskansli som sitter och lyssnar på debatten.

Johan Linander säger att reservationerna, som inte är budgetpåverkande, är sådant som regeringen prioriterar. Allting prioriteras. Därför har jag en fråga till Johan om reservation 15 gällande miljöbrott.

När man tittar i betänkandet kan man bara konstatera att det pågår något slags arbete med att effektivisera det här. Miljöutredarna ska finnas under en enhet. I dag finns de på två ställen. Detta förhindrar dem många gånger från att åka ut snabbt när det har begåtts ett miljöbrott, vilket är viktigt för att säkra bevisning och så vidare. Men det ser ut som att man är väldigt nöjd med att rikspolischefen och riksåklagaren har beslutat om någon strategi. Med tanke på den diskussion som förts under många år skulle jag vilja fråga när man ska börja lyfta fram miljöfrågorna. Jag tycker att alldeles för lite görs för miljön.

Anf. 109 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Lena Olsson för en jättebra fråga. Det som tas upp i den här reservationen handlar om miljöbrottsutredare på åklagarsidan. Där skulle jag vilja påstå att man har gjort stora förändringar till det bättre och utvecklat hur man ska klara miljöbrotten. Jag håller med om att vi är alldeles för dåliga på att utreda miljöbrott. Men problemet ligger inte framför allt på åklagarsidan, utan problemet är att de poliser som åklagaren måste ha hjälp av för att kunna göra utredningsar-

betet ofta tvingas prioritera andra saker och kanske inte har specialkunskaper för att utreda miljöbrott.

Sedan skiljer det sig väldigt mycket från myndighet till myndighet. Vi har haft denna diskussion också i Skåne, där den här typen av brott hamnade på hög. Åklagarna var väldigt frustrerade över att polisen inte kunde tillföra de resurser som behövdes.

Jag tror att detta är en av alla de frågor där förutsättningarna för hanteringen blir mycket bättre med *en* polisorganisation; den 1 januari 2015 får vi en nationell polismyndighet. I de tänkta polisregionerna – om det blir sex, sju eller åtta får vi se – kommer det att finnas helt andra förutsättningar för att ha specialenheter som kan hantera brottslighet man kanske inte alltid klarar i varje stad eller ort och som också blir mycket duktigare på att utreda denna typ av brottslighet. Då tror jag att polisen kan möta åklagarna på ett helt annat sätt och att vi kan få ökad effektivitet. Det behövs verkligen när det gäller miljöbrottsutredningarna.

Anf. 110 LENA OLSSON (V) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret och engagemanget. Vi föreslår i vår motion att de direkt ska underställas Riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål inom Åklagarmyndigheten. Det som har framkommit när vi har forskat i detta är att man inte är entledigad den gången det smäller till och händer någonting inom det här området. Det kan vara att det schaktas bort jord där det är förorenat och att vatten som blivit förorenat rinner i väg. Det är väldigt angeläget att detta kommer på plats mycket fort. Jag skulle vilja fråga Johan Linander när en sådan enhetlig styrka kan vara på plats. Det kan vara specialister som är tillgängliga för resten av landet, men lite geografi får man ta in för att det inte ska bli för långa resor.

Anf. 111 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Nu kommer vi in på detaljer. Det finns flera reservationer i det här betänkandet om hur man ska organisera sig. Jag måste säga rent generellt att jag inte tycker att vi i riksdagen ska besluta om vem som ska tillhöra vilken enhet eller var inom en myndighet någon ska placeras. I det här fallet gäller det hur åklagarna ska organisera sig. På samma sätt: Jag tycker att det behöver finnas häkten i hela landet. Men jag tycker inte att vi i Stockholm ska sitta och besluta om huruvida det ska finnas ett häkte just där eller där. Den tilltron till myndigheterna måste vi ha att vi ger dem möjlighet att utforma sin verksamhet.

När det gäller specialkompetens tycker jag att Lena Olsson kommer in på ett väldigt intressant område: gränssnittet mellan specialkompetens och lokal närvaro. Det är väldigt svårt. Man kan inte ha de allra bästa specialisterna på varje ort. Det blir helt omöjligt. Ska man då ha dem på *en* ort, vilket oftast blir här i Stockholm, blir det långa restider. Man kan ha dem i Falun också, det är klart. Men det måste göras en avvägning mellan hur långt bort de kan få finnas och hur specialiserade de måste vara.

Återigen: Med den nya polisorganisationen och de nya regionerna tror jag att vi får helt andra förutsättningar för att klara ut detta. Vi vet inte ännu hur regionerna kommer att se ut och hur många de blir, men det kommer ändå att skapas helt andra förutsättningar för att klara av specialistkompetensen och ändå finnas hyfsat nära. Jag tror inte på att sätta en

jätteenhet i Stockholm under Rikskriminalpolisen. Det tror jag inte fungerar. Då är det bättre att ha det under de regionala enheterna. Men exakt hur detaljerna kommer att utformas får vi se längre fram, och allt ska inte vara politiska beslut från Stockholm. Det är viktigt att säga.

God jul och gott nytt år, även till talmannen!

Anf. 112 CAROLINE SZYBER (KD):

Herr talman! Till att börja med vill jag säga att jag är glad att det var ett enigt utskott som uttalade sig för att förbättra stödet till och bemötandet av brottsoffer, för det behövs ett tydligt fokus. Brottsoffrens röster försvinner oftast i bruset.

När budgetar skrivs talas det ofta om skattefrågor. Men det är inte bara detta som satsningarna handlar om. Det handlar också om ökad trygghet i samhället, och det är det dagens debatt till stor del har handlat om.

Vad är det som ger rubriker? Självklart är det ofta det spektakulära, det som kittlar och skapar utrop av typen: ”Tänk så hemskt! Hur kan man göra så? Vem var det som begick brottet?” Vi blir bestörta, omskakade, arga och oroliga och vill veta mer. Men bakom dessa rubriker finns det brottsoffer. Hur går det för dem? Vem sträcker ut en hjälpsande hand? Vem lånar ett lyssnande öra? Vem guidar dem genom kris, skräck och inte minst det samhällsmaskineri som ska hanteras?

En av de värsta kränkningar en person kan råka ut för är att bli utsatt för ett brott. Är det dessutom provocerat och våldsamt kan det ta mycket tid att bearbeta, om det någonsin går. Samhället – och där räknar jag in oss alla både som enskilda och i form av ideella organisationer, stat, kommun och myndigheter – har därför ett stort ansvar för hur brottsoffer bemöts och hanteras. Det gäller i särskilt stor utsträckning när det handlar om barn. Tyvärr får varken barn eller vuxna brottsoffer alltid det stöd och skydd de borde kunna förvänta sig.

Varje gång en medborgare drabbas av ett brott har samhället misslyckats. Därför tycker vi också att det är viktigt att samhället ska ställa sig på brottsoffrets sida. Övergrepp och kränkningar ska aldrig tolereras. För den som har blivit utsatt för ett brott är det oerhört viktigt att hela rättskedjan fungerar. Att bli sedd och förstadd, få bästa möjliga stöd och få se ett allvarligt menat försök från myndigheternas sida att utreda brottet är alla lika viktiga delar. Ofta läggs fokus på gärningsmannens situation, och brottsoffret hamnar i skymundan.

När polisen nu ska omorganiseras är det bra att man gör ett omtag av arbetsätt och att organisationen ser över frågor som rör bemötandet av brottsoffer, för det kan förbättras.

Det är viktigt att det finns ett gott omhändertagande av offer som utsatts för brott och att de känner att de får stöd. Det finns i dag flera våldsoffer och brottsoffer som inte anmäler de brott de utsatts för. Hur stort mörkertalet är i dag vet vi inte, men det är viktigt att ett brottsoffer aldrig känner sig negligerat. Kristdemokraterna och alliansregeringen ser mycket allvarligt på att brottsoffer inte känner att de kan göra en anmälan då de inte får stöd av samhället. Vi kommer inte att tveka att vidta ytterligare åtgärder för att värna rättssamhället, men det är viktigt att vidta rätt åtgärder för att lösa problemet.

Jag besökte för en tid sedan en kvinnojour. En som arbetade där berättade att en kvinna hade kommit dit men inte vågat anmäla ett brott. Efter att ha fått stöd kände hon sig stärkt och ringde till polisen. Polisen sade då: Kan du återkomma till oss i eftermiddag? Det är inte riktigt det bemötandet man vill ha när man väl känner att man är stärkt och vill ringa till polisen. Polisen har en skyldighet att motta en anmälan och inte be någon att återkomma. Tyvärr tror jag att detta är ett ganska talande exempel.

Alla delar i rättskedjan och välfärdssamhället måste fungera för att en brottsutsatt ska våga anmäla brott. Det är dags att se till att talet om stöd till brottsoffer blir mer än bara ord. Med detta sagt behövs det också konkreta förändringar som förbättrar situationen för dem som utsatts för ett brott.

Det pågår ett omfattande arbete. Jag tycker det är dags att prioritera brottsoffrens behov. Det alliansregeringen har gjort är att satsa på socialtjänsten.

Av Åklagarmyndighetens regleringsbrev för 2012 framgår att myndigheten ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att vidareutveckla åklagarnas kompetens i frågor som rör kontakt med brottsoffer.

I Rikspolisstyrelsens regleringsbrev för 2011 anges att Rikspolisstyrelsen ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits inom polisen för att vidareutveckla och följa upp brottsofferarbetet dels inom polisorganisationen, dels i samverkan med andra myndigheter och organisationer. Av regleringsbrevet för 2012 framgår att Rikspolisstyrelsen ska följa upp och redovisa resultat av de åtgärder som vidtagits under 2012 och 2013 gällande bemötande av brottsoffer.

Enligt regleringsbrevet för Socialstyrelsen ska myndigheten vägleda socialtjänsten i arbetet med brottsoffer som är i behov så att de får det stöd och den hjälp som finns. Myndigheten ska ta fram kunskapsstöd för tillämpningen av socialtjänstlagen vid bedömningar av insatsbehov för den som utsatts för brott och dennes närstående.

Herr talman! Brottsoffer ska behandlas med respekt och medkänsla och samtidigt känna sig skyddade av rättsordningen. Återigen: Tillkännagivandet av utskottet fick en del uppmärksamhet, vilket var bra. Hela rättsväsendet behöver bli bättre i sitt bemötande av brottsoffer.

Kvinnojurer, brottsofferjurer och andra ideella organisationer och föreningars arbete måste uppvärderas och stödjas mer. I ett rättssamhälle får vi aldrig glömma att brottsoffer måste få ett bra och stödjande bemötande.

Kristdemokraterna betonar gärna vikten av det brottsförebyggande arbetet för att få ned brottskurvorna. Med ett gediget brottsförebyggande arbete på alla plan kommer vi i framtiden att få färre brottsoffer. Det är många olika delar som är brottsförebyggande. Det är alltifrån föräldrars roll till skolan. Om kriminalpolitiken ska stå på stadiga ben av förebyggande insatser behövs samverkan mellan familj, det civila samhället, skola, socialtjänst och polis. Det spelar en stor roll för att förhindra att unga beträder brottets väg.

Också Kriminalvården har en viktig uppgift i det brottsförebyggande arbetet. Kriminalvårdens möjligheter att rehabilitera den intagne har blivit bättre, men ännu mer kan göras. Allt fokus ska inriktas på att den dömde inte ska återfalla i brott.

Vi har alla ett ansvar att utforma ett samhälle som är brottsförebyggande i sig. För mig som kristdemokrat innebär det ett samhälle där vi tar ansvar för varandra. Där ser vi inte bara till våra egna barn utan också till skolkompisen och grannbarnet.

För en tid sedan ringde en gymnasiekompis till mig. Hon hade läst en rapport som berörde henne så mycket att hon frågade mig hur hon skulle göra för att kunna bli kontakt- eller stödperson. Den rapport hon hade läst var om en forskare som hade intervjuat ett antal kriminella pojkar. Samtliga hade trassliga uppväxtförhållanden. De flesta hade fortsatt sin kriminella karriär, men några hade lyckats sluta.

Den gemensamma nämnaren för dem var att de kunde uppge en vuxen i deras närhet som de som de känt tilltro till under uppväxten. Det kunde vara en släkting, en lärare, en idrottsledare, en granne eller någon annan. De som fortfarande levde ett kriminellt liv kunde inte nämna en enda person under sin uppväxt som de hade känt tillit till.

Lagstiftning och myndigheters insatser är viktigt, men det är också vårt personliga ansvar för barn som far illa. Många av dem är framtidens våldsverkare.

Kristdemokraterna vill ha en kriminalvård för alla. Med det menar vi att Kriminalvården ska rikta in sin verksamhet på att hjälpa alla som kommer dit. Behandlingar måste utformas individuellt så att även människor med svåra problem kan ta till sig vården. Med en kriminalvård för alla menar vi dessutom att hela samhället har nytta av en väl fungerande kriminalvård. Om Kriminalvården lyckas med att hjälpa intagna till ett bättre liv bidrar det till att minska brottsligheten i framtiden. Antalet brottsoffer krymper, och Sverige blir lite tryggare.

Vi måste ta alla delar i rättskedjan på största allvar. Det handlar om att förebygga, vårda, återanpassa, återupprätta och på ett värdigt och respektfullt sätt bemöta brottsoffer i en svår situation. I ett rättssamhälle får vi aldrig glömma brottsoffren. De måste få ett bra och stödjande bemötande. Det är dags att bättre prioritera brottsoffrens behov.

Avslutningsvis vill jag säga följande. En person på Twitter sade: Efter att ha hört Morgan Johanssons beskrivning väljer jag att bli inbrotts-tjuv. Jag tror att vi alla politiker vare sig vi är i opposition eller i majoritet måste tänka på att det är viktigt att vi ger unga en bra framtidstro.

Ibland när vi mörkmålar Sverige och världen får vi människor att känna lite mindre framtidshopp. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet och avslag på reservationerna. Jag önskar avslutningsvis alla God Jul och Gott nytt år!

(Applåder)

Anf. 113 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Man får hoppas att twittraren inte menade allvar. Men problembilden kvarstår, nämligen att vi har en uppläringsandel för vil-lainbrotten på 4–5 procent. Det har inte ökat alls trots kraftigt ökade resurser till rättsväsendet. Det är vad jag pekade på.

Det är bra att Caroline Szyber talade så mycket om brottsoffer. Det var också bra att de borgerliga anslöt sig till det socialdemokratiska yrkandet om brottsoffer. Vi säger till regeringen: Nu måste regeringen återkomma till riksdagen med konkreta åtgärder för att stärka brottsoff-

rens situation och som stärker kvinnojourerna och brottsofferjourerna. Vi vet att detta initiativ tagits väldigt väl emot från många håll.

Jag vill ställa en fråga till Caroline Szyber, eftersom hon känner så starkt för brottsofferfrågorna. Hur ser hon på att antalet anmälda brott har ökat så mycket de här åren? På sex år är det 200 000 fler anmälda brott. Det är 12 000 fler misshandelsfall anmälda. Det är 1 000 fler rån anmälda. När det gäller lägenhetsinbrott och villainbrott är det 7 000 fler. Det är en uppgång med 46 procent.

Hur ser hon på att vi nu är uppe i mycket höga nivåer, över 1,4 miljoner brott sammanlagt? Det är nästan mer än vad vi någonsin tidigare har haft.

Räddningsplanen för de borgerliga i den här debatten har varit: Människor känner sig ändå tryggare när man frågar dem om utsatthet. Man hänvisar till NTU, Nationella trygghetsundersökningen.

Tittar man i den undersökningen ser man att bilden inte alls är så enkel. Man frågar människor: Har ni varit utsatt för allvarlig misshandel? Det har ökat. När man frågar om bedrägerier har det också ökat. När det gäller misshandel ligger siffrorna ungefär stilla, och när det gäller sexualbrott är det samma sak.

Bilden av att människor nu känner sig tryggare än vad de gjorde 2006 är sannerligen inte som de borgerliga vill utmåla den.

Anf. 114 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Herr talman! Som svar på de frågor som Morgan Johansson ställer till mig vill jag börja med att säga att jag tycker att det är positivt att fler känner sig trygga. För mig är det viktigt. Jag hoppas att det kanske är därför som fler har valt att anmäla. Det är kanske därför anmälningarna har gått upp.

Som jag sade i mitt anförande är detta svårt, och det är ett väldigt stort mörkertal. Det är väldigt många som fortfarande väljer att inte anmäla. Det är dem jag vill fokusera på. Det är väldigt viktigt att de som anmäler brott också får upprättelse genom att de känner att det sker en bra utredning och att de tas på allvar.

Jag kan ta två exempel på brott där det har blivit en ökad effekt, med tanke på all den svartmålning som har gjorts. Det gäller spanings- och ingripandebrott, det vill säga trafik- och narkotikabrott. Där har en lagstiftning och en polissatsning gett resultat. Det tas också upp i den rapport som Brottsförebyggande rådet har gjort. Det visar sig att satsningar och lagstiftning, om det görs på rätt sätt, lönar sig.

Jag vill gå tillbaka till detta. Det är väldigt farligt när politiker målar för mörkt. Den är en allvarlig situation när människor väljer att inte anmäla. Jag tog exemplet med en kvinna som har sökt sig till en kvinnojour för att hon känner sig otroligt otrygg. Hon känner till slut att hon har tillräckligt stöd, har samlat sitt mod och vill anmäla ett brott. Hon ringer upp till en polis som säger: Kan du återkomma på eftermiddagen?

Så får det inte gå till. Polisen har en skyldighet att ta emot anmälningar om dessa brott. Det är sådana berättelser som gör det mycket svårt och som jag tar fasta på.

Återigen: Det är väldigt viktigt att ett brottsoffer känner stöd genom hela kedjan. Det börjar ofta med att man vågar anmäla.

Anf. 115 MORGAN JOHANSSON (S) replik:

Herr talman! Så är det när det gäller en del mycket allvarliga brott som de allvarliga sexualbrotten och våldtäkterna. Där är anmälningsbenägenheten väldigt låg. Det är bara 20–25 procent som anmäls. Det är ett mycket stort problem. Det är ett ännu större problem att av dem som anmäls är det en låg andel som klaras upp.

Lägg märke till hur jag valde siffrorna. Jag valde inte de brott som har högst koppling till anmälningsbenägenheten. Jag valde inte heller de typiska spaningsbrotten där man vet att bara man letar efter mer hittar man mer, som narkotikabrott och trafikbrott till exempel. Jag valde rån. Den som blir rånad anmäler det oftast. Rån har en ganska hög anmälningsbenägenhet. Inbrott i lägenheter och villor har också en ganska hög anmälningsbenägenhet; det har med försäkringar att göra. Stöldbrotten ökar för första gången på tio år. De har annars haft en nedåtgående tendens eftersom det har blivit allt svårare att bryta sig in i bilar etcetera. Ändå ökar stöldbrotten för första gången på tio år.

Jag begär inte att Caroline Szyber helt ska skriva under på min bild av hur utvecklingen har blivit. Jag förstår att Caroline Szyber vill försvara regeringen. Men det går väl ändå att säga något om huruvida brottsutvecklingen går åt rätt eller fel håll. Vad tror Caroline Szyber när vi har 200 000 fler anmälda brott?

Jag har också en fråga som gäller kopplingen mellan förebyggande av brott och klyftorna i samhället. Under samma period har vi alltså växande klyftor mellan fattiga och rika, ökande arbetslöshet, ökande segregering och ökande barnfattigdom. Kan Kristdemokraterna säga något om vad man tror om kopplingen mellan ökade klyftor, kriminalitet och organiserad brottslighet?

Anf. 116 CAROLINE SZYBER (KD) replik:

Herr talman! Det är farligt att svartmåla. Allt är inte svart. Det har hänt mycket under de här sex åren som inte bara är dåligt. Det kommer att visa sig under de närmaste åren när vi har tagit del av Påföljdsutredningen. Många av de brott som du pratar om är mängdbrott.

Jag tror inte att allt ligger enbart i skärpta straff. Jag tror inte att allt enbart ligger i att polisen ändrar sina arbetsmetoder. Jag tror, som jag tog upp i mitt anförande, att mycket handlar om hur vi ser på andra människor.

Klyftor kan till viss del spela in, men det viktiga är att vi ger folk framtidstro. Vare sig den där personen på Twitter raljerade eller inte tycker jag att Morgan Johansson ska ta allvarligt på att hans svartmålning får folk att känna att det är kört. Det var den synen jag mötte på Fryshuset i Malmö. Där sade man: Just nu är det i Malmö kommun och stad, där sossarna har styrt under lång tid, svårare att få ett jobb än att gå in i ett kriminellt gäng. Det är det de unga gör; de går in i ett kriminellt gäng.

Kommunerna har ett ansvar, landstingen har ett ansvar, staten har ett ansvar – vi har alla ett ansvar.

Svartmåla inte, utan försök ge människor lite mer framtidstro än vad din svartmålning ger.

Anf. 117 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Debatten om justitieutskottets budgetbetänkande utgiftsområde 4 går mot sitt slut. Mycket klokt har sagts. Jag instämmer helt i Maria Ferns tidigare inlägg, och jag står bakom Miljöpartiets samtliga reservationer.

Jag yrkar bifall till reservation nr 23 som jag ska tala om senare. Jag ska också tala om återfall i brott.

Först vill jag säga något om polisutbildningen och vår reservation nr 14. Johan Pehrson har gått härifrån, men det finns ju andra företrädare för allianspartierna som kanske kan försvara en del inlägg som jag tyckte var lite svåra att förstå.

Vi i S, V och MP blev anklagade för svartmålning även på det här området. Johan Pehrson tyckte att svensk polis borde lyssna på den här debatten. Vi har lyssnat på polisen och på ett helt enigt polisfack. Självklart måste polisen följa med i samhällsutvecklingen.

Andra grupper i samhället som tidigare gjorde ett jättebra jobb och hade en lägre utbildning har fått ökade krav på sig och en högskoleutbildning med möjlighet till forskning och professurer. De poliser som vi utbildar i morgon och om tre fyra år ska ju fungera de kommande 40–50 åren. Det är självklart att det behövs en högskoleutbildning. Jag tycker inte att det är någon svartmålning.

Jag ska säga något om reservation 23. Sedan den reservationen skrevs har frågan om ett permanent häkte i Östersund lösts; man har fått det nu, och det är bra.

Kriminalvården har tagit ett första steg för en lösning i Halland. Det är också bra. Den lösningen är tillfällig. Man köper loss tio celler under ett år med en förlängningsklausul på sex månader åt gången, om avtalet inte sägs upp. Parallellt stänger Kriminalvården 35 platser i Malmö från den 1 mars. Det kommer att medföra en viss brist på häktesplatser i södra Sverige. Det är bra att Halland får ett tillfälligt häkte, men signalerna från Kriminalvården är att det kommer att vara en högst tillfällig lösning. Man bedömer att det är ett ständigt behov av 25 häktesplatser i Halland.

Jag vill därför yrka bifall till den gemensamma S-, V- och MP-reservationen om att det behövs en permanent lösning med ett häkte i Halland. Flera av representanterna för allianspartierna har sagt att det är upp till Kriminalvården. Man kan tycka att det skulle vara det, men när det går ut över annan verksamhet än Kriminalvårdens egen kan man inte säga att det är upp till Kriminalvården. Om man inte behövde samordna sig över huvud taget hade det fungerat, men vi tycker ju att man behöver samordna. Vi ser att de enormt långa transporter går ut över polisens och hela rättssystemets verksamhet.

Jag vill använda de sista minuterna i debatten till att kommentera en del av texterna som handlar om att minska återfall i brott.

En stor del av brottsligheten begås av ett fåtal individer som återfaller i brott många gånger. Av de 13 000 personer som 2011 dömdes till att sitta på anstalt i Sverige hade 24 procent återfallit mer än åtta gånger.

Vi vet från Kriminalvårdens statistik att av dem som sitter på anstalt eller har frivård har minst 70 procent missbrukarproblem. Nästan lika många har personlighetsstörningar. Omkring 50 procent lider av psykisk ohälsa av något slag. Väldigt många har adhd. Runt 50 procent har läs- och skrivsvårigheter. Omkring 30 procent har ett spelberoende. Många är

själva brottsoffer. Som flera har tagit upp här har många trassel med boende och jobb, och man har dålig utbildning och familjeproblem.

Det krävs ett omfattande samarbete om man ska lyckas ge en rehabilitering värd namnet. En fungerande utslussning behöver ett stort och brett samarbete med många parter. Det går inte om det bara är Kriminalvården som har samarbetsfunktioner i sina uppdrag. Det uppdraget måste också ligga på Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, sjukvården och socialtjänsten. Den bristande samordningen stod högst i Riksrevisionens granskning av Kriminalvården för ett antal år sedan. Här har inte mycket hänt.

Vi ser nu att insatserna för utslussning minskas. Det kritiserar vi från utskottet. Jag tycker att det är bra att vi kritiserar det; det gör också regeringen. Det vore bra om regeringen kunde återkomma i det regleringsbrev som ska antas i dagarna med att dessa myndigheter ska ha i uppdrag att samarbeta.

Det är stora pengar att spara på både brottsförebyggande och återfallsförebyggande arbete. Här hoppas jag verkligen på att någonting bättre sker, så att vi får en bättre användning av de resurser som finns.

Eftersom jag är sist ut i den här debatten passar även jag på att önska er alla – talmannen och övriga som lyssnar – en god jul.

I detta anförande instämde Maria Ferm (MP).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 december.)

8 § Studiestöd

Föredrags
utbildningsutskottets betänkande 2012/13:Ubu2
Utgiftsområde 15 Studiestöd (prop. 2012/13:1 delvis).

Anf. 118 ADNAN DIBRANI (S):

Herr talman! Vi ska i dag diskutera betänkandet om utgiftsområde 15 Studiestöd. I vår budgetmotion har vi större ambitioner för Sverige. Vi väljer att investera i utbildning i stället för att till exempel sänka den kritiserade krogmomsen.

Behoven av utbildning är stora och växande. För individen handlar det om att få bättre möjligheter till ett arbete. För samhället handlar det om att tillgodose efterfrågan på kvalificerad arbetskraft och stärka Sveriges konkurrenskraft.

När företag inte kan rekrytera personal med rätt kompetens kan vi inte bara se på. Vi behöver därför investera i utbildning. Ett litet land som Sverige kan och ska inte konkurrera med låga löner och dåliga arbetsvillkor. För att kunna klara den globala konkurrensen måste vi konkurrera med kunskap.

Herr talman! För att alla individer ska ha möjlighet att växa och utbilda sig har vi i Sverige byggt upp ett generöst studiemedelssystem. Målet för studiestödet är – jag citerar ur betänkandet:

”Studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken. Studiestödet ska verka ... och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa.”

Vi socialdemokrater anser att alla människor är lika mycket värda, men vi föds med olika förutsättningar. Dina föräldrars plånbok, din etniska bakgrund, om du är man eller kvinna eller om du har ett funktionshinder ska inte få avgöra din framtid. Alla ska ha möjlighet att utbilda sig.

Allt fler jobb kräver i dag en högskoleexamen, och allt färre jobb finns för dem som inte har kunnat eller haft möjlighet att ta del av högre utbildning.

Herr talman! Studiemedelssystemet är oerhört viktigt för Sverige och alla studenter, men en sak som också är av oerhörd betydelse är bostadsfrågan. I Stockholm är det ca 80 000 studenter som slåss om ungefär 12 500 studentbostäder. Så ser det i stort sett ut i alla våra studentstäder i landet.

Men för att man ska kunna ha förmånen eller bekymret med att hitta en sådan bostad – och det handlar om turen att leva i ett land som Sverige som har ett studiemedelssystem som möjliggör studier – måste man först ha en utbildningsplats.

Sverige har i dag en arbetslöshet som ligger på över 8 procent. Det är lika högt eller högre än i många jämförbara länder i Europa. Nästa år bedöms arbetslösheten bli ännu högre. Ungdomsarbetslösheten har bitit sig fast. Antalet långtidsarbetslösa har mer än fördubblats under de sex senaste åren. Med andra ord består utanförskapet.

Arbetslösheten slår mot de enskilda personerna men gör även att utrymmet för nya ekonomiska reformer begränsas.

Socialdemokraternas mål är att utbildningsnivån i Sverige ska vara världsledande. Det gäller hela befolkningen. Sverige har nu en regering – förmodligen den enda i världen – som sänker utbildningsambitionerna. Antalet högskoleplatser minskar. Allt fler högskolor och universitet varnar för att regeringens nedskärningar av antalet platser kommer att leda till att de nu tvingas till svåra prioriteringar och omställningskrav för fakulteter och institutioner. Men framför allt drabbas de unga vars drömmar om en framtid kanske krossas när de inte kommer in.

Varje generation ska ha samma möjligheter till högre utbildning. Vi ifrågasätter därför tidpunkten för nedskärningen. Den kommer flera år innan effekterna av den väntade minskningen av ungdomskullarna kan ses i högskolan, och nedskärningen genomförs i ett läge när arbetslösheten bland unga är alarmerande hög.

Socialdemokraterna vill gärna ta sitt samhällsansvar och vara med och möjliggöra att det blir fler läkare, sjuksköterskor, lärare och civilingenjörer så att den kompetens som så väl behövs inom vård, skola och näringsliv finns även i framtiden. I stället tvingas nu universitet och högskolor lägga större energi på att hantera effekterna av att många utbildningsplatser ska bort när alla egentligen behövs.

Fram till år 2020, herr talman, är regeringens mål att andelen unga med högre utbildning i Sverige ska stå stilla eller minska. I dag har drygt 43 procent av 30–34-åringarna i Sverige minst en tvåårig högre utbildning. Regeringens mål för Sverige är att andelen ska vara 40–45 procent år 2020. Det är anmärkningsvärt låga ambitioner för Sverige. Andra länder har redan i dag en större andel unga med högre utbildning än Sverige. Detta kritiserar inte bara av oss socialdemokrater utan även av EU-kommissionärer och olika experter inom utbildningsområdet och näringslivet.

Vårt mål är att andelen ska vara 50 procent. Andelen yrkesverk-samma som återkommer till högskolan för att vidareutbilda sig bör också öka.

Den borgerliga regeringen gör en kraftig nedskärning av antalet platser på högskolor och universitet. I år minskar det med minst 10 000 platser, och under nästa år beräknar lärosätena att det kommer att minska med ytterligare 10 000.

Den stora nedskärningen av ungas möjlighet att utbilda sig sker samtidigt som Verket för högskoleservice siffror visar att söktrycket till högskolor och universitet är mycket högt och ökande. Samtidigt är arbetslösheten och framför allt ungdomsarbetslösheten mycket hög. Så kan vi inte ha det.

Vi presenterar i vår budget en investering i 7 000 platser på högskolor och universitet och 4 500 platser på yrkeshögskolan under nästa år. Det är totalt 11 500 platser inom den eftergymnasiala utbildningen. Samtidigt investerar vi 200 miljoner för ökad kvalitet i utbildningen på högskolor och universitet. Dessa ska främst gå till att öka antalet lärarledda timmar.

Herr talman! I detta betänkande finner man även vårt förslag om att höja barnbidraget respektive studiehjälpen med 100 kronor i månaden till 1 150. Barnbidraget och studiehjälpen är en central del av den generella välfärden och bidrar till en positiv fördelning utan att stigmatisera. För detta ändamål tillför vi 400 miljoner kronor för 2013 utöver regeringens förslag.

Vi är även glada över att tilläggsbidraget inom studiemedlen, som lämnas till studerande med barn, kommer att höjas från och med den 1 januari med ca 10 procent.

Högskolestudier är en heltidssysselsättning. Det förutsätter att studenter dels har en rimlig studiemedelnivå, dels har ett socialt skydd som fångar upp vid såväl sjukdom som föräldraskap och arbetslöshet. Med generella och förutsägbara system skapas en trygghet som väcker människors vilja att ta steget framåt och påbörja studier. Det handlar också om möjligheten att fullfölja dem.

Nu sker ett viktigt arbete med att förändra och se över socialförsäkringssystemen. Det är viktigt att uppmärksamma – jag har gjort det tidigare här i talarstolen – studenternas situation i det arbetet. Redan nu vill jag uppmärksamma två bitar. Den ena biten är antalet karensdagar, som måste ses över och minska från 30, som det är i dag. Den andra biten handlar om möjligheten till deltidssjukskrivning.

Jag avslutar med att än en gång säga att vi socialdemokrater har högre ambitioner för Sverige. Utbildning är nyckeln till framtidens jobb och konkurrenskraft men också till människors frihet att forma sina egna liv.

(Applåder)

Anf. 119 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! Miljöpartiet menar att högskolan ska vara öppen och tillgänglig för allt fler samhällsgrupper. En stängd och snäv akademi är inget att eftersträva.

Vi vill verka för en högskola dit allt fler människor med olika bakgrund och i olika skeden av livet kan vända sig. Vi menar att rekryteringen till högskolan behöver bli bredare och att allt fler grupper i samhället behöver få förutsättningar att fullfölja sina studier och ta med sig sina erfarenheter ut i arbetslivet eller inom akademien.

En snabb jämförelse mellan Sverige och andra länder visar att Sverige är ett av de mest förmånliga länderna att studera i. Så har det varit, och det finns en god uppslutning bakom detta i riksdagen. Det är mycket bra.

Trots det kan vi notera olika svårigheter. Ett problem är de stora studieskulder. För två månader sedan skrev Svenskt Näringsliv i sin rapport *Högskolekvalitet 2012*: ”Sverige har dessutom bland världens mest skuldsatta studenter. 2010 hade drygt 114 000 personer ärenden hos Kronofogden på grund av obetalda studielån.”

Oavsett vad det beror på är det viktigt att verka för att förändra detta. En mer jämn fördelning av bidragsdelen och lånedelen i studiemedlet är något som vi bör sträva efter. När studiemedlet ökar nästa gång bör det vara bidragsdelen som går upp, menar vi i Miljöpartiet.

Herr talman! Miljöpartiet driver en politik där det ska vara enkelt att vara förälder och student samtidigt. Vi har länge drivit frågan om ett extra tillägg i studiemedlet för studenter som har barn. Vi välkomnar att regeringen höjer det extra tillägget med 50 kronor per månad för studenter som har barn.

Men det räcker inte. I vår budget finns det utrymme för ytterligare medel för de studenter som har barn. Vårt alternativ är att höja extratillägget med 100 kronor per månad i stället för regeringens 50. För detta avsätter vi 25 miljoner kronor i vår budget. Bildandet av familj ska inte få vara ett hinder för den egna bildningen.

Herr talman! Ett modernt samhälle behöver en välfungerande högre utbildning. En av de viktigaste åtgärderna för att garantera detta är att möjliggöra för alla, oavsett bakgrund, att studera. I det sammanhanget är studiemedlet viktigt. Studiemedelssystemet är viktigt även för att skapa incitament för dem i samhället som inte har tillräcklig utbildningsnivå, detta för att kunna komma in på arbetsmarknaden, att kunna läsa in behörighet, att skaffa rätt kompetens för ett jobb som man vill söka eller för att utvecklas vidare.

Vi menar att tröskeln för att komma tillbaka till skolan måste bli lägre för den grupp unga som i dag står längst ifrån arbetsmarknaden. Miljöpartiet tror på ett utbildningssystem som präglas av öppna dörrar, där fler får en ärlig chans att komma in, lyckas och därmed kunna bidra till samhällsutvecklingen.

Studiemedelssystemet ska stötta den visionen. Det ska ge förutsättningar för att människors socioekonomiska status inte ska spela roll för huruvida de kan läsa in sin gymnasiekompetens eller studera vidare på högskolan.

Herr talman! En annan viktig aspekt som jag vill beröra är att de regler som vi sätter upp inte bara styr förutsättningarna för studenterna utan

också förutsättningarna för utbildningarna som helhet. Dagens studiemedelsregler gör det svårt för högskolorna att lägga upp en kurs på något annat sätt än det antal veckor som det går att få studiemedel för. Det går inte att lägga upp planeringen efter nya pedagogiska rön och låta studenterna ta sina poäng i en annan fart eller låta kursen sträcka sig en bit in på sommaren. Då ställer nämligen studiemedlet till det för studenterna. Vi menar att studiemedelssystemet ska vara flexibelt nog att följa högskolorna och utvecklingen av högskoleutbildningarna, inte tvärtom.

Med det sagt, herr talman, vill jag yrka bifall till vårt särskilda yttrande.

Anf. 120 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr talman! Sverige brottas i dag med hög arbetslöshet. Särskilt på ungdomssidan är siffrorna alarmerande. Till detta kommer att många företag under hösten har varslat om ännu fler uppsägningar. Detta kommer med all sannolikhet att leda till att arbetslösheten stiger ännu mer, i alla fall på kort sikt.

Men trots arbetslösheten finns det fortfarande arbetstillfällen i landet, arbetstillfällen som är svåra att tillsätta på grund av dålig matchning av arbetskraften. För att förbättra matchningen av arbetskraften gentemot de arbetstillfällen som trots allt finns behövs en satsning på fler yrkeshögskoleplatser. Yrkeshögskolan har nämligen visat sig mycket bra på att matcha utbildning med de lediga arbeten som finns.

I Sverigedemokraternas budgetförslag har vi avsatt medel för 4 000 nya elevplatser på yrkeshögskolan. Det är också det antal som Myndigheten för yrkeshögskolan har meddelat att de klarar av organisatoriskt. Det är nämligen inte det organisatoriska som är begränsningen med fler platser. Begränsningen ligger i de ekonomiska ramar som regeringen har gett myndigheten.

De nya platser som vi sverigedemokrater budgeterat för skulle kraftigt bidra till att öka matchningen på arbetsmarknaden och därigenom minska arbetslösheten. I slutändan skulle det, som alla förstår, vara en vinst, i alla fall samhällsekonomiskt.

En annan effekt av fler yrkeshögskoleplatser är att många av de ungdomar som går yrkeshögskolor inte har fler teoretiska utbildningar som alternativ utan kommer att gå sysslösa och i stället riskera att skaffa sig dåliga vanor.

Samma sak, herr talman, gäller komvux. I vårt budgetförslag ville vi utöka antalet komvuxplatser med 4 500. Med denna utökning skulle människor ges en andra chans att skaffa sig rätt kompetens för att kunna ta de lediga arbeten som finns.

Herr talman! Utskottets betänkande tar bland annat upp de stora fordringar som CSN har på tidigare studenter som numera är bosatta utomlands. I betänkandet nämns att hela 32 procent av de fordringar staten har på utlandsboende består av osäkra fordringar. Summan som består av osäkra fordringar är uppe i 3,8 miljarder kronor. Förhållandevis enkla åtgärder skulle förbättra statens möjligheter att kräva in dessa fordringar, och vi anser att det är dags att riksdagen tittar på detta problem för att åtgärda det.

Vi sverigedemokrater har lagt fram ett särskilt yttrande, och med hänvisning till det avstår vi från att delta i beslutet.

Herr talman! Så här i jultider ska vi vara snälla mot varandra, och därför bjuder jag på de återstående minuter som jag satt upp mig för på talarlistan.

Prot. 2012/13:45
17 december

Studiestöd

Anf. 121 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Det råder en stor samstämmighet i denna kammare om utbildningens och det livslånga lärandets betydelse för att våra barn ska rustas för livet, för att människor ska hitta ett arbete, för att nya företag ska startas och för att nya innovationer och produkter ska tas fram – för att inte tala om utbildningens betydelse för att kanske få fram framtidens Nobelpristagare.

En nyckel till det livslånga lärandet är möjligheten att finansiera sina studier. Betänkandet om studiestöd är därför en stor och viktig pusselbit, och jag vill därför börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Debatten blir lite märklig när man lyssnar på den samlade oppositionen. Det kan sägas vara en av oppositionens uppgifter att måla upp en negativ bild, och den uppgiften sköter de med den äran. Men låt oss också konstatera att vi är överens om att det är viktigt att vi har ett generöst studiestödssystem och att vi tycker att det är viktigt att utbildning finns tillgänglig för alla. I dessa frågor finns ingen politisk motsättning.

Att oppositionen sedan alltid har närmast obegränsat med pengar att avvara på samtliga utgiftsområden är något vi i Alliansen har lärt oss leva med efter sex och ett halvt år i regeringsställning. Socialdemokraterna säger till exempel ofta att de har högre ambitioner för Sverige. Det är alltmer uppenbart att de högsta ambitionerna gäller skattetrycket.

Herr talman! Det känns bra att kunna konstatera att Alliansen trots en svår finanskris och tuffa tider har kunnat göra viktiga förbättringar av studiemedlen. Vi har klarat av att göra reformer på detta område som den tidigare regeringen inte ens klarade av att göra i högkonjunktur. Betydligt annorlunda ser det ut i vår omvärld. Titta på många andra länder! Det enda man där diskuterar nu är vilka nedskärningar man ska göra, vilka besparingsprogram man ska anta och vilka skatter man ska höja. I många av dessa länder är studenter såklart en av de grupper som får betala.

Sverige är inte i det läget, utan Alliansen har i stället kunnat genomföra förbättringar för våra studenter flera gånger de senaste åren. Det var mycket angeläget eftersom studiemedlen hade urgröpts under lång tid under tidigare socialdemokratiska regeringar. Studiemedlen har nu äntligen kunnat komma upp i de nivåer som bland annat studentorganisationer brukar säga är rimliga. För första gången någonsin går studentbudgetarna ihop, i vart fall nästan.

Även i årets budget finns flera förbättringar. Bland annat höjs tilläggsbidraget inom studiemedel som lämnas till studerande med barn. Vi förlänger den extra satsningen på arbetslösa ungdomar på 20–24 år som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning så att de kan få den högre bidragsnivån även för studier som påbörjas under 2013.

I övrigt förbättras studiemedlen kopplat till olika reformer som regeringen beslutat eller aviserat. Det gäller exempelvis utökad studiemedel för lärlingsutbildning, fler beslutade platser på olika högskoleutbildningar och fler platser inom yrkeshögskolan, yrkesvux och folkhögskolorna.

Herr talman! En annan reform jag är stolt över är höjningen av fribeloppet, alltså möjligheten att tjäna pengar av eget arbete utan att få

studie­med­len re­du­ce­rade. Vi har äntligen kommit bort från det vansin­niga syste­met att man ska be­straffas för att man har tid att jobba extra. I debatten för vissa op­po­si­ti­ons­före­trä­dare for­tfarande fram detta att ar­beta extra vid si­dan av stu­dierna som nå­got skadligt som närmast borde för­bjudas. Min egen bild är pre­cis tvärtom.

Jag stu­de­rade ju­ri­dik i mitten av 1980-talet. Jag kan lo­va att det inte var en tid för ekono­miska utsvävningar. Det fanns inte en chans att få studie­med­len att räcka ens för det nödvändigaste, och för dem som inte arbetade vid si­dan av stu­dierna eller kunde åka hem till föräldrarna på helgerna och äta ordentligt innebar studietiden faktiskt en högst på­tv­ingad bantningskur.

Själv arbetade jag mycket vid si­dan av mina egna studier och hade ett antal olika jobb. Ofta dåligt be­tal­da, osäkra an­ställningar och obekväma arbetstider. Men arbetet gav mig en ekono­mi som möjliggjorde både att äga bil och ta en skidresa eller solresa som av­brott i stu­dierna. Dessutom upplevde jag andra för­delar med att ar­beta. Det var faktiskt rätt skönt att lämna studentlivet en stund för att umgås med arbets­kam­rater och ägna tankarna åt nå­got annat än para­graferna i den lagbok jag annars ägnade större delen av min vakna tid åt. Enda smolket i glädje­bä­garen var fak­titiskt att jag till­hörde dem som be­straffades av staten genom re­du­ce­rade studie­medel för att jag var flitig och arbetade hårt under studietiden och be­talade skatt på min lön. Det kändes grymt orättvist. På den tiden hade jag ingen aning om att jag en dag skulle vara med och fatta beslut i riksdagen som förändrade detta.

Efter stu­dierna upplevde jag det som många andra studenter och ar­bets­givare be­kräftar, att min arbetslivserfarenhet hade ett värde när jag sökte jobb, även om arbetsuppgifterna från exempelvis industri och restaurang låg väldigt långt från mitt framtida jobb som jurist.

Inom parentes kan nämnas att jobbskatte­av­draget gör det mycket lönsamt för studenter att ar­beta extra. Skatte­be­lastningen blir betydligt mindre än tidigare, vilket många studenter konstaterat med glädje de senaste åren. I princip kan man säga att de första 20 000 kronorna man tjänar i stort sett inte beskattas alls.

Herr talman! Den politik som har förts de senaste åren har visat att Alliansen har vågat göra viktiga satsningar och att vi har kunnat prioritera trots svåra tider. Jag konstaterar att av den senaste omfattande under­sökning som CSN har gjort framgår det att köpkraften för studie­med­let 2011 var det högsta sedan 1965, då det moderna studie­medelssystemet infördes. Även i CSN:s enkätundersökning, som presenterades i början av det här året, bekräftar studenterna att deras ekono­miska situation har för­bättrats.

Alliansen har i ord och handling visat att vi har varit beredda att göra stora för­bättringar för studenterna. Op­po­si­ti­onen har år efter år efterfrågat för­bättring av studie­med­len, men själv orkade man inte med det under sin tid i re­ge­rings­ställning, trots att det då var högkonjunktur. Nu har Alliansen genomfört för­bättringarna, dessutom i en tid med stora ekono­miska påfrestningar. Jag förstår att detta svider hos op­po­si­ti­onen, vilket visar sig i att op­po­si­ti­ons­före­trä­dare i dag pratar om det mesta utom om studie­med­len, som denna debatt egentligen handlar om.

Herr talman! Som ansvarig för vuxenut­bil­dnings­frå­gorna hos Mo­de­ra­terna kan jag se utmaningar när det gäller studie­medelssystemet för den

som studerar på olika former av vuxenutbildning. Visserligen har Alliansen även här förbättrat villkoren och infört vissa riktade stöd, och ytterligare förbättringar aviserats, som sagt, för 2013. Men fortfarande är systemet ganska snårigt, och många vuxenstuderande upplever att det är svårt att få studiemedel för vissa former av vuxenutbildning. Ibland tror jag också att kunskaperna bland studenterna är dåliga om de möjligheter till studiemedel som faktiskt finns.

Kanske finns det anledning att återkomma till frågan om enklare och mer generösa möjligheter till studiemedel vid vuxenutbildning om vi ska kunna utveckla det livslånga lärandet.

Det kan också finnas anledning att mer långsiktigt diskutera dagens åldersgränser för studiemedel, om vi ska kunna arbeta fler år och kanske behöver byta yrke under livet.

Jag konstaterar belåtet att regeringen har tillsatt en särskild utredare som har fått i uppdrag att se över studiehjälpen i dess helhet, att anpassa studiestödet till nya studerandegrupper. Det är en mycket viktig framtidsfråga.

Herr talman! Med detta sagt konstaterar jag att Sverige i dag har ett studiestödssystem som är det kanske mest generösa i världen. Alliansens ekonomiska ansvarstagande har lagt grunden till att vi har kunnat både värna och förbättra studiemedelssystemet sedan 2006. Alliansen har helt enkelt gjort det ekonomiska livet lite lättare för studenterna. Det är ett klokt vägval eftersom vi vill att Sverige ska vara en kunskapsnation, där möjligheten att studera är tillgänglig för alla.

Med detta vill jag önska alla utskottskolleger, kansliet, talmannen, kammarpersonalen och givetvis alla svenska studenter en riktigt god jul. (Applåder)

Anf. 122 ADNAN DIBRANI (S) replik:

Herr talman! Jag tänker fatta mig väldigt kort. Jan Ericson pratar om höga ambitioner. Då är min fråga: På vilket sätt är det att ha höga ambitioner för Sverige när man skär ned med 20 000 utbildningsplatser samtidigt som vi har det rekordstora söktrycket som vi har? Jag vill ha ett rakt svar, inget krusidullande runt omkring. På vilket sätt är det höga ambitioner att skära ned antalet utbildningsplatser när man verkligen behöver dem med tanke på den ungdomsarbetslöshet som finns och så vidare?

Anf. 123 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att under 2010 och 2011 hade vi rekordmånga som studerade på högskola i Sverige. Jag konstaterar också att vi tillskjuter flera extra platser under 2013. Sedan är det alltid så att behoven av olika typer av utbildningar ökar och minskar. Dessutom följer det elevkullarna.

Jag kan också konstatera att Adnan Dibrani påstår att nästa år kommer antalet platser att minska med 10 000 och att han skjuter till 7 000 platser till högskolan. Det innebär att det även med Socialdemokraternas politik skulle bli färre platser på högskolan.

Anf. 124 ADNAN DIBRANI (S) replik:

Herr talman! Det är helt rätt. Det är 7 000 platser och 4 500 på yrkes-högskolan. Det blir 11 500 platser.

Nu har jag totalt glömt vad det var Jan Ericson sade, för jag tänkte på helt andra grejer.

Först och främst vill jag bara säga att det inte är så att Socialdemokraterna slår sig för bröstet när antalet utbildningsplatser går ned. Om vi besöker högskolor och universitet ser vi att alla har börjat förbereda sig på att skära ned. Det är alltså ingenting som vi har hittat på, utan det är högskolor och universitet som själva säger detta. Då väljer jag att lita på dem och inte på dig i det här fallet, eftersom de arbetar med de frågorna.

Det jag däremot kan säga är att det är ganska självklart att antalet platser har ökat relativt sett, men tittar vi rent andelsmässigt ser vi ju att antalet utbildningsplatser har minskat under er tid. Även om det finns fler platser har andelen utbildningsplatser med tanke på det söktryck som finns och med tanke på de ungdomskullar som finns gått ned.

Än en gång: Utbildningsambitioner och höga ambitioner kan vi säkert båda prata om att vi har, liksom vad höga ambitioner är för någonting, men tycker du att det i dessa tider när vi har en hög ungdomsarbetslöshet, när vi har folk som varslas och folk som sägs upp och verkligen behöver vidareutbilda sig är läge att skära ned på antalet platser?

Anf. 125 JAN ERICSON (M) replik:

Herr talman! Jag tycker som så, att det viktiga är att vi har en mångfald i utbildningsplatser. Jag kan bara konstatera att vi har tillfört ganska mycket resurser till både yrkesvux och lärlingsvux, till yrkeshögskolan och folkhögskolorna. Alla de har också sin plats i hela utbildningssystemet.

Jag konstaterar att Adnan Dibrani också räknar in yrkeshögskoleplatserna när han talar om hur många ytterligare platser som ni skjuter till i utbildningssystemet. Då tycker jag faktiskt att jag också har rätt att räkna med de platserna.

Det viktiga är att vi har en mångfald av utbildningar och att människor kan gå både korta utbildningar och högskoleutbildningar. Vi biter oss själva i svansen om vi tror att alla problem i samhället, alla arbetsmarknadsbehov, löses med bara högskoleutbildningar. Det behövs också andra saker. Där står vi för en mångfald där man kan gå både kortare och längre utbildningar.

Anf. 126 ROGER HADDAD (FP):

Herr talman! Nästa års budget för studiemedel uppgår till drygt 22 miljarder kronor. Ställt mot Folkpartiets och alliansregeringens tydliga förslag finns åtminstone fyra olika förslag från de rödgröna och Sverigedemokraterna. Dessutom har Sverigedemokraternas representant lämnat salen, och Vänsterpartiets representant är inte närvarande.

Hur som helst. Detta är detaljbudgeten, om jag får använda det uttrycket, för studiemedelsbudgeten. Själva ramen antog vi i slutet av november.

Folkpartiet och alliansregeringen har prioriterat högre studiemedelsbelopp i flera steg. Den 1 januari 2010 höjdes beloppet med 431 kronor per studiemånad. Beloppet höjdes med ytterligare 498 kronor per studiemånad från den 1 juli 2011. Studiemedlet innevarande år är på ca 9 700 kronor för heltidsstudier, där ungefär 3 000 kronor utgör en bidragsdel och 6 000 kronor en lånedel. Det som är positivt är att månadsbeloppet är

högre än de kostnader en student beräknas ha om man utgår från det underlag som både CSN, Swedbank och Sveriges Förenade Studentkårer har redovisat.

Studiemedelspolitiken är en viktig del för unga och vuxna att kunna fortbilda sig. Under 2011 fick drygt 970 000 studerande någon form av studiestöd. I nästa års anslag i budgeten prioriteras bland annat för de förväntade ökade kostnaderna för studiemedel som uppstår i samband med de satsningar som regeringen gör inom vuxenutbildningen och lärlingsutbildningarna. Men ett ökat antal platser vid högskolorna och ett ökat antal platser på yrkeshögskolan är inte vad Socialdemokraterna tror, nämligen en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Glöm inte att många i den målgrupp som ni väljer att lyfta upp, de arbetslösa ungdomarna, inte ens har slutbetyg från gymnasiet. De har ingen access till vare sig yrkeshögskolan eller högskolan utan behöver komplettera. Det är precis det vi satsar på genom yrkesvux och genom att förlänga folkhögskolesatsningen. Ungdomar ska få en högre bidragsdel och kunna komplettera grundskolan och gymnasieskolan. Det verkar till exempel Miljöpartiets ledamot ha missat helt i betänkandet.

Herr talman! Ytterligare en viktig målgrupp som vi prioriterar i nästa års budget är studerande med barn. Tilläggsbidraget höjs med 10 procent utöver tidigare höjningar av flerbarnstillägget. Jag vill här också nämna den utredning som ska redovisa sitt förslag den 30 juni nästa år. Den har ett tydligt och viktigt uppdrag att titta på hur studiehjälpen ska reformeras med hänsyn till både utbildningspolitiska och familjepolitiska mål. Utredaren ska också titta på hur familjens ekonomi kan säkras även om elevens studiebidrag dras in vid olovlig frånvaro eftersom det kan påverka familjens andra totala inkomster, till exempel bostadsbidraget. Det måste vi naturligtvis förebygga.

Vi har, som har nämnts tidigare, höjt fribeloppet. Jag tror att det 2010 beräknas uppgå till 142 400 kronor. Det är en viktig signal och åtgärd för att stimulera studenter att arbeta parallellt.

Vi måste, herr talman, aktivt förebygga skolket i skolan. Skolk har olika orsaker, men oavsett skäl är frånvaro aldrig acceptabel. I gymnasieskolan ska det råda närvaroplikt den dagen en elev har tackat ja till sitt program. Gymnasieskolan har en viktig roll att förbereda ungdomar att läsa vidare till universitetet eller gå ut i arbetslivet. Närvaro är en förutsättning för att lärare ska kunna stötta elever som har det tufft i skolan eller tufft hemma. Vi vet att några få timmars skolk i början av terminen ofta växer till långvarig frånvaro och kanske till och med skolavhopp. Vi vet att elever som hoppar av skolan riskerar att hamna i arbetslöshet, kriminalitet och missbruk. Att inte acceptera skolk är att hjälpa de elever som riskerar att vandra en sådan väg.

Herr talman! För att få studiebidrag ska man studera. Det är inte svårare än så. Det är i den riktningen studiemedelspolitiken nu förs, och vi ser redan hur CSN:s tuffa riktlinjer börjat ge effekt. Den 1 januari 2012 skärptes rutinerna för när ogiltig frånvaro ska rapporteras in till CSN. Upprepad frånvaro mer än några timmar under en månad ska inrapporteras. Antalet studerande med ogiltig frånvaro i kommunala och fristående gymnasieskolor i Sverige som har fått studiehjälp indragen under läsåret 2011/12 uppgick till hela 19 700 personer. Det motsvarar 5,5 procent av de drygt 370 000 personer som fick studiehjälp inom de båda skolfor-

merna under läsåret, vilket är en ökning med 1,2 procentenheter jämfört med läsåret innan.

I det här sammanhanget, herr talman, vill jag också säga att vi motsätter oss Miljöpartiets kravlösa hållning som i princip går ut på att studiebidrag ska betalas ut oavsett om man är närvarande eller frånvarande – giltigt eller ogiltigt.

Herr talman! Sverige har, och ska ha, en generös studiemedelspolitik. Utöver CSN:s fortsatta viktiga arbete med att öka tillgängligheten och servicen och med att driva in skulder finns några andra utmaningar. Statens resurser inom det politikområdet måste bättre nå den målgrupp som bäst behöver studiemedel. Vi måste lösa finansieringen för studenter inom den grundläggande vuxenutbildningen. Målgruppen är nästan uteslutande invandrare och flyktingar som kommer hit och läser in grundskolekompetens.

Den så kallade Gruv-utredningen tittar på ett särskilt problem. Bakgrunden är att många som studerar på grundvux finansierar studierna med studielån och får sedan stora problem med att betala tillbaka sina skulder. Hälften av dessa hamnar hos kronofogden. Därför måste studiemedelssystemet analyseras, och det måste läggas fram förslag på förändringar så att fler kan fullfölja sin utbildning.

Herr talman! Vi har ett bra studiemedelssystem, och vi har en generös studiemedelspolitik. Med de orden yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 127 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Nu har vi kommit till den debatt som jag i en tidigare upplaga av denna debatt kallade för den minst spännande debatten på hela året. Varför gör jag det? Jo, därför att vi alla är helt överens. Studiemedlet är inte en av de stora skiljelinjerna i svensk politik, utan här är det generositet, och möjligen lite ytterligare generositet i skydd av sin oppositionsroll, som gäller.

Den här frågan kan man se på många olika sätt. Om man läser de särskilda yttranden som har lämnats in från oppositionspartierna eller om man lyssnar på debatten märker man snart att de invändningar som finns handlar om allt annat än studiestöd.

Med det sagt, att den här debatten kanske inte hör till de mer spännande eller spänstiga debatterna, är den kanske en av de mest viktiga debatterna på hela året. Att vi har ett generöst och tillgängligt studiestödssystem är en av de aspekter man kan vara allra stoltast över när det gäller Sverige och den svenska offentliga ekonomin. Vi klarar av detta. Här kan vi återigen nämna att grunden för detta givetvis är att vi har en väl fungerande ekonomi, att vi har statsfinanser i balans som gör att vi har råd. Vi kan dessutom höja de studiemedel som redan före höjningarna var bland världens mest generösa.

År 2010 höjde alliansregeringen studiemedlet med 431 kronor. År 2011 följde vi efter och höjde med 498 kronor. Tidigare talare har också nämnt att CSN sagt att 2011 var det år sedan det nuvarande studiemedelssystemet kom på plats som man fick allra mest om vi ser till den köpkraft som pengarna ger.

Utmaningen för de vanliga studenterna, den stora massan som får de ca 9 700 kronorna i bidrag och lån, är att systemet inte ska sacka efter, som det har gjort i perioder i svensk politik, att vi inte klarar av att hålla nivån. Men den här nivån är numera som tur är indexerad efter prisbasbeloppet, så den risken är väl ganska liten.

1,3 procent i ränta – det är en väldigt billig kostnad för att låna pengar. Oavsett hur stor säkerhet man har på en bil, en fastighet eller vad det nu kan vara får man inte låna så billigt när man går till banken. Men det får man om man tar ett studielån. Den låga räntan har gått ned. Innevarande år betalar man 1,5 procents ränta på sina studielån, och nästa år blir det ännu billigare, 1,3 procent.

Detta beror på att svensk ekonomi är så oerhört välskött.

Nu talar jag i eget intresse, för jag har också studielån som jag betalar av på. Vi betalar ränta baserat på statens upplåningskostnader de senaste tre åren. Eftersom Sverige är en så pass stark ekonomi i en värld som inte är en stark ekonomi lånar Sverige pengar väldigt billigt, och detta medför att studenter här lånar pengar väldigt billigt. Det har blivit billigare att vara student tack vare att svensk ekonomi är så välskött.

Om jag går tillbaka till tidigare versioner av denna debatt och vad jag har försökt lägga vikten på kan jag säga att vi med de höjningar som gjorts har klarat av den stora massan studenter. De som går direkt från gymnasiet eller har något år i jobb och sedan börjar plugga, bor i en billig lägenhet och så vidare lever ganska bra på studiemedlen. De klarar sig, och de lever sina liv på ett bra sätt.

Sedan finns det andra grupper för vilka det krävs förbättringar, och en sådan grupp är studenter med barn. Här är det glädjande att vi kan göra rejäla tillägg. De tillägg som finns för studenter med barn höjs med ungefär 10 procent. För den som har ett barn höjs tillägget per månad från 528 till 580 kronor. För den som har två barn höjs det från 860 till 948 kronor. För den som har tre eller fler barn höjs tillägget per månad från 1 036 till 1 140 kronor.

Det känns väldigt bra att vi kan höja de här nivåerna. Det är ett stort steg för denna grupp att börja studera eftersom det kan innebära ett stort ekonomiskt avbräck för dem. Det är inte omöjligt att vi måste fortsätta att ytterligare slipa ned trösklarna för denna grupp till att börja studera.

Studier på högskola är i grunden ett heltidsengagemang, men väldigt många ser att man har chansen att jobba extra. De allra flesta har möjlighet att göra det på sommaren, och många gör det på helger och kvällar eller på deltid under arbetsveckorna. Det är fantastiskt bra att vi har kunnat höja det belopp som man får tjäna innan man "straffas" av systemet.

Personligen hade jag gärna sett att den övre gränsen inte hade funnits, att du fick tjäna hur mycket pengar du vill om du är student. Men den gräns som vi nu har levererat och som just nu ligger på 140 800 kronor innebär att de allra flesta kan jobba så mycket de vill, tjäna de pengar de har möjlighet att tjäna och ändå vara inom ramen för det som man får tjäna.

När jag satt och förberedde mitt anförande hade jag, som så många andra av oss, tv:n på med den pågående riksdagsdebatten. Då var det arbetsmarknadsutskottet som debatterade, och konceptet med studentmedarbetare nämndes i ett replikskifte.

Utskottets ordförande nämnde Region Skåne som ett bra exempel där man tar in studentmedarbetare som får kombinera arbete och studier under en kortare tid, dels för att ta till vara studenternas kompetens när den är som allra färskast, dels för att ge studenterna en inblick i arbetslivet och föra akademi och näringsliv närmare varandra, eller offentligt samhälle i detta fall när det gäller Region Skåne.

Arbetsmarknadsutskottets ordförande efterlyste detta som någonting som man kan utveckla. Låt mig vara den förste som instämmer i detta. Jag tror att många fler offentliga institutioner och många fler företag skulle kunna utveckla sitt arbete med studentmedarbetare för att brygga in studenter i arbetslivet, till och med under tiden som man befinner sig i studier.

Avslutningsvis brukar man nämna någonting som oppositionen har klankat ned på eller har haft invändningar mot. Men när det gäller just detta politikområde finns det, om vi ser propositionen i sak, i princip inga invändningar mot regeringens politik. När Socialdemokraterna väl började prata om propositionen välkomnade man höjningen för föräldrar som studerar, och det var jättebra.

Även om det blir debattekniskt lite tråkigt är det väldigt tryggt för svenska studenter att vi har ett så pass generöst system med en så bra och bred politisk uppbackning. Att inleda en utbildning kan vara ett commitment på uppemot fem år om man ska läsa en masterutbildning, och då vet man att det finns en bred politisk uppbackning. Under hela den tid man kommer att befinna sig i studier har vi ett bra och generöst studiestystem, där alliansregeringen dessutom har höjt beloppen tack vare en välskött svensk ekonomi.

(Applåder)

Anf. 128 YVONNE ANDERSSON (KD):

Herr talman! Som tidigare sagts i flera anföranden har vi ett av världens mest generösa studiestödssystem. Studiestödet är ju en rad poster, och jag är osäker på om det har framkommit särskilt tydligt i debatten. Jag tar mig friheten att trycka på vilka poster som regeringen har föreslagit i sin proposition och som utskottet har ställt sig bakom utan några som helst reservationer. Det är

- studiehjälp i form av studiebidrag, inackorderingstillägg och extra tillägg för studerande inom främst gymnasieskolan
- studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag för studerande med barn
- räntor för studielån tagna i Riksgäldskontoret
- inleverans av kapital till Riksgäldskontoret till följd av avskrivning av studielån
- bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk
- bidrag till vissa studiesociala ändamål

- administration av studiestöd
- hantering av överklaganden vid Överklagandenämnden för studiestöd.

Prot. 2012/13:45
17 december

Studiestöd

Jag ville läsa upp de här åtta posterna för att tala om hur brett och omfattande detta betänkande är, där vi alla är överens om att arbeta vidare i riktning mot att alla ska ha rätten att få känna sig trygga under sin studietid.

Herr talman! Generösa och rimliga villkor för finansiering av studietiden finns i dag. Det visar sig inte minst i CSN:s rapport *Studerandes ekonomiska och sociala situation 2011*. Där var det tydliga utmaningar. Många studenter tycker att studiemedlen mycket väl räcker för att täcka levnadskostnaderna. Ändå har det funnits en otrygghet bland vissa studenter då de inte vet om de på allvar ska klara av sin finansiella situation. Det är naturligtvis inte bra, och det måste vi ta på allvar.

Vi kristdemokrater har tillsammans i Alliansen och före Alliansen alltid arbetat för trygga förhållanden, inte minst för de studenter som är föräldrar eller som får barn.

I dag kan vi konstatera att vi går in och gör avsevärda förbättringar på särskilt tre plan. Till exempel ser man över studiehjälpsdelen i en helhetsutredning som ska bli klar sommaren 2013.

Varför tillsätter alliansregeringen så många utredningar på olika områden? Jo, det är för att vi ska få veta vad som gäller, för att vi ska följa upp och kunna förbättra. Mycket av det som tidigare låg dunkelt lyfter vi fram i ljuset gång efter annan. Det blir heta debatter i kammaren och i pressen, men värdet är att vi hela tiden kan förbättra det vi gör.

Ytterligare en sak är fribeloppet, som har nämnts här, men också tilläggsbidragen för dem som har barn. Det här är riktigt bra. I ett livslångt lärande, i en nation som ska ligga i fronten på kunskapsutvecklingen, behöver vi ha studiemedel för människor som befinner sig i en familjebildande situation. De ska inte förlora på det.

Jag hade själv förmånen att ha det, och de flesta av er har väl haft studiehjälp i någon form, skulle jag gissa. Det var väldigt viktigt. Men vi ska ha klart för oss att vi har gjort avsevärda förbättringar inom studiestödsområdet sedan vi började på 2000-talet.

Att fribeloppet har höjts är en annan sak. Det ska vara lönsamt att gå och arbeta. Det ska vara en möjlighet att bestämma över sina finansiella levnadsvillkor. Det är jättebra.

Jag kan också trycka på det min kollega Emil Källström sade: Om jag själv hade fått bestämma hade jag velat få bort gränsen helt. Vi får väl se hur långt vi kommer att sträcka oss. Men vi är nog många som tycker att studenterna själva är så ansvarsfulla att de mycket väl kan avgöra att de klarar sina studiemål och samtidigt ha kontakt med arbetslivet. Det är för övrigt en arbetslinje och stämmer väl överens med det vi jobbar med.

Den tredje del där det är avsevärda förbättringar är vuxenutbildningen. År 2006–2012 ökade vi vuxenutbildningen med 1 miljard. År 2013–2016 avser vi att öka med 35 000 årsplatser inom vuxenutbildningen. Därtill kommer kommunal utbildning. Det är riktigt bra, och där jobbar vi vidare, just för att förverkliga det som vi har sagt hela tiden: det livslånga lärandet där vi går vidare.

Herr talman! Det finns inga motioner till betänkandet, som sig bör. Jag vill säga att alliansregeringen ligger mycket väl till beträffande finan­siella villkor för studenter, detta på grund av att vi har en välskött eko­nomi. Vi kommer att följa behoven, inte minst den utredningen om stu­diehjälp.

I dagsläget kan jag vara riktigt nöjd bara med ett bifall till förslaget i betänkandet, och jag önskar naturligtvis kolleger, kammarpersonal och naturligtvis herr talmannen en god jul.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad
(Beslut skulle fattas den 18 december.)

9 § Privatuthyrning av bostäder

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2012/13:CU3
Privatuthyrning av bostäder (prop. 2012/13:1 delvis).

Anf. 129 VERONICA PALM (S):

Herr talman! Då, vänner, får vi äntligen diskutera den lilla del av bo­stadspolitiken som rycktes ut ur budgetdebatten, nämligen hyrorna för andrahandsuthyrning. Jag vill börja med att sätta det i någon form av kontext.

Sverige har en kraftig bostadsbrist och har haft ett lågt bostadsbyg­gande under en lång rad år. Under de senaste 10–20 åren har Sverige byggt mindre än jämförbara länder. När man tittar på statistiken ser man 2006–2007, alltså strax före finanskrisen, ett ras i nyproduktionen. Fi­nanskrisen hjälpte sedan inte, utan vi fortsätter att minska nyproduktion­en. Det har effekter för svensk tillväxt och svensk konkurrenskraft.

Sverige är en liten nation, långt bort från ära och redlighet, en liten nation med ett språk som ingen människa begriper och med en liten be­folkning, en befolkning som är mindre än antalet personer i staden Lon­don. Trots det har Sverige kunnat stå stark i internationell konkurrens. Trots det har Sverige kunnat utvecklas som en stark nation med jobb och tillväxt.

Därför blir jag så orolig när vi nu ser hur bostadsbristen fortsätter att öka och hur nyproduktionen av bostäder inte kommer till.

Det betyder att den som vill ha ett jobb inte kan ta det. Det betyder att hon som har kommit in på drömutbildningen tvingas tacka nej därför att hon inte får en studieplats. Ni har mött de exemplen. Jag har mött de exemplen. De finns runt om i hela vårt land. Det är inte ett isolerat stor­stadsproblem. Bostadsbristen i Sverige finns i nästan alla kommuner. 90 procent av alla kommuner uppger själva att de har brist på hyresrätter.

Bostadsbristen är en av faktorerna, förutom regeringens undfallenhet när det gäller utbildningspolitik och möjligheten för människor att få en trygg omställning till ett annat arbete, som gör att Sverige i dag förlorar i internationell konkurrenskraft. Det är inte bra. Det är inte bra för Sverige, och det är inte bra för oss som bor här i landet.

Därför krävs en aktiv bostadspolitik med ökat bostadsbyggande.

Då måste man titta lite på regeringens åtgärder. Under drygt sex år har man gjort tre saker.

Det första man gjorde när man tillträdde var att avskaffa all form av produktionsstöd för nyproduktion av bostäder. Resultatet kom snabbt: produktionen sjönk.

Det andra var att det blev en ny plan- och bygglag. Det behövdes, för det tar alldeles för lång tid från idé till spaden i jorden och till färdigt byggprojekt. I dag, ett och ett halvt år efter den nya lagen, har vi resultatet: Det tar ännu längre tid. Byggprocessen har blivit ännu krångligare. Planprocessen tar ännu längre tid, och det är ännu mer överklaganden.

Det tredje är det som vi är här för att diskutera i dag.

Jag förstår desperationen. Jag förstår att det är jobbigt att ha de ideologiska skyggglapparna som gör att man inte kan föra en aktiv bostadspolitik, att man inte kan vända på alla stenar och se till att öka produktionen. Verktygen finns ju. Vi vet allihop att de finns. Regeringen har valt att avskaffa dem eller försämra dem.

Jag förstår den desperationen. Men i ärlighetens namn är inte inneboende lösningen på de ungas bostadsbrist. Vi behöver fler bostäder.

I desperationen över att inte ha gjort någonting på sex år hastar regeringen fram ett dåligt genomarbetat utkast till lagförändringar när det gäller möjligheten att hyra ut bostäder i andra hand och när det gäller prissättningen för bostäder i andra hand. Dessutom försöker man tricksa lite med budgetreglerna och pillar in det på fel ställen. Det är över huvud taget en sörja av dålig hantering.

Bostadsmarknaden är inte vilken marknad som helst, utan det är en marknad som behöver vara stabil under lång tid framåt. Just därför behövs det brett samarbete och stabila spelregler. Det är inte något som passar sig för politiskt tricksande. Det är sorgligt.

Jag vill att vi ska se till att öka bostadsproduktionen här i landet, få fler bostäder, små bostäder som unga kan betala och som unga kan bo i. Men under tiden tycker jag naturligtvis att vi ska se till att använda de bostäder som finns bättre.

Jag är ganska övertygad om – jag säger ”ganska övertygad”, eftersom det inte finns någon som vet – att det finns bostäder som står tomma i våra större städer och tillväxtregioner och som, rätt hanterat, skulle kunna utnyttjas bättre.

Då behövs det ett bättre regelverk som ger möjligheter för bostadsrättsinnehavarna och bostadsrättsägarna, alltså föreningen, att tillsammans se till att utnyttja dem bättre. Det behövs en prissättning som gör att om du hyr ut din bostad i andra hand till någon under ett, ett och ett halvt eller två år, då ska du kunna få täckning för de faktiska kostnader som du har i form av lån, räntor på lån och avgift till föreningen men inte amorteringar, kapitalkostnader och kapitalförmering.

Det behövs en andrahandsförmedling. Jag är övertygad om att mycket av det som gör att man inte hyr ut är en osäkerhet: Vilken trygghet finns det om något händer? Om lägenheten går sönder, vilken trygghet har jag som uthyrare? Det ska vara en andrahandsförmedling som vänder sig både till mig som hyr ut och till mig som vill hyra.

Vi behöver se över möjligheterna för bostadsrättsföreningarna att ta ut en extra avgift för de eventuella merkostnader det innebär att den som äger bostaden inte bor i den.

Det finns en rad åtgärder som man skulle kunna vidta för att öka utnyttjandet av det befintliga beståndet, men regeringen väljer att göra ingenting. Det är sorgligt.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet har varit tydliga med att vi vill ha förändring och förbättring. Vi vill utnyttja det befintliga beståndet bättre. Då duger inte den typen av slarviga, hastig framtagna, iordning-tricksade regelverkssystem och processer som den här regeringen har ägnat sig åt.

Jag förstår att det är svårt att vara en fyrpartiminoritetsregering. Har man förhandlat ihop någonting i Regeringskansliet är det inte lätt att diskutera med oss i riksdagen, men vill man ha en stabil överenskommelse, en stabil bostadspolitik och en stabil bostadsmarknad krävs det att man som ansvarsfull regeringen också talar med det största partiet i riksdagen. Då skulle man kunna få det. Jag tycker att det är sorgligt att stå här i dag och konstatera att det var viktigare att få igenom marknadshyror i andrahandsbeståndet än att få ett regelverk som fungerar.

Jag har gått igenom beredningsgången för det förslag vi behandlar i dag. Den är under all kritik för en ansvarsfull regering på ett sådant beredningsområde.

Det är också ett förslag som på ett betänkligt sätt griper in i äganderätten. Jag tycker att det är mycket problematiskt. Jag tycker nog att den som äger en bostadsrätt också ska ha rätt att hantera bostadsrätten. Därför krävs det ett bättre samarbete.

Det är också anmärkningsvärt att regeringens företrädare inte vid något tillfälle på eget initiativ har sökt upp de tre stora aktörerna på bostadsrättsmarknaden för ett samtal. Jag har talat med dem. De har många idéer. Så tycker jag att man ska bedriva politik. Det tycker jag är ansvarsfullt.

Det står också i propositionen att det handlar om *en* lägenhet. Det låter ju bra, men det finns ingen beskrivning av hur jag som potentiell andrahandshyresgäst ska veta att den lägenhet som jag tänker hyra till en marknadsprissatt hyra är den första eller den andra lägenheten, som då skulle vara till bruksvärdeshyra. Det är komplicerat, och vi kommer med all säkerhet att få ändringsförslag och förändringar i propositionen under en lång tid framöver, för så blir det när man inte klarar beredningsarbetet ordentligt.

Låt mig gå över till den svåraste frågan av dem alla. Löser vi bostadsbristen i det här landet genom att de som redan i dag bor i andra hand får kraftigt höjda hyror? Det blir ju resultatet. Jag tror inte det, men det är uppenbart att det är vad regeringen och regeringens företrädare i den här kammaren tror.

Regeringen föreslår en marknadsprissättning där varje lägenhet som ska hyras ut i andra hand ska värderas på en fri marknad och sedan värderas om till vad det skulle innebära i hyressättning. Varje lägenhet ska värderas vid varje tillfälle. Det står inte tydligt i propositionen vem som ska göra det, men jag antar att det är en fastighetsmäklare eller någon man känner som är fastighetsmäklare som ska göra den värderingen. Det betyder att på en av de mest överhettade marknaderna och i en av de mest kaotiska situationerna för den som inte har en bostad ska varje lägenhet värderas varje gång. Det betyder att det inte blir mer stabilitet på bostadsmarknaden, och det blir höjda hyror för den som bor i andra hand.

Dessutom väljer regeringen att ta bort möjligheten att överklaga ock-erhyra i efterhand. Det är ett mycket konstigt sätt att hantera detta när man nu gör High Chaparral av andrahandsmarknaden. Jag skulle önska – jag sagt det tidigare här i talarstolen, och det finns några timmar kvar att göra det – att man sansade sig, satte sig ned och sade: Okej, vi har inte lyckats. Det har inte blivit så bra. Vi klarade av att avskaffa produktionsstödet. Produktionen gick ned. Vi klarade av att förändra plan- och bygg-lagen. Planprocesserna blev längre. Nu har vi ett tredje förslag vi tänker genomföra.

Vore det inte lämpligt att ta några månader och sätta sig tillsammans med mig, Socialdemokraterna och Miljöpartiet och fundera på om vi inte ska se till att få lite ordning och reda åtminstone på den här lilla delen av bostadsmarknaden? Jag är öppen för det. Jag vill att vi utnyttjar beståndet bättre, men det måste vara ordning och reda. Så bedriver man ansvarsfull politik i det här landet.

Sammanfattningsvis: Det är slarvigt, och det är dåligt. Det krävs ordning och reda. Vi löser inte bostadsbristen för alla de unga som står utanför det här huset, som vill komma in på bostadsmarknaden, som vill kunna ta ett jobb och som vill kunna ta en studieplats, genom att vi får fler inneboende. Vi behöver en aktiv bostadspolitik.

(Applåder)

Anf. 130 OSKAR ÖHOLM (M):

Herr talman! Efter att ha lyssnat på Veronica Palms inledningsanfö-rande kan jag konstatera att det låter lite som det gjorde häromsistens och lite som vanligt, det vill säga det är ett väldigt högt tonläge. Det är myck-et skarpa formuleringar, och förstärkningsorden haglar. På ett sätt är det en retorik vi känner igen, men i dag förstår jag den lite bättre. Om man på fullaste allvar – som Veronica Palm och Socialdemokraterna gör – i dag står för en politik och i morgon tänker rösta för en politik där man aktivt bidrar till att öka bostadsbristen förstår jag att man måste tricksa med retoriken och lägga ut retoriska dimridåer för att inte riktigt berätta vad det är man tänker göra. Det är så det ser ut.

Herr talman! Det är bara ett par veckor sedan vi stod i den här kam-maren och debatterade bostadspolitiken generellt och helheten i den. Vi var inte överens då heller, och tonläget var stundtals ganska högt även då. Det kanske är bra på ett sätt. Tydliga alternativ i politiken brukar ju uppskattas av väljarna.

Vi i Alliansen talade då om hur bostadspolitiken just nu rustas upp i Sverige, hur vi steg för steg genomför förenklingar som gör att det ska gå snabbare att bygga, hur vi ändrar alltifrån skatteregler till andra förutsätt-ningar som tillsammans kan hjälpa till att öka bostadsbyggandet och hur vi på flera av områdena med långsiktiga utmaningar har utredningar som ser över detta, levererar skarpa förslag och förändrar bostadspolitiken i en riktning som ger fler någonstans att bo.

Oppositionen opponerade naturligtvis även då. Det är ingenting kons-tigt i det. Huvudinvändningen var ungefär samma som i dag, det vill säga att man tycker att det går för långsamt, att det händer för lite och att det behövs fler och andra förslag för att komma till rätta med bostadsbristen. De konkreta förslagen handlade, då som i dag, mest om sådant som vi redan har testat i det här landet och sett att det inte har fungerat. Men

precis som då finns det något som vi, åtminstone i ord, verkar vara ganska överens om, nämligen problemformuleringen, problembilden.

Det gäller till exempel det faktum att bostadsbristen, inte minst i våra storstäder som den vi i dag befinner oss i, i andra tillväxtregioner eller på universitetsorter, är ett allvarligt samhällsproblem. Vi var överens om att brist på bostäder hotar arbetslinjen när man i värsta fall tvingas tacka nej till det jobb man har fått eller tacka nej till en studieplats bara för att man inte hittar någonstans att bo.

Jag tänker inte ägna den här debatten åt att diskutera vem som egentligen bär ansvaret för att bostadsbristen blivit ett så akut problem som den är. Det kommer vi nog att göra mycket framöver. Men det är klart att det säger sig självt: Om vi under decennier har byggt mindre än vad efterfrågan är och färre bostäder än vad våra grannländer och andra jämförbara länder har gjort blir det ett problem. Det är självklart att det är en situation som blir än mer bekymmersam om vi betänker att Sverige kanske är det land i västvärlden som går igenom den snabbaste urbaniseringen just nu. Städer som Malmö eller Umeå befinner sig faktiskt på listan över EU:s snabbast växande städer. Lägg dessutom till den ekvationen att fler än någonsin studerar vidare i Sverige just nu och att ungdomskullarna är större än de har varit på mycket länge. Då befinner vi oss i den här situationen.

Herr talman! Jag tycker att de här utmaningarna blir begripliga först när man kan jämföra dem med någonting. Det har funnits många bra sådana jämförelser. Metaforen med två fulla SL-bussarna med nya invånare som kommer till Stockholm varje dag säger någonting om utmaningarna. Det går säkert att göra en översättning till fulla spårvagnar på väg till Göteborg eller fulla Öresundståg på väg till Malmö. Det är enormt stora utmaningar.

Då kan man fundera på vad som är det politiska svaret till dem som kliver av den där SL-bussen eller den där spårvagnen. Det är så klart: Bygg mer! När den retoriska och politiska dimman har lagt sig lite grann är vi ju alla överens om det. Vi har lite olika lösningar, men i grund och botten har vi en samsyn kring att bostadsbyggandet måste öka.

Problemet är förstås att det inte räcker. Även om vi nu gör allt som går för att korta ledtiderna och öka byggandet är det omöjligt att på kort sikt bygga i kapp en bostadsbrist som skapats under 20 års tid tillbaka. Även om vartenda förenklingsförslag som har utretts genomförs över en natt och även om varenda reform som har föreslagits utreds och implementeras i morgon kommer vi inte att klara den utmaningen. Även om vi skulle låtsas att oppositionens subventionspolitik faktiskt fungerade i verkligheten, trots att vi empiriskt har sett att det inte har varit så, skulle det inte fungera eftersom bostäderna inte skulle bli färdiga och inflyttningsbara i morgon. En ansvarsfull, social, hållbar och framgångsrik bostadspolitik handlar om att fundera på vad vi kan göra här och nu. Vad kan vi göra i dag?

Herr talman! Nu är det skarpt läge. Nu är det upp till bevis för alla dem som har talat om detta och skrivit på insändarsidor, i debattartiklar eller på andra ställen att någonting måste göras här och nu. Nu är det dags. Det är nu det gäller.

På riksdagens bord ligger ett paket av åtgärder som är utredda och som är färdiga att implementeras direkt efter årsskiftet. Det är åtgärder

som utan tvekan skulle öka utbudet av bostäder, som skulle göra reglerna enklare och tydligare och som skulle göra att fler fick någonstans att bo. Så är det, och det medger till och med oppositionen. Vi kunde nys lyssna på Veronica Palm som sade att det finns lägenheter som står tomma och att det finns möjlighet att få fram fler bostadstillfällen.

I det förslag som vi debatterar i dag införs en ny hyressättningsmodell som gör två saker samtidigt, och båda är viktiga. Dels säkerställer det att den som hyr ut en privatbostad faktiskt kan få täckning för sina kostnader – något som av ganska uppenbara skäl är viktigt om man vill få fler att hjälpa till – dels sätter ett tak för hur hög hyran kan bli genom att koppla hyran till efterfrågan på bostäder i det område där bostaden ligger. Modellen ger täckning för kostnaderna, men det är inte en helt fri hyressättning, om man nu ville få det att låta som det.

Det är en hyresmodell som blir tydlig, som är lätt att förstå och som ökar utbudet av bostäder. Är man missnöjd med hyran kan man, precis som vanligt, få den prövad i hyresnämnden, och ligger den över vad som är skäligt ska den sättas ned.

Förändringen i bostadsrättslagen är den andra delen. Det är ingen stor förändring, kan man tycka, men vi byter perspektiv och säger att utgångspunkten är att man ska ha rätt att hyra ut en bostadsrätt under en begränsad tid. Har man bott i lägenheten i minst ett år under de senaste tre åren behöver man inte visa de här beaktansvärda skälen för att få hyra ut. Man behöver fortfarande tillstånd från föreningen, det är värt att säga, men det är i så fall föreningen som måste visa på vilket sätt det skulle vara bättre att lägenheten står tom.

Herr talman! Som jag har uppfattat det, inte bara i dag utan över huvud taget när den här frågan har varit uppe för debatt under hösten, har kritiken mot det här förslaget i huvudsak handlat om fyra olika punkter. Man hävdar från oppositionens sida, som vi hörde, att förslaget är illa utrett, man är rädd för att hyrorna ska bli högre och att man inte ska kunna få tillbaka en felaktig hyra, och man hävdar också att det blir svårare för bostadsrättsföreningar att sköta sitt uppdrag om de inte kan säga nej till uthyrning.

Låt oss då titta på de invändningarna en i taget, herr talman. När det gäller tidsramen för utredningen som ligger till grund för förslaget stämmer det att det har gått fort. Det gått fort av det skälet att vi alla är överens om problemen och att det här är prioriterat. När någonting är prioriterat är åtminstone jag glad att vi har en regering som agerar. Det tog tre månader att ta fram ett delbetänkande med förslag till förändringar. Det remitterades sedan tillsammans med promemorian från Justitiedepartementet några veckor senare.

Det som är klart och tydligt är att det är en utredning som har följt alla konstens regler. Det är en utredning som visserligen har gått fort att få fram, men ingen har riktat kritik mot att man skulle ha frångått övergripande principer för hur man gör. Detta är prioriterat, och därför går det fort.

Men ändå säger oppositionen att vi ska utreda mer. Det är svaret. I de mediala kommentarerna kan man också läsa att det som verkar ha upprört mest, inte minst Veronica Palm, är att ingen kan säga om det här ger 10 000, 20 000 eller 30 000 nya bostäder, och därför säger man nej.

Herr talman! Jag kan inte låta bli att fundera på om det inte mer handlar om ett politiskt spel än någonting annat när den centrala invändningen man har är att man inte vet exakt hur många tusen bostäder som blir tillgängliga.

Hyrorna då? Ja, här är det ännu mer obegripligt, tycker jag, vad oppositionen ägnar sig åt annat än ren skrämselfpropaganda. Socialdemokraterna, och även Veronica Palm för en liten stund sedan, har sagt att det är en rimlig princip att man ska kunna få täckning för de kostnader man har. Ska man få någon att hyra ut sin lägenhet måste det gå att få täckning för räntekostnader och avgift, vilket är precis det som är poängen med det här förslaget.

Men det är ju en schablonmodell, invänder man då, och principen om täckning måste bara gälla de faktiska kostnaderna. Men hur ett sådant system skulle se ut vet man inte, och det har man inga andra förslag på. Eller menar man på fullaste allvar att staten ska upprätta en kontroll över varenda bostadsrättshavares exakta lån och aktuella räntesatser? Förutom att det vore en ganska komplicerad och förmodligen rätt dyr modell kan man fundera över om det över huvud taget vore rimligt. Man kan dessutom fundera över rimligheten i att hyresnämnden, i Veronica Palms tolkning av att få kostnadstäckning, ska bedöma en skälig hyra efter hur framgångsrik någon har varit på att förhandla med banken om sin ränta. Det är vad det kokar ned till i ett sådant system.

Nu får vi i stället en schablonmodell, vilket det nog måste vara om det här ska fungera i praktiken i hela landet, och vi får en modell som fungerar just i hela landet.

Vem ska ha råd då? Det har varit den tredje stora invändningen. Det är lätt att göra några räkneexempel. Förslaget säger att man ska acceptera en avkastningsränta på marknadsvärdet på ett par procent över Riksbankens referensränta. Räknar man på det och jämför med vad små lägenheter kostar – antingen i Storstockholm, Storgöteborg eller kanske också i andra städer, för detta är ju inte bara ett storstadsproblem – ser vi att små lägenheter kan det nog finnas rätt gott om, enligt det här förslaget, som skulle kunna bli tillgängliga strax under eller strax över 5 000 kronor. En del lägenheter blir såklart dyrare än så. Om någon har fått ett jobb till exempel i den här staden och ska flytta hit och har fått en bra lön men bara inte hittat någonstans att bo kanske lägenheter med högre hyra också kan hyras ut. Det är väl utmärkt.

När det gäller invändningen att man inte kan klaga på hyran har det spridits rejält med missförstånd. Man kan enligt förslaget inte i efterhand få hyran prövad av det enkla skälet att reglerna nu blir tydliga från början om vad som gäller. Med ett så klart och tydligt system är det enkelt att se vad som är en acceptabel hyra. Men man kan, om man klagar och tycker att det här inte är rätt, precis som vanligt få hyran prövad och nedsatt. Det är också det som gör att vi kommer att kunna komma till rätta med det stora bekymret i dag med många exempel på grå eller svarta kontrakt och rena ockerhyror. Det är det som vi kommer till rätta med i det här förslaget.

Den sista invändningen då? Det blir svårt för bostadsrättsföreningarna att fungera om de inte kan ha kontroll över vilka som bor i deras fastighet. För det första tror jag att vi i den delen ska ha klart för oss att det inte är någon absolut rättighet att hyra ut bostaden som föreslås. Man måste

fortfarande få tillstånd från föreningen, och föreningen kan även i det här förslaget säga nej om det finns skäl för det.

För det andra är det rimligtvis så att den som hyr ut har ett stort intresse av att föreningen är välskött och att fastigheten fungerar, dels för att man vill behålla värdet på lägenheten, dels för att det lite grann också kan påverka vilken hyra man kan ta ut. Det finns alltså ett intresse även från den som hyr ut att det här ska bli rätt.

För det tredje, herr talman, är det klart att de här reglerna gäller för en begränsad tid och att de gäller för *en* lägenhet.

När vi nu har skingrat den retoriska dimman vill jag säga att det är nu det gäller. Nu är det skarpt läge, och det är upp till bevis. Menar man allvar med att bostadsbristen är ett samhällsproblem som vi måste agera mot här och nu, och menar man allvar med att åtgärder som har effekt på kort sikt måste sättas in har vi nu en unik möjlighet att göra det vid vote-ringen i morgon. Att då säga nej till ett förslag som kan ge tiotusentals nya bostäder är lika obegripligt som det är oseriöst.

Med de orden, herr talman, vill jag avslutningsvis yrka bifall till reservation 2 i betänkandet och i övrigt bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

I detta anförande instämde Michael Svensson (M).

Anf. 131 VERONICA PALM (S) replik:

Herr talman! Det är stora ord från Oskar Öholm, och jag förstår att han griper efter det här halmstrået. Det kan inte vara så roligt att företräda en regering som har haft sex år på sig och bostadsproduktionen bara har rasat. Jag förstår att det blir viktigt att tala om att det här är en stor bostadspolitisk fråga som man nu tar ansvar för att lösa. Men det blir lite patetiskt när det faktiskt inte är så.

Jag har en viktig fråga när det gäller hyressättningen. Men först vill jag säga, när Oskar Öholm talar om vikten av att ha ett empiriskt underlag, att det enda vi vet att är att det finns bostäder som går att hyra ut om man har en stabil, fungerande bostadsmarknad och en prissättning som är rimlig. Därför blir det konstigt när ni talar om 40 000 bostäder i utredning och departementsskrivelser, 20 000 på presskonferensen och 10 000 enligt vice statsministern. Sedan säger man att man inte riktigt vet och nu säger ni tiotusentals. Ärligt talat, vi har en bostadsproduktion på 20 000 nya bostäder under vad som skulle behövas varje år. Då är inte tiotusentals bostäder den stora bostadspolitiska frågan, men det hade varit bra om vi hade haft ett regelverk som gett fler bostäder.

Nu till mina frågor: Vem sätter marknadsvärdet? Den schablon som Oskar Öholm talar om handlar om att någon, varje gång man hyr ut en bostad, ska sätta ett marknadsvärde. Vem gör det? Och på vilket sätt blir det enklare?

Anf. 132 OSKAR ÖHOLM (M) replik:

Herr talman! När det gäller den sista frågan vet jag inte. När jag kom från Örebro till Stockholm insåg jag att alla som letar efter bostad verkar ha järnkoll på exakt vad varenda kvadratmeter i varenda del av staden kostar. Därför tror jag inte att det är speciellt svårt att ta reda på vad

värdet på en lägenhet är. Det verkar vara ganska enkelt att ta reda på. Att den modellen fungerar och är tydlig tror jag är det minsta bekymret.

När det gäller den andra delen kan jag säga att det är fascinerande att höra Veronica Palm resonera. Hon erkänner att det finns lägenheter som står tomma. Det finns lägenheter som går att hyra ut. Och nu finns ett förslag om att kunna göra det. Det hela blir obegripligt. Den här debatten blir en seminarieövning snarare än en diskussion om att dessa problem finns på riktigt för verkliga människor.

Veronica Palm säger ungefär följande, om jag ska försöka sammanfatta, och nu ironiserar jag inte. Det ska bli lättare att hyra ut en privatbostad. Det är vi överens om. Man ska ha rätt att få täckning för sina kostnader. Det är vi också överens om. Vi ska skydda bostadsrättsföreningarna. Även det är vi överens om.

Sedan lägger regeringen fram ett förslag där vi gör det lättare att hyra ut bostäder, ett förslag som innebär att man får täckning för de kostnader man har och behåller regeln att bostadsrättsföreningen kan säga nej om det skulle skada föreningen. Det blir fullständigt omöjligt att förstå vad Socialdemokraterna anser vara problemet, herr talman, när vi levererar exakt det som de vill ha. Då hakar man upp sig på hur många tiotusentals lägenheter det kan ge. Det största problemet blir om det är 10 000, 20 000 eller 30 000. Min fråga till Veronica Palm, i ett läge med akut bostadsbrist som hon själv i skarpa ordalag gett uttryck för, är: Hur många tusentals lägenheter är för lite?

Anf. 133 VERONICA PALM (S) replik:

Herr talman! Kan vi inte, Oskar Öholm, bara erkänna att vi tycker olika om det här?

Det som Oskar Öholm och regeringen föreslår är inte att det ska bli lättare att hyra ut, utan att man ska frånta äganderätten från dem som äger sin bostad. Jag tycker inte att det är rimligt. Bostadsrätten är en bostadsform som är värd att värna. Det är viktigt att värna bostadsrätten som form.

Det sägs att man ska ha kostnadstäckning. Nej, det är inte det ni föreslår, Oskar Öholm. Det ni föreslår är att man värderar lägenheten på en marknad. Det gäller inte de faktiska kostnaderna. Den som äger en bostadsrätt värderad till 4 miljoner har inte månatliga kostnader för 4 miljoner. Det är inte fråga om de faktiska kostnaderna. Det är en marknadsvärdering, tydligt uttryckt i propositionen, oavsett om man har lån eller inte på bostaden, en marknadsvärdering som man sedan räknar om till hyra. Det är ingenting annat än en hyressättning baserad på marknaden.

Jag tycker inte att det är så vi löser bostadsbristen, men det är klart att om man under så lång tid underlåtit att ha en produktionspolitik, en politik som ger fler bostäder, öppnar det för att man också kan använda marknadsvärderingen för att vrida bostadsmarknaden till någonting annat. Jag tycker att det är viktigt att även vanliga ungar från Örnsköldsvik, Örebro och Västerås ska kunna få en bostad i Uppsala om de kommit in på en studieplats.

Det är viktigt att vi får en rörlig arbetsmarknad. Min enkla fråga till Moderaternas företrädare i kammaren i dag är därför: Var det viktigare att få igenom marknadshyror på andrahandsbeståndet än att få till stånd en regeländring för att underlätta uthyrning?

Anf. 134 OSKAR ÖHOLM (M) replik:

Herr talman! Det var uppenbarligen inte det som var viktigast, och det är ju inte det vi föreslår. Det som föreslås är att det ska vara möjligt att få täckning för sina kostnader. Modellen ska vara tydlig, transparent, begriplig för människor, och den ska kopplas till de kostnader som finns för att äga bostaden eller det som är marknadsvärdet på bostaden. Det är taket. Om vi hade helt fri hyressättning skulle vi inte lägga oss i det över huvud taget utan hitta någon annan modell.

Problemet är att det blir svårt att förstå när Veronica Palm säger att man ska kunna få täckning för kostnaderna. Hur ska den modellen se ut? Ska det vara Veronica Palms egenhopsnickrade statliga myndighet som granskar människors exakta ränteutgifter och aktuella räntesatser? Är det rätt modell? I annat fall är det bara retorik. Om man hittar en schablonmodell som fungerar och blir begriplig kan man tala hur mycket som helst om det man vill göra.

Jag är glad, herr talman, att Veronica Palm rör sig bort från teknikalteterna och talar om dem som det verkligen berör. Det är just därför som vi gör detta. De som kommer hit, oavsett om det är från Västerås eller Örebro eller Umeå, har dessa problem i dag. Det gäller inte bara studenter utan också dem som får jobb och inte hittar någonstans att bo.

Dessutom har vi de som kanske redan finns på plats här. Det kanske handlar om en pajad relation där man känner att man måste flytta isär. Den ena behåller lägenheten och den andra står plötsligt utan någonstans att bo. I många andra länder och städer skulle det kunna lösas exempelvis genom en ventil för en andrahandsmarknad tills man kommer på fötter igen och hittar någonstans att bo mer permanent. Veronica Palms enda besked till den unga person som förlorat kontraktet och snabbt måste hitta någonting nytt är att flytta hem till mamma och pappa. Det är socialdemokratisk bostadspolitik 2012.

Anf. 135 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Civilutskottets betänkande 3 om privatuthyrning av bostäder är i mitt tycke en liten specialare bland riksdagens betänkanden.

Regeringen gjorde ett försök att inom ramen för budgetpropositionen smyga igenom en civilrättslig lagändring. Budgetbeslut fattas enligt en speciell form, först med beslut om helheten och sedan beslut om respektive utgiftsområde. Samtliga partier röstar på sina budgetförslag, vilket gör det till ett tillfälle för en regering som inte har egen majoritet att få igenom ändringar trots att oppositionen egentligen utgör en majoritet mot regeringens förslag på en viss punkt, men på grund av formerna är det svårt att organisera ett samlat motförslag. Syftet är att budgeten som helhet ska hållas samman och inte bli ett hopkok av alla de delar som var för sig vinner majoritet i kammaren. Det är bra när det gäller att klara den ekonomiska balansen.

Att i det sammanhanget genomföra civilrättsliga lagändringar är inte, menar vi i oppositionen, förenligt med avsikterna med budgetlagstiftningen. Tvärtom skulle upprepade försök från en regering, oavsett vilken, att utnyttja budgetbeslutet för att smyga igenom lagstiftning på skilda områden riskera att underminera stödet för själva budgetlagstiftningen, vilket åtminstone vi miljöpartister inte vill se.

Detta är, herr talman, bakgrunden till att det nu aktuella förslaget om privatuthyrning av ägda bostäder blivit ett ärende för riksdagen trots att regeringen inte lagt fram någon särskild proposition i frågan. Betänkande 3 är alltså en del av civilutskottets behandling av regeringens budgetförslag.

Därmed, herr talman, övergår jag till att i sak kommentera förslaget som regeringen bakade in i budgeten.

Regeringen har under sina sex år vid makten lagt fram ett stort antal förslag med syftet att den som letar en bostad enklare ska kunna hitta en sådan. Inget av dessa förslag har emellertid inneburit någon påtaglig effekt för den som söker bostad. Tvärtom har problemet med att hitta en bostad vuxit under alliansregeringens år vid makten.

Att regeringen abdikerat när det gäller frågan om att få fart på nybyggnation av bostäder tror jag att de flesta numera har insett. Regeringen har lämnat över hela problematiken till en marknad där det inte finns någon aktör på utbudssidan som har något att vinna på att bristen på bostäder minskar. En marknad där nya och betalsvaga konsumenter uppenbarligen inte är intressanta för dem som producerar blir per definition en marknad som utestänger.

Genom det nu aktuella förslaget försöker regeringen hitta en ny lösning. Man har, utan att kunna ange på vilken grund, bestämt sig för att det finns ett stort antal oanvända bostäder som ägarna av någon anledning inte vill hyra ut. Regeringen tror sig veta att det handlar om 10 000 till 40 000 bostäder i landet som inte används på grund av att ägarna känner sig osäkra på hur man bär sig åt för att hyra ut. Därför vill regeringen med detta förslag underlätta för ägarna att hyra ut. Det är alltså bakgrunden.

För det första kan man ifrågasätta motivet till förslaget. Är det inte tillåtet att i Sverige ha en bostad som man inte använder om man anser sig ha råd med det? Anledningarna kan vara många och högst personliga. Varför ska staten ifrågasätta det?

För det andra är varje intäkt oavsett storlek ett täckningsbidrag för den som vill behålla sin bostad en längre tid utan att bo i den. Varför skulle just denna form av önskan garanteras full kostnadstäckning? Det har vi inte fått någon förklaring på.

För det tredje: Är det så här regeringen anser att allt fler ska bo – i andra hand eller inneboende? Jag är övertygad om att de flesta som söker bostad vill ha en egen bostad, inte ett rum i någon annans. Att bo i andra hand kan bara vara en tillfällig lösning. Det får definitivt inte bli genom ökad trångboddhet som vi löser bostadsbristen.

Då, herr talman, kommer vi till det tekniska i regeringens förslag. Det finns väldigt mycket att säga om brister i förslaget och dess beredning, men jag skall bara uppehålla mig vid några.

När politiska beslut innebär att en vara tillförs ett mervärde stiger priset på varan. Ett tydligt exempel är att nybilspriset på miljöbilar steg när man införde skattefrihet och att priset på begagnade miljöbilar gick upp i Stockholmstrakten när man införde biltullar, eftersom miljöbilar befriades från avgiften. Bilhandlarna i Stockholm dammsög landsbygden på begagnade miljöbilar, eftersom man fick ca 10 000 kronor mer för dem i Stockholm än exempelvis i Dalarna, som jag kommer från.

Ett politiskt beslut ger ett mervärde som påverkar priset. Det är inte särskilt svårt att förstå, eller hur?

Många av er riksdagsledamöter har säkert varit kommunalpolitiker tidigare. Förmodligen har ni varit med om att ta beslut om en förbifart eller någon annan form av mer omfattande trafikomläggning. Fastigheter som tidigare legat i skyltlägen blir över en natt ganska ointressanta för näringsidkarna i området, samtidigt som fastigheter som tidigare inte påverkats av trafiken blir mindre intressanta för bostadsändamål när den nya trafikleden förstör de boendes rekreationsområden.

Det är här fråga om stora och omedelbara värdetförluster för många fastighetsägare, vilket leder till protester. Just då är det svårt att vara politiker. Men efter ett antal år har fastigheterna bytt ägare, och de som nu bor i de före detta verksamhetslokalerna är nöjda med bättre bostäder. Näringsidkarna har utvecklat gamla bostadshus till nya attraktiva verksamhetslokaler i det nya skyltläget. Det är inte alltid det går så väl i slutändan, men det händer ibland. Detta är ännu ett exempel på hur politiska beslut påverkar värdet på något, i det här fallet fastigheter, som marknaden prissätter både i ett kort och i ett långt perspektiv.

Detta är själva grunden i marknadsekonomi och något som är ganska självklart för oss alla – eller i alla fall borde vara det. Men den borgerliga regeringen har glömt bort det när man berett förslaget om privatuthyrning. De flesta remissinstanser är också väldigt kritiska till regeringens förslag.

Nu har vi hört två debattörer med ett Stockholmsperspektiv. Jag försöker anlägga ett annat perspektiv på frågan.

Vad är det då regeringen föreslår att man ska tillföra den ägda bostaden som ger detta ökade värde? Jag menar att den viktigaste komponenten är att man tar ifrån hyresgästen möjligheten att återfå oskäligen överhyror. Möjligheten att få hyran sänkt efter en prövning i hyresnämnden räcker inte för att hålla tillbaka orimliga hyror, särskilt inte när hyresvärden kan säga upp den som ifrågasätter nivån. Just det faktum att de som hyr ut har riskerat att få betala tillbaka ockerhyror har varit det som gjort att hyresnivåerna begränsats.

Detta kommer att leda till högre hyror på andrahandsmarknaden och i slutändan även till att detta mervärde påverkar försäljningspriserna på bostäder. Observera dock att detta enbart gäller för områden med en redan överhettad lokal bostadsmarknad.

Att bostadsmarknader alltid är lokala marknader är en annan sak som jag menar att regeringen helt bortser från i sitt förslag. Jag syftar då på den konstruktion regeringen har valt för att begränsa hyresnivåerna. Man föreslår att uthyraren ska ha rätt att få täckning för sina faktiska kostnader, vilket kan låta rimligt men definitivt inte är självklart i en fri marknadsekonomi. Det finns många företag som går omkull, eller hur?

I den fjärde paragrafen i den nya lagen, den som hyresnämnden ska tolka när det uppstår en hyrestvist, står det klart och tydligt att hyran ska fastställas till ett belopp som inte påtagligt överstiger kapitalkostnaden och driftskostnaden för bostaden samt att kapitalkostnaden beräknas som en skäligen avkastning på bostadens marknadsvärde. Det handlar alltså inte om kapitalkostnaden.

Hur tror herr talmannen att det skulle fungera på en ort där man varslat 10 eller 20 procent av de privatanställda i de största företagen? Där

har den ägda bostaden inget marknadsvärde, och alla som bor kvar för att de företag som finns kvar ändå ska fungera, vill absolut helst hyra på grund av den oerhörda osäkerheten på marknaden. Ingen vill äga en bostad.

Varför genomför då regeringen en lagstiftning där det bara är de som äger en bostad i en överhettad region som kan göra en bra affär på sin bostad? Varför förbjuder man en hyresnivå på denna svaga ägarmarknad – det är faktiskt det man gör med det här systemet för takhyra – som faktiskt skulle accepteras på den lokala hyresmarknaden, bara för att marknadsvärdet för de ägda bostäderna närmar sig noll? Så ser det nämligen ut där ingen vill bygga och ingen vill bo. Här har regeringen missat något väldigt centralt. Det är faktiskt en minoritet av oss i det här landet som bor i Stockholm, och lagen ska fungera i hela landet.

Det är, herr talman, djupt beklagligt att regeringen har missat möjligheten att nå en bred lösning med långsiktiga spelregler för den tydligare och tryggare andrahandsmarknad som självklart måste utvecklas. Många försök har gjorts att påverka regeringen i den riktningen. Inte minst har vi från oppositionen försökt samtala med regeringen i syfte att förbättra förslaget.

Miljöpartiet menar att det är möjligt att förbättra villkoren både för den som hyr och för den som hyr ut, men regeringen har i sitt förslag helt glömt bort den som hyr. Problemet på andrahandsmarknaden är alltså inte att den som hyr har för bra villkor i dag.

Det är också allvarligt att regeringen på sex år inte har lyckats få fart på bostadsbyggandet. Bostadsbristen ökar och trångboddheten breder ut sig. Det är inte lätt att vara skolbarn när man inte har någon plats att läsa sina läxor på. Tyvärr kan det vara just de familjerna som hyr ut på de orter jag refererar till. Att då stapla misslyckade reformer på varandra löser inga problem. Det är hög tid att man tar denna fråga på allvar.

Miljöpartiet menar att regeringen måste ta initiativ till blocköverskridande diskussioner, så att vi får till de långsiktiga spelregler som alla talar om men som vi inte kan se någon som helst vilja till från regeringens sida. Ständiga och ogenomtänkta reformer skapar nämligen det motsatta: osäkerhet för aktörerna om vad som gäller.

Miljöpartiet menar att regeringen måste främja innovations- och erfarenhetsutbyte för att frigöra bostadssektorn. Framför allt måste man ge bättre förutsättningar för små och medelstora byggföretag. Det krävs även reformer som gör att de som står för utbudet av bostäder får incitament att även erbjuda bostäder till alla dem som inte har de bästa betalningsmöjligheterna.

Ungdomar och studenter som söker sin första bostad, ensamstående och många äldre med låga pensioner har svårt på en marknad där brist pressar upp priser och vinster. Den utvecklingen måste brytas, och det kan bara ske i ett brett politiskt samförstånd.

Att regeringen genom sitt förslag dessutom försöker underminera möjligheterna för landets bostadsrättsföreningar att fungera gör förslaget än mer obegripligt. Är det inte bra med självförvaltning? Ser inte regeringen fördelarna med att människor går samman och löser problem gemensamt? Står kollektiva lösningar på regeringens hatlista?

Det duger inte att komma med bortförklaringar om att man har bra förslag på gång som ska lösa de problem den nya lagen skapar. Rege-

ringens förslag är ofullständigt, dåligt berett och mycket starkt kritiserat av dem som berörs. Det löser inte de problem man vill åtgärda. Det är ett hastverk som man försökte smyga igenom i budgetpropositionen, kanske för att man trodde att det skulle fungera medialt och ge bostadsministern något att prata om. I stället framträder en bild av en tom och desperat regering utan politiska förslag. Det är det som återspeglas i hur man hanterat detta förslag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 3.

Anf. 136 OSKAR ÖHOLM (M) replik:

Herr talman! Jag är förvisso ganska ny i civilutskottet men har ändå under hösten lite grann fått möjlighet att lära känna Jan Lindholm i debatterna.

En sak är tydlig när man lyssnar. Jan Lindholm är en person som läser på ordentligt, går igenom detaljerna och framstår över huvud taget som mycket seriös och genomtänkt i varför han landar i olika saker. Jag håller såklart inte alltid med. Men jag uppskattar och har respekt för att man kan ha olika synpunkter.

Det är av precis de skälen som jag har så oerhört svårt att förstå att Miljöpartiet har hamnat i ett läge där man aktivt är beredd att bidra till att förvärra bostadsbristen. Det är konsekvenserna av det beslut som kamraren kommer att fatta i morgon, om inte någon skulle ändra uppfattning under debattens gång.

Jag kan förstå att Socialdemokraterna kan lyckas hitta ett sätt att vara emot regeringens politik. Det tillhör spelets regler. Lyssnar man på Veronica Palm, som vi gjorde tidigare, är allt regeringen gör per automatik och per definition dåligt. Men att Miljöpartiet, som brukar betona sin självständighet och att man tänker igenom och har egna förslag, skulle binda upp sig på detta sätt är väldigt svårt att förstå.

Jag lyssnar på de invändningar som Jan Lindholm kommer med i sitt anförande. Man har synpunkter i detaljer. Man vill inte tala om de orter som inte bara är storstäder utan i princip varenda universitetsort i landet och vartenda ställe där människor söker bostad. Det vill man inte tala om, utan man försöker att konstruera ett problem någonstans.

Min fråga till Jan Lindholm är: Är det rimligt att vi förenklar reglerna för privatuthyrning över huvud taget, eller är de bra som de är i dag? Är det ett bekymmer att det är så svårt att under en kort period hitta någonstans att bo i till exempel andra hand?

Om det är bra, hur skulle ett alternativt system ha sett ut om Jan Lindholm fått bestämma själv?

Anf. 137 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Det är mycket begärt att jag i en replik ska kunna beskriva ett alternativt system. Det är rätt stor skillnad på att vara oppositionsparti och att vara regering. Ni har kanske ett antal tusen tjänstemän som jobbar fram förslagen. Vi har försökt att föra diskussion med regeringens representanter om detta.

Jag vill börja med att säga att när Oskar Öholm nu för andra eller tredje gången har sagt att om man röstar nej i morgon skulle det betyda att man aktivt bidrar till att öka bostadsbristen är det i sak fel. Så är det inte. Om förslaget har den effekt som Oskar Öholm och en del tror, vilket

jag inte tror att det har, skulle det möjligen kunna bidra till att minska bostadsbristen. Det är en ganska stor skillnad. Det är en sådan retorik som jag förstår att ni lär er att använda, ni som är skolade från början. Jag som har kommit in i politiken sent i livet har inte riktigt den kompetensen.

Jag skulle vilja ställa en motfråga. Eftersom jag har läst vad människor tycker om detta är det lite knepigt med att regeringen målar fram det som någonting väldigt positivt. Jag hittar inga som tycker att det är bra. Alla som jag har läst som har kommenterat detta både i samhällsdebatten och i remissyttranden och sådant är väldigt kritiska till förslaget och tycker att det har stora brister.

Mitt svar på din fråga är ja. Självklart ska vi ha ett bättre system. När nu alla vill ha ett bättre system – och det har jag uppfattat att alla som är kritiska vill – varför då inte föra en dialog med dem? Varför inte försöka att arbeta tillsammans med dem som berörs?

Det är regeringskonst. Det regeringen ägnar sig åt tycker inte jag är att regera utan mer att diktera. Där har regeringen rätt mycket att lära. Samverka med dem som berörs.

Anf. 138 OSKAR ÖHOLM (M) replik:

Herr talman! Det gäller just detta att försöka hitta en gemensam modell. Anledningen till att jag tog upp frågeställningen var just det. Följer man debatten hör man alla beskriva problemen mer eller mindre på samma sätt. Man lyfter upp att människor inte hittar någonstans att bo oavsett om det är permanent eller inte. Om man är så överens är det konstigt att det inte ska gå och hitta en modell som fungerar.

Jag tog upp detta eftersom jag vet att vi här har försökt att föra samtal inte minst med Miljöpartiet. Vad är då invändningarna? Hur skulle alternativet se ut? Oavsett de tiotusentals tjänstemän som Jan Lindholm nu hänvisar till finns det nu ett utrett förslag. Man har problem med det. Vi har signalerat att vi är beredda att diskutera delar av det förslaget och ta till oss av åsikter.

Men då måste det också finnas alternativa modeller. De behöver inte vara färdigutredda, men man måste åtminstone i huvudsak tala om vad som är inriktningen. Vad är det principiellt felaktiga med att kunna få täckning för sina kostnader, till exempel?

Jag tror, precis som Jan Lindholm är inne på, att man ska lyssna på dem som berörs. Detta är ett exempel där vi har aktuella opinionsmätningar. Vi vet att detta är ett populärt förslag inte minst bland människor som är unga och dem som söker sig till stora städer, tillväxtorter och universitetsorter. De tror att detta kommer att ge effekt.

Herr talman! Jag tror att problemet är detta. De som söker en bostad och letar efter någonstans att bo har inga mäktiga intresseorganisationer som talar för dem. Den som har fått ett jobb i Stockholm och tvingas tacka nej för att det inte gick att bo någonstans, vad finns det för mäktig intresseorganisation som för den personens talan? Det gäller också den som har fått en studieplats och nu inte kan ta den därför att den inte får någonstans att bo.

Vem talar för deras intressen? Jag skulle vilja säga att den enda intresseorganisation som de som aktivt letar efter någonstans att bo och på kort sikt få det åtgärdat har i dag är uppenbarligen regeringen. Det vore

Anf. 139 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Jag tror att till exempel Sveriges förenade studentkårer är en bra representant för denna grupp som Oskar Öholm säger inte har någon som företräder dem. De är kritiska till systemet. Jag tror att organisationen jagvillhabostad.nu, som är en ungdomsorganisation i huvudsak, är en bra grupp som företräder dem som Oskar Öholm tror saknar företrädare. De är motståndare till förslaget och tycker att det finns problem med det.

Det är två grupper som jag tror att man skulle kunna ha en diskussion med och få fram ett mycket bättre förslag. Jag tror att jag stannar där. Jag fick vad jag förstod inga frågor, och det är ingen idé att nu ställa en retorisk fråga.

Anf. 140 NINA LUNDSTRÖM (FP):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till alliansreservationen nr 2, som avser rätt att hyra ut bostadsrättslägenhet utan att ange några skäl samt därutöver bifall i övriga delar till utskottets förslag i betänkandet.

I dag har vi debatt om förslaget om privatuthyrningen som finns med i budgeten, som tidigare talare har varit inne på. Privatuthyrningen behandlas nu separat.

Detta är ett viktigt område som behöver reformer. Vi konstaterade redan under den tid vi i Alliansen var i opposition innan maktskiftet år 2006 att reformer behövs. Då besvarades förslag i motioner med att utredning pågår. Nu har åren gått.

I dag kan riksdagen ta del av det enda helhetsförslag som finns, och det är regeringens förslag. Förslaget handlar dels om att göra reglerna enklare så att det blir mer transparent och tydligt, dels om att förstärka möjligheten för enskilda att få hyra ut.

Från utredning till proposition har ändringar gjorts utifrån synpunkter som har framkommit under beredningen. Det är viktigt att framhålla att man också har lyssnat på synpunkter som har kommit in.

Innan jag övergår till att mer ingående beskriva de olika förslagen vill jag lyfta fram den svenska bostadsmarknaden i ett internationellt perspektiv.

En bostadsmarknad där privatägda bostäder hyrs ut finns även på andra håll. I många andra länder går det snabbt att hitta en bostad att hyra. Man ställer sig frågan: Varför finns inte samma möjlighet i Sverige? Den frågan borde alla ställa sig.

I delbetänkandet från Hyresbostadsutredningen, SOU 2012:35, om privatuthyrning finns en beskrivning av läget för privatuthyrning i Finland, Norge, Danmark, Tyskland och Storbritannien.

I flera länder utgör uthyrningen av privata bostäder en större del av marknaden än i Sverige. Exempelvis kan följande noteras i utredningen:

De som bor i privata hyresbostäder är ofta yngre låginkomsttagare. Privata hyresvärdar svarar för ca 60 procent av hyreslägenheterna i Tyskland. Den privata hyressektorn är stor och välfungerande. I Danmark är 16 procent av beståndet privatuthyrning. Besittningsrätten är stark sär-

skilt i Tyskland och Danmark. I Norge finns enligt utredningen en välfungerande marknad för uthyrning av privatpersoners bostäder. Det är enkelt, tryggt och ekonomiskt fördelaktigt att hyra ut.

Om andra länder kan ha en välfungerande privatuthyrning, varför kan inte Sverige det? Det finns konkreta hinder som hämmar uthyrningen i Sverige. Utredaren konstaterar att privatuthyrning inte är en bostadsmarknad som fungerar väl. Den bilden delas av många.

Priserna på den informella marknaden är höga och otryggheten stor för dem som hyr. I andra länder kan man få ta del av ett utbud av hyreskontrakt i tidningar, hos mäklare och på sajter. Hur många hyreskontrakt kan vi se i Sverige som annonseras öppet i olika lägen, prisklasser, storlek och kvalitet? I Sverige organiserar vi bostadsköer, men vi har anledning att titta på hur andra länder gör.

Det bristfälliga utbudet är en konsekvens av en bostadsmarknad som inte fungerar, till skillnad från andra delar av bostadsmarknaden. Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att bostadsmarknaden ska fungera bättre. Men problem som har uppkommit under flera decennier kan inte lösas på bara en mandatperiod.

Nu finns detta förslag på riksdagens bord som kan bidra till lösningar. Det är ett helhetsförslag för uthyrning av privatägda bostäder. Vi debatterar bostadsrätter, men det gäller även ägarlägenheter och småhus. Förslaget innehåller en prissättningsmodell, en hyresmodell, som ska bli mer transparent. Det handlar om att öka utbudet och ge enskilda möjlighet att hyra ut samt om att skapa ett ramverk för trygghet. Man får hyra ut en bostad och måste ha bott i den ett år av tre; allt i syfte att göra det enklare, tryggare och mer förutsägbart att både hyra ut privatbostad och att hyra bostad, det vill säga vara hyresgäst. Det är inte enkelt i dag.

Bostadsrättsinnehavare har svårt att få tillstånd att hyra ut. I dag måste man ange beaktansvärda skäl som ska motivera varför man vill hyra ut. Styrelsen har mer makt än den enskilde bostadsrättsinnehavaren.

Det finns problem med att den som hyr ut inte får ta ut mer ersättning än vad en hyreslägenhet kostar. Detta gäller för ägda bostäder, utom för dem som hyrs ut för fritidsändamål; där finns särskilda regler. En del anser att det inte är värt att göra sig besväret om man inte ens får rimlig kompensation.

Det är rimligt att den som hyr ut ska ges möjlighet att ta ut kompensation. Men dagens förslag är inte en modell för fri hyressättning. Det blir ett tak för hyran med denna modell. Man kan alltid begära att hyran prövas av hyresnämnd. Hyresmodellen måste fungera nationellt, lokalt och på fastighetsnivå.

Det behövs en bättre och tydligare maktbalans mellan föreningen och bostadsrättsinnehavaren. Det är skälet till den föreslagna ändringen i bostadsrättslagen.

Med förslaget i propositionen är det möjligt för styrelser att säga nej till uthyrning om till exempel ändamålsenlig förvaltning av fastigheten påverkas. Detta måste påtalas. Missuppfattningar finns om att denna rätt inte skulle finnas. Men med denna modell är det styrelsen som ska begära hos hyresnämnd att uthyrning ska nekas. Förslaget är förenligt med den kooperativa tanken.

Det finns föreningar där uthyrning medges. Men det finns även fastigheter där enskilda har haft mycket svårt att få hyra ut i andra hand. En

del tvingas sälja sitt boende. Härondagen berättade en ung man om sitt öde. Han hade en bostad i Malmö och fick jobb i Stockholm. Han blev tvungen att sälja i ett läge där han egentligen inte ville sälja sin bostad i Malmö. Han blev tvungen att sälja på villkor som han inte var nöjd med. I hans fall blev det med förlust, som han ansåg. Andra väljer att inte hyra ut sin bostad.

Ar det inte ett dilemma för oppositionen att lägenheter som inte nyttjas inte kan hyras ut? Har inte ni fått telefonsamtal och brev från dem som drabbas av dagens lagstiftning?

Hur stor nyproduktionen än blir kommande år är de flesta hus trots allt redan byggda. Det är viktigt att denna del av bostadsmarknaden fungerar bättre, som i andra länder!

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern avslår förslaget i alla delar. Socialdemokraterna vill att regeringen återkommer med andra förslag. Deras egna förslag lyser med sin frånvaro. Detta har utretts även under S-regeringar. Ni verkar inte ha bråttom att hitta lösningar. Ni har inga egna idéer om konstruktioner och förslag. Er bostadsrapport innehöll inga förslag. Varför? Ni har inte svar på hur ett alternativt förslag skulle se ut.

Jag har all respekt för att inte alla har resurser att ta fram modeller, men varför inte ta detta modesta steg för att få en bättre fungerande andrahandsuthyrning? Att ropa ”vargen kommer” duger inte. Det löser inte situationen för dem som söker bostad.

Herr talman! Jag vill också ta tillfället i akt och sätta ett frågetecken för de intresseorganisationer som finns på bostadsrättsmarknaden. Kritik har riktats mot liggande förslag. Men om problembilden delas av oss alla, varför har man inte presenterat några egna förslag för att ge uthyrningen bättre möjligheter att fungera?

Herr talman! Det behövs en välfungerande trygg bostadsmarknad där man kan hitta tillfälliga och långsiktiga boendeformer. Det är viktigt för studerande och för att arbetsmarknaden ska fungera.

Vi kan lära av andra länder. Det finns inget som säger att vi ska ha en sämre fungerande marknad för privatuthyrning av ägd bostad än andra länder. Nu finns ett reformförslag på riksdagens bord – ett helhetsförslag.

Jag yrkar bifall till regeringens förslag för de bostadssökandes skull.

I detta anförande instämde Gunnar Andrén och tredje vice talman Jan Ertsborn (båda FP).

Anf. 141 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! I helgen har jag, förutom att ägna mig åt traditioner som att handla julgran, sätta russin i lussebullar och utgöra ett moraliskt stöd för pepparkaksbakande människor i familjekretsen, funderat över vad som är viktigt och mindre viktigt i fråga om privatuthyrning. Samtidigt har det förts en angelägen debatt på nätet om öppenhet och traditioner och om Centerpartiets förslag om att på sikt öppna för en friare invandring som syftar till att Sverige ska växa och utvecklas och att vi ska kunna trygga välfärden i framtiden.

För mig och Centerpartiet är det självklart att det finns plats för alla och att tillgång till bostäder och arbeten är nödvändigt för att vi ska lyckas med integrationen och med kampen mot utanförskapet.

Vår befolkning växer, och det måste den göra. Hela landet ska växa och utvecklas, men just nu ser vi en urbanisering som inte går att hindra. Attraktionskraft i mindre städer och på landsbygden skapar vi genom ett gott företagsklimat, jobb, investeringar i infrastruktur, utbildning och attraktiva bostäder. I storstäderna behövs okonventionella och, efter svenska förutsättningar, inte särskilt vanliga lösningar. Där driver bristen på bostäder upp kostnaderna. Fler tillgängliga bostäder i storstäderna skulle faktiskt kunna leda till att marknadsvärdena och kostnaderna minskar.

Stockholm tillhör de huvudstäder i Europa som växer kraftigast. Befolkningsökningen motsvarar nästan två fullsatta SL-bussar – eller för den delen spårvagnar, Oskar – per dag. Ungefär likadant är det i Göteborg, i Malmö och på högskoleorterna.

Under 20 års tid har Sverige bara byggt hälften av vad våra nordiska grannländer har gjort per invånare. Priset för detta betalar vi nu i form av en påtaglig bostadsbrist.

Mycket är gjort, men mer måste göras för att sätta fart på bostadsbyggandet. Det handlar om en förenklad och mer förutsägbar planprocess och bättre investeringsvilja hos byggföretag och fastighetsägare.

Även om alla tänkbara åtgärder, inklusive den samlade oppositionens förslag, skulle genomföras i dag kommer det att ta lång tid innan dessa lägenheter står färdiga. Samtidigt som vi arbetar hårt för att få fart på bostadsbyggandet behöver vi skapa en tydlig och transparent andrahandsmarknad med lägre trösklar både för den som hyr och för den som hyr ut. Det är detta som regeringens förslag om att underlätta uthyrning av privatbostäder handlar om.

Herr talman! I debatten om bostadspolitikens utgiftsområde sade jag för ett par veckor sedan att bostadspolitikerna inte är något plockepinn där man kan pilla bort en del och tro att resten ligger kvar. Centerpartiet har en lång räkna med förslag på sådant som kommer att lossa byggbromsen och sänka trösklarna in på bostadsmarknaden. För den som är ung, nyinflyttad eller nyseparerad eller som just har fått sitt uppehållstillstånd eller ett erbjudande om anställning eller utbildning är inte det viktigaste vem det är som upplåter bostaden utan att den finns och att det är sjysta villkor.

Om tillgången på bostäder i andra hand ökar försvinner inte köerna till hyresrätterna, men de blir kortare. Och för den som behöver en bostad är den skillnaden avsevärd. Hur tre partier som säger sig vilja lösa bostadsbristen samtidigt kan motsätta sig ett förslag som frigör bostäder måste de själva förklara för oss som inte begriper.

Argumenten från Socialdemokraternas motion om ytterligare utredningar och oklarheter är minst sagt grumliga – för att inte tala om den oheliga allians som har uppstått kring bostadsrättsföreningarnas rätt att säga nej till uthyrning utan att ange något skäl.

Sverigedemokraternas ovilja att stödja förslaget att bostadsrättsföreningar inte ska kunna säga nej till hyresgäster utan anledning riskerar att leda till att vissa grupper, som ungdomar, barnfamiljer, funktionshindrade, hbtq-personer eller människor med invandrarbakgrund, blir uteslutna från bostadsmarknaden. Är det ett sådant samhälle vi vill ha? Det förvånar mig, och säkert många andra, att även Socialdemokraterna ansluter sig till en sådan politik.

Föreningarna ska alltså, enligt vårt förslag, kunna tacka nej om de har beaktansvärda skäl. Men det åligger föreningen att ange vilka skälen är. I dag är det den som ska hyra ut som måste tala om varför. Ett omotiverat nej kan dölja vilka bevekelsegrunder som helst från föreningens sida. Att den tilltänkta hyresgästen är en i föreningens ögon oönskad person är ett tänkbart skäl som det nog kan kännas skönt att slippa redogöra för.

Ett annat skäl skulle kunna vara att man helt enkelt vill bli av med bostadsrättshavaren och nekar denne möjligheten att hyra ut i andra hand för att på så sätt tvinga fram en försäljning. Är det i linje med Socialdemokraternas politik?

Låt oss hoppas att andra partier, som likt Centerpartiet värnar om öppenhet och mångfald, hinner tänka om och att ett antal ledamöter ytterligare genom att rösta nej i morgon kommer att säga ja till de tusentals bostadssökande som får en chans till en bostad utan att vara hänvisade till en svart hyresmarknad som präglas av otrygghet och ocker.

Herr talman! Mer än 60 procent av ungdomarna uppger att de själva eller någon de känner har upplevt att någon har bott i andra hand utan att hyresvärderna har känt till det. De har köpt eller blivit erbjudna att köpa ett hyreskontrakt och betalat överhyra eller har blivit lurade i samband med en bostadsaffär i den här gråzonen, som vi har. Tre av fyra ungdomar i Uppsala och Stockholm, där detta är vanligast, har erfarenhet av detta. Och mer än 40 procent har erfarenhet av ockerhyror. Observera att det vi pratar om är hur det är i dag.

I ett pressmeddelande från jagvillhabostad.nu – vi har pratat om dem tidigare i dag – kan man läsa följande:

”Regeringspartierna och Sverigedemokraterna sviker de unga idag och inför i princip en hyreshöjning för de många som bor i osäkra andrahandsboenden.”

Oppositionen vill skapa en bild av att det vi vill införa är ett osäkrare hyresförhållande. Men berättelsen om höga hyror, som vi hörde tidigare, och osäkerhet är en bild som mer än något annat beskriver hur situationen är i dag.

Herr talman! Man kan se bostadspolitiken som en fruktodling med rader av gamla och nyplanterade träd, sida vid sida. Privatuthyrning är lågt hängande frukt som det gäller att ta vara på först. Det krävs inga höga stegar. Det kan göras här och nu. De långsiktiga spelreglerna och den goda jordmånen för investeringar är den välskötta odlingen, där bostäder växer fram i den takt som kommunerna hinner planera dem och företagen klarar av att bygga.

Den rödgröna politiken kan liknas vid att plantera främmande sorter på övervattnade marker, där man godtyckligt övergöder och besprutar beroende på den rådande väderleken och parasitangreppen samtidigt som fallfrukten hänger ruttnande kvar på grenarna.

Man ska inte jämföra äpplen och päron. Men i det här fallet behöver alla frukter tas till vara. Och vi behöver bryta ny odlingsmark, även för bostadspolitiken. Men det utesluter inte att man bättre tar till vara det man redan har.

Herr talman! Vi måste lossa byggbromsen, som ligger an, och få fart på byggandet av alla upplåtelseformer för att på så sätt frigöra bostäder med överkomlig hyra för unga. Intill dess att alla de här bostäderna finns

på plats måste vi alla bidra till att bättre utnyttja de bostäder som redan finns och främja en rörlig och transparent bostadsmarknad med låga trösklar.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet i den del som avser ändrade hyresvillkor för privatuthyrning, punkt 1, och avslag på förslaget när det gäller punkt 2, rätt att hyra ut en bostadsrättslägenhet utan att ange några skäl, samt avslag på motionerna. Därmed yrkar jag också bifall till Alliansens reservation i den del som rör bostadsrättshavarens rätt att hyra ut lägenhet utan att behöva ange skäl.

(Applåder)

Anf. 142 CARINA HERRSTEDT (SD):

Herr talman! Jag måste börja med att instämma i den kritik som har framförts kring att man försöker baka in det här ärendet i budgethanteringen. I övrigt tänker jag hålla mig ganska kort, eftersom det mesta redan är sagt. Läget på bostadsmarknaden har det redan redogjorts för. Därför tänker jag hålla mig till sakfrågan.

Samtliga partier vill öka tillgången på bostäder. Samtliga är också eniga om att det förslag vi debatterar här i dag inte är lösningen på bostadsbristen. Vi kan endast lösa den genom ett ökat bostadsbyggande. Dagens förslag ska således ses som en liten åtgärd i ett stort arbete som vi har framför oss.

Att främja andrahandsuthyrningen är egentligen inget annat än konstgjord andning för att dölja eller komma till rätta med en misslyckad bostadspolitik. Vem eller vilka som bär ansvar för detta misslyckande kan ni fortsätta att träta om. Det lägger inte jag mig i här och nu.

För att Sverige ska utvecklas med fler jobb och ökad konkurrenskraft krävs en fungerande arbetsmarknad. Det krävs en aktiv bostadspolitik. Det krävs ett bredare samarbete för att få till stånd långsiktiga och hållbara lösningar. Men framför allt krävs det, som så många andra har sagt, att det byggs fler bostäder.

Från Sverigedemokraternas sida är vi positiva till större delen av förslaget, men vi har från början varit väldigt tydliga med att vi inte kan ställa oss bakom det i dess helhet.

När det gäller bostadsrättsföreningarnas minskade möjlighet att säga nej till andrahandsuthyrning är frågan inte så enkel som den kan låta.

Enskilda bostadsrättsinnehavare har ett intresse utifrån sin situation att hyra ut sin bostadsrätt, medan bostadsrättsföreningen, som äger fastigheten, har ett ansvar för fastighetskötsel med mera.

Bostadsrättsinnehavare äger inte sin lägenhet, utan de äger en del i en förening som de är medlemmar i. Det kooperativa ägandet och förvaltandet är även en demokratisk fråga.

Samtliga medlemmar förväntas bidra i verksamheten. Det borde belysas tydligare hur förslaget påverkar bostadsrättsföreningarnas möjlighet att fungera ändamålsenligt även om stora delar av föreningens lägenheter är uthyrda genom andrahandsupplåtelser.

Om ett antal bostäder i föreningen hyrs ut i andra hand kan det bli svårt att upprätthålla ansvaret för en bostadsrättsförening, vilket också varit argumenten i den kritik som har framförts mot förslaget.

Från Sverigedemokraternas sida har vi ställt oss väldigt ambivalenta till just bostadsrättsföreningarnas minskade möjlighet att säga nej till

andrahandsuthyrning såsom förslaget ser ut i dag. Detta ska vägas mot bostadsrättsägarens möjlighet att till exempel bo utomlands under en period utan att få alltför stor ekonomisk förlust av det.

Vi är alltså positiva till att göra det enklare för bostadsrättsägare att hyra ut sin lägenhet. Det är också av den anledningen som vi har ställt oss bakom övriga delar i förslaget.

Men det är upp till regeringen att se till att kompromissa och få med sig såväl oss oppositionspartier som berörda intresseorganisationer. Balansen mellan föreningarnas inflytande och den enskildes rättigheter kan säkert justeras till bådas belåtenhet om bara viljan att kompromissa finns.

Vi är alltid beredda att lyssna och diskutera frågor med alla inblandade parter och partier. Vi har sagt att vi är prestigelösa, och hade regeringen varit detsamma hade vi kanske kunnat lösa oenigheterna i förslaget. Jag är den första att beklaga att så inte har skett. Det har inte funnits någon antydning alls till att vilja diskutera eller komma överens från regeringens sida.

Herr talman! Friare hyressättning är en annan väl debatterad fråga. Att man ska rätt att få en viss täckning för sin kostnad när man av giltiga skäl under en period hyr ut sin lägenhet i andra hand borde egentligen vara en självklarhet. Ju fler som hyr ut desto större blir utbudet och desto mindre borde risken för ockerhyror bli. Om någon står i valet och kvalet att tacka ja till just det där drömjobbet kan det faktiskt spela en stor roll om man kan ta ut en hyra som täcker de kostnader man anser sig ha. Att flytta och få sitt drömjobb kan annars bli ett mindre lönsamt beslut rent ekonomiskt.

I sammanhanget har det framkommit uppgifter om beräkningar om fördubblade hyror. Det är alltid lätt att skrika ”vargen kommer”, men vi ska inte glömma att när det talas om fördubblingar av hyror så talas det framför allt om Stockholm och Göteborg. Ser vi till landets tredje största stad Malmö skulle det enligt uträkningarna inte alls bli de ökningarna, och på mindre orter skulle ökningarna bli ännu mindre.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservation 5.

Anf. 143 OSKAR ÖHOLM (M) replik:

Herr talman! Det är klart att det vore väldigt lätt att göra sig lite lustig över ett parti vars politik alltid, oavsett fråga, verkar koka ned till att man är rädd för nya grannar. Men jag ska inte ta just de metaforerna vidare utan fokusera på det Sverigedemokraterna faktiskt säger sig stå för och vilja på det här området.

De säger, precis som alla partier i den här kammaren, att man tycker att bostadsbristen är ett problem. Carina Herrstedt och andra sverigedemokrater skriver motioner och poängterar att det är problematiskt att det är svårt att hyra ut privatbostäder och att det borde bli större möjligheter på det här området.

Men efter att ha sagt det gör Carina Herrstedt upp med S, V och MP om att stoppa den del av förslaget som kanske mest skulle öka utbudet och komma till rätta med det som man också, precis som alla andra, säger att man vill uppnå.

Jag försöker förstå vad det beror på, om det nu inte bara är en rädsla för nya grannar. Carina Herrstedt har gjort klart att hon inte stöder regeringens förslag när det gäller förändringen i bostadsrättslagen. Jag för-

sökte begripa detta och tittade efter vad Carina Herrstedt sade i DN för några veckor sedan. Hon sade då ungefär att har man skäl att hyra ut så får man ange de beaktansvärda skäl som finns, och så är väl problemet löst.

Ändå vet vi att det är väldigt många lägenheter som står tomma i dag just för att de beaktansvärda skälen inte har räckt. Bara för att begripa hur Sverigedemokraterna resonerar: Tycker Carina Herrstedt alltså att det fungerar bra med de beaktansvärda skäl som måste uppges? Är hon nöjd med den lagstiftningen och tycker att den är fullt tillräcklig för att få ett större utbud till privatuthyrning som hon, precis som alla andra, säger sig vilja ha? Är det bra som det är i dag?

Anf. 144 CARINA HERRSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Jag kan naturligtvis ha missat någonting, men jag kan inte någonstans, varken i utredningen eller i förslaget, läsa någonting om att det skulle vara ett stort problem i dag att bostadsrättsstyrelser säger nej bara för sakens skull. Att påstå att just den här delen skulle vara viktigast i det här förslaget är egentligen som att säga att vi har stora problem med bostadsrätternas styrelser som det är i dag och att de agerar bromskloss.

Jag är inte beredd att ställa mig bakom det utan att ha det underlaget. Om det är ett sådant stort problem som man gör gällande borde det väl också ha varit utrett och stå i utredningen och även framgå väldigt tydligt i förslaget.

Anf. 145 OSKAR ÖHOLM (M) replik:

Herr talman! När man har lyssnat på debatten och på flera av mina meddebattörer som också har gett väldigt konkreta exempel på människor som under en begränsad tid vill hyra ut sin bostadsrätt men som får nej från föreningen, just för att det inte lever upp till det ganska hårt ställda kravet på beaktansvärda skäl, och som har uppfattat det mer eller mindre som ett veto från bostadsrättsföreningen, då är det intressant att ställa den frågan till alla dem som menar att det här inte är ett bekymmer.

Det var ett väldigt tydligt svar från Carina Herrstedt: Det är inte ett problem. Att sitta i ett läge där man kanske har två lägenheter, har flyttat ihop och vill hyra ut den ena men får nej är inget bekymmer i Carina Herrstedts värld. De som av någon anledning är borta från Sverige under en period och får nej från sin förening när det gäller att hyra ut har uppenbarligen inte heller några problem i Carina Herrstedts värld. Inte heller andra varianter där människor som just har blivit nekade att hyra ut trots att det bara leder till att lägenheten står tom är något bekymmer.

Inget av detta är ett bekymmer i Carina Herrstedts värld. Då är det tyvärr svårt att se någon annan anledning än att man är lite rädd för att man inte riktigt vet vilka det är som vill flytta in och att det är det som det kokar ned till.

Min fråga kvarstår: När Carina Herrstedt och andra hör de här exemplen om att det inte räcker till, ser hon inte problemet?

Anf. 146 CARINA HERRSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att poängtera att om det är så tydligt så borde det framgå både i förslaget och i utredningen.

De förslag som Oskar Öholm tar upp om att prova att bo ihop med sin sambo eller flytta utomlands under en viss begränsad tid ingår i de beaktansvärda skälen. Ska vi hitta ett bekymmer är det absolut i så fall ett bekymmer att man inte följer det regelverk som finns. Men det har inte framgått att det är ett bekymmer som det ser ut i dag.

Det finns ett regelverk som säger att om du har beaktansvärda skäl så ska du kunna åberopa dem, och då ska du också kunna få lov att hyra ut din bostadsrätt i andra hand. Det vi säger här nu är att det finns ett stort problem med det, och då borde det ha framgått. Då hade man kanske kunnat resonera och agera olika.

Jag tror nog att man får se det i ett lite större sammanhang än att säga att allting kokar ned till att man är rädd för vilka grannar man ska få. Det handlar ju inte bara om vilka grannar man får, utan det handlar om vilket ansvar man tar för bostadsrättsföreningens omgivning över huvud taget. Det är trots allt så att en bostad som man äger själv vårdar man också på ett helt annat sätt. Därför är det kanske en lite större fråga än bara vilka grannar man får.

Anf. 147 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Det är möjligt att det blir lite favorit i repris här.

Det har som bekant blivit så att Sverigedemokraterna har anslutit sig till oppositionen i kanske den mest avgörande delen av det här förslaget, nämligen den som i hög grad begränsar människor möjlighet att fatta egna beslut om sina egna tillgångar.

Carina Herrstedt efterlyser samtal, men hon vet att Alliansen inte arbetar så. Vi läser de förslag som kommer in och de motioner och yrkanden som finns, och så försöker vi tolka politiken utifrån dessa ställningstaganden. När det gäller Sverigedemokraternas politik vet vi väldigt lite om de förslag och viktiga frågor som verkligen berör människor.

Carina Herrstedt har själv motionerat och sagt att det måste bli enklare och mer lönsamt med privatuthyrning. Ändå sällar sig Sverigedemokraterna till den skara som anser att en bostadsrättsförening utan att ange skäl ska få lov att säga nej till en person som vill hyra ut en bostad. Vi kan bara spekulera i vilka motiv en förening kan ha till det, och jag tänker inte dra den tankegången längre i det här fallet.

Huruvida det blir ekonomiskt fördelaktigt att hyra ut sin bostad vet vi inte. Det kommer säkert att variera från fall till fall. Sannolikt har det varit mer lukrativt att hyra ut tidigare på en svart marknad.

På vilket sätt menar Carina Herrstedt att det kommer att bli enklare när ni vill försvåra för den som vill hyra ut?

Anf. 148 CARINA HERRSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Jag förstår att det är en dröm för övriga partier att kunna stå här i talarstolen och skylla allt på Sverigedemokraterna. Det har ni förmodligen väntat på väldigt länge. Men man kanske också måste ta sitt eget ansvar och se sin del i det hela. Det är inte jag som ska bära huvudet för att förslagen inte går igenom. Det är faktiskt Alliansen och till viss del oppositionen i övrigt som själva har valt att inte göra allt som står i deras makt för att få igenom de förslag som man tror är de bästa för Sverige. Man väljer från Alliansens sida att utesluta såväl Sverigedemokraterna som Vänsterpartiet i försöken att få igenom sina förslag. Det

viktigaste här verkar vara att inte ha med Sverigedemokraterna att göra. Det verkar vara viktigare än och överordnat att försöka få igenom det man tror är bäst för Sverige. Jag anser inte att det är att ta ansvar.

När det gäller bostadsrättsföreningarna menar jag att förslaget strider mot ägarprincipen. Det blir ingen direkt skillnad mot ägarlägenheter. Det försvårar styrelsearbetet, det försvårar skötseln av fastigheter, och föreningens karaktär kan påverkas i oförutsedd riktning.

Jag menar – det har jag också motionerat om – att man skulle se över regelverket. Jag tycker att man skulle göra det enklare att hyra ut i andra hand. Det är därför jag stöder de övriga förslagen. Jag tycker att dessa förslag leder till det. Däremot ser jag inte just den här delen som jag väljer att inte föreslå bifall till som den springande punkten i detta förslag.

Som jag har sagt tidigare finns det i dag beaktansvärda skäl som man kan hävda. Då tycker jag att man ska göra det också. Har vi ett problem med styrelser som inte följer de regelverk som är uppsatta får man såklart ta tag i det sedan.

Anf. 149 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Tack, Carina Herrstedt, för svaret! Det är möjligt att vi ägnade för mycket tid åt procedurfrågorna i inledningen, men jag kan ju konstatera att det råder olika uppfattningar inom Sverigedemokraterna om hur man ska se på andrahandsuthyrningen. I det svar som jag fick visar det sig att äganderätten för privatpersoner inte står speciellt högt i kurs hos Sverigedemokraterna.

Carina Herrstedts partikamrater David Lång och Mikael Jansson har ju motionerat stick i stäv mot Herrstedts ambitioner om att förenkla. Det är tråkigt att inte sakkunskapen som finns i civilutskottet väger tyngre i ert parti. Jag begär inte att Carina Herrstedt ska försvara dessa herrar när de säger att det här ”strider mot den demokratiska tradition som systemet med bostadsrättsföreningar bygger på och kan sägas inskränka föreningsfriheten”.

Jag kan slutligen konstatera, utan att ställa någon ytterligare fråga, att individens rätt inte står högt i kurs hos Sverigedemokraterna. Men jag frågar kanske ändå: Varför ska ett nekande till andrahandsuthyrning kunna beslutas utan att man som bostadsrättsinnehavare får lov att veta skälen?

Anf. 150 CARINA HERRSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Jag kan egentligen inte säga på vilket sätt du menar att det går stick i stäv med herrarnas motion, som du nämnde.

På frågan om vi ser olika på andrahandsuthyrning i Sverigedemokraterna är svaret ja, det gör vi. Jag tror inte att Centerpartiet är överens i alla sina frågor heller. Därför sade jag också i mitt anförande att vi har varit väldigt ambivalenta i detta. Ett samtal hade kanske kunnat leda till att saken retts ut.

Sedan har jag faktiskt glömt vad du frågade om.

Anf. 151 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Det betänkande som debatteras nu handlar om ett lagförslag angående privat uthyrning av bostadsrätter som regeringen har

lagt fram i budgetpropositionen för 2013. Enligt propositionen ska det införas en särskild lag gällande när en privatperson hyr ut en egen bostad. Vidare föreslår regeringen att hyresvärden ska ha rätt att genom hyran få ersättning för sina kostnader för bostaden.

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet har en gemensam reservation som innebär att förslagen ska avslås. Vi i Vänsterpartiet har även motivreservationer som avstyrker regeringens samtliga förslag. Däremot lyfter jag fram våra tre reservationer, det vill säga nr 1, 4 och 6.

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet menar att bostadsbristen är svår, för att inte säga katastrofal, i stora delar av Sverige. Trångboddhet och otrygghet breder ut sig. Följden blir att människors livssituation försvåras. Deras drömmar om frihet inskränks.

Bristen på bostäder är även bekymmersam ur ett sysselsättningsperspektiv, eftersom många tvingas tacka nej till arbete. Det har vi tagit del av genom olika rapporter de senaste veckorna, dagarna, månaderna och åren.

Särskilt hårt drabbade är landets ungdomar. Cirka en kvarts miljon unga vuxna som i dag saknar eget boende kommer att drabbas av regeringens förslag. Var femte ung vuxen är i dag orolig för att inte kunna få ett eget boende. Var fjärde person i åldrarna 18 till 32 år bor hemma hos sina föräldrar. Många bor i andra hand.

Hur möter egentligen regeringen denna situation? Regeringens och bostadsminister Attefalls svar på detta är tyvärr inget annat än en bestraffning för dessa hundratusentals ungdomar som är i behov av en egen bostad.

Ni borgerliga partier, med stöd av Sverigedemokraterna, vill underlätta andrahandsuthyrning genom att göra uthyrningen mer lönsam för den som hyr ut och dyrare för den som hyr i andra hand. På så sätt gör ni ungdomarna och dem som har behov av att hyra i andra hand beroende och sätter dem i ett ojämnt maktförhållande. Jag tycker att landets hundratusentals ungdomar och studenter är värda en bättre framtid med tryggare boendeformer samt en trygg tillvaro än det ni borgerliga partier erbjuder i dag.

Med högerregeringens förslag kommer det att bli möjligt att sätta en högre andrahandshyra. Den som till exempel hyr ut sin bostadsrätt ska nämligen få ta hänsyn till bostadens marknadsvärde när hyran sätts, något som inte tidigare har varit tillåtet i Sverige.

Enligt Fastighetsägarna Stockholm betalar andrahandshyresgäster i snitt 70 procent mer i hyra än vad förstahandshyresgäster gör.

Samtidigt rapporterar Hyresgästföreningen om beräkningar som visar att i Stockholms innerstad kan förslaget ge fördubblade andrahandshyror när de börjar gälla i februari 2013. Exempelvis kan hyran för en etta höjas från dagens 5 440 kronor till 10 300 kronor per månad. Det här är orimligt. Frågan är hur ni borgerliga partier och Sverigedemokraterna egentligen tänker. Regeringen har ju föreslagit sänkta löner för ungdomar, och varken ungdomars löner, studiemedel eller andra bidrag höjs i takt med de tänkta höjda hyror som lagförslaget medför.

Jag undrar på vilken planet ni egentligen lever.

Redan i dag är hyresnivåerna på andrahandsmarknaden högre än vad som är tillåtet. Det är alltså dessa ockerhyror som regeringen med stöd av

SD nu kommer att göra lagliga. Ofta är andrahandshyresgäster dessutom unga människor med relativt låga inkomster. De kommer knappast att gynnas av de nya reglerna.

Dessutom kommer regeringen att avskaffa rätten att via beslut i hyresnämnden retroaktivt få tillbaka en hyra som har varit för hög. Detta leder till ett försämrat skydd för hyresgästen. Att hyra i andra hand innebär redan nu att man som hyresgäst befinner sig i beroendeställning gentemot hyresvärden, och att ta bort det här skyddet är helt oacceptabelt.

Enligt min och Vänsterpartiets uppfattning ska utvecklingen gå i helt motsatt riktning, och i stället ska man överväga skarpare sanktioner i fall med oskäligen hyror. Vänsterpartiet menar att bostadsbristen måste tas på stort allvar. Vi har i vår budgetmotion föreslagit att det ska införas ett statligt stöd för att stimulera byggande av miljövänliga hyresrätter av god kvalitet och med överkomliga och förhandlade hyror. Stödet ska riktas till tillväxtorter och till orter där bostadsbristen är särskilt stor.

Med Vänsterpartiets satsning är målsättningen att det ska byggas ca 20 000 hyreslägenheter årligen. Detta är investeringar som kan lösa de långsiktiga bostadsbehoven samtidigt som förslaget skapar fler jobb. Det skulle kunna vara Sveriges framtid.

För att möta den akuta bostadsbristen avsätter vi också närmare 500 miljoner av investeringsstödet för att kunna bygga om befintliga kontorslokaler till hyresrätter.

Herr talman! Jag har svårt att se vitsen med förslaget om ändrade regler för andrahandsuthyrning. Om regeringen verkligen har ambitionen att få fram fler bostäder krävs andra åtgärder än att bara underlätta för bostadsrättsinnehavare att hyra ut i andra hand.

Vi vet att ca 40 miljarder kronor per år satsas i ränteavdrag och ROT-avdrag. Om de pengarna avsätts till att stimulera nybyggnation blir det fler hyresrätter för ungdomar och studenter. Varför väljer regeringen att lägga 40 miljarder kronor av skattebetalarnas pengar på ränteavdrag och ROT-avdrag men inte till byggande av hyresrätter? Man undrar verkligen.

Det finns olika sätt att se till att fler bostäder byggs. Vi vet också att till exempel i Stockholm och i flera andra städer i Sverige i dag finns ett stort antal tomma kontorslokaler som kan byggas om till hyreslägenheter relativt snabbt. Det är ett faktum att de finns. Vi pekar också ut ett antal konkreta platser där man kan markanvisa och sätta i gång bostadsbyggandet ganska omgående, till exempel i Stockholm. Detta skulle ge ytterligare ett par tusen hyreslägenheter under 2014 utöver vad som redan är projekterat.

Området runt nya Karolinska i Stockholm börjar växa fram, och vi har också där lagt fram konkreta förslag på att bygga 5 000 nya forskar- och studentbostäder med överkomliga hyror. Varför är det omöjligt? Varför tänker ni inte långsiktigt i frågan?

Att bostadsbristen har tillåtits gå så långt är en skandal. Vänsterpartiet är berett att ta ansvar för att byggandet kommer i gång på allvar. Genom att bygga bostäder som människor har råd att bo i ges möjlighet att kombinera jobb eller studier med ett eget boende. På så sätt skapas framtids- tro i vårt land. Det är Sveriges unga värda.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservationerna 1, 4 och 6.

Anf. 152 OTTO VON ARNOLD (KD):

Herr talman! Det är alltid intressant att höra hur man enligt Vänsterpartiet ska lösa problemen inom bostadspolitik. Ett sätt kanske kan vara att man investerar sin riksdagslön i ett bostadsbyggnadsföretag. Då löses säkert problemet.

Herr talman! Vi har i dag att behandla civilutskottets betänkande om privatuthyrning av bostäder. Det är ett viktigt betänkande, och det är en del av regeringens politik att få till stånd en fungerande bostadsmarknad.

Att den så kallade marknaden för våra bostäder inte har en marknadsmässig funktion råder det bred enighet om i kammaren. Det kan vi tolka på lite olika sätt, men det är konsekvensen av det hela. Det råder heller ingen tveksamhet bland svenska folket och marknadens parter, till exempel Hyresgästföreningen och Fastighetsägarna, om att det är en dåligt fungerande marknad.

På en fungerande marknad ska det vara balans mellan utbud och efterfrågan. Så är inte fallet. Vi behöver bygga mer, och det har vi talat om i dag. Vi talade om det framför allt när vi behandlade vår budget under CUI.

På en fungerande marknad måste det finnas en lönsamhet. Det finns det bara delvis, främst för byggande av bostadsrätter. Även där är det för få aktörer. Konkurrensen är dålig. Men för ett stort antal så kallade svart-handlare finns det en lysande marknad för att hyra ut bostäder.

På en fungerande marknad ska det finnas transparens vad gäller regelverk och prissättning. Regelverket för byggande är komplext, och det är inte föremål för dagens debatt – fast man lätt skulle kunna tro det.

Prissättningen är ineffektiv. Det främjar många gånger en stor svart marknad med handel av kontrakt av upplåtelser på andra olika sätt. Det är kontrakt i första hand, andra hand, tredje hand och så vidare. Om detta kan man läsa i Boverkets rapporter som behandlar just hur bostadsmarknaden fungerar. Framför allt i stora städer finns det en utbredd svart marknad. Det finns statistik fastän oppositionen säger att den inte finns. Det är uppenbart att hotet mot marknaden är framför allt den svarta marknaden.

Herr talman! Vi måste se dagens betänkande som ett sätt att sprida ljus över denna skumraskhantering och få fram rätt pris och transparens. Ser vi till vad oppositionen har att komma med kan vi möjligtvis ana att de har förstått en del av problemet, dels att det finns en stor svart marknad, dels att det finns ett antal lägenheter som skulle kunna hyras ut under en kortare tid. Lägenheter efterfrågas verkligen. Men vad gör oppositionen åt problemet? Vad har de för idéer och tankar? Jag har inte hört något.

Att komma till en ort där man inte känner någon eller har kontakter när man har fått ett intressant jobb och snabbt behöver lösa sin bostadssituation är inte enkelt. Det finns ett otal vittnesmål om hur duktiga människor, ambitiösa studenter och forskare och så vidare blir uppskörtade på den svarta bostadsmarknaden. Det finns också många som har en bostadsrätt, villa eller ägarlägenhet som har fått ett jobb utomlands, behöver flytta, ska separera och så vidare och som vill hyra ut under en kortare tid. De har inte råd att ha ett dubbelt boende. Det är uppenbara problem. Det här ställer till med ineffektivitet på den svenska arbetsmarknaden

och är en black om foten för arbetslinjen. Därför är det här betänkandet viktigt, som en del av lösningen för att få en bättre bostadsmarknad.

Förslaget i betänkandet ger möjlighet till transparens och en kostnadstäckande rättvis hyra som både uthyraren och hyrestagaren kan beräkna. Regelverket är klart och enkelt, och avtalsprincipen gäller. Det går att få hyran prövad hos hyresnämnden. Avtalsprincipen gäller. Det innebär att om man har ingått ett avtal över en viss tid kan man inte bli uppsagd, det vill säga utkastad – vilket hävdas i debatten. Parterna har fått en bättre likaställning.

Betänkandet ligger också i linje med föreningslagen. Det måste vara bättre för en förening att ha ett fullt hus med legala kontrakt än ett hus med svarta bostäder som står halvtomt. Föreningen kan hindra en andrahandsuthyrning om man vill, om det finns bärande skäl, och givetvis efter prövning. I dag är det ju en regel att man inte hyr ut.

Betänker man oppositionens förslag, med frånvaro från kreativa förslag, att på kort sikt avhjälpa problemet på en icke fungerande andrahandsmarknad går det ut på att skydda dem som har en bostad och inte dem som saknar en bostad.

Herr talman! Jag yrkar således avslag på oppositionens reservationer och bifall till reservation 2. Om någon förhoppningsvis ändrar sig överlämnar jag betänkandet om uthyrning av privatbostäder som en julklapp åt den del av svenska folket som inte har någon andrahandsbostad.
(Applåder)

Anf. 153 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Herr talman! Det verkar som att vi i alla fall är överens om en sanning, och det är att vi har byggt för lite under 20 års tid. Det är också sant att regeringen steg för steg försöker ta bort hindren för bostadsbyggandet – ta bort hindren på bostadsbyggandets hinderbana.

Vi har en ny plan- och bygglag. Vi håller på med en översyn av plan genomförandeprocessen. Vi har ett utredningsförslag om kommunala tekniska särkrav. Vi har ett förslag på remiss om skärpt bostadsförsörjningslag med regional dimension. Vi har nya strandskyddsregler. Bättre kreditgarantier har tagits. Vi har sänkt skatter på byggande och boende, och senast i budgetpropositionen sänkte vi skatterna ytterligare för att bygga och bo. Listan kan göras lång.

Veronica Palms anförande var märkligt i det ljuset, eftersom hon gav intryck av att ingenting händer. Jag skulle vilja påstå att varje seriös bedömare som studerar vad regeringen gjorde under den förra mandatperioden och framför allt gör under den här mandatperioden kan jämföra det med exempelvis den socialdemokratiska regeringsperioden 2002–2006. Man kommer då att upptäcka en häpnadsväckande skillnad i aktivitetsnivå.

Det är också intressant att höra Veronica Palm tala om att subventionerna avskaffades 2006/07 och att bostadsbyggandet då dök i Sverige, trots att vi i denna kammare har upprepat de samband som inte finns på det sätt som Veronica Palm redogör för. Bostadsbyggandet sjönk 2007 i Sverige, Finland, Norge och Danmark. Borttagandet av subventionerna i Sverige har inte det samband som Veronica Palm gör gällande. Att påstå detta blir lite löjligt i det långa loppet.

Alla talar om bostadsbristen. Det gör även regeringen. Men vi utmanar också de regler som finns genom att titta över dem för att försöka se till att vi kan börja montera bort krångel och hinder för ett ökat bostadsbyggande. Vi har förslag på gång. Vi har förslag som diskuteras, och det kommer att komma mer.

Om vi ska få i gång bostadsbyggandet måste vi våga ifrågasätta, göra om, ta bort, förändra men också väga intressen för och emot. Debatten om uthyrning av privatbostad tycker jag är ett lackmustest på den politiska viljan och förmågan att just fatta beslut, våga väga av, våga ta ställning och inte bara följa minsta motståndets lag.

Herr talman! Stockholm tillhör de huvudstäder i Europa som växer kraftigast. Befolkningsökningen motsvarar nästan två fullsatta SL-bussar per dag. I medierna hör vi berättas om företag som oroar sig för att det blir svårare att hitta arbetskraft i Stockholm därför att det är svårt att hitta en bostad snabbt. Det är klart att det måste byggas mer i Stockholm, Göteborg, Malmö och på många andra ställen i landet.

Men som flera andra har påpekat löser det inte den akuta situationen. Flera olika åtgärder måste till. I dag har vi ett förslag om underlättande av privatuthyrning av bostäder på vårt bord.

Åtskilliga är de, inte minst unga, som flyttar runt i osäkra och tillfälliga andrahandslösningar, i mer eller mindre grå eller svarta kontrakt. Otto von Arnold tog upp det problemet. Jag tycker att det är en poäng som inte har kommit fram tillräckligt mycket i debatten att många bor under dolda, lite märkliga villkor. Man smyger i trappan och vågar inte ens sätta upp namnet på dörren då man inte bor där under helt sjysta villkor. Bostadsrättsföreningen tillåter inte andrahandsuthyrning, och man vågar därför inte anmäla det. Bostadsbristen gör att man bor under sådana villkor.

De skulle med det förslag som nu ligger på riksdagens bord få tydligare och bättre spelregler och kunna bo med ärliga kontrakt och kanske också under rimligare villkor.

Hela förslaget bygger på enkla principer: att få enklare och tydligare regler, både för den som hyr ut och för den som ska hyra. Och det vet vi: Får man enklare och tydligare spelregler underlättas uthyrning.

Det är egentligen inte så komplicerat och konstigt om man jämför med andra länder. Det är faktiskt Sverige som har en underutvecklad andrahandshyresmarknad. Tittar man på andra länder ser man att många bor just i lägenheter ägda av privatpersoner. Där heter det kanske ägarlägenheter. I Sverige har vi en stor andel bostadsrätter. Det är möjligtvis skillnaden.

När vi nu kommer med ett konkret förslag säger oppositionen nej. Ska man summera de olika invändningarna blir det ungefär: Utred mer! Det är motbudet från oppositionen. Man kan bli förvånad över den inställningen, eftersom det är utrett och berett i alla möjliga ordningar.

Socialdemokraterna säger att de vill underlätta andrahandsuthyrning, men det sträcker sig bara till tomma ord.

De säger sig vilja ha en kostnadshyra. Ja, säger Socialdemokraterna, men det är inte den typ som regeringen föreslår utan en kostnadshyra som innebär att man skulle behöva gå in i varje enskild persons lånesituation för att bestämma vilken hyra som är rimlig.

Tala om intrång i den personliga integriteten! Tala om byråkrati!

Om jag har en lägenhet som är värd 2 miljoner kronor och jag har lånat de pengarna skulle jag få tackning för kostnaderna, enligt Socialdemokraterna, om jag kan visa upp lånekontrakten och räntepapperen. Kan jag inte visa upp dem får jag inte tackning. Jag måste alltså redovisa mina privata förhållanden för någon myndighet för att Socialdemokraternas modell ska fungera. Men i praktiken kan det bli samma hyra. Är det verkligen den ordningen Socialdemokraterna föreslår?

Nej, det enda rimliga för att få en hyra som täcker de kostnader man har är att räkna ut en schablon. Om man hyr en sådan lägenhet och inte är nöjd går man självklart till hyresnämnden och får hyran prövad. Hyresnämnden gör då en avvägning om det är tackning enligt vad lagen har skrivit.

Idén med den socialdemokratiska kostnadshyresvarianten har utretts och förpassats till papperskorgen, där förslaget hör hemma.

I den socialdemokratiska bostadspolitiska rapport som presenterades i november nämner Socialdemokraterna inte med en stavelse behovet av att nyttja de bostäder som finns på ett bättre sätt. Jag kan bara konstatera att intresset och engagemanget i dessa frågor inte är speciellt stort från socialdemokratins sida.

Nu hotar Socialdemokraterna och Miljöpartiet att tillsammans med Sverigedemokraterna rösta nej till de förändringar som skulle göra det lättare för bostadsrättshavare att hyra ut sin lägenhet.

Förslaget innebär att vi sänker tröskeln för bostadsrättshavaren att hyra ut sin lägenhet. Men vi släpper inte det helt fritt, som vissa vill göra gällande. Det har varit många – medvetna eller omedvetna – missförstånd i debatten.

Bostadsrättshavaren ska fortfarande söka tillstånd, och en förening kan fortfarande säga nej. Men det är föreningen som ska ha beaktansvärda skäl för att säga nej. Ett sådant skäl kan till exempel vara att det är en liten förening och att det, om många vill hyra ut, kan vara svårt att få till stånd en fungerande verksamhet och en styrelse som fungerar.

Vad det handlar om är en viss förskjutning av makten från bostadsrättsföreningens styrelse till den enskilde som äger sin bostadsrätt. Det tycker alltså oppositionen är ett alltför stort ingrepp i föreningsfriheten. Ja, det tyder på att man inte vågar fatta beslut och prioritera just dem som inte har en bostad.

Alliansregeringen har varit beredd att diskutera enskildheter i förslaget med oppositionen, i vår ambition att få breda lösningar. Det vore ju självklart önskvärt att ha just breda, långsiktiga lösningar på det här området.

Socialdemokraterna säger att man vill att vi ska lyssna på det största partiet. Ja, vi har lyssnat. Vi har lyssnat nästan så att öronen faller av. Men vi hör ju ingenting – det är problemet! Vi får inga förslag på vad man vill ändra på, utan så fort man kommer in på konkreta frågor blir det: Utred mer! Samtidigt säger man i nästa andetag att regeringen utreder för mycket. Den inkonsekvensen blir lätt absurd ibland.

Socialdemokraterna säger att vi inte vet hur många lägenheter som frigörs, om det är 5 000, 10 000 eller 20 000. Det är riktigt. Vi vet inte säkert, och vi kan aldrig veta detta med någon exakthet. Det vi kan göra är att försöka få en bild av hur läget ser ut.

Det har gjorts flera olika opinionsundersökningar och också bedömningar av kvalificerade personer på Regeringskansliet. Alla de visar att potentialen på det här området är ganska stor. Alla undersökningar kommer fram till ungefär samma slutsats, att det finns tusentals och åter tusentals lägenheter som kan komma till uthyrning om regelverket är enklare och tydligare.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet gör gemensam sak med Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna och begränsar effekterna av det förslag som nu ligger på riksdagens bord.

Jag måste erkänna att jag tycker att Vänsterpartiet är det mest konsekventa partiet. De är emot allt. De ger inte sken av något annat. Det är hederligt, rakt, ärligt. Jag har respekt för det. Jag har mindre respekt för krumbukterna från socialdemokrater, miljöpartister och inte minst sverigedemokrater, som påstår sig vara för att underlätta uthyrning men i praktiken tvekar eller motsätter sig så fort det blir skarpa beslut att fatta.

Tusentals bostäder står oanvända i storstäderna. Många är övernattningsslägenheter. Andra ägs av människor som under en tid arbetar utomlands men vill behålla en fast punkt i Sverige och kanske har nekats att hyra ut lägenheten av sin bostadsrättsförening.

Vi har fått många brev och samtal till departementet, både till enskilda tjänstemän men också till mig personligen, som bekräftar den bilden. Många undrar: När går förslagen igenom? Vad är det som händer? Var sitter det fast? Varför händer ingenting? Jag brukar säga: Hör av er till oppositionens företrädare!

Jag kan ge några exempel för att illustrera de olika brev och samtal som vi har fått.

En person säger: Vi har köpt en bostadsrättstrea som vi inte har kunnat flytta in i på grund av att vår villa har visat sig svårsåld. Nu gör vi ändringar i villan, så att en framgångsrik försäljning ska kunna ske nästa år. Vi skulle vilja hyra ut trean i ett år, men föreningen har nekats oss tillstånd att hyra ut. Den familjen gör sig självklart inte av med lägenheten, utan den får stå tom ett tag.

En annan person berättar: Jag lämnade Sverige strax efter att it-bubblan sprack i början på 2000-talet. Han har en stor lägenhet i Stockholms innerstad och skulle vilja hyra ut den i andra hand. Det är hans fasta punkt i Stockholm som han inte vill släppa. Han påstår också: I min förening står 15 procent av bostadsytan tom och outnyttjad därför att ägarna inte får hyra ut.

En annan säger att man ärvde en bostadsrätt och vill kunna hyra ut den till barnen, som snart ska flytta hemifrån och behöver lägenheten så småningom.

En annan vittnar om att i deras hus står ungefär en sjättedel av husets lägenheter tomma.

Slutligen är det en som säger: Själv arbetar jag som läkare i Norrland, och min dotter, som äger hälften av lägenheten, studerar i annat land. Dessa omständigheter godtogs ej av styrelsen som skäl för att få hyra ut.

Det är några illustrativa exempel. Det blir då lite absurt att höra Sverigedemokraternas representant fråga: Vad är problemet? Finns det något problem för människor att få hyra ut, genom sina föreningar?

Detta är verkligheten, som alla som rör sig på Stockholms bostadsmarknad märker och känner till. Frågan är: Vågar vi fatta ett beslut som

innebär att vi förskjuter makten något till den enskilde som äger sin bostadsrätt och säga att föreningen nu måste ha argument för att få säga nej? Föreningen kan säga nej, men de måste visa argumenten – då kan de neka.

Detta skulle, tillsammans med den kostnadstäckningshyra som vi förslår och de tydligare och enklare regler som gäller för besittningsskydd, uppsägningstid och liknande saker, innebära att vi får en betydligt bättre fungerande privatuthyrning. Därmed tar vi ett viktigt steg för att lindra bostadsbristen.

(Applåder)

Anf. 154 VERONICA PALM (S) replik:

Herr talman! Det har varit en lång debatt. Jag tror att det var bra att vi valde att göra detta till en separat debatt, för det är en separat, liten del av bostadspolitiken, så får vi möjlighet att diskutera det andra senare.

Regeringen hade två val att göra. När man i presentationen av vår propositionen valde att lansera fyra partiledare ute på ett bygge och så detta förslag om andrahandsuthyrning som det enda, då svarade vi direkt. Den 4 juni beskriver jag i Dagens Industri hur vi är beredda att medverka till att underlätta andrahandsuthyrningen. Från den dagen har vår hand varit utsträckt.

När vi diskuterar regelförenklingar, prissättningssystemet, möjligheterna till andrahandsförmedling och möjligheterna för föreningar att ta ut extra avgifter – allt det som behöver diskuteras i ett samlat paket – har vi ändå in i det sista varit benägna att ge möjlighet till en bred lösning. Det hade man kunnat göra. Om man inte på sex år har gjort någonting hade man väl kunnat ta den öppna handen redan i våras, för att få ett system som håller. Det var det ena valet man hade.

Det andra var att tricksa och fixa och som minoritetsregering med stöd av Sverigedemokraterna – som det ser ut, fast vi inte vet det riktigt än – få igenom endast en hyreshöjning.

Jag har väldigt svårt att tro att det är värt det. Om man på riktigt vill ha förändringar, om man på riktigt hade velat ha förbättringar på andrahandsmarknaden, då hade nog den socialdemokratiska och miljöpartistiska handen varit mer värd än att bara få igenom höjda hyror med hjälp av Sverigedemokraterna.

Min fråga till ministern är: Är det värt det? Är det värt att resultatet av detta bara blir höjda hyror med hjälp av Sverigedemokraterna? Hade det inte varit bättre med en bredare överenskommelse?

Anf. 155 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik:

Herr talman! Jag vill bara först säga att skälet till att regeringen lade in detta i budgetpropositionen var att det hänger ihop med skatteförslag som behandlas i skatteutskottet och att det också hänger ihop med inkomstberäkningarna, eftersom de olika regelförändringarna får effekter på inkomstberäkningen. Det hör ihop med budgetprocessen. Det har också varit en del av regeringens budgetprocess.

Sedan är riksdagen suverän att fatta beslut om hur man vill hantera förslagen. Det har jag inga synpunkter på. Men regeringen har hanterat detta som en del i budgetprocessen och tycker att det har hängt ihop,

eftersom det också har hängt ihop med de beräkningar som vi har gjort. Så enkelt är det i den delen.

Veronica Palm fortsätter med att säga att sex år har gått och ingenting har gjorts. Gå hem och läs på hur mycket Socialdemokraterna gjorde under de sista fyra åren vid regeringsmakten, så kanske det blir slut på det tramset!

Veronica Palm säger: Vi har sträckt ut handen. Ja, jag har tagit den handen. Vi har till och med suttit och pratat i min soffa. Civilutskottet har pratat i timmar med er. Men så fort vi ser vad som finns i den där handen ser vi att det inte finns någonting. Ni har lyckats prestera ett enda förslag: Utred mer!

I diskussionen om bostadsrätter för föreningar som kan ta ut en avgift har vi sagt att vi har ett sådant arbete på gång och att vi kan diskutera hur vi ska kunna föra in det i processen. Vi har diskuterat att vi kan vara öppna för andra enskildheter just för att skapa långsiktiga spelregler.

Under den långa period som har gått har Socialdemokraterna inte lyckats kläcka ur sig en enda tanke om vilka kriterier man vill uppnå: Om vi får ändring på de här tre fyra områdena, då är vi beredda att diskutera en uppgörelse.

Ni verkar inte ha tänkt så mycket. Gör ni ingenting i opposition?

Anf. 156 VERONICA PALM (S) replik:

Herr talman! Stefan Attefall vet mycket väl vilka förslag jag har presenterat vid olika tillfällen. Vad gäller att presentera förslag och politik kan man välja att jämföra antingen antalet propositioner – där tror jag att man står sig ganska lika – eller resultatet och utfallet.

Fram till 2006 steg nyproduktionen. Efter 2006 sjunker nyproduktionen. För mig är det det viktigaste. Jag är realpolitiker. Jag vill ha saker gjorda. Jag vill vara med och bygga ett bättre Sverige, ett Sverige som står sig starkt i framtiden. Då är resultatet viktigare än vem som gör vad med vem.

Jag tänkte ägna den sista minuten – ursäkta, statsrådet! – åt talmannen och utskottskollegerna.

Jag stod här för ett år sedan och sade: Det var synd att det inte har hänt något inom bostadspolitik, men vi får ta nya tag nästa år. Den här gången händer det saker. Jag är dess värre inte speciellt nöjd med det som händer, för det som händer – vi vet inte hur voteringen går, men som resultatet ser ut att bli – är att Sverigedemokraterna och regeringen väljer att ha en ny hyressättning.

Oaktat detta kommer jag och de övriga socialdemokraterna att lägga fram nya förslag. Vi kommer att komma med många nya förslag som förbättrar och förstärker bostadspolitik ända fram till dess att vi förhoppningsvis får lägga dem som propositioner om två år.

Jag vill tacka utskottet för det gångna året. Jag vill tacka talmannen för den här debatten. Den blev sen och extrainsatt. Och jag vill, för det glömde jag i mitt anförande, yrka bifall till reservation 1 och 3.

Anf. 157 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik:

Herr talman! Jag kan bara utmana Veronica Palm. Ge oss gärna en lista på de konkreta förslagen till förändringar när det gäller exempelvis

andrahandsuthyrning som ni vill diskutera! Jag är självfallet beredd att diskutera dem.

Nu har vi ett förslag på riksdagens bord. Vi väddar till riksdagen att fatta ett klokt beslut som kan skapa tusentals bostadstillfällen. Varje inskränkning i det förslag som nu ligger på riksdagens bord innebär att färre människor får tag på en lägenhet. Det kan till exempel gälla it-företagaren som hade svårt att rekrytera personal till sitt företag, som vi såg på *Aktuellt* häromdagen. Med vårt förslag skulle det bli lättare att få tag på arbetskraft och lättare att få tag på en lägenhet för att i alla fall starta sin bostadskarriär i Stockholm. Vi tror att vårt förslag kommer att underlätta detta, och vi diskuterar gärna olika detaljer i det förslaget. Det finns möjlighet att återkomma till riksdagen med ytterligare förslag om Socialdemokraterna presenterar intressanta förslag som vi kan enas om.

Anf. 158 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Efter att ha lyssnat på allianspartiernas företrädare, inklusive den ansvarige ministern, tror jag faktiskt på fullt allvar att företrädarna för allianspartierna inte har förstått det problem som det här betänkandet och den här frågan handlar om. Alla företrädare och även ministern pratar väldigt mycket om fungerande marknader och om icke fungerande marknader. Det är viktigt att de fungerar. Men trots det vägrar man att se att det är skillnad på marknader och marknader.

I mitt anförande använde jag med flit fastigheter och bilar eftersom bilar kan flytta på sig men fastigheterna står där de står. Sverige består inte bara av Stockholm, men det verkar de flesta av debattörerna inte riktigt förstå. De flesta människor i det här landet bor utanför storstäderna. Där slår konjunkturen mycket hårdare. Hyresmarknaden och marknaden för ägda bostäder följer inte alls varandra. I nedläggningstider stiger värdet på en hyresrätt medan det sjunker på en ägd bostad. Ingen vill äga en bostad i en sådan situation. Däremot är det mycket attraktivt för den verksamhet som finns kvar på orten att ha möjlighet att hyra en bostad. Den här problematiken finns över huvud taget inte belyst i förslaget. Det här förslaget fungerar därför inte i hela landet, hävdar jag.

Herr talman! Jag skulle vilja att ministern förklarar ett par saker. För det första skulle jag vilja veta vilken trygghet det är att bli uppsagd om man ifrågasätter en ockerhyra. För det andra skulle jag vilja veta vad det är i det här förslaget som gör att det blir mer transparent än förut. Jag kan inte se att det finns någonting i det här förslaget som gör att den som i dag kan hyra ut sin bostad, vare sig han vill eller inte, till en ockerhyra inte skulle fortsätta att göra det när det här förslaget är genomfört.

Anf. 159 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik:

Herr talman! Situationen ser självfallet olika ut i olika delar av Sverige. Men var har vi störst bostadsbrist? Jo, det är i de större städerna och universitetsorterna. Där har vi också fler bostadsrätter. Därför berör det här förslaget mest de områdena. I en ort med kris och utflyttning finns det ofta få bostadsrätter, men det finns också tomma hyresrätter i många fall. Där är de här frågorna kanske inte aktuella över huvud taget.

Regelverket är tydligare, bättre och mer transparent. Vi har till exempel tydliga regler som säger att man aldrig kan binda fast någon med en uppsägningstid längre än en kalendermånad. Det innebär att man inte kan

skriva ett kontrakt som gör att en människa inte snabbt kan komma ur en lägenhet som man inte trivs med, antingen för att man har hittat någonting bättre eller för att man tycker att hyran inte är rimlig jämfört med det man kan få i stället.

Det innebär också att besittningsskyddet är tydligare i lagstiftningen för den som ska hyra ut. Det blir också enklare med hyressättningen. I dag är det ett problem att många inte vågar hyra ut, för man vet inte om man landar på en hyra som är korrekt ur olika aspekter. Osäkerheten om man kan få betala igen hyran så småningom, fast man har haft ett kontrakt och fast man har haft ett boende som har fungerat väl, skapar också en osäkerhet som gör att många tvekar.

Här blir det tydligt, men det finns ett tak i systemet. Det innebär att man kan testa om man har nått taket eller gått över taket med den aktuella hyran. Det kan hyresnämnden bedöma.

Sedan finns det alltid en risk för att människor utnyttjar ett system, men jag vill påstå att risken för missbruk av nuvarande regler är betydligt större än vad den är i det nya systemet.

Anf. 160 JAN LINDHOLM (MP) replik:

Herr talman! Det där var väl inte något vidare svar. Att påstå att risken för missbruk skulle vara mindre med det nya systemet hänger väldigt fritt i luften.

Den som hyr är mer rättslös i det här systemet och med de här reglerna än tidigare eftersom man inte kan få en ockerhyra återbetald. Det gör att man är uppsagd med tre månaders varsel. Den som behagar bo i den här bostaden får passa sig vare sig ockerhyran finns på kontraktet eller under bordet. Det spelar ingen roll. Det är ingen skillnad mot i dag.

Den ökade tryggheten som ministern beskriver är ju en ökad trygghet för den sida som hyr ut. Det här leder till högre hyror och större säkerhet för hyresvärderna att hantera hyresgästerna som man vill. Så är det, och jag tycker att det är sorgligt.

Jag skulle vilja lägga till en fråga. I mitt anförande frågade jag om kollektiva lösningar. Finns kollektiva lösningar på regeringens hatlista? Jag tycker att det vore intressant att höra det eftersom det här så uppenbart är ett förslag som gör det svårare för gemensamhetslösningar.

Jag vill kommentera en sak som ministern har använt sig av mycket. Han har nämligen pratat om att oppositionen inte har några förslag. Man ska vara försiktig med att prata om saker som man inte känner till. I de kontakter som vi har haft har vi två gånger lagt fram förslag. Era representanter har sedan gått hem och kommit tillbaka och sagt nej. Det är inte vi som har sagt nej, utan det är ni som har sagt nej i de förhandlingar som de facto har förekommit, åtminstone vad jag känner till.

Anf. 161 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik:

Herr talman! Jag tycker att det finns en märklig underton i diskussionen från Jan Lindholms sida, men också från andra debattörer. Man talar om ockerhyra. Den hyra vi talar om innebär att människor har rätt att ta ut den kostnad de har för den lägenhet de äger i en andrahandsuthyrning. Kallar man det ockerhyra innebär det att varenda människa som bor i en bostadsrätt i Stockholm i dag lever med ockerkostnader på något sätt. Det handlar faktiskt om vad kostnaden är. En privatperson kan få ta

ut hyra för kapitalkostnaden och driftskostnaden i form av avgift till föreningen. Vi tycker att det är ganska rimligt. Jag tror att de flesta människor känner att det är ganska sjyst. Det är inte ockerhyra.

Om man går utöver detta tycker jag att man kan tala om ockerhyra, och då har vi också spärrar i det här systemet. Jag tror att det är ganska sällan förekommande, men vi måste ha den spärren för de fall där det kan inträffa.

Det stora bekymret är bristen på lägenheter. Låt oss ta ett exempel. Ett företag i Stockholm börjar rekrytera människor. På det här sättet kan man göra det lättare för människor som flyttar till Stockholm för sitt arbets skull att få tag på en lägenhet. Det kanske inte är en lägenhet som man tycker är perfekt i olika avseenden, men man börjar där. Man får tid på sig att hitta en mer permanent lösning. Man kan bestämma sig för om man ska vara kvar i den här staden och om man ska köpa en lägenhet eller inte. Är det inte ganska rimligt att vi underlättar detta?

Då måste man gå den väg som regeringen har föreslagit. Alla andra metoder blir ruskigt byråkratiska, och framför allt blir det färre lägenheter att hyra ut.

Anf. 162 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Tack, statsrådet Stefan Attefall! Det finns inte någon balans i Alliansens siffror. Statsrådet säger ca 20 000 ena gången och ca 10 000 andra gången. Vid andra tillfällen får vi höra att det är tusentals. Det finns ingen beräkning av hur många lediga lägenheter det här kommer att leda till för de hundratusentals ungdomar som söker bostad i Sverige.

Varför väljer ni att ta bort rätten att retroaktivt begära tillbaka pengar för en oskäligen hyra som man har betalat? Hur kan en bostadsminister från KD, som i retoriken värnar om dem som är ekonomiskt utsatta och har en svagare position på arbets- och bostadsmarknaden, göra så? Ni väljer i retoriken att stå på deras sida, men i detta förslag har ni inget annat val än att följa Moderaterna och resten av Alliansen. Varför står ni inte på er? Du berömde oss i Vänstern för att vi står på oss, och jag är väldigt glad att vi gör det, för man måste våga sticka ut om man menar allvar.

Det finns faktiskt förväntningar på statsrådet och KD i det här fallet, för vi vet att de som får betala ockerhyror inte är de som alltid kan hävda sig. Det är en ojämn maktbalans mellan dem som behöver en bostad och dem som hyr ut. Det är oftast inte överklassens barn som betalar ockerhyror, utan det är faktiskt de som behöver få pengar tillbaka. Varför ställer ni er inte på deras sida?

Anf. 163 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik:

Herr talman! Återigen: Det finns inga säkra siffror. Det som finns är olika opinionsundersökningar och kvalificerade bedömningar. De indikerar att det handlar om kanske 20 000 lägenheter, men vi vet inte säkert. Det handlar i alla fall om tusentals bostadstillfällen. Någon exakt vetenskap finns inte här, men måste vi ha det? Då kommer vi att få räkna och göra undersökningar hundra år framåt i tiden, för det går aldrig att få en exakt siffra på detta. Det beror på så många olika faktorer.

Frågan är om man från Vänsterpartiet är beredd att avstå från tusentals nya bostadstillfällen. Det är den frågan vänsterpartistiska väljare ska ställa sig.

Varför tar vi bort retroaktiviteten i vårt förslag? Som jag sade måste det bli enklare och tydligare regler för att hyra ut. Gå till hyresnämnden här i Stockholm exempelvis och fråga dem om de olika fall som kommer in! Människor har bott i kanske ett eller två år i en lägenhet, och när de flyttar därifrån anmäler de hyresvärden för att de har haft en högre hyra än vad som kan tänkas vara bruksvärdeshyran, men det har varit en hyra som har varit i nivå med de kostnader som hyresvärden har haft. Då anmäler man hyresvärden, som åker på att betala igen kanske 1 000 kronor per månad tolv månader tillbaka i tiden. Osäkerheten som finns i dag kring vad det är för hyra som gäller och hur man ska tolka vad det är för bruksvärde jämförbart med hyran leder till färre bostadstillfällen.

Vår enkla filosofi är att om jag har en bostadsrätt som jag har lagt ut pengar för och har en kostnad som motsvarar ett visst belopp är det rimligt att jag får ut den kostnaden. Den kan man bara räkna fram schablonmässigt. Man kan inte gå in och nagelfara den enskilda individens ekonomi. Det skulle också bli märkligt, eftersom det skulle bli helt olika regler beroende på hur mycket pengar människor har lånat. Det är den här enkla principen som vi har. Jag hoppas att Amineh Kakabaveh kan försöka förstå de enkla reglerna och hur människor fungerar. Reglerna ska göra det lättare och göra att det blir mer uthyrning än vad det är i dag.

Anf. 164 AMINEH KAKABAVEH (V) replik:

Herr talman! Jag tror att det här är mer av praktisk politik och mindre av filosofi. Ekvationen är enkel. Är du i behov av en bostad är du så illa tvungen att gå så långt du kan för att få tag på en, eftersom du har en studieplats eller arbete som du måste hålla dig till för att överleva. Vi vet också att de drabbade är ungdomar som har en svag ställning på arbetsmarknaden och framför allt på bostadsmarknaden.

Statsrådet vet att vi går mycket längre. Vår politik är mycket mer långsiktig. Vi säger att man ska bygga fler hyresrätter och inte sälja de hyresrätter som behövs. Nu möjliggör man för spekulation på bostadsmarknaden. Folk kan köpa för att det lönar sig att hyra ut. Det här kommer att bli allvarligt för den ordinarie bostadsmarknaden. Vänsterpartiet inser vilka konsekvenser som kan uppstå, precis som många andra aktörer i branschen. Ni i regeringen, med stöd av Sverigedemokraterna, är ensamma om att vilja genomföra detta.

Varför väljer man inte den andra vägen? Varför vill man betala 40 miljarder kronor i ränteavdrag och i ROT-avdrag men inte bygga fler hyresrätter? Det finns massor av tomma lokaler som man snabbt skulle kunna bygga om till hyresrätter. Varför väljer ni inte den vägen utan gör något helt annat? Det finns ingen transparens i detta, och det finns inte heller några vetenskapliga bevis för hur många bostadstillfällen detta kan leda till.

Anf. 165 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik:

Herr talman! Alla som vill bygga om lokaler till bostäder är välkomna att göra detta, och vi gör allt vi kan för att förenkla regelverket för

att det ska bli mer lönsamt. Men jag är mycket försiktig med att stoppa skattebetalarnas pengar i fickorna på byggherrarna.

Bygg mer bostäder, säger Amineh Kakabaveh. Ja, självklart. Men även om vi skulle ha ett högt bostadsbyggande under de kommande tio åren förändrar det bara 6–7 procent av hela bostadsbeståndet. Ska vi hushålla med bostadsresurserna effektivt måste vi också titta på hur vi kan använda befintliga bostäder på ett effektivare sätt.

Blir det spekulation? Nej. Om en privatperson kan hyra ut *en* bostad under de här villkoren finns ingen risk för spekulation. Kostnaden man kan ta ut är upp till taket för den kapitalkostnad och driftskostnad som man har för lägenheten.

Jag är mer bekymrad än vad Amineh Kakabaveh är för alla som saknar en bostad. Jag är beredd att vända på alla stenar för att också se till att vi skapar så många bostadstillfällen som möjligt. Min fråga till Amineh Kakabaveh och till alla andra är: Varför vill ni inte hjälpa till med det arbetet?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 december.)

10 § (forts. från prot. 43) **Areella näringar, landsbygd och livsmedel**
(forts. MJU2)

Anf. 166 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! Kära åhörare! Jag kommer nog att rikta mig mycket till herr talmannen i den här debatten.

Det är sent på kvällen, och så är det ibland i politiken. Frågorna vi debatterar är dock oförändrat viktiga för Sveriges medborgare, för bönder och företagare, för industrier och konsumenter och för miljön. Min debattlusta lever även i denna sena timme. Jag brinner verkligen för ett livskraftigt svenskt jordbruk och en livskraftig svensk landsbygd.

Så, herr talman, hade jag tänkt inleda mitt anförande torsdag kväll när miljö- och jordbruksutskottet debatterade dessa frågor, men tiden rann i väg och jag gör i stället inlägget i dag. Det går lika bra.

Det är viktigt att ha rejäla debatter. Näringen är hårt pressad. Många företagare sliter med sina gårdar och överväger om de ska lägga av eller fortsätta. Det gäller exempelvis mjölkbönder. Då har politiken relevans. Det vi diskuterar och beslutar är viktigt, och därför, herr talman, vill jag säga några ord i denna inte lika sena timme. Det kommer att ta cirka åtta minuter.

Landsbygds- och jordbruksfrågorna är viktiga frågor med bäring på global och svensk livsmedelsförsörjning och på miljö, kretslopp och biologisk mångfald. Frågorna har också stor betydelse för vårt öppna landskap och för Sveriges fjärde största industribransch, livsmedelsindustrin.

Diskussionen sker i ett allvarsamt läge, herr talman. Samtidigt som FN och FAO slår larm om att världens matproduktion behöver öka med 60–70 procent på några få decennier har Sveriges matproduktion minskat med flera tiotals procent de senaste decennierna. Sverige är i dag ett av Europas mest importberoende länder vad gäller mat. Nära hälften av vad vi åter kommer nu från länder långt bort där miljö- och djurskyddet lig-

ger efter det svenska. Särskilt allvarligt är läget för den dominerande svenska animalieproduktionen, det vill säga för mjölk, nötkött och griskött.

Ändå handlar en hel del av förslagen från oppositionen om än högre krav på det svenska jordbruket i olika avseenden, om fler regler och kontroller, om nya djurskyddsombudsmän och djuretiska ombudsmän av skilda slag och om än högre skatter, på många hundra miljoner, för det redan hårt pressade jordbruket. Totaleffekten av de rödgrönas förslag är faktiskt uppåt 1 miljard, en kostnadschock som skulle drabba det svenska jordbruket.

De rödgröna vill att Sveriges riksdag ska fastslå att jordbruket i allt högre grad ska bedrivas utan mineralgödsel genom så kallad ekologisk produktion. Jag har stor respekt för det ekologiska jordbruket som en viktig nisch och spjutspets, men för att mätta världen krävs modern teknik.

Oppositionens recept för att öka den svenska livsmedelsproduktionen är alltså ökade kostnader och lägre avkastning. Det är kontraproduktivt, vilket är lätt att inse. Resultatet skulle bli att jordbruk och livsmedelsindustri fortsätter att minska, herr talman, och att maten från länder med sämre miljö- och djurskyddsregler skulle välla in i ännu högre grad än vad som redan sker.

Centerpartiet och landsbygdsminister Eskil Erlandsson driver på för att förbättra förutsättningarna för vårt jordbruk att konkurrera, och många bra åtgärder har genomförts och genomförs, till exempel stora kostnadsavlastningar för jordbruket genom borttagen mineralgödselskatt, världens enda, på 300 miljoner kronor och genom att slakteriernas kontrollavgifter på över 100 miljoner kronor lyfts av, liksom djurskyddsavgifterna för lantbrukarna.

Satsningen på Matlandet Sverige stöttar omfattande utvecklingsprojekt av skilda slag, och en djurvälståndssättning ska införas för grisar och förhoppningsvis också för mjölkkor framgent.

För att ge hela bilden ska jag vara rak och medge att på en viktig punkt lyckades inte Centerpartiet för några år sedan förhindra en stor kostnadsökning för det svenska lantbruket. Den kraftiga höjning av mineralgödselskatten med över ½ miljard kronor som dåvarande S-regeringen införde i samband med Sveriges EU-inträde ska, tyvärr tycker jag, återinföras 2013 och 2015. Det är inte någon bra signal alls, tvärtom, till de hårt pressade mjölk- och nötköttsbönderna där många nu överväger om de ska fortsätta med produktionen eller sluta. En del kanske funderar på att investera, och då är det inte heller någon bra signal. Voteringen om detta, där jag lojalt stödde min regerings gemensamma förslag, var mycket smärtsam.

Dock har, som jag sade, regeringen drivit igenom en lång rad positiva åtgärder för jordbruket, vilket är utmärkt. Det behövs ytterligare sådana. Här behövs dialog och diskussion, och jag ska visa på några tänkbara vägar att gå.

Utmaningen för det svenska jordbruket, det mest moderna och miljövänliga i världen, för att vända utvecklingen och inte längre krympa utan i stället växa och stå emot importkonkurrensen är så stor att jag inte tror att näringen klarar det på egen hand. Det behövs en bred kraftsamling. Gemensamma insatser är nödvändiga från det svenska jordbrukets alla

*Areella näringar,
landsbygd och
livsmedel*

vänner. Det är min övertygelse att de vännerna finns i de olika politiska partierna, i handeln, bland konsumenterna och miljöorganisationerna, och det gäller att kanalisera den kraften.

Till socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister, var ni än håller till, vill jag säga att ni tyvärr är inne på fel spår när ni föreslår kraftiga kostnadsökningar för jordbruket genom återinförande av mineralgödselskatt och slakteriernas kontrollavgifter och genom att ni lägger något av ett huvudfokus på att just den ekologiska produktionen ska öka till hela 30 procent och mer i olika avseenden, trots att Sverige redan ligger i den absoluta världstoppen.

Ekojordbruket är förvisso, som jag sade, ett bra miljöalternativ, men det är enligt min mening det världsledande moderna miljövänliga svenska jordbruket också. Ekoproduktionen är en viktig nisch och spjutspets, men avkastningen är oftast betydligt lägre och kostnaden i handeln är för konsumenterna 30–60 procent högre.

En rödgrön politik skulle tyvärr kunna medföra att vårt jordbruk och vår livsmedelsindustri fortsatte att minska, och importandelen av vad vi äter skulle riskera att öka till kanske 60–70 procent, vilket vore Europa-rekord. Livsmedelsindustriarbetarna, de som jobbar med denna viktiga näring, inser vad som skulle vänta och är starkt kritiska till delar av förslagen.

Herr talman! Vad behövs det då för åtgärder som skulle leda rätt? Det är alldeles utmärkt att landsbygdsministern och regeringen i budgetpropositionen påvisar den allvarliga utvecklingen i livsmedelsproduktionen och avser att utreda vilka hinder för tillväxt som kan tas bort och vilka möjligheter som i stället kan öppnas för livsmedelsproduktionen. Som jag tidigare sagt vore det, tror jag, en fördel om utredningen kunde bedrivas i eller kopplas ihop med en parlamentarisk grupp på lämpligt sätt. Det skulle understryka lägets allvar och öka möjligheterna till den breda kraftsamling som jag tror är en förutsättning för att näringen ska kunna vända utvecklingen.

De förslag som både näringen och de rödgröna har om detta tycker jag är intressanta. Jag noterade att även Josef Fransson var inne på det i debatten i torsdags. Varför är de intressanta? Är inte jordbruket en liten näring bland andra? Nej, det är det inte. När vi i Sveriges riksdag samlas kring angelägna saker som vårt försvar och vår miljö tillsätter vi en försvarsberedning och en miljömålsberedning. Livsmedelsförsörjningen, globalt och i Sverige, är en produktion med bäring på mycket – vår föda, vår miljö och hur vi utnyttjar våra produktionsresurser. Därför tycker jag att det, när vi ser att det går åt fel håll, är relevant att tillsammans diskutera frågan.

Jag tror att det också är dags att se över riksdagens mål för jordbruket och för livsmedelsproduktionen. De nuvarande målen är i betydande grad inriktade på nischer av olika slag. Dessa är självfallet mycket viktiga och ska ges fortsatt betydande uppmärksamhet, men huvudinriktningen måste vara hur livsmedelsproduktionen i dess helhet ska kunna vässas så att våra åker- och betesmarksresurser kan utnyttjas till produktion, till gagn för miljö, kretslopp och biologisk mångfald.

Läser man utskottets betänkande är det anmärkningsvärt, kan jag tycka, hur stor del som upptas av utvecklingen av de viktiga nischerna ekoproduktion, småskalig livsmedelsförädling, gårdsbutiker och så vi-

dare och hur liten del som diskuterar utvecklingen i jordbruket i dess helhet. Här tror jag att vi måste rikta om vårt huvudfokus.

Riksdagens mål för upphandling av ekologisk mat, varifrån i världen den än kommer, är hos kommuner, landsting och myndigheter mycket precisa. Däremot anges inga mål för att den offentliga sektorn ska kräva ett högt djurskydd vid sin upphandling så att inte kommunerna, såsom fallet är i dag, i dominerande grad fortsätter att köpa in mat som är olaglig att producera i Sverige.

Jag anser att riksdagen borde överväga också ett sådant mål, och jag rekommenderar alla att hålla mat producerad i Sverige – närproducerad mat – högt, gärna även ekologisk sådan. Däremot är jag starkt kritisk till när man väljer ekokykling och ekokött från andra länder och kontinenter före svensk salmonellafri kyckling och före kött från kor som betat svenska åkrar och hagar. Jag förstår ärligt talat inte Göteborgs kommun, som agerar precis så i sin upphandling.

Jag uppfattar ändå att partierna här i dag, handel och industri, konsument- och miljöorganisationer med flera alla är positiva till att Sverige, inom ramen för de regelverk som gäller i WTO och EU, ska göra vad som är möjligt för att visa på den svenska livsmedelsproduktionens fördelar och lyfta fram dess värden. Så sker samordnat i många andra länder, och jag är övertygad om att vi kan bli mycket bättre här i Sverige på detta. En sådan bred kraftsamling kunde åstadkommas till exempel i samband med den utredning som landsbygdsministern initierat, och kanske skulle exempelvis den offentliga sektorn kunna åta sig att prioritera ett bra djurskydd vid sin upphandling mycket bättre än i dag.

Det behövs fler åtgärder, herr talman: regelförenklingar, ökad konkurrenskraft, en översyn av våra skatter i förhållande till EU och så vidare. Men jag nöjer mig med detta vid det här tillfället. Slutligen yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande.

I detta anförande instämde Otto von Arnold (KD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 december.)

11 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Miljö- och jordbruksutskottet utlåtande
2012/13: MJU6 Tillträde till genetiska resurser m.m.

Finansutskottets betänkanden
2012/13: FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning
2012/13: FiU3 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner
2012/13: FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.
2012/13: FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen

12 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 17 december

2012/13:182 Skjutfälten i Älvdalen och vid Vättern

av *Peter Rådberg* (MP)

till försvarsminister *Karin Enström* (M)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 januari 2013.

13 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Anmäldes att följande fråga för skriftligt svar framställdes

den 17 december

2012/13:212 Telefonförsäljning

av *Christina Oskarsson* (S)

till statsrådet *Birgitta Ohlsson* (FP)

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 januari 2013.

14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 17 december

2012/13:164 Utplacering av kärnvapen på utländskt territorium

av *Cecilia Dalman Eek* (S)

till utrikesminister *Carl Bildt* (M)

2012/13:175 Nasrin Sotoudeh

av *Agneta Gille* (S)

till utrikesminister *Carl Bildt* (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 januari 2013.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 5 § anf. 31 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 6 § anf. 66 (delvis),
av talmannen därefter till och med 7 § anf. 88 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 119 (delvis),
av talmannen därefter till och med 9 § anf. 142 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om kompletteringsval	1
3 § Anmälan om inkomna upppteckningar från EU-nämndssammanträde	1
4 § Förnyad bordläggning.....	2
5 § Arbetsmarknad och arbetsliv	2
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2012/13:AU2	2
Anf. 1 YLVA JOHANSSON (S)	2
Anf. 2 ESABELLE DINGIZIAN (MP)	5
Anf. 3 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD).....	9
Anf. 4 YLVA JOHANSSON (S) replik	11
Anf. 5 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	12
Anf. 6 YLVA JOHANSSON (S) replik	12
Anf. 7 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	13
Anf. 8 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V).....	13
Anf. 9 ELISABETH SVANTESSON (M).....	16
Anf. 10 YLVA JOHANSSON (S) replik	20
Anf. 11 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	20
Anf. 12 YLVA JOHANSSON (S) replik	21
Anf. 13 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	21
Anf. 14 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik	22
Anf. 15 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	22
Anf. 16 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik	23
Anf. 17 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	23
Anf. 18 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	24
Anf. 19 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	24
Anf. 20 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	24
Anf. 21 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	25
Anf. 22 HANS BACKMAN (FP)	25
Anf. 23 YLVA JOHANSSON (S) replik	28
Anf. 24 HANS BACKMAN (FP) replik	29
Anf. 25 YLVA JOHANSSON (S) replik	29
Anf. 26 HANS BACKMAN (FP) replik	29
Anf. 27 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik	29
Anf. 28 HANS BACKMAN (FP) replik	29
Anf. 29 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik	30
Anf. 30 HANS BACKMAN (FP) replik	30
Anf. 31 ANNIKA QARLSSON (C).....	31
Anf. 32 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	34
Anf. 33 ANNIKA QARLSSON (C) replik	34
Anf. 34 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	35
Anf. 35 ANNIKA QARLSSON (C) replik	35
Anf. 36 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik	36
Anf. 37 ANNIKA QARLSSON (C) replik	36
Anf. 38 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik	37

Anf. 39 ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	37
Anf. 40 ANDREAS CARLSSON (KD)	38
Anf. 41 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	40
Anf. 42 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	43
Anf. 43 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik.....	44
Anf. 44 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	44
Anf. 45 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik.....	45
Anf. 46 YLVA JOHANSSON (S) replik	46
Anf. 47 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik.....	46
Anf. 48 YLVA JOHANSSON (S) replik	46
Anf. 49 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik.....	47
Anf. 50 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik.....	48
Anf. 51 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik.....	48
Anf. 52 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik.....	49
Anf. 53 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M) replik.....	49
Anf. 54 PATRIK BJÖRCK (S)	49
Anf. 55 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	52
(Beslut skulle fattas den 18 december.).....	55
6 § (forts. från prot. 42) Integration och jämställdhet (forts. AU1)	55
Anf. 56 HANS BACKMAN (FP).....	55
Anf. 57 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	58
Anf. 58 HANS BACKMAN (FP) replik	58
Anf. 59 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik	58
Anf. 60 HANS BACKMAN (FP) replik	59
Anf. 61 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	59
Anf. 62 HANS BACKMAN (FP) replik	60
Anf. 63 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	60
Anf. 64 HANS BACKMAN (FP) replik	61
Anf. 65 ABIR AL-SAHLANI (C).....	61
Anf. 66 PENILLA GUNTHER (KD).....	64
Anf. 67 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	67
Anf. 68 PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	67
Anf. 69 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik	68
Anf. 70 PENILLA GUNTHER (KD) replik.....	68
Anf. 71 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	69
Anf. 72 JENNY PETERSSON (M).....	72
Anf. 73 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	74
Anf. 74 JENNY PETERSSON (M) replik	75
Anf. 75 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik.....	75
Anf. 76 JENNY PETERSSON (M) replik	75

Anf. 77	MEHMET KAPLAN (MP) replik.....	76
Anf. 78	JENNY PETERSSON (M) replik.....	77
Anf. 79	MEHMET KAPLAN (MP) replik.....	77
Anf. 80	JENNY PETERSSON (M) replik.....	78
	(Beslut skulle fattas den 18 december.).....	78
7 §	Rättsväsendet.....	78
	Justitieutskottets betänkande 2012/13:JuU1.....	78
Anf. 81	MORGAN JOHANSSON (S).....	78
Anf. 82	MARIA FERM (MP).....	83
Anf. 83	RICHARD JOMSHOF (SD).....	85
Anf. 84	MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	89
Anf. 85	RICHARD JOMSHOF (SD) replik.....	89
Anf. 86	MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	90
Anf. 87	RICHARD JOMSHOF (SD) replik.....	90
Anf. 88	LENA OLSSON (V).....	91
Anf. 89	JOHAN PEHRSON (FP).....	93
Anf. 90	MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	97
Anf. 91	JOHAN PEHRSON (FP) replik.....	97
Anf. 92	MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	98
Anf. 93	JOHAN PEHRSON (FP) replik.....	99
Anf. 94	KRISTER HAMMARBERGH (M).....	99
Anf. 95	MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	103
Anf. 96	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	104
Anf. 97	MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	104
Anf. 98	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	105
Anf. 99	LENA OLSSON (V) replik.....	106
Anf. 100	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	106
Anf. 101	LENA OLSSON (V) replik.....	106
Anf. 102	KRISTER HAMMARBERGH (M) replik.....	107
Anf. 103	JOHAN LINANDER (C).....	107
Anf. 104	MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	110
Anf. 105	JOHAN LINANDER (C) replik.....	110
Anf. 106	MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	111
Anf. 107	JOHAN LINANDER (C) replik.....	111
Anf. 108	LENA OLSSON (V) replik.....	112
Anf. 109	JOHAN LINANDER (C) replik.....	112
Anf. 110	LENA OLSSON (V) replik.....	113
Anf. 111	JOHAN LINANDER (C) replik.....	113
Anf. 112	CAROLINE SZYBER (KD).....	114
Anf. 113	MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	116
Anf. 114	CAROLINE SZYBER (KD) replik.....	117
Anf. 115	MORGAN JOHANSSON (S) replik.....	118
Anf. 116	CAROLINE SZYBER (KD) replik.....	118
Anf. 117	AGNETA BÖRJESSON (MP).....	119
	(Beslut skulle fattas den 18 december.).....	120
8 §	Studiestöd.....	120
	Utbildningsutskottets betänkande 2012/13:Ubu2.....	120
Anf. 118	ADNAN DIBRANI (S).....	120

Anf. 119	JABAR AMIN (MP)	123
Anf. 120	BJÖRN SÖDER (SD)	124
Anf. 121	JAN ERICSON (M)	125
Anf. 122	ADNAN DIBRANI (S) replik	127
Anf. 123	JAN ERICSON (M) replik	127
Anf. 124	ADNAN DIBRANI (S) replik	127
Anf. 125	JAN ERICSON (M) replik	128
Anf. 126	ROGER HADDAD (FP)	128
Anf. 127	EMIL KÄLLSTRÖM (C)	130
Anf. 128	YVONNE ANDERSSON (KD)	132
	(Beslut skulle fattas den 18 december.)	134
9 §	Privatuthyrning av bostäder	134
	Civilutskottets betänkande 2012/13:CU3	134
Anf. 129	VERONICA PALM (S)	134
Anf. 130	OSKAR ÖHOLM (M)	137
Anf. 131	VERONICA PALM (S) replik	141
Anf. 132	OSKAR ÖHOLM (M) replik	141
Anf. 133	VERONICA PALM (S) replik	142
Anf. 134	OSKAR ÖHOLM (M) replik	143
Anf. 135	JAN LINDHOLM (MP)	143
Anf. 136	OSKAR ÖHOLM (M) replik	147
Anf. 137	JAN LINDHOLM (MP) replik	147
Anf. 138	OSKAR ÖHOLM (M) replik	148
Anf. 139	JAN LINDHOLM (MP) replik	149
Anf. 140	NINA LUNDSTRÖM (FP)	149
Anf. 141	OLA JOHANSSON (C)	151
Anf. 142	CARINA HERRSTEDT (SD)	154
Anf. 143	OSKAR ÖHOLM (M) replik	155
Anf. 144	CARINA HERRSTEDT (SD) replik	156
Anf. 145	OSKAR ÖHOLM (M) replik	156
Anf. 146	CARINA HERRSTEDT (SD) replik	156
Anf. 147	OLA JOHANSSON (C) replik	157
Anf. 148	CARINA HERRSTEDT (SD) replik	157
Anf. 149	OLA JOHANSSON (C) replik	158
Anf. 150	CARINA HERRSTEDT (SD) replik	158
Anf. 151	AMINEH KAKABAVEH (V)	158
Anf. 152	OTTO VON ARNOLD (KD)	161
Anf. 153	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD)	162
Anf. 154	VERONICA PALM (S) replik	166
Anf. 155	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik	166
Anf. 156	VERONICA PALM (S) replik	167
Anf. 157	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik	167
Anf. 158	JAN LINDHOLM (MP) replik	168
Anf. 159	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik	168
Anf. 160	JAN LINDHOLM (MP) replik	169
Anf. 161	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik	169
Anf. 162	AMINEH KAKABAVEH (V) replik	170
Anf. 163	Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik	170
Anf. 164	AMINEH KAKABAVEH (V) replik	171

Anf. 165 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD) replik	171
(Beslut skulle fattas den 18 december.).....	172
10 § (forts. från prot. 43) Areella näringar, landsbygd och livsmedel (forts. MJU2)	172
Anf. 166 STAFFAN DANIELSSON (C).....	172
(Beslut skulle fattas den 18 december.).....	175
11 § Bordläggning.....	175
12 § Anmälan om interpellation	176
13 § Anmälan om fråga för skriftligt svar	176
14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	176
15 § Kammaren åtskildes kl. 20.21.	177

Tryck: Elanders, Vällingby 2013